

Vychází každého měsíce v Kroměříži.

Apoštolát sv. Cyrilla a Methoda

pod ochranou bl. Panny Marie.

Na 10. předplatitelů posíláme jeden výtisk zdarma. Kdo čísla nedostane, ať si pro ně dopíše do Kroměříže v nezalepeném dopise beze známky a na obálku napíše »reklamace«.

Zakladatelé a pořadatelé:

Msgr. Dr. A. C. Stojan, probošt a poslanec, Ad. Jašek, katecheta v Kroměříži.

Předplatné se posílá na adresu: P. Ad. Jašek, katecheta, Kroměříž (Mor.). Celoroční předplatné v Rakousku-Uhersku a Bosně 2^{.-} K, do Německa 2^{.-} M, do Ruska 1 rubl, do Ameriky půl dolaru, do jiných zemí 2^{.-} 5 fr.

Zahrádka Cyrillo-Methodějská.

(Podává Dr. Ant. Cyr. Stojan, jednatel ústř. výboru »Apoštolátu sv. C. a M. pod ochranou bl. Panny Marie«.)

(Další část.)

Seznal mladý Cyrill, aneb jak Slováci říkávají Cyrillek, kterak sv. Řehoř Naziánský řečnictvím uchvacoval a kterak nesmírně mnoho získal pro pravdu věčnou. Přesvědčil se, jak důkazy převzácnými a vybranými přemnohé odvrátil od zkázy a porušenosti mravní, jak klesající na mysli povzbuzoval a již již ctností odumírající k novému duchovnímu životu nadchnul. Při tom náš milý Cyrill pochopil a seznal, že k také činnosti též se třeba připravovati, vždyť pravdou pořekadlo: »Nikdo nedá, co sám nemá«. Jen srdce ve všem dobrém vycvičené a ustálené váhy řeči dodává dle zásady: »Srdce činí řečníka výmluvným«.

Život sv. Řehoře Naziánského mocně podněcoval a povzbuzoval mladíka Cyrilla. Mladík nížádnou vášní nezachvácený jen jen hoří touhou, aby mohl co nejvíce dobrého vykonati. Andělem byl našemu milému Cyrillu sv. Řehoř Naziánský. I vroucně ho prosil, jak jsme viděli, by mu byl nápomocným, aby ho následovati mohl. K tomu, jak již řečeno, přípravy třeba. Proto nebylo mu těžko, vyhledávati učence, kteří by ho naučili řečnictví a mluvnictví. Místo chleba odbyt kamenem. Neodvrátilo ho příkré zamítnutí od předsevzetí pojatého. Modlil se vroucně k Bohu, a že to byla modlitba dobře uspořádaná, vyslyšena neobyčejnou a netušenou měrou.

Povolán tam, kde nebyl jen jeden učenec, nýbrž kde bylo středisko věd a umění. Povolán do Cařihradu k císařskému domu, by byl společníkem budoucího panovníka Michala. A tak

mu umožněno, ne toliko řečnictví a mluvnictví se přiučiti, nýbrž všem předmětům, kteréž tehda požívaly váhy a úcty a jichž, jak říkáme, svět učený osvojití se hleděl. Bylo to: řecké písemnictví a právo řecké, počtářství, hvězdářství, zeměměřictví, hudba, libomudrctví čili filosofie atd. K tomu byl, jak zmíněno, za společníka panovníka budoucího ustaven, jehož odchování věnována veškerá péče. Odchování těch, jenž mají býti panovníky a spravovati lid, dlužno vésti jiným směrem a rozsahem než vyučování těch, jenž k tomu nejsou povoláni. Toť byla pro Cyrilla nesmírná výhoda. Měl výtečníky v různých předmětech za učitele.

Do měst takých, jakým tehda Cařihrad byl, sbíhá se vše. Sem pospíchá obchodník ale i učenec, živnostník i politik, dělník i umělec. Města taká měla by býti světlem pro okolí a venkov. Nelze upříti, že při všeobecném sběhu ukrade se i mnoho zlého do měst takých. A tak bylo i při Cařihradě. Chceme-li poznačiti město jako nepřilíš mravné, říkáme o něm, že snad dříve bylo Jerusalemem, že však nyní jest Babylonem. A tak i o Cařihradě toho času bylo možno říci, že jest Babylonem. Vedle vznešených vzorů a příkladů svatého života, bujel i nemravný život. Zachovává se uprostřed zkažených neporušeně, toť pravé hrdinství. A my při prvních křesťanech nemálo se divíme statečně myslí, s jakou přemáhali zlé a nemravné, jak svatě dovedli žítí uprostřed davu hovicího všem nepravostem. Tím zajisté vzácnější a cennější vítězství jejich. Patří ovšem k tomu nemálo srdnatosti a odvahy podněcované modlitbou a srdnatostí udržované chlebem andělským.

Náš Cyrill záhy zasvětil se Bohu. Byl totiž hned v domě otcovském. Srdce dětské voskem, co do něho vtiskneme, to v něm zůstane. »Zbožný otec, dobrá máti, učili ho Boha znáti«, jak dí naše píseň. Vášně neopanovaly srdce jeho, byla v něm síla životní, oživující všechno, z něhož každé símě úrodně vyklíčí. Srdce jeho — srdcem po skutcích žiznícím! Záhy vpravil se do modlitby. »Začal-li mladík kráčet cestou, neodchýlí se od ní tak snadno ani v pozdějších letech«. (Přisl. 22, 6.)

Život křesťana nazývali bojem. I vyzbrojený k boji tomu vyšel Cyrill z domova otcovského. A jako mládenci v peci ohnivě zůstali neporušenými od ohně, zůstal i on neporušeným od vášní panujících a mravní náказы i na dvoře královském. Svět prachem poskvrněný byl mu příliš úzkým, příliš nízkým; vždyť narozem byl pro věci vyšší. Toužil po nejvyšším, po nejlepší. Vesele, ač s myslí vážnou kráčel uprostřed sváděcího světa, maje před očima svůj cíl. Vešel do svatyně moudrosti a lásky boží, přistupoval k Bohu, jenž obveseloval mladost jeho! (Žalm 42, 1.)

(Další část.)

Ad. Jašek.

Pomníky našim padlým vojínům na posv. Velehradě a Sv. Hostýně.

Není dnes pochyby, že nejposvátnějšími a pro obrod a udržení náboženského ducha nejdůležitějšími místy jsou u nás posv. Velehrad a Sv. Hostýn. A byly-li takovými před válkou, význam jejich v tom směru stoupl jistě za války. Desítky tisíců mužů přišlo se tu na duši očistit a smířit s Pánem Bohem před svým narukováním, tak mnohý tu učinil bohumilý slib, jež splní po svém šťastném návratu z boje, hlasitě plakali odcházejíce a svěřovali vše drahé, co doma zůstavovali, pod mocný ochranný plášť Panny Marie a sv. Cyrilla a Methoda.

A kolik tisíc matek, žen a dívek sem připutovalo, aby tu oplakaly své drahé, nebo aby jim vyprosily milosti a ochrany boží, šťastného návratu, brzkého vyléčení, nebo přišly ve svých těžkostech se posílnit, v bouřích uklidnit, vyprositi si milosti a pomoci boží! Tolika tklivých, dojemných chvil, vroucích, úpěnlivých proseb a bolestných, litostivých nářků nebyla dosud svědkem ona posvátná místa velehradská a svatohostýnská jako za nynější války světové. Nesčíslněkrátě jest vzpomínáno oněch nám tak drahých míst na bojišti. A že všude, kam proniknou naši zbožní Moravané, ať kdekoli na bojišti, v zákopech, v nemocnicích, na hlídkách nebo i v zajetí, všude rádi a mile vzpomínají na náš posv. Velehrad a Sv. Hostýn, všude nesou s sebou dětinou upřímnou úctu k nim, o tom by mohli dáti nejkrásnější svědectví strážcové našeho Velehradu a Sv. Hostýna, Otcové Jesuité, již dostávají četnou korespondenci se všech stran od vojínů našich, kteří z ciziny dálně posílají pozdravy našim nejpatrnějším moravským poutním místům, na ně pamatují, prosí tu za sebe o zbožnou vzpomínku, vroucí modlitbu, svěřují se i v cizině daleké ochraně Panny Marie svatohostýnské a sv. Cyrilla a Methoda.

Ne jednomu odpovídali jsme i dotazy, zda by mohl býti převezen a pochován na hřbitůvku svatohostýnském, kdyžby plně povinností položil život na oltář vlasti v cizině chladné. A když tak mnohý, ani otázky takové si nemohl položití, prosil aspoň, aby v modlitbách na něho bylo pamatováno u Matky boží a u sv. Cyrilla a Methoda. »Modlete se tu za nás za živé, raněné, nemocné i padlé, ať Pán Bůh se nad námi smiluje. A když víme, že tu na nás nebudete zapomínati na modlitbách svých, pak bolně sice, ale přece ne tak těžko bude se nám odcházeti na bojiště, pak plni důvěry půjdeme, kam nás povinnost bude volati, s modlitbou na rtech: »Staň se vůle Tvá, o Pane!« volal voják o shromáždění na Sv. Hostýně, ubíraje se na vojnu. A jiný píše: »Modlete se neustále za nás na Sv. Hostýnku, až se navrátíme, dá-li Pán Bůh, budeme tam každoročně putovat a splácet Vám modlitby Vaše«. A když v loni tak často jsem býval na Sv. Ho-

stýně, nejednou přišly ženy a prosily mne: »Až přijdete na Sv. Hostýn, odlužte tam za našeho vojína mši sv. u Panny Marie, ale tam to musí býti, neboť on nám psal, abychom tam za něho dali na mši sv. a na modlení«. Kdo súčastnil se loňské válečné pobožnosti na posv. Velehradě a poslouchal raněného vojína, jenž mluvil s podia, sotva ubránil se slzám. Když poděkoval jménem všech za dosavadní modlitby a pobožnosti na posv. Velehradě, dodával: »Modlete se za nás doma, ale obětujte i pouti k hrobu sv. Metoději, zde si nás musíte vymodlití!«

Není divu, že hned o prvních poutích a válečných pobožnostech na posv. Velehradě a Sv. Hostýně vytryskla prosba, aby na obou místech byly zřízeny pomníky našim padlým a zemřelým hrdinům, by tu na ně neustále bylo pamatováno v modlitbách. A kdykoli pouť byla znovu, znovu byla přednášena a zdůrazňována prosba ta v různých proslovech a pozdravech, a to většinou od vojínů samých. Spolky naše, jež válečné pobožnosti pořádaly, Apoštolát sv. Cyrilla a Methoda pod ochranou blah. Panny Marie, Cyrillomethodějské družstvo »Velehrad« a Matice svatohostýnská, ihned uvolily se, že dají zříditi aspoň skrovné pomníky a založí fundace na mše sv. a požnosti za padlé hrdiny naše jak na posv. Velehradě tak i na Sv. Hostýně. O každé pobožnosti, zvláště v loni o dušičkách, sloužily se již za živé i mrtvé vojiny mše sv. na obou místech.

Když Juda Makkabejský slavně zvítězil nad vojsky arabskými a Thimoteovými, »učiniv sbírku«, praví Písmo sv. (II. Mak. 12^{43/46}), »dvanácte tisíc drachem stříbra, poslal do Jerusalema, aby obětována byla za hříchy mrtvých obět, dobře a nábožně mysle o zmrtvých vstání; neboť kdyby nebyl měl naději, že vstanou z mrtvých, kteříž byli padli, byla by patrně zbytečnou a marnou modlitba za mrtvé, ale že uznával, že ti, již v pobožnosti zesnuli, mají výbornou milost složenou. Protož svatá a spasitelná jest myšlenka za mrtvé se modlití, aby hříchů sprostění byli«. To byl nejvelkodušnější dar Judův, to bylo věnování a vděk padlým hrdinům, již položili život pro Boha a vlast, od všech součastníků, kteří štědře skládali pro oběť za padlé své spolubratry na nejposvátnějším místě pro každého Izraele, na Sionu jerusalemském. Jako Juda Makkabejský, podobně vděčně čini naše spolky velehradské a svatohostýnské. Dávají přináseti oběti za padlé, konají pobožnosti za ně a aby památka jejich trvala s pokolení do pokolení, zakládají za ně fundace na oběti mše sv. a stavějí jim pomníky na místech nám též nejsvětějších a nejdražších.

Že myšlenka ta vyvolala radostné a svaté nadšení u všech ctitelů posv. Velehradu a Sv. Hostyna, byli jsme svědky o všech poutích, kdykoli stala se zmínka o tom. Tisícové toho vždy žádali. A že nesmírně mile a dojemně ótkla se i našich vojínů, máme důkazy v děkovných lístcích a psaních, v nichž jsou nekonalé vděční za vše, cokoli podnikáme na posv. Velehradě a Sv. Hostýně v jejich prospěch a dobro a za úmysl, tam zvěčnití jejich památku a zajistiti pobožnosti za ně.

Tak píše jistý vójin:

»Jak smutně jsme se dívali po pahrbecích ojedinelých neb i několika pohromadě leckde u lesa, u cesty nebo v širém poli, označených malinkými, čerstvými křížky dřevěnými, které nám hlásaly, že tam leží náš kamarád a že zítra pod takovým pahrbkem můžeme ležeti i my. Snad větší společné hroby budou označeny, kde bude na padlé vzpomínáno. Ale kdo se pomodlí zbožně »Otčenáš«, když pozůstali dlí daleko, daleko? A kolik jich odpočívá na dně různých řek, močálů a bahen, o nichž neví nikdo. A na těch jednotlivých hrobech? Země se slehne, kříž se vyvrátí, litice války ještě jednou se přežene, a po hrobech nezůstane ani památky. Nikdo se nezastaví, nikdo nevzpomene, nikdo, nikdo! Léta budou míjet, doma snad též zapomenou, a v těch místech, kde válka se odehrává, snad oráč kypřící půdu zabořiv pluh hlouběji do země, zavadí o zpráchnivělou kostru. Pomyslí si: hle, také jeden bojovník ze světové války, vezme motyku a kosti zakope hlouběji a pluh bude kypřit půdu dále. A už nikdo, nikdo si nevzpomene. — Jak radostně působila na mne zpráva o zřízení pomníků na Sv. Hostýně a posv. Velehradě. Vždyť padnu-li, budou se tam za mne modlití, budou na mne vzpomínati —«

Slovák z Uherska děsí se myšlenky, že by měl v cizině chladné, vzdálené býti pochován a tam na něho bylo zapomenuto; i když bude »v cudzom kraji« ležeti, prosí matku, aby na něho pamatovala, když mu nebylo dopřáno odpočívati pod milými rodnými stromy v zemi svaté šťastného domova. Zdá se mu, že v hrobě bude plakat:

Tam kdesi v cudzom kraji,
v úpätí zeleného lesa,
hrob svieži jakby v baji,
z úkrytu scsien vozvyš pne sa.

Už dlho, dlho je tu
a nikto sa oň neoziera;
niet na ňom venca, kvetu;
od rána smúti do večera.

On vždycky plače, vzdychá,
keď vôkol sosny zaševelia;
žlč mu to do kalicha,
že leží v zemi nepriateľa.

Tichunkým podvečerom,
keď les už dýše spánkom vonným,
rab z neho výnde smerom
k otčině, krokom bystrým, zvonným.

Ťa ide prosto k matke,
čo práve teraz o ňom sníva;
bozká jej ústa sladké
a díva sa na ňu, len díva.

Po chvíli rečie hlasom
 trasúcim jako zmrtyvystalý:
 »Pozrite, matko, ja som,
 v cudzine čo ma zanehali.

Hľadte len, ja som taký
 v cudzine veľmi opustený:
 studené sú tam zraky
 a môj hrob v chladnej, pusteji tieni.

Jak mnoho lepšie je tu
 v kvietnatom našom cintorine,
 mrtvolu odumretú
 čo k srdcu svojmu deckom vinie.

Jak rád bych išiel ja ta,
 do tône rodných, milých stromov,
 — zem tá mi bola svätá —
 jak rád bych išiel ku vám domov!«

Tam kdesi v cudzom kraji
 mohyla leží svieža, tichá,
 čo občas jakby v báji
 zakvíli, plače, stoná, vzdychá

— — — — —
 Rab jej sa pýta demov
 do tône tichých stromov.
 — — — — —

Abychom mohli vše zaříditi, učinili jsme sbírku, podobně jako Judas Makkabejský. Již v minulém ročníku Apoštolátu k tomu účelu jsme dali provolání a přiložili složní lístek. Mimo to rozeslali jsme prosbu na některé jednotlivce, k našim spolkům, aby nám přispěly nějakou sbírkou, důstojným pánům, aby zařídili v kostelích kolekci a aby upozornili známé, zvláště pozůstalé padlých na naše úmysly.

Pomalu dárky skrovné se scházejí. Myšlenka se ujala. I z pole od vojnů dostáváme zásilky. Tak jeden píše: »Abych si i já zajistil modlitby a stal se, padnu-li, po smrti účastným milostí na Sv. Hostýně a posv. Velehradě, zasilám malinký dárek«. A jiný píše: »Doma možná brzy by na mne zapoměli, ale tam zbožní poutníci nezapomenou na nás«. Veleby pán zasílaje nám sbírku spolku, přidává: »Hledte, aby hlavne lundace na mše sv. byly založeny a modlitby za ně konány, neboť to jim nejvíce prospěje, vždyť doma od mnohých málo bude asi v tom ohledu na ně pamatováno«.

Ježto veliké a svaté úkoly, jež sledují naše spolky, vyžadují neustále obětí a podpory, prosili jsme, aby při té příležitosti bylo pamatováno nějakým dárkem i na účely »Apoštolátu«, »Matice«, »Velehradu« a věnované dle nejlepšího svědomí a vědomí mohlo býti rozděleno.

Jestliže by se z každé farnosti aspoň 20—25 K sebralo, co bohumilého, svatého mohly by naše spolky podniknouti a vykonati. A jsem jist, že mnohý a mnohá jsouce upozornění rádi by přispěli, vždyť obětují-li ochotně a mnoho na jiné jim cizí věci, obětovali by jistotně i pro posv. Velehrad a Sv. Hostýn. Prosíme tu opětně všechny, zvláště naše kněžstvo, by upozorněním ukázali svou lásku a příchylnost k nejmilejším našim poutním místům.

Ad. Jašek.

Na slovanském východě.

Vzpomínky z cest.

III.

Mezi Rusíny.

Mám, že již hořejšími slovy vzbudím nelibost dnes, když užívám ještě slova Rusín. Dnešní literatura válečná užívá důsledně již pojmenování Ukrainci. Ale u nás jsme uvyklí s Rusíny spojovati církevní unii, kdežto Ukraince posunující východněji do Ruska, máme je za pravoslavné. Dějinné pojmenování Malorus na západě mizí a udržuje se u Velkorusů, když název Jihorusů zůstal ojedinelým. Dnes slova Ukraina, ukrainský vztahují se na celý národ ukrainský (maloruský) a na celé jeho dějiny a jeho vývoj, ačkoli název ten vyskytuje se poprvé ve 12. stol., označuje původně mezníky tehdejšího ukrainského území. Události 17. až 19. stol., v nichž východní Ukraina stala se střediskem politického a osvětového života maloruského národa, přenesla jméno na celé území a všechn jeho lid. Nemíním se tu však pouštěti do otázek národnostních a záhad politických a Rusíny míním tu haličské sjednocené.

V Haliči samé jest několik rusínských nářečí náležejících k maloruštině a dělí se význačněji ve čtyři skupiny. Na západě Lemkové po obou stranách Beskyd, hlavně v okrese sandeckém, jaselském a sanockém, Bojkové, sousedí s nimi, jsouce na východě za Sanem, Tucholci dále na jihovýchodě v horách od samborského obvodu do Stanislavova a ještě dále do Bukoviny a do Uher k Marmaroši jsou Huculové. Jejich mluva jest mezi všemi podřecími nejbohatší, promíšená slovy maďarskými, rumunskými, staroruskými ano i srbskými. Tito jsou nejsvěraznější a nejzajímavější. Vynikají mezi všemi Rusíny krásným vzrůstem, starobylostí a bohatostí zvyků, uměleckou tvořivostí a malebným krojem.

Rusíni jsou štíhlí, pěkně urostlí, převážně modroocí, avšak ve tváři pozorujete málo veselosti, zdá se, jako by silný nádech za-

smužilosti, vážnosti na každém spčíval nebo byl pohroužen v myšlenkách. Jsou dobří, pokojní, hrdí, svobody a samostatnosti milovní, ale i nedůvěřiví a pohodlní. Ženy se všeobecně chválí jako neobyčejné krasavice v mládí, jsou jako malované, ale brzy ztrácejí krásu a půvab.

Rusíni milují hudbu a zpěv. Jejich lidové písně nemají kromě srbských sobě rovných v literaturách evropských. Rusíni bývají nadáni snívou, ano i básnickou povahou. Celé své duševní nitro, rázovitost, svou tvůrčí sílu, své myšlenky a představy, náladu srdce vtělil a vložil Rusín do svých písní.

Huculske kroje z Ruksy.

Život od kolébky do rakve, při všech jeho rozmanitostech a zaměstnáních, lesy a nívy, údolí a hory, taje a krásy přírody jsou opěvovány případnými, nádhernými často nesmírně dojemnými písněmi. Rusín zpívá v žalu i radosti, za míru i ve válce, při všech národních zvycích a obyčejích, doma i na poli. Zvláště lyrickými písněmi vané dech neobyčejné svěžesti a hlubokého vnitřního citění. Lyrické básnictví jest většinou tvorbou rusínských žen a jest význačno správností, skoro bezvadností veršovní formy, vzornou a povznešenou mluvou. V těchto písních

není slov nadbytečných, ale ani ne nevhodných, vše neobyčejně básnicky přiléhá, nikdy nic neuráží mravnosti a počestnosti.

Tak se vyvinulo lidové básnictví bez péra a papíru, v ústech lidu od neznámých, ale jistě nadaných pěvců a básníků.

První místo zaujímají dumky. Berou látku z minulosti, z pověstí a bájí, bez přísného verše, spíše jako básnické zpěvné vypravování všeho, co vždy rádi poslouchají, o čem přemýšlejí, co uvádí mysl jejich od obyčejného života v bohatýrské, slavné i smutné doby, v říši tajů, nezvyklých, dojemných událostí, k ojedinelým životním osudem osobám ať skutečným či vymyšleným. Doprovází je pěvec kobzar nebo bandurist s hudebním národním nástrojem kobzou nebo bandurou; hraje, zpívá a přednáší v chaloupkách a krčmách, o slavnostech rodinných a národních, o poutích a posvíceních na rozcestích i na stepních mohylách, pod nimiž dřímají slavní hrdinové, zapomenutí anebo stále v jeho písních žijící, tam ho nikdo neposlouchá, nikdo neobdaruje, neobdivuje, hraje samotě přírodní, stepi. Pěvec toulá se krajem, bez domova, všude nalézá přístřeší, všude ho rádi vítají, poslouchají, nejnutnějším podarují, zpívá dívkám a ženám jejich milé a milostné písně, junákům a starcům vypravuje slavné zkazky kozácké, plače nad porobenou Ukrajinou a rozněcuje touhu po zlaté svobodě.

Svite tyhyj kraju mylyj,
 Moja Ukraino!
 Zaščo (proč) Tebe splundrovano,
 Zaščo marne gyneš?
 Čy Ty rano do shid (východu) sonca
 Bogu ne molylas?
 Čy Ty ditočok nepevnyh
 Zvyčaju ne včyla (neučila)?
 »Molylas ja, turbovalas (starala se),
 Den i nič ne spala,
 Malyh ditok dogljadala,
 Zvyčaju navčala.
 Vyrostaly moi kvity;
 Moi dobri dity, —
 Panuvala i ja kolis (kdysi)
 Na šyrokim svití!
 Panuvala! O Bogdane,*)
 Nerozumnyj synu!
 Podyvys (podívej se) teper (nyní) na matir (matku),
 Na svoju Ukrainu,
 Ščo, kolyšučy (kolíbajíc) spyvala,
 Pro svoju nedojlu (neštěstí),
 Ščo spyvajučy, rydala (plakala),
 Vygljadala volju! . . .
 Oj, Bogdane, Bogdanočku!

*) Ataman kozácký Bohdan Chmelnický přivedl Ukrajinu pod panství moskevské.

Jakby bula znala,
 U kolysci (v kolébce) b zadušyla,
 Pid serdcem pryspala!
 Stepy moji zaprodany,
 Žydovi, Nimoti;
 Syny moi na čužyni,
 Na čužij roboti;
 Dnipro, brat mij, vysychaje,
 Mene pokydaje (opouští),
 I mogyly moi myli
 Moskal rozryvaje.
 Nechaj ryje, rozkopuje,
 Ne svoje šukaje (hledá);
 A tymčasom perevertni (odrodilci)
 Nechaj pidrostajut,
 Ta (a) pomožut Moskal Levi
 Gospodarjuvati,
 Ta s materi polatanu
 Soročku (košili) zdiymaty (vzítí)!
 Matir katuvati!
 Na četvero rozkopana,
 Rozryta mogvla.
 Čogo vony tam šukaly?
 Ščo tam schoronyly
 Stari batky (otcové)?
 — Ot jakby to,
 Jakby to znajšly te,
 Ščo tam schoronyly, —
 Ne plakaly b dity,
 Maty b ne žurylas (nermoutila)

Kozácké písně jsou ovšem nejoblíbenější. Čím hajduci a komitadží Bulharům, tím kozáci Ukraincům. Jejich zpěvy jsou bohatýrské, znárodněly, zpívají se při všech příležitostech.

Oj po hori, hori (na horách)
 Pšenyčeňky jari —
 A tam v dolynoňci
 Kozacheňky bravi (statni).
 Staly kozacheňky
 Na dubovim mosti —
 Vybyrajuť vny (oni) sja
 Do Marusji v hosti.
 Oj, chtož tam rubaje
 Zelenoho buka —
 Pryjdy, podyvvsja,
 Jaka moja muka.
 Oj, chtož tam rubaje
 Zelenu liščynu —
 Pryjdy, podyvvsja,
 Jak ja marno hynu.

Jiná:

Poju koni pry Dunaju,
 Taj (a) dumaju (myslí), taj dumaju:
 Koňu karyj, koňu syvyj,
 Čom tvij kozak neščaslyvyj?
 Hm, hm . . .
 I čomuž bo ja neščasnyj,
 Čym ne kozak, čym ne krasnyj,
 Čy mij palaš ne ostrenyj,
 Ščo mij svilok zasmučenvj? (čelo zamračeno) —
 Hm, hm, hm.

Rusinská cerkev v Šypot-Carmelu (u Huculů).

Pohostinnost a soucitnost jest hlavním rysem povahy rusinské: »Hist (host) v dim (domě), Boh s nym«, jest známým pořekadlem při návštěvách. Uchovává se tu ještě nezkažená příslowecná staroslawanská pohostinnost, jíž se stávají účastnými i cizinci. Co Rusín má, rád dává, aby se ukázal pohostinným.

Vesnice rusinské jsou na pohled velmi ubohé. V některých krajích, kde zvláště nájezdů tatarských bylo se obávatí, tují se domky hustě k sobě, jinde, na př. v horách karpatských, jsou roztahovány až několik mil a chaloupky stojí o samotě, na pasekách.

Vesnice huculské táhnou se v úžlabinách nad potoky, chaty roztroušeny jsou malebně po zalesněných úbočích horských a sestávají z rozsáhlých dvorců obklíčených jednoduchou dřevěnou ohradou. Na konci vsi nebo i uprostřed důmyslně jest samouky zbudována cerkev (kostel) ve slohu byzantském o 3 až 5 kupolich pod šindelovou krytbou a opodál s takovoutěž zvonící. Prostranství kolem cerkve jest oparkováno. Chata ve slohu čistě huculském se střechou pobitou prkny a často zatíženou kameny proti větrům, jest vroubena ze štěpených oblých jedlí vnitř ohoblovaných a obehnána vysokým plotem s vraty.

Stavby huculské mají zvláštní seskupení a ráz úplně odlišný od příbytku obyvatelstva v krajinách rovinatých.

Příbytky Rusínů neliší se v mnohém od našich chat valašských a kopaničarských. Jsou většinou dřevěné, hlínou omítnuté, střechy doškové, komín zpravidla schází (kurna chata), kouř uniká dveřmi anebo ztrácí se na hůře. Dle toho bývají ovšem stěny silně očazeny, saze jsou všude znatelný. Podlaha jen u zámožnějších bývá pokryta deskami, jinak jest to udupaná země. Více než jedna světnice ukazuje na blahobyť. Jako u nás na Valašsku, i tu ve světnici se přebývá, pracuje, vaří, pere, spí, na zimu někdy berou k sobě i drůbež nebo dobytek, své skrovné zásoby zemáků, zelí, a jiné tu uchovávají, v ní mají jediný útulek a své všechno. Pec na chléb málo kde schází, bývá nízká a na ní se zpravidla spává nebo odpočívá jako na divaně.

Šaty všední věšívají si obyčejně nad lůžkem nebo nedaleko něho na dřevěné věšáky připevněné ku stěně anebo na delší břebíky, nedělní ukládají si do truhel. Všechno zařízení jest velmi jednoduché, nábytek nezřídka jako u nás na Slovácku zdoben národními ornamenty.

V pravém koutě naproti dveřím, jako u všech křesťanů východního obřadu, jest obraz Matky boží, před ním lampička a s obou stran, zvláště na stěně naproti dveřím, visí mnoho obrazů svatých východního vzezření, neuměleckých, vždy podle stejného vkusu, mezi nimiž neschází skoro nikdy sv. Mikuláš. Větších obrazů v nízkých světničkách marně bychom hledali. Ukřizovaný po našem způsobu není obyčejem na východě.

Příchozí vždy napřed vzdá úctu Matce boží v pravém rohu a odcházejí zase ji zpravidla pozdravuje.

I malá okénka, často pouze dvě ve světnici, s jedinou tabulí, pevně do stěny zazděná nebo přitlučená upomínají na chudické chaloupky naše valašské.

Rusíni jsou bohatí různými obyčejí, zvyky, říkáními a pověrami.

Již při příchodu dítěte na svět mají různé obyčeje. Porodní babička přináší s sebou do domu bochánek chleba a u prahu odřikává případné modlitby za šťastný porod. Matka rodiitelka třikráte bývá kolem stolu veděna za různých modliteb a okuřována posvěcenými zelinami. Když dítě se narodilo, pozývá otec kmotry (kumy), u chudších dva, u bohatších čtyři i více; títo ovšem jsou jen jako svědkové spíše na parádu, nemajíce duchovního svazku s dítětem. U lůžka matčina, do něhož se klade i novorozeně, hoří neustále až do křtu trojramenné svíčky, by zlý duch (didko) ho nevyměnil za dítě jiné. Proto též spěchávají se křtem co nejspíše. Obřady křestní jsou ovšem jako všechny odchýlné od našich, ač součástky jsou tytéž. U sjednocených se nenorí do vody jako u pravoslavných, nýbrž leje se voda na temeno hlavy jako v církvi katolické a praví se: »Křtí se služebník (služebnice — rab) boží N. N. ve jménu Otce i Syna i Ducha sv. Amen«. Většina kněží zachovává nyní však již formu

církve latinské. Knězi přináší otec za křest zpravidla bochánek chleba a slepici.

Po křtu sv. udílí se ihned od kněží sv. bířmování, jak se udílelo ve staré církvi a jak v katechismu v pořadu svátostí: Křest, bířmování, svátost oltární . . . jest dosud zachováno. Při sv. bířmování kněz maže sv. křížem, praví: »Pečatí dara Ducha sv. Amin«. Zamošský provinciální synor konaný r. 1720 a potvrzený papežem Benediktem XIII., jehož usnesení jsou sjednoceným Rusínům směrodatná, praví: »Tak veliká úcta k nejsv. svátosti jest povina, že sv. synod myslí, aby se trpěl — je-li vyloučeno pohoršení — velmi starý obyčej dosud jen ve východní církvi udržovaný, by Krví Kristovou omácel se jazyk nově pokřtěného dítěte«. Dle toho může se tedy nemluvnatkům podávat sv. přijímání pod způsobem vína.

Hostina křestní, k níž schází se mnoho osob, trvá zpravidla dva dny (chrestyny, pochrestyny). Nikdy neschází kořalka (horilka), již se vítají, hostinu začínají, často si přitukují a jí končí. Při večeři nejstarší kmotra beře dítě na peřince, zpívá případnou píseň a obchází s dítětem a rozžatou svíčkou v ruce všechny hosty, zatím co mladší kmotra sbírá pro dítě na talířek peníze.

Že při tom nikdy nescházejí zpěvy, zřídka bandura, lze si mysliti.

Nejvíce rázivotých obyčejů, pěkných zpěvů, upřímné srdečnosti a nehladané veselosti jest o svatbách.

Jako vynikaly naše svatby valašské a slovácké, tak i u Rusínů jejich svéráznost vystupuje právě o svatbách, jež se slavívají velmi okázale s dlouhými, významnými a bohatými obřady a obyčejí.

Přípravy v domě nevěstině trvají několik dní před oddavkami. Družky, svachy, svítylka — zpravidla příbuzná ženichova, jež za oddavek v kostele drží rozžatou svíci — připravují úbory, zdobí dům, pletou věnce, pekou svatební koláče a pomáhají pilně, neboť hostí bývá mnoho.

V sobotu s barvinkem na hlavě ubírá se nevěsta s ženichem v polosvatebním oděvu do cerkve (kostela sjednoceného) ku sv. zpovědi a sv. přijímání. Na cestu jim vyhrává už muzika a z domu je vyprovázejí za dojemného zpěvu družky a celá rodina. Po příchodu z cerkve matka uděluje požehnání nevěstě, která s družkami svátečně jsouc oblečena jde dědinou dům od domu, všude prosí o požehnání, jež klečíc přijímá a všechny zve. Když dostala požehnání, líbá starším ruku, svobodně celuje na tvář. Podobně činí ženich s družbami. Obcházejíce ves, pěkně zpívají případné svatební písně.

Když vše obešli, posílají si ženiši vzájemně dárky. Zpravidla v domě nevěstině scházejí se nejhlavnější svatebčané, častují se, zpívají a tancují. Tance doprovázejí obyčejně zpěvem i hudbou.

V neděli ráno muzikanti u oken ženichových hrají budíček a několik veselých kousků. S hudbou ubírají se k nevěstě, v čele ohrožují na koni s červeným šátkem jako praporem na tyči.

Když se vystřídalo i v domě nevěstině mnoho obřadů a zpěvů, ubírá se celý svatební průvod za zpěvu do cerkve. Choružyj na koni, u Huculů i nevěsta i ženich, družbové i družky sedají na kuň. Oddavky jsou zpravidla až po mši sv. Svatebčané obětují po bocháнку chleba, jenž připadá knězi a přísluhujícím.

Po návratu z cerkve rodiče vítají ženichy na prahu chlebem a solí. Nyní hodům, zpěvu, muzice, tancům a veselosti nebývá konce. Hoduje se zpravidla až do rána, kdy nevěsta s družbami a svachami jde do cerkve pro zvláštní požehnání pro sebe. Na to pokračuje se ve slavnosti rodinné.

I při smrti udržely se různé zvyky. Zemřel-ii kdo, staví se na okno pro nasycení duše jeho, o níž se věří, že bloudí do pochování, sklenice neb hrníček pitné vody a skrojek chleba. Na vzdálenější hřbitov vozívají rakev, a to ne zřídka i v létě na saních, aby prý nebožtík při tišší jízdě měl více pokoje. Saně táhnou obyčejně volí, málokdy koně, nikdy však kobyly. Rakev zaobalují ještě do plátna, jež připadá pak zpěvákovi (dáčkoví), aby nebožtík byl ušetřen co možná nejvíce otřesů.

Při pohřbu snoubenky vystrojuje se vše podobně jako k svatbě, kněz cestou několikrát se zastavuje a zpívá evangelium.

Po příchodu na hřbitov kněz zapěje: »Pohrib!« Příbuzní kladou na rakev pokrmy, jež kněz za modlitby světí. Když byl opět zvolal: »Pohrib!«, berou pokrmy a rakev spustí do hrobu. Házejíce jako u nás hlínu na nebožtíka, přejí mu, aby mu byla země lehká jako pírkó, a trochu hlíny sypou si do důlku v košili, aby dlouho netruchlili. V cerkvi na to kladou posvěcené pokrmy na zvláštní stolek uprostřed a kněz slouží velmi dojemnou panichidu. Jak při pohřbu tak i nyní přeje zemřelému: »Věčnuju pamjat«.

Po úkonech v cerkvi berou si posvěcené pokrmy, mezi nimiž nikdy neschází vařená pšenice slazená medem nebo cukrem a posýpaná mákem a nahoře ozdobená kousky vařeného ovoce, a scházejí se v domě k pohřebním hodům (stypa), k nimž bývají pozváni též všichni účinkující při pohřbu: kněz, zpěváci, kostelníci. Každý si bere pro ulehčení nebožtíkovi tři lžičky z posvěcených pokrmů, které jsou postaveny na přikrytý stůl, na němž stojí rozžatá svíce a po obou stranách láhve s »horilkou«. Castování a jídlo zapuzuje na chvíli smutek.

Třetího dne po pohřbu scházejí se příbuzní do cerkve, kde se slouží panichida (tretyn) za nebožtíka, aby do života věčného byl vzkřížen, jako Kristus Pán třetího dne vstal z mrtvých. Všichni obcují panichidě s rozžatými svícemi. Panichida v devátý den značí, aby byla duše nebožtíkova připočtena k devíti kúrům andělským. Panichida ve 40. den připomíná čtyřicetidenní půst Páně, a jako Kristus Pán obstál při pokušení dáblou, aby i nebožtík obstál na soudě věčném a jako Kristus Pán se vnesl 40. dne do nebe tak aby i nebožtík byl vzat mezi vyvolené.

O čarodějnicích, kouzelnících, upírech, spanilých majkách vábících mládence, stradčatech (nepokřtěných zemřelých dětech), vlkodlacích jest mezi lidem rusínským posud mnoho pověr, zvláště u Huculů, kde najdeme ještě kroje, stavby a lid na téměř stupni vzdělanosti jako před staletími. Jak malá jest u nich vzdělanost, vysvítá, že jest mezi nimi až 93 proc., kteří neumějí čísti a psátí. V tom ohledu stojí nejnižše mezi Slovany.

Jsou syny přírody v nejšířším slova smyslu; nikde necítí se Hucul tak šťastným jako ve své chatě a v létě na salaši. Do vzdáleného města dojíždí jen zřídka, obyčejně o trhu, aby ob-

Zvonice u rusínské cirkve v Klimpolungu (u Huculů).

staral nákup nejnnutnějších potřeb. Poněvadž cesty v horských krajinách jsou velice neschůdné, neuzívají Huculové vozů, ale jezdí muži i ženy na malých a hbitých koních, kteří po celé Bukovině a východní Haliči jsou známi pode jménem »koní huculských«.

Jakmile teplé jarní slunko zbaví zemi příkrovu sněhového, opouští Hucul svůj dvorec a stěhuje se se stády skotu a ovcí na salaš. Provázen jsa velkým ovčáckým psem a opatřen nejnutejším náradím a pytlém kukuřičné mouky (kuleša = hrubá kaše), s dlouhou (2—3 m) pastýřskou troubou z březové kůry (trembitou) táhne salašník na svém koníku se stády na pastviny vysoko položené. Dospěv na salaš, rozdělá nejprve oheň, který nesmí po celou dobu vyhasnouti, jinak by salaš stihlo neštěstí. Přes popel přehání stádo, aby je ochránil od zlé moci čarodějnic. Velice se obávají, aby zlí duchové neškodili dobytku, který tvoří hlavní část jejich majetku, a proto různými prostředky je zažehnávají, snažice je učiniti neškodnými.

(Pokračování.)

Sjednocení Bulhaři na Strumě.

Není země nám tak blízké a přece tak málo známé, jakou je Macedonie, srdce Balkánu, kolébka křesťanství a starobylé osvěty slovanské, mezník mezi Východem a Západem, země slavné minulosti a velké budoucnosti, předmět staletých sporů a bojů Slovanů balkánských s Řeky a Turky, příčina hrozné nenávisti Srbů proti Bulharům a kámen úrazu, o který se roztříštil příbuzenský svazek srbsko-bulharský, rozbil svaz balkánských říší, příčina druhé války balkánské a nynějšího zasáhnutí Bulharska do boje.

Macedonie leží jako obrovský balvan na cestě k Východu pro všechny, kdož z příčin jakýchkoliv snaží se zmocnití a ovládnouti cestu od Dunaje k moři Égejskému a míří na Cařihrad. Proto nepřekonatelné protivy se jeví mezi Řeky, Bulhary a Srby, z nichž každý se domnívá, že jest dědicem východní říše římské a má přirozené nároky na území obývané Macedonci.

Jisto je, že Macedonie je prastaré sídliště slovanské. Nesporno je také, že nynější obyvatelstvo po víře a řeči, citěním a smýšlením je bulharské a touží po spojení s carstvím bulharským, kteréž loupeživými sousedy bylo po druhé válce balkánské oloupeno o více než 1 milion Bulharů, násilím vehnaných pod jeho Řeků, Rumunů a Srbů proto, že Srbové snili o velké říši jejíž hranice by sahaly od Sávy až po Soluň bez ohledu, jaké národnosti je obyvatelstvo těchto krajů.

Původně chtělo Rusko utvořití veliké Bulharsko sobě věrně oddané, jak dokazuje mír svatoštěpánský po válce rusko-turecké. Leč když Bulhaři ukázali se málo podajnými a zvrhli ruskou nadvládu chtějí býti pány vlastních osudů, Rusko jalo se budovati velké Srbsko jako baštu protirakouskou, kteráž má zatarasiti nám i Německu cestu na Cařihrad, do Malé Asie i do Soluně. Proto nesměli vítězní Bulhaři překročiti u Čataldze poslední tureckou čáru obrannou, nesměli se zmocnití Cařihradu ani Soluně a museli samostatnost hájiti proti všem sousedům současně, při čemž Srbové a Řekové jim urvali staroslovanskou Macedonii, Rumuni Dobrudžu, Turci bez boje opět získali Tracii na úkor Bulharska.

Tušíce správně, že Bulhaři při nejbližší příležitosti splatí Srbsku měrou vrchovatou, Srbové ponechali část slovanské Macedonie Řekům, sami však vzali si největší její část západní a jali se macedonské Bulhary přenárodňovati na Srby.

V Macedonii i za panství tureckého měli Bulhaři na sta svých škol a kostelů, poslední opory své řeči a svérázné osvěty. Srbové jim kostely odňali, školy zničili, vzdělance ze země vypověděli a násilím opuštěný, bezbranný lid nutili, aby se posrbštil. Hrozné utrpení soukmenovců v Macedonii rozjítřilo Bulhary více než porážky válečné. Vždyť právě pro osvobození Mace-

donie od cizovlády šli Bulhaři do války a bojovali s nevídaným sebeobětováním. Za svobodu a volnost Macedonie bylo ono čarovné heslo, kteréž činilo z bulharských sedláků vojsko přeučtatné, jemuž ani stateční Turci neodolali za hradbami Lozengradu, Odrinu a na ostatních bojištích, kdežto hrozný povel Bulharů: na nož! jako hrom drtil voje turecké.

Bulharské obyvatelstvo ze srbské a řecké Macedonie houfně stěhovalo se na území bulharské, aby ušlo pronásledování. Byli mezi nimi též sjednocení Bulhaři.

Rusinský hřbitov u Huculů v Seleti

Pokládali jsme to za nutné předeslati, abychom lépe rozuměli misionářským pracím O. Pavla Christova.

Rozepsali jsme se minulého roku obšírně o těžkém osudu, jenž vši tíhou dolehl za prvě balkánské války na katolické misie v Tracii a Macedonii. Obě byly by snad většinou zahynuly, jestliže by jim nebyl poslal Pán Bůh horlivého a obětavého misionáře v osobě O. Pavla Christova, jenž od prvopočátku s apoštolskou horlivosťou a nepřekonatelnou houževnatostí věnuje se znovu zřízení a rozkvětu zpustošených a rozehnaných katolických bulharských osad.

Těžko by se dalo všechno vylíčiti, co podnikl na záchranu těchto misíí: jeho ustavičné prosby u všech bulharských představených úřadů, královny, ministrů; jeho křížem krážem cesty po osadách starého a nového Bulharska; jeho obtíže s jinými uprchlíky, jejich popy a úředními osídlovacími komisemi, aby zabezpečil sjednoceným jistý domov s dostatečnými pozemky, lesem, loukami, vinohrady atd.; jeho nepřijemnosti, péče a starostí všeho druhu, které však přece nezlomily jeho železné odvahy, nezviklaly jeho neochvějně důvěry v Pána Boha a neodňaly chuti k nové a nové houževnaté práci.

Ne zřídka se stává, že v noci zafuká na klášterní bránu assumpcionistů v Plovdivě pozdní chodec — jest to O. Christov; přibyl, aby si vzal čisté prádlo, nějaké nutné záležitosti vyřídil a z rána pravidelně už zase spěje ku svým misím.

Sotva že uspořádal a zajistil katol. misií v Tracii (z okolí Drinopole), připadla mu ještě těžší úloha: ujeti se opuštěných, z řeckého a srbského území vypuzených a pronásledovaných sjednocených Bulharů macedonských. Jen asi na 2000 jich mohlo být zachráněno, ani byli ubytováni asi v desíti osadách nově Bulharsku připadlých v poříčí Strumy, a to ve Strumě, Petriči, Radově, Sekirniku, Drasevě, Kluči, Nové Mašale, Mokreně, Ilovici a Gečerli.

Celá dvě léta byli tito ubožáci ponecháni sami sobě; není tudíž divu, že za takových poměrů skrývajíce se v hustých lesích nebo přebývajíce v polozbořených a zpustošených tureckých vesnicích, trochu zdívočili, žijíce pouze v ustavičné naději, že se jim poštěstí ještě překročití Vardar, aby pozdravili své rodné vesničky, postavili si popelem lehlé domečky a začali nový život obrozený na zbořeniskách staré domoviny.

Povodí Strumy, kde O. Christov blahodárně apoštolsky působí, tvoří zvláštní kraj s nepřístupným a neschůdným pohořím, které je uzavírá pro sebe, s hustými neproniknutelnými lesy, jež nyní přechovávají tisíce uprchlíků, kteří prchli ze Srbska a z Řecka, aby se dali v ochranu národ. bulharských komitadžů.

Komitadží, jenž jako svobodný král v těch horách vládne, obzvláště náčelník — vojvoda — není, jak se často myslí, zbujník nebo loupežník, který byl by hotov ke každému smělému kousku. V jeho žilách dosud koluje krev v národních písních bulharských tak dojemně opěvovaných hajduků, již před osvobozením Bulharska všeho se zřekli, aby ve volných hustých lesích vykonávali přísný, spravedlivý soud nad tyrany, již se dopouštěli bohopustých bezpráví na bezbranném trpícím obyvatelstvu.

Komitadží dosud jest ochoten svůj život pro vlast nadsaditi, a přece není to nějaký neurvalec, tím méně zbujník, obzřímnohdy vzdělanec, někdy snílek, pravý mystik, jenž v občanském životě a ve společnosti jest profesorem, učitelem, novinářem, důstojníkem, básníkem ano i vysokým úředníkem, poslancem. Z vlasteneckého nadšení se někdy zaslíbil, že se bude vě-

novati »osvobození ujařmených bratří«. Úředně jest neznám, a přece ho znají všichni zasvěcenci, nejodlehlejší pustina a samota v horách jako i nejmenší dědinka v údolí; všude vidí v jeho osobě tajuplného posla osvobozené vlasti, osvíceného apoštola bulharské myšlenky, požehnaného hlasatele dlouho očekávané bulharské jednoty.

Jest dosud vyzvědačem, jemuž nic neujde, soudcem, jenž vykonává ortel smrti nad utlačovatelem, jehož dává zpravití o osudu jeho podepsaným rozsudkem a pak jej dává zprovodití se světa jedině jemu známým způsobem.

Často komitadžím jest rozuměti celé vesnice, které jsouc zasvěceny v strašné tajemství vojevodovo, jsou neustále na stráži, aby se hájily nebo zasáhly a vždy jsou hotovy vyraziti na první pokyn vůdcův nebo rozkaz komitadžův, aniž dávají na sobě znáti nejmenší stopy nějakého vzrušení. Jen stěží možno si mysliti komitadžiho s bombou v ruce a bambítkou na zádech.

Od pěti století bylo toto zřízení tajného soudu nejlepším prostředkem, aby se udrželo národní cítění a aby byly kroceny nebo mstěny přestupky násilnictví vlády. Proto podnes ve vojvodovi vidí šlechtěného rytíře, jenž se zasvěcuje tělem i duší osvobození svého lidu, vykonavatele práva proti každému nepříteli své národnosti, a zároveň reka svobody, u něhož spojuje se v nejvyšším stupni smělost, odvaha a chytrost, aby pomstil svých.

Komitadží má jen jedno na mysli: bulharská Macedonie úpí v hrozné porobě, za každou cenu musí býti nezbytně osvobozena.

Náš cestovatel Jos. J. Svátek vypravuje setkání s takovým komitadžím za poslední války bulharsko a srbskoturecké u Vranje. Byl to obdivovaný Lazar Praličkovič, jenž na pohled nečinil ani dojmu příliš statečného člověka. Též byl oděn, že ihned bylo možno poznati, že není jen tak obyčejným komitadžím. Měl sice na sobě kroj tamnějších sedláků, měl také kolem sebe tři opasky plné nábojů, ba měl ještě dva pásy s náboji přes ramena, měl obyčejnou pušku, ale od levého ramena mu visel silný stříbrný řetěz ozdobený zlatými a stříbrnými kuličkami. Za pasem měl v ozdobné pochvě nůž, za kamaší pak zastrčené pouzdro na cigaretovou špičku. Své levé rameno stavěl dosti dobře na jevo tak, že konečně jsem se otázal, jaký to má na něm připevněný drahocenný řetěz.

Lazar Praličkovič se samolibě usmál, neodpověděl, a vyňal ze západní ještě drahocennější tabatěrku filigránské (z drátu a zrnek) práce, částečně zlatou a nabídl nám cigarety.

»To jest také od něho«, dodal.

A po chvílce radostně komitadží vypravoval, postaviv se doprostřed naší společnosti jako vítězný vojevůdce s důstojností opravdu podivuhodnou. Líčil, jak začaly tu první šarvátky před zahájením války. »Turecké vojsko obtěžovalo sousedy — hra-

nice byla tehdy nedaleko — a tu my komitadži jsme si řekli, že jim musíme trochu zahnatí kuráž. Počali jsme obhlížeti sousední turecké vesnice, kde byl pohlavěrem jeden z nejkřutějších vůdců Arnautů aga Salí. Při těchto obchůzkách byl náš jeden komitadži chycen a Arnauty mučen. My ostatní, družina naše měla čtrnáct členů, jsme přísáhali pomstu. Město Vranje, kam byl mučený komitadži příslušný, vypsaló na hlavu Salího odměnu 300 dinarů (asi korun), a my jsme přísáhali, že odměna musí býti naše. A pustili jsme se za agou, jenž sídlil v Loparnici.

Vzali jsme si zásobu pum a nábojů a vzkázali jsme agovi, že jdeme pro svého druhá.

Agá se nám vysmál po chlapcovi, kterého jsme k němu poslali se vzkazem. A nejen to, poslal na nás ještě své lidi, kteří hned po nás počali stříletí. Než ani my jsme nelenili a vpálili jsme jim několik kulek do zad. Ponevadž však turecké vojsko, pokud zde bylo, skrývalo se u nádraží v Zibevci, bylo nám snadno zahnatí několik Arnautů, dostati se až do Loparnice a vedrati se až k samému domku agy Salího. Agá Salí vyšel před dům ozbrojen jsa až po zuby. Já jsem na něho zavolal: »Dej nám druhá!« Ale agá místo odpovědi napřáhne ručníci. Než nedopřáhl. Už jsme byli u něho, už jsme mu chytli ruce a já — vypjal se komitadži a poněkud zdlouhavě a slavnostně dodal — »a já mu usekl hlavu . zvedl jsem ji a na památku vzal jsem si jeho hodinky s řetězem a tabatěrku.

S hlavou přišel jsem do Vranje a dostal jsem 300 dinarů. Všechno jsem dal soudruhům, aby nás podělili, i řetěz i tabatěrku. Ale rozhodli, že si mám vše nechat — peněz však jsem nepřijal . . . A onen agá si to plně zasloužil! Kolik zmučil a utrápil našich mužů a žen«. »Svatá pravda!« dodali kolem stojící vojíni.

To jest duch, jenž ovíval území, kde O. Christov s obdivuhodnou vytrvalostí misionařoval.

O tom napsal sám několik poznámek, jak je podáváme.

Macedonská provincie u Strumy, která po bukureštském míru byla přidělena Bulharsku, jest nejoblíbenějším a nejhledanějším útočištěm bulharských Macedonců, kteří prchli přede jhem řeckým a odnárodněním srbským. Vědělo se, že mezi nešťastnými uprchlíky jest i větší počet katolíků z apoštolského vikariátu macedonského, jehož církevním představeným jest sjednocený bulharský biskup msgr. Šanov v Soluni.

Aby se mohl ujati tohoto rozptýleného stáda, obrátil se msgr. Šanov v dubnu 1914 na msgra Petkova, apoštolského vikáře sjednocených Bulharů v Tracii a smluvili se, že msgr. Šanov svěří ochraně msgra Petkova všechny kněze a věřící, kteří se utekli na půdu bulharskou.

Msgr. Petkov byl od turecké vlády z Drinopole vypovězen a sídlí nyní v Sofii. Jest vskutku nejpůsobilejším, jenž se mohl ujati duchovní správy rozptýleného zbytku soluňské diecése.

Velkomyslně přijal biskup Petkov novou starostiplnou úlohu, ačkoli jeho vlastní apoštolský vikariát podobně těžce jako macedonský byl zkoušen.

Již v r. 1914 vydal jsem se na nějaký čas do Strumy, abych tu zařídil novou macedonskou misií a rozptýlené farnosti zasadil do nové půdy.

Nyní však znova měl jsem je navštívit, duchovní cvičení jim konati, jejich kněze povzbudit, věřící poučiti a všude hlásati slovo boží.

Katolické duchovenstvo těchto macedonských uprchlíků pozůstává skoro výhradně ze ženatých kněží (popů) bez jakéhokoli bohoslovného vzdělání právě tak jako jejich pravoslavní spolubratři, kteří jsou neschopni kázati a zpovídati. Jejich úřad obmezuje se pouze na sloužení mše svaté a na udělování sv. přijímání.

Tomuto bídnému stavu hleděli odpomoci za dob míru otcové Lazaristé, kteří hodlali odchovati několik mladistvých neženatých bulharských kněží, již by časem nahradili staré ženaté popy. To byl ovšem jen plán, jenž za druhé balkánské války, která Macedonii pořádně prošlehala, zanikl, ač byl by potřeboval několik let ku svému uskutečnění. Nová, dobrá zařízení zapadla, pastýři i stáda se rozutekla v malých hloučcích do neznámých krajů, přešťastní, jestliže aspoň mohli najít bezpečné místo před dravým vlkem, s druhé strany jsouce ve velikém nebezpečí, že by mohli zaniknouti mezi samými pravoslavnými.

V předvečer svého odjezdu do Strumy, když jsem pln starosti uvažoval, jak budu moci dostačiti sám na tolik misijních stanic a pro tolik postních kázání, poslal mi Pán Bůh neočekávanou pomoc v osobě mladého katol. kněze z Macedonie, jež vyhnali Srbové z jeho působiště Gevgeli. Řekové ho rovněž vypověděli dříve z Emidže Vardaru, kde byl farářem, tři dlouhé měsíce ho drželi s jinými kněžími ve vězení v Kara Veria, kde nevyhovitelně mnoho trpěl a jen stěží mohl býti osvobozen, ačkoli nic nezákonného se mu nemohlo dokázati, než že byl katolickým Bulharem, což ovšem v očích řeckých a srbských bylo pokládáno za hrozný zločin. Přišel přímo z vězení do Sofie; měl pouze šaty na sobě, ostatní mu všechno odňali. Biskup msgr. Petkov doporučil mu, aby se nějakou dobu odebral do Strumy a pomáhal jiným kněžím na kazatelně a ve zpovědnici. Tak se stalo, že jsme se sešli a 12. března 1915 vydali se na cestu.

Náš vozka Kolin Ivanov byl rovněž uprchlíkem z Kukuše, jednoho z nejbohatších měst Macedonie a střediskem katolických misii, jež úplně podobně jako i město Řekové zničili. Již rok dovážel zboží mezi Sofii a Strumou. Jeho »kočár«, předpoptní to tatar-araba, byl vypořádkován starým slámníkem a nahore pokryt dřevou vozovou pokrývkou: šest dní nás chránil

na cestě jako nějaký stan. Co to však všechno pomohlo proti vánicím sněhovým a proti ledovým větrům, když zebalo až do kostí za neustálého hrboucení po hrbolaté cestě.

První zastávka noční v Krapeci na úpatí Vitoše byla vítaným odpočinkem. Nebyl to ovšem moderní hotel zařízený vším pohodlím. Neměli pro nás ani světničky. Ale vyšli z rozpaků. Na své sýpce mezi měchy s obilím nastlal »hotelier« trochu slámy, na níž jsme se položili v oděvu. Houně a pokrývky brzy jsme přes hroznou zimu odhodili, neboť nemohli jsme vydržeti pro různá malá zvířátka, jež neustále nás znepokojovala a kousala.

Z rána ubírali jsme se nehostinnými roklinami podél Strumy, která tu protéká ještě jako nevinný potůček, nedávaje v sobě tušití divokého proudu na řecké hranici. Přibyli jsme do Kamenného Pole, kde sedláci nosí kožichy z hrubé ovčí vlny jako na Slovácku a ženy a dívky zdobí se nádherným zlatým vyšíváním. Do Dupnice máme ještě 68 km a dorazíme tam teprve za plně dva dny. Majestátná Vitoša zmizela zrakům našim, za to zvedalo se před námi divoké lesnaté pohoří Ryló.

Byla neděle 1. března. Poněvadž jsme našli světničku na nocleh, přivstali jsme ráno, abychom odsloužili mši sv. Za oltář použili jsme stolu, ostatní jsme upravili dle poměrů. Na štěstí máme všechny výsady misionářů a žijeme »pod zákonem milosti«, nikoli »pod zákonem bázně«. Dnešní cesta nás vede blativými stezkami, jež stěžují a zdržují naši karavanu, do Kočerinova na starou tureckou hranici. Tu se k nám přidružují noví společníci; jsou to většinou Macedonci, kteří pobývše nějakou dobu v Sofii, zkoušejí štěstí v nových krajích strumišských anebo aspoň poblíž hranice, za níž jejich rodiny dosud živoří, jestliže horší osud jich ještě nestihl, neboť nikde na světě není tak málo ceněn život lidský (ovšem porobených) a nikde budoucnost tak nejistá jako tu. Tito hodní lidé obyčejně přetřásávají v denním rozhovoru nesnesitelné poměry, o nichž jsou přesvědčeni, že jsou neudržitelné. Mnoho jich prodělalo poslední válku a někteří se navracují z ní, aby se přidali ke sborům komitadžů, kteří ovládají území Strumy a složí zbraň teprve, až osvobodí ujařmené bratry své. Odtud cesta už není tak jistá jako ve starém Bulharsku a též několik povozů vždy jede spolu pro bezpečnost.

Večer dosáhli jsme Gorné Džumaje, polospáleného to městečka nyní náležejícího již Bulharsku; sběhli se tu uprchlíci ze všech možných končin Srbska. Živobytí však jest tu na bulharské poměry velmi drahé.

Jest postní doba, a tu abych zaměnil každodenní boby, chtěl jsem si nakoupiti nějakého sušeného ovoce, neboť v púště máslo a sýr jest tu právě tak zapovězen jako maso. Než nadarmo! Trh byl tak uboze obelán jako na nějaké malinké chudícké dědince. Ani jedinké olivy, ani ořechů ani sušených jablek, hrůšek nebo sliv jsem nedostal. V malinkém obchůdku podařilo se mi dostati několik červy prožraných plesnivých fiků a prodavač

myslí, že jsou ještě dosti chutné, an je měl teprve tři roky ve svých zásobách!

Dovidáme se tu, že vstup do Srbska není dovolen pro nakažlivé nemoci. Rozkazy komitadžů mají u obyvatel nového Bulharska více váhy než nařízení vládní.

(Pokračování.)

Mučnictví unie na Podlesí.

Dle věrohodných pramenů P. J. K. z Podlesí přeložil Ad. Jašek.

Úvod.

dějinách Litvy a Polsky pod vladou ruskou památný jest rok 1863.

Jako děsná pekelná bouře přeletěl v dál i šíř krajem celým, všude šíře zhoubu a zkázu hůř než kobylinky, neboť pozřel nejen na polích úrodu, nýbrž i ve spížírnách zásoby pracovitého rolníka, odebral lidu nestřádaný groš práce jeho a uvedl jej na pokraj záhuby. Hůře než válka, neboť porobenému lidu odňal všeliké právo do odvolání a žaloby, ani dokonce nepřipustil pokorné jeho prosby, odsoudil jej k osudu nízkého, podlého nevolníka.

A byť i s takovou krutostí si počínala vláda ruská, neustala na zničeném kraji, ale ve své nenávisti a ničivosti postupovala mezkroceně dále. Žízňiva bled a krve lidské mstí se nad krajem zuboženým i léta následující, volá před svůj soud národ polský celý a slídíc po jednotlivcích účastných na povstání, všem bez rozdílu vmetá ve tvář Kainovo znamení, název povstalců, to jest největšího zločinu v plném pojetí.

Proto oněmi »povstalcí« ze všech stavů litevského a polského národa přeplňuje všechna vězení, káznice, žaláře a trestnice a v čelo trestanců staví duchovenstvo bez úhony, klidné a počestné obyvatelstvo, jež poctivým životem a svědomitou prací pro dobro národu zasloužilo si lásky, důvěry i cti všech vrstev.

A vězňové ti s úžasem viděli se na roveň postavení s provinilci nejhrubší vrstvy, pospolu s nimi pomíchání a často i pod jedním zámkem, ve společné s nimi cele. Na zločince otrlého, zbaveného všeho svědomí i poctivého jména, jenž byl postrachem společnosti lidské, dívali se šetrněji, neboť jeho soudil a káral zákon; ale k odsouzení podezřelých povstalců byly vyslány z vnitřního Ruska celé roty prohnanych vojinů bez nejmenšího pojetí o právu a spravedlnosti, jimž směrodatnou byla toliko nenávist a rozjitřená národní msta. Ti je odsuzovali dle svého uznání a neobmezené své moci.

I vojenské výnosy Muravěvů, Kaufmannů, Dondoků Korsakových, Bergů, Maňukinů a mnoha jiných podobných strašidel

lidstva, po léta sypaly se jako kroupy na obžalované z povstání Poláky a Litviny. Sta takových bídných padlo rozstřílených, sta jich vydechlo duši na šibenících, tisíce jich bylo vyvezeno do vnitra Ruska, jiné tisíce byly hnány až za Urál zalidnit pustiny sibiřské a ostatní byli dáni pod surový dozor policie, nebo vězením jsouce vyčerpáni z posledních sil navrátili se k rodině své, ne aby ji potěšili a obšťastnili po dlouhém rozloučení a osiřeni, ale aby se uložili na lůžko bolesti a smrti a nazejtří skonali za vzlykotu sirot uprostřed příbuzných a dětí svolávajících boží pomstu na tyrany.

Po tom strašném soudě a po bezpříkladné pomstě na porobeném národě zdálo se, že vláda ruská vypívší moře slz a krve lidské spokojí se konečně, ana si vzala zadostučinění, jaké sama chtěla, a budoucně již ne okem tyрана a při řinkotu okov, bude

Rusínská cerkev u Huculů v Seletně.

sledovati každé hnutí svých nevolníků, a nejen zkoumati tepnu jejich života a počítati každý oddech z prsou jeho, nýbrž i rozhledem rozumného přejného člověka vnikne v neblahý osud a potřeby národa výše stojícího osvětou i vědou, mocnějšího duchem, láskou a pravdou, bohatšího minulostí, staršího pospolitým národním životem a bytím a plného nadějí do budoucna.

Jda za světlem své nikdy neodstupné jítrenky — naděje, národ polský ještě jednou krutě poučený v škole trpké zkušenosti, všel do sebe a ustanovil chopiti se všemi silami svědomité práce, aby zastavil všeobecný pokles, zažehnal neštěstí a vyběčil se z hlubokých ran zasazených kraji nešťastným povstáním.

Kraj představoval vůbec divoký obraz pošlapané nivy, po níž převalila se bezuzdná stáda nezkrocených zvířat. Leč jako niva zdeptaná majíc úrodnou prst a chovajíc pučivé kořinky tráv, rychle se zazelená, jakmile ji vlaživý dešť napojí, slunce životodárným teplem zahřeje a nerušený klid ovine, tak i kraj bohatý věrou a ctnostmi otců svých, slýnoucí nad to krásnou

mluvou a literaturou, uschopněný zasedat v řadě civilisovaných národů, kraj takový i národ jeho nehyne, byť i železnými deptali ho podkovy, ale v práci a pokoji všeho opět nabývá, co ztratil, pokud v lůně jeho jest základ úrodný a kořen národního života, to jest: víra otců čistá a živá a nezkažený mateřský jazyk.

Na tom svém základě, jako na mocné stěžejně páce národ staví se do práce v plné důvěře, že nebe mu neodepře svých darů a pomoci, a Častochovská, Ostrobramská Panna Maria a patronové svatí záležitosti žijících bratří přijmou v mocnou ochranu svou.

Majitelé pozemků viděli před sebou plán své majetkové propasti zhotovený rukou vlády, která stavěla proti nim lid venkovský utěšovaný nadějí na zlepšení svého žalostného osudu a na jejich útraty šfrenou horlivými úředníky pekelnou zásadu, že všechno jest vlastnictvím vlády vylučující soukromý majetek. Ztrácejíce poslední význam a váhu v kraji, majitelé pozemků uzavřeli se pevně v hranicích svých šlechtických usedlostí, aby sůčtující a obmezíce svou práci i uskrovnice se ve výdajích životních, aspoň částečně zlepšili své postavení hmotné, jež utrpělo za posledních let, i mravní proti záměrům a úsilí vlády, aby dle sil zachránili, co pro důstojnost, ráz a hodnotu národa má býti velikým, drahým a svatým, to jest slavný lesk jména, úcty a vážnosti předků svých, aby stáli v popředí společnosti a měli na ni převážný vliv svým rozhledem, vzdělaností, věrou i příkladem života, chutí a pobídkou k práci.

Duchovenstvo zbavené pozemků, hospodářství i soupisu majetku, zmenšené počtem pracovníků a zubožené svými příjmy s dvojnásobným posvěcením oddalo se výlučně službě oltáře a duchovnímu vedení věrných, neochvějně doufajíc, že mu Pán Bůh v těžké práci jeho pomůže a denního chlebička ušetří, když stane nejvýše, na samém štítě svého povolání, a u lidu dosáhne všestranné důvěry a lásky, když naukou Kristovou jako Skarga bude ho osvěcovati a bude ho varovati a ostříhati před nepravdou a podvody zasévanými peklem a nepřáteli, a povede jej s milostí boží, jak otec vede vlastní dítě, aby je odtrhl od propasti.

Otcové i matky, pěstouni, poručníci, představení, učitelé slovem vychovavatelé rozumu i srdce mladých pokolení viděli jasně, že při všeobecném mravním rozkladu společnosti, jenž dral se do Polsky ze za hranice i z vnitra Rusi a jemuž vlada na oslabení a úpadek ducha polského otvírala vrata dokořán, musí s nekonečně velikou obezřetností, svědomitostí a příčinností mládež svou vésti, aby ji uchránili od zlého a hladovíci podávali zdravý chléb nauky, jsouce přesvědčení vlastní zkušeností, že chléb nauky pro mladé jest jen tehdy nejosvědčenější posilou, když jej posvětila svatá víra otců a když ne cizí, nýbrž neposkvřená ruka mateřská měkce a sladce krásného jazyka polského jim jej ulomí a podá.

Bylo všeobecným požadavkem svědomí jako by rekolék-
cemi národa, aby na jednom oltáři lásky k Bohu i k vlasti složili
všichni svatě předsevzetí obrození se v duchu otců, spletajíce
dvojí věnec modlitby a práce jako oběť Pánu Bohu každodenní:
splnění svých slavných slibů.

Než hned u samého oltáře oběti, modlitby a předsevzetí
národa stál Rus jako Kain závistivý neustále štěstí bratrova, tří-
maje svůj meč, kterého neodložil nikdy. On vyslechl celou zpo-
věď národa i jeho pokornou modlitbu, poznal sílu ducha jeho i
jeho svatých předsevzetí, viděl, že z úderu bratrského oltáře
čisté oběti vyšlehnou plamen k nebi jak z oběti bohulibého Abela
a svolá na ni s nebes požehnání obrození a mravního povzne-
sení. Proto odskočil od oltáře jako by byl zasažen rukou vra-
hovou a přísahal, že vyhledá jméno Abelovo i jeho rodinu. Se
sekerou nenasytného vraha vrhl se již ne na to, co žilo, nýbrž na
to, z čeho od věků národ čerpal a sílil život, co mu dodávalo
vzrůstu a potěchy, ten Kain položil sekeru na kořen národního
života, aby mu odňal tradici jeho velikosti, zkazil jeho dějiny,
zatemnil čistou nauku, snížil v něm důstojnost lidskou, slovem,
aby Polákům odňal jejich víru a mateřský jazyk.

Proto jakoby prvním rozmachem svého topora v zdravý
kořen stromu národního života car ruský sbírá a posílá na Litvu
a Polsku vylehlou ve vnitru Ruska tlupu indiferentistů, nihilistů,
kommunistů, od nich chce očistiti kraj svůj, dělá z nich poslušný
nástroj své tyranie a zničení národa nenáviděného, dává do je-
jich moci všechny úřady Litvy a Polsky, množí je pro ně do ne-
konečnosti a vše to hladové, obervané, vřeštící nad uchem ca-
rovým ono účinné heslo starých barbarů »panem et circenses«,
jako kobylinky vrhají se zuřivě na neslýchaně bohatý pro ně chléb
polský, rychle se vypasávají, bohatnou, stávají se mocnými,
skupují majetek, obvěšují se řády, zpívají hymny na čest cara-
boha, že v kraji medem a mlékem slynoucím je usadil.

Jest to tak zvané »činovnictvo«, (= úřednictvo) nová sprá-
va kraje od generálního gubernatora až po nejnižšího strážníka,
třímající železnou vládu nad Litvou a Polskou, vládní vykona-
vatel carského ukazu o poruštění a popravoslavění kraje.

Proto občanské úřady kraje byly odstraněny. Ve všech
jejich hlavních oddílech na místo zdatných pracovitých polských
sil ukázaly se vojenské uniformy a výložky, obmezené hlavy
ruské s nízkým a převratným duchem. Polský jazyk byl vy-
puzen z úřadů, byli jsme zbaveni polské mluvy netoliko ve sprá-
vě, nýbrž i v soudnictví a životě veřejném a všude vtisknut byl
jazyk ruský. Úředníci polští, kteří nezapřeli svého původu, byli
ze služby propuštěni a odkázáni na žebrácké vyhledávání jaké-
kolí práce, aby s rodinami svými unikli před hladem a krajní
nouzí. Polákům bylo ponecháno toliko několik nejnamáhavějších
míst a nejnižší postavení v úřadech se žebráckým platem, čili
jinými slovy polským úředníkům bylo dovoleno býti robotujícími

voly v ruském jařmě a pluhu s bídným krmivem, zatím co jejich úřední představení ruští za mizernou svou práci dostávali vysoké služné a hojná vyznamenání.

Za druhého úderu carského topora po všech hospodách na Litvě a v Polsce v hustých řadách ženou roty satanášů roznašeči uměn a světla s vysoko rozvinutým praporem ruské azbuky, a všechno to bídné, vášnivé, nedoučné, ale naduté deptá a v posměch uvádí, co polského, ve jmenu surového postupu a své ruské vzdělanosti. To folanx ruských osvětařů od vesnického učitele po kuratora mající dle vůle vlády provésti poruštění kraje. Tito mudrci syceni chlebem polským a obohacování peněži polskými mají lid polský poruštiti, z polských hlav vybití jejich polskost, jako klín z choré hlavy bláznovy, mají je přesvědčiti, že dvouhlavá nestvůra (znak ruské říše) požírající na smrt okrunyřovaného rytíře (znak Litvy) a orla (znak Polsky) najednou jest rodnou matkou milovanou, tulící je na prsa v opojení štěstí, jako by tiskla svá drahá blížnata.

Nejsou tyto bludičky zapálené na půdě polské pro nás druhou ránu, a to tak hroznou jako ony tmy egyptské? Nejsou výpasem kraje a blouděním oslíků zatemňujících pěkné slunce nauky a krmících nás klamem, hnilobou a zkažením obyčejů jako by dýmem a pískem kopyt svých?

Než učenci naši i zasloužilí ředitelé, visitatorové, dozorčí a učitelé škol, slovem opravdoví otcové a přátelé mládeže, kteří posvětili život mozolné výchově a vzdělání dorostu se svou prací i čistou naukou, svou myslí a šlechetným srdcem s mateřským vyučovacím jazykem musili ustoupiti ruským potvořitelům osvěty i nepřátelských ideí ubíjejících v mládeži náklonnost a lásku k národu a jeho jazyku a úctu k domácímu obyčeji, nauce a víře. Polští učitelé vyhnáni byvše ze škol, byli nuceni hledati si chleba, sloužiti v obchodech, skladištích, továrnách, u železnic nebo soukromě vyučovati, když jinak nemohli se užíviti. Starším učitelům, již zbaveni byli pense a neměli prostředku k výživě, bývali jejich žáci přinášeli často hmotnou pomoc z vděčností za jejich práci a otcovské srdce. Netoliko byl jazyk polský vyloučen ze škol jako vyučovacím, nýbrž žákům bylo zakázáno mluviti po polsku ve školní budově, ano i mimo ni, neboť chtěli rázem mládež polskou poruštiti a, kdyby možno bylo, ji i znemravňiti, aby tak v samém jejím rozkvětu zakalili ano i zastavili čisté zřídlo, jímž plyne do duše pravdivá nauka a vlastenecké ctnosti.

Třetím úderem topora ničícího život Polsky a Litvy car odnímá obyvatelstvu právo katolické víry, vypovídá je do vězení jako podezřelého pobudu, zabírá mu svatyně jako své vlastnictví, věrné sluchy jeho rozhání, na jejich místo staví Kainův oltář cara boha a hlásá »caroslaví«*) na počest jména svého.

*) Slova toho užívá se na Podlesí společně s pravoslavim v téžže významu.

Shání však za to na Litvu a do Polska legie pravoslavných popů, rekrutuje a doplňuje jejich počet z pijáckých krčem, z odpadků haličského a chelmského duchovenstva, aby s poruštěním kraje doplnil současně i jeho popravoslavení. Car nadchl ty rotý nových apoštolů svým duchem, házel jim groše a chléb polský plnou rukou, a oni za to skláněli se hluboce před svatou jeho osobou, a přísahali, že do poslední kapky krve mu zůstanou věrnými a budou hájit jeho ukazů.

Všichni ti, jako zboží ruské, od archiereje do posledního řádky nuzní, obmezení, bezuzdní, pijáčtí, bez víry a náboženského přesvědčení, ducha nihilistického byli hotovi jako Jidáš zaprodati za bidný groš spásu i Krista Pána.

Nejsou tito apoštolé pravoslavy carského s nepřátelskými záměry proti polskosti a katolicismu pro nás třetí ranou zničení? Pravoslavní svjaščenici (kněží) na Litvě a v Polsce podporování železem carským zabírají katolické svatyně jako své vlastnictví, vyhazují z nich oltáře, křtitelnice, zpovědnice, kazatelny, kroupky s vodou svěcenou, strhují se štítů chrámových odvěčné kříže křesťanské a pak jako vyslanci pekla uvolnivše se ode všeho, co kdys tam dýchalo svatostí, pravdou a spásou, oškrabují ještě stěny kostelních zdí, zamazují na nich poslední odznaky katolicismu, nedopřávají klidu ani hrobům zaslužilých našich mužů a ničí drahé památky polskosti a víry. Na to vnášejí tam své prestoly a ikonostasy a na svatyně vztýčují své rázovité bány a složité kříže,^{*)} a tak vznikají co denně na Litvě a v Polsku pravoslavné cerkve přetvořené ze svatyní katolických. Popí se všude množí, třeba že jim schází pravoslavných vyznavačů, car jich potřebuje jako své strážce, která zadržuje všecok postup, katolicismus a polskost; popí jsou u nás špehouni ducha a činnosti polských kněží a lidu, o stavu katolicismu a horlivosti kněží podávají vládě správu a jsouce dobře placení chlebem a grošem polským nestydí se státi v čele strážníků a četníků, aby s nimi utiskovali svatou víru a deptali polskost národu.

Tyto tři okaté druhy kobylek vyšlé z rukou carových jako tři jícny pekla ve jménu správy kraje, osvěty a apoštolátu neznámé u nás víry sbíhají se pospolu na jedné půdě, podporují se vzájemně v dokonání jednoho poslání odnárodnění, to jest poruštění a popravoslavení Litvy a Polska.

Abyste mohla tím snadněji dokonati započaté dílo, vláda zastavuje všechna práva, zrušuje výsady, jež mohly by býti na prospěch obou krajů a jejich národnosti, prodlužuje stav vojenský, aby pod ochranou jeho hrůzovlády tím spíše mohla dovésti svých plánů.

*) V pravoslavné církvi kříž Krista Pána je sloučen s křížem

Pobožnost pro domobrance na posv. Velehradě byla uspořádána Apostolátem sv. Cyrilla a Methoda pod ochranou blah. P. Marie v sobotu a v neděli dne 15. a 16. ledna. Byla velmi dojemná, opravdová a vroucí. Přišli domobranci z okolních vesnic, aby se rozloučili s místem jim tak milým a posvátným. Přibyl mezi ně povzbudit, posilnit, potěšit je a s nimi se rozloučit i vdp. probošt dr. Ant. C. Stojan s katechetou Ad. Jaškem z Kroměříže. Srdečná slova útěchy a posily jim vlévali kazatelé P. Rybák a rektor P. Schmidt z Velehradu. Vdp. probošt dr. Stojan jim sloužil mši sv., při níž přistoupili domobranci ke společnému sv. přijímání. Opravdu vroucně modlili se za ochranu boží pro sebe, pro své doma pozůstalé, za vojiny živé a zemřelé a za šťastný výsledek volby nového nástupce sv. Methoděje. Ve slovanské dvoraně se s nimi rozloučil vdp. probošt. Přál jim, aby mocná ochrana Panny Marie a svatých věrověstů slovanských je doprovázela na všech místech, kam povinnost je postaví, ujišťuje je, že na ně budeme neustále v modlitbách pamatovat, aby zdraví opětně šťastně se navrátili ke krbům svým a mohli putovat na posv. náš Velehrad. J. Orság z Kunovic poděkoval vdp. proboštovi velmi proctěně a dojemně. Slibuje, že na posv. Velehrad nikdy nezapomenou, a dá-li Pán Bůh, budou i s rodinami, které těžko opouštějí, opětně rádi přicházeti, aby vděčnost a lásku k místu tomu prokázali. Loučili se s posv. Velehradem velmi bolně.

Zvěsti od metropolitů ščepťyckého. Delší dobu dlel metropolita v zajetí v Kursku, nyní dle soukromých zpráv byl zavezen opětně do Nižního Novgorodu. Ještě z Kurska psal kanovníku O. Čapelskému: »Drahý Otče kanovníku! Dostal jsem Váš lístek psaný ještě ve Vídni. Celým srdcem děkuji za tu milou, tak milou, radost a potěchu. Často myslím na Vás i na celou Vaši rodinu, každodenně se za Vás modlím. Dlouho jsem neměl skoro žádných zpráv,, najednou mně však přinesli několik listků zadržенých asi censurou. Chvála Pánu Bohu jsem zdrav, od června mám lepší byt — u domu jest i zahrada — a mohu se v ní procházeti. Není mi však dovoleno s někým se stýkati. Noviny a knížky nyní mám — doma kapličku. V létě jsem se koupal v řece. Tak tise v odloučenosti a samotě plynou měsíce. Někdy si dopisují s O. Jiřím Rybinským, žije u latinského faráře. O. Bočian, Gornikevič a Sobol jsou v Mindenisku (Jenisejská gub. na Sibíři), O. Lomnickýj se 7 druhů, jichž jména znám toliko tři (O. Mitrat ze Stanislavova, O. Skromida a O. Marcinjok), navrátí se všichni, jest dovoleno. Bratr Josef jest též na Sibíři, Sojencickýj a O. Čegelskýj z Kaminky Strum. jsou v Kijevě jako rukojmí, ale na svobodě na čestné slovo. Uprchlíkú i zajatců jest tu i všude mnoho; očividno ovšem, že nikoho nevidám. Časem vždy mně někdo píše. Kursk jest krásně položen nad řekou, kolem malinkých domků zahrádky a sady; vše jest drahé, ¹/₈ sáhu osikového dříví stojí 12 rub. (= 30 K). Srdečně zdravim všechny. Děkuji za vzpomínku. Ondřej«.

Pro dějiny unie. Sjednocení za vpádu ruského v Haliči zakusili nejvíce změn. Mnoho jich bylo odvedeno, někteří šli dobrovolně s dočasnými vítězi, semo tamo přešli i na pravoslaví, možná i k latinskému obřadu přestoupili, některé vesnice úplně zmizely, jiné k nepoznání jsou zničeny a poškozeny, obyvatelstva mnoho pomřelo, ubýlo a se přestěhovalo. Redakce »Nivy«, která od obsazení Lvova vojskem ruským nevyšeďši vydala opětně nové číslo, zahájila úsilovně pátrání po nové statistice církevní mezi sjednocenými a po soupisu zaručených událostí za ruského vpádu v Haliči, zvláště co se týče církevního a náboženského života. Jistě, že pro dějiny budou zprávy ty velmi důležité, objasní mnohé stránky pravoslavné propagandy a přivínou nové věnce utrpení pro unii.

Sjednocené duchovenstvo v Haliči. Nynější válka a zvláště dočasně skoro desetiměsíční obsazení východní Haliče od ruského vojska zanechaly nesmírné následky na náboženský život, na celou sjednocenou rusínskou církev a její duchovenstvo. Krátká doba, ale převraty v ní se staly neočekávané, velké s následky nezodpovědnými. Činitelé ruští hluboce a mocně zasáhli do celého náboženského života a církevního ústrojí. Hlava rusínské církve, metropolita ščepťyckýj, násilně odveden, biskup přemyšelský zemřel, duchovenstvo pronásledováno, odstraňováno ze svých působišť, tak že každým dnem se počet duchovních vůdců lidu zmenšoval. Jejich místa

zaujímali kněží pravoslavní. A přibýlo jich s ruským vojskem velmi mnoho. Přišel i strážce a vůdce šíření pravoslavi, pověstný biskup Eulogij. Brzy byla zřízena v Haliči pravoslavná církev, jež byla šířena a podporována živým slovem, tiskem, lstí, sliby, úplatky a násilím. Výsledek tohoto úsilí byl přechod některých rusofilských farností k pravoslaví. Příčiny byly různé. Hlavní ovšem byl sklon k rusofilstvu (ukrainská farnost nepřešla ani jediná), ne menší byla též bezzásadnost (slibovány různé podpory), nesvědomitost a ne neposlední nedostatek duchovenstva. Nejbolnější ranou jest odpad některých kněží. Přesně počet jich udati dosud nelze. Potěšitelným jest, že celkové jich mnoho není. Na tři tisíce sjednocených kněží i kdyby se zpro- nevěřilo na nejvýše — padesát, to přece není příliš mnoho, uváží-li se zvláště ony závažné četné okolnosti, jež tu silně rozhodovaly. Nemálo utrpěla rusínská církev i v hmotném postavení. Pobořených, oloupených a silně poškozených domů božích a zničených přibýtků farních bude jistě na sta. To jsou stíny. A světla nemá rusínská církev za této války? I světlé stránky jasně září. Jest to předně dějinná událost, že ukrajinské duchoven- stvo pochopilo své vysoké poslání za nejtěžších chvil a zůstalo mu bez je- diné výjimky věrno, že trpělo, strádalo, volilo vyhnanství za své náboženské přesvědčení. Přišel oheň, nečistotu strávil, zlato očistil, ocel zocelil. Bude ovšem dlouho trvat, než zasazené rány se zacelí, rusínská církev se opětně zvetí, ale bouře přeletěla, víchřice nahnílé zlomila. Vzduch pročistila, nový obrozený náboženský život v Haliči posílí unii na východě.

Nedostatek sjednoceného kněžstva v Haliči. Již před válkou byl ne- dostatek sjednoceného kněžstva v Haliči a cizími silami, jež s povolením sv. Otce přijímaly obřad východní, mnilo si vypomáhati v duchovní správě. Nyní bylo vyvezeno ruským vojskem na 500 kněží, mnoho jich žije u nás oddáleno od svých působišť a několik jich zemřelo. Nedostatek proto jest tu velmi citelný, a to tím citelnější, že již dvě leta nebyli svěcení kněží noví. Nyní teprve vystupuje význam Ústředního semináře v Kroměříži pro Halič, neboť aspoň několik bohoslovců bude možno ihned vysvětití, jímí o rok přiblížili se ku svému cíli, neboť neztratili roku přípravného a stu- dijního. Kněží žádají z četných míst a odpomoci nelze. Dosud byly i těžkosti s vysvěcením nových kněží. Z rozhodujícího místa dostává »Ukrajinske Slovo« zprávu: Co se týče svěcení kněžstva, již dříve obrátil se nynější lvovský ordinariát na svého metropolitu v Kursku s prosbou o příslušné kroky, jak vše má zařídití. Poněvadž odpověď nedocházela — zdá se, že byla zadržena ruskými úřady — obrátil se lvovský ordinariát v této zá- ležitosti na vídeňskou nunciaturu. Možno se nadíti, že řízení bude ury- chleno a tím i vysvěcení schopných bohoslovců. Duchovní správa diecese utrpěla přímo strašně. Mnoho farností jest spáleno nebo tak poškozených, že zůstaly z nich pouze malé zbytky; mnoho lidu jest zabráno. Mnoho far- ních a hospodářských budov jest zničeno, tak že kněží nemají ani obydlí. Mnoho kněží pomřelo, jiní byli vyvezeni, jiným vykázán nucený pobyt mimo zemi, proto mnoho farností nemá, kdo by jim konal bohoslužby a církevní obřady; mimo to pro vojenské práce jest velmi stížena doprava do ně- kterých míst. Všechny poměry jsou nesmírně těžké. Konsistoř se stará vše- možně, jak by odpomohla naléhavým potřebám. Ale za tak trudných okol- ností v mnohých případech nelze ani prozatímně odpomoci. Neboť co mož- no učiniti, když ve vsi vše zbořeno, co náleželo ke kostelů, a není ani kněží, kteří by mohli býti vysláni třeba jen na čas na taková místa? Po- měry jsou zcela mimořádné, proto lid musí to vyrozuměti a trpělivě če- kati, až bude možno potřebám vyhověti. Na druhé straně na duchovenstvu zbývajícím jest požadována kromobyčejná činnost, neboť vypomáhá i na místech bez vlastních kněží.

Sjednocení na Chelmštině. Polské listy oznamují, že haličští O. O. Ba- siliané podali do Říma a rakouské vládě pamětní spis, v němž žádají, aby oni Rusini na Chelmštině, již dle ukazu o svobodě svědomí z r. 1905 přešli na víru katolickou obřadu latinského, nyní byli zapsáni na obřad východní. Jest známo, že přechod k unii na Rusku dosud nebyl povolen, a kdo chtěl se státí katolíky, musili přijati obřad latinský. Poláci však jsou proti poža- davku O. O. Basilianů.

Zbožnost dalmatských vojinů. P. dr. Marijan sděluje z italského bojiště: Vkročil jsem do kostela a podiv můj byl nevylicitelný. Téměř všechny lavice napravo i nalevo byly obsazeny vojáky. »Kdo jste, od kterého pluku jste?« — táži se nejbližších. »Jsmo Dalmatinci«, — odpovídají mně. Rozhlédl jsem se po nich a pocítil jsem teplo u srdce. Kláčeři nakloněni ku předu, ruce složené a vztažené daleko před lavice, jako by chtěli uchopit Pannu Marii za ruku. Levé koleno měli poněkud pozdvížené, jako by chtěli povstati, aby učinili, co jim Matka boží rozkáže. Modlili se pokorně, chvílemi společně a vroucně jako sbor novosvětců, tu a tam dotkl se některý andělské struny — a za okamžik strhl s sebou ostatní a do duše moji vcházela slavnostní nálada, jako kdybych slyšel chorál svatých mnichů z dávných časů. Slyšel jsem též polohlasitě a mocí zadržované srdečné vzdechy. Pak vstávají. Po sobě jdou k misionářskému kříží a každý dává dárek do pokladničky, pokloní se Ukřižovanému, dotkne se svatých ran, požehná se a jde k jiné pokladniče, Pán Bůh jim stokrát oplatí i dary časnými! Tázali se mne, mám-li křížky, medailonky neb aspoň svaté obrázky, ptali se, zdali by se mohli zde vyzpovídati charvátsky. I přicházeli od 5 hodin ráno do 7. a 8. a od 5. hod. odpo. do 7. i později večer. Bohoslužeb za vítězství a mír zúčastňovali se s velikou horlivostí. Na žádně misií a vůbec nikde dosud nezažil jsem takové duševní potěchy a radosti jako právě mezi charvátskými vojáky dalmatskými. Ó, kolik pevných povah, krásných, zlatých duší jsem našel mezi mladíky a muži dalmatskými! Po 20 leté činnosti jako duchovní pastýř ztratil jsem téměř víru v člověka, v Dalmatincích jsem ji opět našel, aby ve mně navždy žila. Ne, lidstvo ještě tak nekleslo, abychom musili zoufati nad lepšími, šťastnějšími časy! Srdečné slovo a znavení vojáci téměř si urvali z volného času tolik chvílí, aby mohli jíti ke svatému přijímání. Dalmatinci přinesli nám velikonoč, alleluja! Jejich »Chvála Bohu« ozývalo se po kostele, před oltářem, před každým zastavením křížové cesty. Oltář byl v pravém slova smyslu obležen a bylo nutno dávatí pozor, aby některý Dalmatinec při podávání Těla Páně v tomto velikém zástupu nebyl opominut. Ano, ona přirozená, živá víra bez farizejské strojenosti, celá osobnost a celá duše Dalmatincova, jeho ruce na prsou položené v okamžiku svatého přijímání, pohled jeho velkých milých očí na svatou hostii, plný víry, — jako by viděl Pána, — po svatém přijímání hluboká, úctyplná poklona a tak prostá, beze vši ostýchavosti, jako by se to rozumělo samo sebou — to byly obrazy z katakomb! Jaké bohatství víry je v Dalmacii! Víra Dalmatinců je tak životodárná, že stále tvoří sociální organizace prvotního křesťanství. V Dalmacii žijí dva, tři a ještě více bratrů se svými rodinami na jednom statku v krásné jednotě a pokoji. Starý otec je patriarchou. Říkají, že Dalmacie je chudá. Nikoli. Dalmacie je bohatá na křesťanskou lásku bratrskou, která je základem krásného života rodinného i sociálního. — »Prosím, nemáte trochu kadidla?« táže se mne jeden. »Nač?« pravím. »Proti zápachu na bojišti.« »Je to už nesnesitelné?« ptám se. Odpoví: »Je — chvála Bohu!« Vidím jiného, který nosí hlavu nakloněnu. »Co je?« táži se soucítě. »Nastýdl jsem v zákopě — chvála Bohu!« »Prosím Vás, Otče«, přijde ke mně třetí, »pište do Řeky družstvu pro vydávání dobrého tisku o knihy pro vojáky za 15 K.« »Velmi rád — pravím — můj drahý«. Dalmatinec praví dále: »Jestliže se vrátím, dejte knihy mně, jestliže padnu, rozdělte je mezi moje rodáky!« Dal mně 20 K a dím mu: »Nemohu rozměnití, nemám drobných.« »Nevadí, objednejte za 20 K. Chvála Bohu!« U Dalmatinců jsem pozoroval, že ve všech poměrech vzdávají chválu Bohu. Dalmatinci moji draží! Přeji vám, abyste se brzo vrátili v milovanou vlast, ověnění vavřínem. Nám však, kteří jsme vaší věrou v Boha a láskou k Bohu oživi, se potěšili a posílili a učili se od vás trpěti a také v utrpení volati chvála Bohu, bude štýskati se po vás!

První sjednocená farnost na Cholmsku. Ve Varšavě byla zřízena při samých počátcích unie sjednocená farnost v první polovině XVIII. století. Obětavé činnosti horlivého metropolity Rutckého podařilo se založiti tam klášter a usaditi řád basiliánský. Chrám byl určen pro potřeby sjednocených, již dleli ve Varšavě. Basiliánský klášter uchovával se ze všech sjednocených klášterů nejdéle, neboť potrvál až do r. 1872, kdežto jiné byly zrušeny již r. 1865. R. 1872 přišly na řadu i poslední zbytky řádu basiliánského,

a basiliánský kostel připadl sjednocené farnosti ve Varšavě. Posledním sjednoceným farářem byl basilián Petro Skalskyj. Když r. 1875 úředně byla zrušena unie na Cholmsku, zanikla s ní i sjednocená farnost varšavská a chrám její byl proměněn v pravoslavný. Kdo nechtěl přestoupiti na pravoslavi, byl hrozně pokutován anebo poslán do středního Ruska, ne-li přímo na Sibiř, jak se stalo s basiliánem O. Pelagiem Rževuským. O Severin Sebastian Vasilevskij prchl do Haliče a žil v klášteře basiliánském v Kristinopoli. Unie varšavská však nezanikla. Čítala farnost r. 1870 přes 500 duší, jichž nebylo možno jen tak zničiti neb zaměnití. Ruská pronásledovaná i zvýšila horlivost náboženskou a upevnila oddanost k církvi katolické. Většina sjednocených nepřijala pravoslavi, nýbrž přešla k »úporným«, kteří zůstávali věrni církvi katolické přes všechna pronásledování a čas od času scházeli se podtají k bohoslužbám, jež jim konal nějaký kněz nebo misionář bez vědomí policie. Nyní, kdy nastoupila svoboda svědomí, sjednocená farnost varšavská počíná se opětně křisiti a sbíratí.

Lavra počajovská. Naším vojskem obsazen byl i přeslavný pravoslavný klášter Počajov, jenž chová milostný hojně uctívaný obraz Matky boží. Počajov byl klášteřem sjednocených Basiliánů, byv vystaven nákladem Mikuláše Potockého, starosty kaňovského, jenž na sklonku svého života přijal unii a jest pochován v podzemí kláštera. Poněvadž bezprávím byl odňat sjednoceným, možná, že potomci zakladatelovi budou nyní žádati, aby byl vrácen původnímu svému cíli. Milostný obraz na počátku války odvezli do Moskvy, kde jej přechovávají v kterémsi klášteře. Za posledních let byl Počajov střediskem pravoslavného hnutí v Haliči. Odtamtud vycházeli pravoslavní kazatelé, kteří ruskými penězi sváděli sjednocený lid k pravoslavi. Lavra počajovská má též vlastní knihtiskárnu, z níž šířily se spisky hanlivé o katolicismu po celé Rusi. Pravoslavní mniši klášter nyní opustili, ale lavra jest zachována.

Cirkevní statistika ruského pravoslaví. Sv. synod vydal nedávno statistiku ruského pravoslaví teprve za rok 1913—14. Dle ní měla ruská říše 67 pravosl. diecési a jednu Sev. Amerika, 538 mužských klášterů s 11.352 mnichy a 9.603 čekatelí, 467 ženských klášterů s 16.285 klášternicemi a 54.903 novickami a služebnými. Všechny kláštery pravosl. mělo tedy Rusko 1005 s 92.123 jejich obyvateli. Kostelů bylo 53.902, kaplí 23.207. Mimo říši mělo ruské pravoslaví 55 chrámů. Farní duchovenstvo ruské mělo: 3.043 protojerů, 47.403 kněží, 14.868 jáhnů, 45.656 zpěváků a lektorů. Cirkevních farních knihoven bylo 31.947.

Zvon ruské katedrály ve Varšavě. K nejnádhernejším chrámům v Rusku a k ozdobným budovám varšavským náleží bez odporu katedrála Alexandra Něvského vystavěná v byzantském slohu v letech 1894—1912 s pěti pozlacenými kopulemi. Po boku stojí samostatná zvonice vysoká 72·5 m, z níž jest velkolepý rozhled na celé královské město, »Paříž to nad Vislou«. Věž měla ohromný zvon, největší v Polsku, vážící 350 centů; aby ulit z směsi stříbrné a měl neobyčejně lahodný, zvonivý zvuk. Do Varšavy dopravili jej před 15 lety z Ruska. K dopravě jeho z nádraží až ke katedrále byla upravena zvláštní vlečná dráha, po níž zvon táhlo několik set vojáků. Nyní však stihl zvon zvláštní osud. Když byla ohrožena Varšava od spojeneckých vojsk, nařídil sv. synod, aby všechny zvony pravoslavných kostelů byly sňaty a odvezeny do vnitra země. Na zvonici katedrály Alexandra Něvského pracovali dělníci dnem i nocí, snímající zvony její. Když však měli sundati největší zvon, shledali, že nelze tak učiniti bez nebezpečí, že by byla porouchána zvonice. Kdosi navrhl, aby byl zvon rozřezán a sňat po kusech. K tomu byla zřízena acetylenová pila. Když bylo kus zvonu užito a dělníci chystali se spustiti jej s věže, povolila lešení, a kus sřítíl se k zemi, do níž se zaryl tak hluboko, že vyčnívala pouze malinká část z půdy. Stalo se to hodinu před vtrhnutím spojeneckých vojsk do Varšavy. Věž, jež byla pouze o velikých ruských svátcích osvětlována žárovkami, byla i při pracích snímacích osvětlována po několik nocí. Rusové již nestačili zachrániti něco z velikého zvonu, jenž připadl za kořist vítězům.

Na pomníky padlým vojínům a na založení mešních nadací za ně na Sv. Hostýně a posv. Velehradě věnovali kor.: Farní úřad ve Strání 5+1, A. Řihova, Pardubice 20, Fr. Hronek, Kostelec 1, Št. Medřická, Uh. Brod 2, Katol. Beseda, Frýdlant 1, Ed. Spisar, Pustá Polom 1, Garaja a Suld, V. Klobouky 10, J. Kružík, Kroměříž 2, J. Marák, Brodek 10, K. Krejčí, Přívoz 3, Lubojacký, Paskov 2, R. Černochova, Vsetín 2, M. Pištěcká, Troubky 5, J. Krátký, Ptení 2, M. Kvapil, St. Ves 2, Blaha Frant. a Fr. Procházka, V. Bytěl 1.60, Ed. Tabáček, Švábenice 2, Jednota sv. Josefa, Lipov 2, dr. Fr. Oral, Prostějov 2.40, V. Vychodil, Mirošov 2, J. Beran, Jasenice 2, K. Šmídákova, Horněmčič 5, J. Konečný, Střílky 2, Al. Pokorný, Nedvědice 2, dr. O. Tauber, Uh. Hradiště 2, Krist. Lux, Rajhrad 2, Al. Kopecký, Želechovice 1, Všeod. sdružení, Kašava 2, Katol. hosp. beseda Kosmák, Cholin 5, Knotek A., katecheta 1.50, Král Jan, farář, Suchdol 1.50, Švec Jan, farář v Dolanech 1, Vysloužilová Fr., maj. hospodářství v Kralicích 5, Adamec Fr., farář v Mikolčicích 1, Hajný Vojtěch, kaplan, Vltavice Dolní 5, Václavek Karel, farář v Pršné 1, Opluštělová Fr., v Žerotíně 3, Košťál Fr., děkan v Rožnově 1, Buchtá Josef, farář v Kuřimě 5, Nečas Meth., farář v. v. ve Sloupě 1.50, P. Hlobil Petr, děkan, Rajhrad 4, Soldát Jos., farář Letinech, Č. 20, Janůrková Anna, vdova po stav. hon. c. k. st. drah. v Przni 2.50, Hrubý Ignát, farář v Bolkovanech 1.50, Rozsypal Alois, dozorce v k. a. dvoru v Rovisku 1.50, Kristen Jan, far. v Olšanech 2, Navrátilova M. v Čechách 4, Sedlár Fr., v Troubkách 1, Dvořák Jan, farář, Telč 3, Milosrdné sestry III. řádu sv. Františka v Brně 1.50, Dr. Zavadil Aug. v Brně 2, Domluvil E., prof. náboženství v. v., Meziříčí 2.40, Pasečná Barb., Frýdek 1.50, Štěpánková Tereza, Mutěnice 1, Konečný Pavel v Mor. Žižkově 2.50, Konečný Matěj v Sitbořicích 1.50, Švestka Jan, prof. v Brně 1.50, Skoták Jos., farář, Adamov 4.10, Dohnalová Frant. v Hulíně 1.50, Kalužík Fr. v Hruškách 4. (Pokračování.)

Ctitelům apoštolů slovanských sv. Cyrilla a Methoda a posv. Velehradu

doporučují se vřele tyto spisy:

Jan Vychodil:

Vzpomínky na cyrillo-methodějský rok 1863 cena K 3.50

Popis velehradských památností ozdobených
47 obrázky cena K 1.20

R. Stupavský:

Cyrillo-Methodějské paprsky cena K 1.20

Ad. Jašek:

Výklad idej cyrillo-methodějské cena K —.90

A. J. Dubec:

Ze zlatých dob Moravy, váz. K 3.30, neváz. cena K 1.70

Alois Dostál:

Vzkazky velehradské cena K 1.20

Jan Vychodil:

Sborník velehradský cena K 4.30

Za předem zasláný obnos zasílá knihy tyto:

Methoděj Melichárek na Velehradě.

SOCHY

vlastní výroby ze dřeva umělecky
řezané, oltáře, Boží hroby, kříže
a veškeré kostelní práce zhotovuje

Josef Prosecký a Ferd. Řek,
sochařství a řezbářství v Brně (Morava), Eliščina tř. č. 1.

Kdo nám získá tři nové odběratele »APOŠTOLÁTU« a pošle za ně předplatné, obdrží velmi vhodnou a zajímavou knížku zdarma a vyplaceně.

☛ Kdo nám ještě dluží za časopis, prosíme, aby nám jej doplatil, bychom i my mohli plnit své povinnosti. Do 1. čísla jsme vložili složenku (šek). ☛
Nový ročník stojí 2 horuny.

Na účely Apoštolátu (misie, pro Bosnu, na sirotky atd.) věnovali kor. Z Mor. Ostravy 15 94, P. Thiemel Portia 112 50, Aug. Kleveta, Podivín 5, Fr. Choleva, Bilovec 2-50, Sestry Grácovy, Žeranovice 20 a 10, J. Lizal, Brodek 6.50, Jos. Klímek, Mor. Ostrava 8, Jurečková A., Předmostí 10, J. Kremel, Val. Klobouky 8, M. Plačkova, M. Hory 1 70, M. Chlebusova, Bilovice, 8-50.

Všem šlechetným dárcům volá upřímně: »Pán Bůh zaplať!« a o nové dary prosí

Msgr. dr. Ant. C. Stojan,
 poslanec a probošt v Kroměříži.

NOVÁ ADRESA!

Znamení úspěch, jehož docílil v poslední době **naš přípravek**

„INKA“

(oblíbený domácí prostředek proti revmatismu, bolení hlavy a zubů, proti nemoci žaludečním, jako křečem, slabosti žaludku, nechuti k jídlu, proti zachlazení prsou, nosu a krku atd.) a stále rostoucí poptávka po tomto oblíbeném léku přiměly nás k adaptaci celé budovy v nejbližší blízkosti našeho kláštera k účelům výroby přípravku „INKA“, ježto naše dosavadní místnosti již nestačí.

Dovoluujeme si laskavě oznámiti, že jsme se přestěhovali do nově zařízených místností, i na tento způsob přiblížili jsme se s nově zařízenou budovou městu Zagrebu, z něhož budeme expedovati naše léky.

Za to uctivě prosíme, abyste ráčili dbáti nové adresy, jež zní:

J. DANILO,

Františkánský lékárník

ZAGREB

(Chorvatsko).

Mošinského ul. č. 15

5 láhviček a 1 zdarma K 5.— 20 láhviček a 8 zdarma K 19
 10 „ 2 „ 9-60 30 „ 14 „ 28-50
 Obal a poštovné zdarma.

S veškerou úctou

Výpravna prostředku „INKA“, Zagreb (Chorvatsko).

Možno ještě dostati:

I., II., IV. V. a VI. úplné ročníky »Apoštolátu sv. Cyrilla a Methoda«
à 1.50 kor.

Palmieri Aur., Theologia dogmatica orthodoxa. Tomus I. 842 str. 20 K.

Acta Academiae Velehradensis annus I.—IX. à 6 Cor. (I. à 4, III.
a 9 Cor.).

Acta I. (à 4 Cor.), II. (à 8 Cor.) III. (a 8 Cor.) **Conventus Velehradensis.**

Msgr. Fr. Snopek, Konstantinus-Cyryllus u. Methodius à 10 Cor.

Redakce »Apoštolátu sv. Cyrilla a Methoda« v Kroměříži.

PROTI CHOLEŘE A ÚPLAVICI

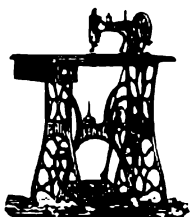
a všem náhlým poruchám zažívacím, jediný a zcela osvěd-
čený diet. ochranný prostředek bylinný jest faráže L. V. HORY

Zák. chrán.

„**VADEMECUM**“

Zák. chrán.

V lahvích po 3, 5 a 9 K obdržeti lze (krom. porta) v drogerií
nebo u stejnojmenné laboratoře v Dačicích (Čechy). — Nemělo
by v žádné rodině chyběti.

ŠICÍ STROJE

dodává a správký všeho druhu do-
bře, levně a rychle vyřizuje

JINDŘ. JANIŠ, NĀPAJEDLA, MĀRĀVA.

Vlastní výroba kostelních paramentů
a církevního náčiní

Frant. Stadník, Olomouc.

Zhotovuje veškeré předměty v obor ten spadající co nej-
vkusněji a trvanlivě při cenách mírných. — Vzorky
a rozpočty zdarma. — Hotové předměty ku výběru bez
závazku ke koupi franko obratem pošty. Mnoho pochvalných
uznání. — Felony ve všech provedeních co nejlevněji.

Vychází každého měsíce v Kroměříži.

Apoštolát sv. Cyrilla a Methoda

pod ochranou bl. Panny Marie.

Na 10. předplatitelů posíláme jeden výtisk zdarma. Kdo čísla nedostane, ať si pro ně dopíše do Kroměříže v nezalepeném dopise beze známky a na obálku napíše »reklamace«.

Zakladatelé a pořadatelé:

Msgr. Dr. A. C. Stojan, probošt a poslanec, Ad. Jašek, katecheta v Kroměříži.

Předplatné se posílá na adresu: P. Ad. Jašek, katecheta, Kroměříž (Mor.). Celoroční předplatné v Rakousku-Uhersku a Bosně 2^{.-} K, do Německa 2^{.-} M, do Ruska 1 rubl, do Ameriky půl dolaru, do jiných zemí 2^{.-} 5 fr.

Zahrádka Cyrillo-Methodějská.

(Podává Dr. Ant. Cyr. Stojan, jednatel ústř. výboru »Apoštolátu sv. C. a M. pod ochranou bl. Panny Marie«.)

(Další část.)

 bdívujeme učenost mnohých svatých. Život mravný a uslechtilý, život Bohu zasvěcený zostřoval paměť a důvtip jejich a napomáhal jim valně, že ve vědách prospívali. Rozháraný život, hovnění žádostem nezřízeným a vášním nepodněcuje studování a jest jen vědomostem na překážku. Mysl jasná, ničím nezastřená chuť dodává chápavosti a pravému pokroku napomáhá. Oko zdravé jasně vidí. Kdo v nížině je, málo vidí, kdo opustí nížinu a výše vystoupí, větší a krásný má rozhled, více a dále vidí. Chceme zajisté poukazem tím naznačiti, koho mysl ničím nezaujatá, že mnoho jasněji vše poznává a pojímá. Než všelíká umění a všelíká věda nadýmá, ne-li spojena s bázní Boží a s čistotou mravní. Proto tak krásně dí sv. apoštol Pavel ve své první epístole ke Korintským 13. 1. 2.: »Kdybych jazyky lidskými mluvil i andělskými, a neměl bych lásky, byl bych jako měď zvučící, anebo zvonce znějící. Kdybych měl proctví a znal všecka tajemství, i měl všelíké umění; a kdybych měl všecku víru, takže bych hory přenášel, lásky pak kdybych neměl, nic nejsem«.

Po pravé moudrosti toužil sv. Cyrill, proto spojil s vědami Bohu milý život a též dokázal, že bez bezúhonného života není pravé moudrosti. I poctěn vzácným a krásným jménem »Konstantin filosof«. A sám vzácnou dal odpověď, co by filosofie byla. Nebo čteme v panonské legendě »O životě sv. Cyrilla«:

Otázal se ho jednou logothet čili říšský kancléř, rka: »Filosofe, chtěl bych zvěděti, co jest filosofie?« Cyrill ostrovtipně odpověděl: »Filosofie jest rozuměním Božím i lidským věcem, pokud může člověk přiblížiti se Bohu, jelikož ctnosti učí člověka, aby byl (a žil) podle obrazu a podoby svého Spasitele«.

Odpověď srovnávala se a souhlasila se životem, slovo stalo se skutkem, nebyl mladý Cyrill či Konstantin toliko posluchačem slova, ale také plnitelem. V libomudrctví čili filosofii vynikal nade všechny spolužáky, jimž byl zároveň vzorem a příkladem svými ctnostmi a ušlechtilostí.

Kolik lidí k vůli obchodu pro získání časného majetku s největší horlivostí a pílí učí se řečem cizím! Děje se tak pro časný zisk. I záhodno, aby ti, jenž chtějí získati duše Pánu Bohu, pro věčný zisk aspoň tolik píce věnovali řečem, jakou oni věnují pro časný zisk. Chtěl býti sv. Cyrill hlasatelem pravdy věčné a pro ni za příkladem sv. Řehoře Nazianského co nejvíce získati, proto hleděl se přiučiti řečem národů, kterými se ve světovém městě Cařihradě mluvilo. Jazyku staroslovanskému a řeckému už doma v Soluni se přiučil. Nyní v Cařihradě přiučil se latinskému, arménskému, syrskému a kozarskému jazyku. Obyčejně se říkává, že kdo chce porozuměti hudbě v celém rozsahu a mítí poněti o hudbě na různých nástrojích, že musí rozuměti »navedení k jenerálnímu basu«. A při řečech slovanských něco podobného se tvrdí. Kdo chce pojmuti ducha slovanské řeči té neb oné, aneb ducha všech slovanských řečí, musí rozuměti a se přiučiti staroslovanštině. Ta klíčem ku všem ostatním slovanským jazykům jako příkladně ruštině, chorvatštině, srbštině, moravskočeskému, slovinskému a polskému jazyku.

Klíče toho, staroslovanštiny, uchopil se sv. Cyrill čili Konstantin filosof a při své výborné a věrné paměti brzy ovládal řeči slovanské. Podporován byl v tom i tím, že byl ve styku s národy slovanskými, z nichž přemnozí za různými svými záležitostmi do Cařihradu docházeli. »Řeč se musí mluviti«, říkáváme. Jako že dobře je pravidlům mluvnickým z knihy se naučiti, že ale pak hovořiti se musí a právě hovorem a cvikem že se zručností nabývá v tom kterém jazyku. Stykem s různými zástupci různých slovanských národů zdokonaloval se sv. Cyrill. Ký div, že se říkalo o něm, že má dar jazykův jako apoštolé, jakož i povolání, býti apoštolem národů mnohých.

Ad. Jašok.

Na slovanském východě.

Vzpomínky z cest.

Mezi Rusíny.

(Pokračování.)

Sjednocení Rusíni mají v Haliči 3 diecese: lvovskou, jež po dlouhém boji s Poláky dosáhla r. 1808 hodnosti metropole, přemyšlskou, jež se uvádí již v polovici 11. stol. a stanslavskou schválenou již r. 1850, avšak pro peněžní tíseň uskutečnenou teprve r. 1882. Na biskupských stolcích jejich zasedali mužové práce a horlivosti apoštolské, jichž některých věhlas pronikl daleko za hranice vlasti. První metropolita Angelovič (1807-1814) jest jedním z nejlepších synů národa, vybudovav a upevniv unii v Bukovině, metropolita Lewicki (1816—1858) jest otcem rusínské obecné školy, nezastrašeným obhájcem rusínské samostatnosti a cyrillicky, byv poctěn názvem »primasa království haličského a vladimírského« a povýšen za kardinála, což se nestalo sjednocenému prelátu od časů slavného Řeka Bessariona († 1472) a velikého Slovana Isidora, metropolity moskevského († 1463). Kardinál Silvestr Sembratovič (1882—1898) a metropolita Ondřej Ščeptuckyj (od r. 1900), válečný zajatec, jsou pravou ozdobou církve katolické a chloubou národa svého. Prvním biskupem stanslavovským byl slavný spisovatel dějin unie rusínské církve s Římem Julian Pelesz, jenž r. 1890 byl přeložen do Přemyšlu. Metropole jest nyní osiřelá odvlčením Excell. hraběte Ščeptuckého do zajetí v Kursku, biskupství přemyšlské jest uprázdněno úmrtím za zabrání města Rusy jediného katolického biskupa vdovce v celém 19. stol., Konst. Čechoviče, a biskupství stanslavovské jest spravováno drem Řehořem Chomišynem, jenž vydal právě dějinný pastýřský list o zavedení řehořského kalendáře u sjednocených v Haliči.

Sjednocená církev prodělávala veliký boj i v Haliči samé, ne tak sice proti pravoslaví jako spíše proti snaze polatinštění se strany polské. Ježto obyvatelstvo polské a rusínské jest silně promícháno, víra tatáž, jedině obřad rozdílný, často přiházejí se manželstva z obou obřadů, vykonávat náboženské povinnosti leckdy zabloudí sjednocení do kostela a latiníci do cerkve. Když národnostní boj na obou stranách se přiosťřoval, úzkostlivě hleděli rusínští kněží, aby nikoho neztratili z obřadu, a Poláci, aby nikdo nezaběhl k unii, ba pokoušeli se někde na účet unie rozmnožiti řady své. Zakročoval Řím, míchala se vídeňská vláda do věci, ale třenice a stesky trvaly neustále, konečně v letech šedesátých minulého století, kdy sporů obřadních zmocnilo se i časopisectvo politické, zdál se smír skoro nemožným.

Tu biskupové sami se odebrali do Říma, aby spor urovnali. Po dlouhých důvěrných i veřejných poradách byla ujednána

mezi oběma obřady konkordie (svornost), kongregace pro rozšíření víry ji s velikou pečlivostí prozkoumala a schválila, a papež Pius IX. 6. října 1863 ji potvrdil a učinil zákonem pro oba obřady v Haliči. Jest spravedlivá vůči oběma obřadům.

Uvádíme z ní:

»Každý musí zůstatí v obřadě, ve kterém se zrodil; beze svolení Apoštolské Stolice není nikomu dovoleno přejítí k jinému obřadu. Kdo chce tak učiniti, ať podá žádost s důvody ku svému ordinariátu, jenž vyslově se o ní písemně, pošle listinu ordinariátu obřadu druhého, k němuž se přestup žádá a jenž rovněž písemně se vyjádří a zašle vše Apoštolské Stolicí, kteráž o přestupu rozhodne; jen v nutných případech, kde není odkladu, může ordinariát onoho obřadu, ku kterému se přestup žádá, vyslechnuv ordinariát druhého obřadu, přestup prozatím s podmínkou schválení Apoštolské Stolice povolití.

Kněží obojího obřadu mohou s dovolením rektora kostela sloužití mši sv. v kostele kteréhokoliv obřadu, ale dle svého obřadu a jazyka.

Žádný kněz neopovazuj se křtítí dítko druhého obřadu, leč v případě smrti nebo jiné nutnosti, avšak tento křest nemá v zápětí změny v obřadu; kněz užívej ritualu svého obřadu; řecko-sjednocený kněz neopovazuj se pod trestem suspense dítko latinského obřadu udělití svátost bířmování, a křest budiž zapsán do zvláštní knihy pro křest dítek druhého obřadu, a budiž tam výslovně zapsáno, že pokřtěné dítko náleží k obřadu jinému.

Zpovídati se může každý platně a dovoleně knězi kteréhokoliv obřadu.

Manželství žehná dle starého obyčeje kněz nevěstin.

Při zaopatřování nemocných, když není kněze vlastního obřadu, může posledním pomazáním, a to sv. olejem užívaným dle svého obřadu, kněz jiného obřadu posluhovati.

V manželstvích smíšeného obřadu následují dítky obřadu svých rodičů podle pohlaví; v manželství duchovních následují všechny dítky obřadu otcova.

Při vzájemné výpomoci ve správě duchovní může každý kněz slyšetí zpověď věřících kteréhokoli obřadu, ale při ukládání dostiučinění budiž dbáno růzností obřadu a jenom takové skutky buďtež voleny, které v obřadě kajicníkův jsou obyčejny.

Bez požádání vlastního faráře neopovazuj se žádný kněz mrtvého z druhého obřadu pochovávatí. Když věřící si přejí pochovati své mrtvé na hřbitově druhého obřadu, nebudiž tomu překáženo. Když k takovému pohřbu dostaví se vlastní farář, buďtež kněží druhého obřadu ochotní propůjčití zvony, světla, máry atd. za spravedlivou odměnu.

Biskupům visitujícím své diecése prokazujtež kněží druhého obřadu čest a duchovní služby.

Tímto nařízením sv. Stolice měly býti urovnány všechny dlouholeté spory a všem se dítí po právu. Biskupové ohlásili je

v pastýřských listech a vláda nedělala překážek. Dnes ještě se-
mo tamto vyskytují se na obou stranách stížností, ale nejsou již
tak křiklavé a zákon jest zde. Poláci žasnou sice, že sjedno-
cených nesmírně přibývá, na některých místech, 20, 30 až 50
procent ročně, ač přírůstek obyvatelstva jest malý a že v po-
sledních 45 letech (před válkou) přibýlo sjednocených v Haliči
o celý milion, než by přírůstkem mělo býti, ale nelze to vše při-
počísti »zabieraniem dusz łacińskich drogą podstępnu« (lsti) i »sta-
lejš praktyce kradzenia dusz polskich«, třeba že na př. v diecési
přemyšlské nepřibýlo čtvrt milionu Poláků za 12 let, jak přiro-
zeně by bylo mělo přirůstí na základě starých údajů. Lid rusín-
ský totiž z různých zevních příčin a pro leckterou výhodu ve

Rusinská cerkev v dukelském průsmyku.

své neuvědomělosti národní vydával se buď sám za Poláky nebo
byl za ně počítán, až když šlehla někde jiskra národního uvě-
domění, budil a přiznával se ku své národnosti. V době českého
probuzení odehrávalo se v městech něco podobného i u nás.

To je vlastně nejbolestnější stránka a jádro polskorusín-
ského sporu, jenž dle známek mocnou silou vypukne i po válce.

Kněžstva pocítoval se v posledních letech i nedostatek.
Metropolita Ščepetyckyj hleděl zasaditi do půdy haličské na po-
moc též cizí kněžstvo, jež přijalo s dovolením Říma obřad vý-
chodní, ale pokus se nezdařil.

Sjednocená církev řídíc se dřevním zvykem a 13. pravidlem
sněmu trullanského a používajíc dovolení ustanovení papeže Be-
nedikta XIV. (Et si pastoralis), vysvěcuje na jáhny a kněze svo-
bodné i ženaté a dovoluje oněm žiti v manželství. Po vysvěcení

na jáhna už nikomu není dovoleno vejíti v manželství. Podjáhenství se počítá ku svěcení nižšímu. Celkem jest v Haliči neženatých kněží málo: ve lvovské diecési bylo r. 1913 mezi 800 kněžímí pouze 20, ve stanislavovské mezi 600 jenom 26 svobodných. Málo k tomu byli pobízeni v seminářích domácích. A pak, jak píše dobrý znatel kleru rusínského a jemný pozorovatel církevních poměrů v Haliči, stamslavovský kanovník dr. Frant. Ščepkovič, horlivý průkopník kněžského bezženství u sjednocených, osud svobodného kněze u Rusínů není nijak závidění hodný. Vyšší na něho hledí jako na něco nepřírozeného, necelého, smějí se z něho, nenajde nikde opory a záštity. V žádném jiném stavě nejsou tak hnáni k ženitbě jako ve stavě duchovním. Na mladého bohoslovce útočí celý houf »babciv (babiček), mamciv, vujkiv (tetiček), stryjliv, vujašok (stryčkových) i všelikego rodzaju krevnych i kuzynek (všeho druhu příbuzných a sestřenic)«, a každá s dobře promyšleným plánem láká, aby ho ulovila v »jedvabne sity zlotego manželstva«, tak že chudák musí by miti mnoho srdnatosti a rohy, aby trkal, by odolal všem nástrahám ženským. Ostatně i když by se radil s oněmi 97% ženatých kněží, sotva který by ho povzbuzoval k bezženství. Má-li kněz v rodině dívky, musí se starati, aby je dostal z domu pryč, a tu je nejpřirozenější, že je hledí vydati za kandidáta kněžství. Proto též bohoslovci o prázdninách a svátcích jsou lákáni a zváni na fary, kde by se rádi zbavili některé dcerušky, a jsouce od maminek a nevěst rádi viděni, příjemně obsluhováni a hojně hostěni, pochvalují se zpravidla taková bohoslovecká léta za nejpříjemnější v životě. Ze ovšem takový život nebyl na prospěch duchovní přípravy na stav kněžský a působil rušivě i ve studiu, dá se mysliti. Neboť hlava byla jiných myšlenek, než suchopárné bohoslovné vědy a v srdci šlehal jiný oheň, než k jakému v deních rozjímáních kněz spirituál rozněcoval. Proto též na př. ve stanislavovském semináři nikoho nepřijali, kdo byl zasnouben.

Kdysi kdesi jsem četl nebo slyšel u nás důvod za odstranění celibátu, že prý by přibylo katolické intelligence rodinou knězovou. Zmíněný kanovník dr. Ščepkovič praví o tom: »Povídají, že rodiny kněžské do nedávna byly jedinými hnízdy naší světské intelligence, bez nich rozvoj národu a jeho osvětové žití bylo by naprosto nemožným . Zásluha v tom směru jest velmi nejistá, neboť jest dokázáno, že z rodin kněžských rekrutují se nejen inteligenti vůbec, nýbrž i průkopníci všeho druhu hesel zákázonosných, svobodomyšlných. Kdo u nás začal hlásati prvý volnou lásku? — Dcerka knězova. Kdo stojí v čele radikálního ruchu? — Syn kněžův. Kdo mezi námi rozšiřuje pravoslavi? — Synové kněží. Kdo jest vůdcem akademické mládeže zednářské? — Synové knězovi«. Jest to, jak praví vychovatel Kellner, že pro péči o cizí zapominají na své. Slova přísňého Otca Ščepkoviče nemožno zpovšechňovati. Jsou mezi rusínským ženatým duchovenstvem vzorní starostliví otcové rodin a při tom hluboce zbožní, ideální kněží.

Nezvykle ovšem působilo na nás, když o slavnosti Siců ve Lvově po pěkně provedeném cvičení dívek pospíchaly dce-rušky kněží na klín usměvavých svých tatínek, kteří je odměňovali za jejich pochvalné výkony přítulným laskáním, anebo když k večeru ubírali se v dlouhých klerikách, zavěšení o rámě svých paní. Lid rusínský se úplně szil s tím stavem svých kněží. Že by k nim měl menší důvěru než ku svobodným, nelze souditi. Naopak dle svědectví Palmieriho a dle výroků profesorů loňského ústředního semináře rusínského, již sami byli všichni svobodni, nadšení a rozhodní průkopníci kněžského bezženství, měli-li by si farníci voliti svého duchovního mezi ženatým a svobodným za stejných podmínek, dají přednost ženatému před svobodným.

V hmotném postavení však nemají na růžích ustláno. Poláci tvrdí a dokazují sice, že rusínská obročí farní jsou daleko lepší než polská, ale přece pro začátečníky jsou mnohá příliš slabá, málo dostačující na výživu celé rodiny. V Uhrách a v Itálii nevěsta sjednoceného bohoslovce musí složit vysokou kauci.

Všechny skvrny a stíny, jež vidí Poláci v církevním a náboženském životě Rusínů, svalují na manželství duchovních a částečně i na obřad východní.

V únorovém čísle t. r. Gazety Kościelné dává radu Ks. Mich. Sidor Rusínům, jak by mohli povznést katolicismus na východě: »Tři jsou pro to prostředky: první zavedení řehořského kalendáře, aby katolický lid sjednocený světil s lidem druhého obřadu společně svátky, druhý zavedení písma latinského ve všech školách, úřadech a vůbec v celém životě a třetí bezženství kněží. Ty prostředky rychle uvedené v život svážou Rus se západem navždy a odrůzní a oddálí ji od pravoslavi a Ruska«.

Že i mezi sjednocenými jsou ideální obhájcové a praktičtí průkopníci kněžského bezženství, dokazují život a činnost zmíněného kanovníka, dra Ščepkoviče a biskupa Chomišyna.

(Pokračování.)

Mučednictví unie na Podlesí.

Dle věrohodných pramenů P. J. K. z Podlesí přeložil Ad. Jašek.

(Pokračování.)

Nitva citelně zraněná upadá v ruce Muravěva, Kaufman-
na a podobných jim pomocníků a náhončích známých po
celé Litvě jako krutých a bezohledných pronásledovatelů
katolicismu, jako byli: Křižanovskij, Potapov, Stolypin, Polozov,
Levšin, Sambykin, Zabělov, Gagol, Kulín, Novikov, Chovanskij,
Kolodějev a j. Polsku zase rozdělili na deset gubernií (krajů) a
sto povjatů (okresů) a celou ji naplnili a otočili kordonem úřed-
níků, strážce a četníků, aby z ní vyssáli i šfávu práce a aby vy-
slídili vše, co každý Polák nejen mluví, nýbrž i myslí.

Na Litvě Muravěv se svými nástupci a Dondukov Korsakov na Kijevsku zamykají kostely a kláštery, zrušují diecese a farnosti, vyvážejí biskupy do vyhnanství, zasloužilé kněze vysílají do vnitra Ruska, šlechtu vyhánějí z jejích odvěkých sídel, ukládají jí válečné a jiné vysoké daně, a zabírají její majetek pro pokladnu státní, aby sílu katolickou a polskou na Litvě netoliko zeslabili, nýbrž úplně zničili. V Polsce Berg a po něm Kotzebue vyhánějí řádové duchovenstvo z jeho zrušených klášterů, ztenčují počet kněží, vysílají je s biskupy za trest jako zločince na ruské stepy, zavírají a zrušují varšavskou duchovní akademii, diecesním seminářům odebírají jejich fundace a prostředky na vydržování bohoslovců, a podobně jako Muravěv a Kaufmann na Litvě i oni hledí šlechtu zničit a na svou stranu získat a uchláholiti občanské obyvatelstvo, aby je poštváli proti pány, a jako by na potupu chtěli ukázati světu, že polskost, význam šlechty a katolicismus jsou otevřenou dráhou k povstání a anarchii, kdežto ruscismus a pravoslaví byť i sevřené okovy přinesou lidu pokoj a štěstí.

Muravěv a po něm Kaufmann, Potapov vidouce nedokončené dílo Siemaszkovo, že četní sjednocení pro nedostatek svých kněží a ochránců zjevně přešli k obřadu latinskému a věrně přilnuli ke kostelům latinským, odhodlávají se zbytky unie úplně zničit a přivést k pravoslaví. Mimo to jako zástupci a apoštolé carovi staví se v čelo jeho církve a po celé Litvě soustavně zvou k pravoslaví všechny katolíky bez výjimky, netoliko vesnický lid, nýbrž i šlechtu. Popravoslavní a zároveň porušití kraj, obě ty práce chtějí s počátku prováděti pokojně a vyčkávě. Kážou zhotoviti v ruské řeči ohromný počet výtisků knížek modlitebních pro školní mládež, nichž skoro na každé stránce se připomíná, že Rusko jest otčinou polskou a litevskou a uvádějí se případné modlitby za Rusko a blahoslaveného cara, o církvi katolické a papeži však není tam ani zmínky.¹⁾ Knížky ty vnucovali mládeži tak, že stával se zjevným rebellem synek, který měl tolik odvahy, že nepřijal podobné náboženské knížky anebo že by učinil nějakou poznámku o tom dle svého přesvědčení. Tisknou též ruské čtení na neděle a svátky s nápisem: »Dla (pro) rymskich katolikov voskresnoje (nedělní) i prazdníčnoje (sváteční) čtenie iz evangelistov.«²⁾ Vydávají dále »trebnik« (rituale) hlavní knihu obřadů pro duchovenstvo, již v tisících výtisků rozesílají všem kněžím a konsistořím Litvy. Na to tisknou Narodnyja duchovnyja pěsni pojuščijasja (zpívající se) v prazdník rožděstva (narození) Chrystova,³⁾ chtějí z katolických domů vyhostiti pradávne krásné zpěvy a koledy polské a nahraditi je ruskými, zpěv polský vyhladiti netoliko v domácnostech, nýbrž i v kostele. Do chrámů katolických při kázání i při zpěvích ná-

1) Římsko katolický oltarík. Vilno.

2) Bez skladatele censurováno Mamertem z Fulštyna Herburtem a duchovní vrchností.

3) Censuroval prelat Tupalski s dovolením známého prelata Žylinského.

boženských chtějí zavést jazyk ruský, musejí se postaratí o splnění ukazu carského, jenž stanovil, aby farníci sami o to žádali. Proto se rozbíhají po celém kraji gubernatoři, úředníci, hodnostáři vojenští a policie, najímají si pobudy, vláčí se od dvoru ku dvoru, od fary k faře, vlezou skoro do všech domů, aby vynutili jestli ne »prosbu a žádost« lidu, duchovenstva a šlechty, tedy aspoň »přání«, by ruský jazyk byl zaveden do kostelů.⁴⁾ Přes neobyčejnou horlivost a únavnou námahu vracejí se obyčejně s prázdným papírem, nesebravše potřebných podpisů a tudíž vidouce i zmařený záměr poruštění kostelů i nezdařené plány svého působení, obracejí činnost svou na jiné pole — popravoslavení kraje hrubým násilím.

Rusinská cerkev v Borometu.

Nemohouce šlechtu přímo donutití k odpadu, líčí na ni osidla útisků, různých hrůz a svízelův a tou cestou ji přivádějí na pokraj zoufalství. Šlechta jest katolickou, aby však neztratila výsad a nabyla vlivu a váhy u vlády prostřednictvím jejího úřednictva, radí jí, aby přijala pravoslaví jako by křesť rusicismu, zjevně to svědectví odpřisáhnutí se polskosti. Než šlechta rozhodně setrvává ve víře otců svých, proto pášou na ní krivdy beztrestně výměřčí pozemků, ona prohrává soudy, spravedlnost pro ni zmizela a všeliké paragrafy na ni uvaleny. Pod tíhou obětí a útisků upadají v pravdě slabší duchem, nemohouce snést nejhrubších pohan, urážlivých výsměchů a sprostého opovrhování, ale přece většina z nich usouzení, utrápení, zubožení, oloupení majetku a vyhnaní ze svých držav zůstávají věrnými svatému náboženství a čestně i mravu a krvi otců svých. Ohromný počet majetků, odvěkého to vlastnictví šlechty litevské katolické, za babku přešel v ruce Němců, Tatarů, Rusů nebo židů — šlechta konečně a naposled byla ponížena, vvvlastněna a poslána do vyhnanství.

⁴⁾ Žylinski, Tupalski, Niemeksza, Seczykowski, Kopcingiewicz, Jurgiewicz, Kulakowski atd. jsou odporná jména kněží, šifitelů rusicismu na Litvě a pak i pravoslaví.

S lidem vesnickým, s tím milovaným, jak jej nazývali, děckem carovým, které podarovali grunty, láskou a ochranou mocnářovou, jež hýčkali a celovali veřejně na ulicích i v úřadech panských, jemuž pochlebovali a na ruku šli ve všech sporech jeho se šlechtou, s tím lidem odpírajícím přijati pravoslaví postupovali jako se stádem nerozumného dobytku. Svolávali ho hromadně do nejbližších měst, obtáčeli jej ozbrojeným vojskem, předčítali mu celé litanie milostí, jaké car ze svého srdce na své poddané vylil, na to jej vyzývali do vděčnosti, do splnění přání carských, do sjednocení se s nimi ve všem i ve víře. Jestliže takové přesvědčování ačkoli výmluvné minulo se účinkem, pak misionáři předčítali ještě výmluvnější důvody. Vojáci před očima lidu skládali hromady bičů a kyjů, kozáci hrozili mu nahajkami, na to veřejně jej týrali a za pláče a jeku v zoufalství hnali jej jako stádo ovec do otevřených latinských kostelů, jež zabrali pro pravoslaví, tam je očekával pop, kropil vodou a jako by je přijímal po zblouzení v návrat, zpíval nad nimi radostné hymny. Písaři ihned sepisovali jména zastrašených venkovanů, a tak se končily ty bolestné a uplakané komedie, sevšednělé práce misionářů pravoslaví.

Litva za těchto pronásledování do počtu vyznavačů a mučeniků svých z r. 1838 přidala zástup nových bohatýrů a trpitelů za své náboženské přesvědčení a počet ten s chloubou množí do řad katolických, odhodlaně, zmužile a pokojně snášejíc sebe protivnější a krutější pronásledování za neohroženou a nezviklanou stálost u víře.

Než netoliko Litva měla své oběti, v poslední době za šířitelů pravoslaví, jakými byli generál Muravěv, Kaufmann, Koloďjev, Panjutin, kníže Chovanskij, Tatar mustafa Jakubovskij, žid smolenský Klučvojt a tisíce podobných jejich nohsledů a pomocníků, dostala v poslední době i Polska tak strašné pro lidiskost a tak krvežíznivé oběti, že se zdálo, jako bychom žili ne v Polsce, ne v zemi otců svých, ne v době oslavované vzděláním 19. věku, než někde na divokých pustinách afrických nebo na stepích tatarských, zdálo se, že uprostřed nás vyvstaly strašné jak peklo první věky křesťanské úpící pod hrůzou pohanského krvavého pronásledování, všude se viděl znemravnělý, pohanský, zuřivostí šílicí Řím prahnoucí obmýti modly své i oltáře i vražednou zbraň svých tyranů v krvi křesťanské, v krvi polské. Oheň pronásledování obrátilo Rusko na církev katolickou a první oběť téže církve sv. měla padnouti — dcera, unie sv., sjednocení.

Jest známo, že obřad staroslovanský sjednocených po sněmu břeštském jsa v úzkém spojení s kostelem polským časem osvojil si z něho mnoho zevních způsobů. Neodpovídalo to sice ústavě církevní, ale pospolitý život národní měl svá práva, svou filosofii, postupoval, rozvíjel se, a obřad staroslovanský ani nepostřehl, jak zevně se měnil a blížil k latinskému a latinský ob-

řad jak zase ani neuvázil, v čem byl sjednocenému vzorem. Nový ten stav církve a nové pořádky potvrdil církevní sněm zamojský, přitiskl svou pečeť k utvrzení unie a k těsnějšímu semknutí svazku života obou národů slovanských ve dvou obřadech. Církevní sněm zamojský byl velikou a jedinou slavnou událostí v dějinách unie a pro obřad nabyt nejdůležitějšího významu, byl opravdovým církevním sborem zákonodárným.

Jestliže od sněmu břestského do zamojského čili za 124 léta nastoupily tak veliké změny ve vnějších okázalostech obřadu sjednoceného a sblížení se jeho do obřadu latinského, že svou váhou musil je upravit a potvrdit synod zamojský, pak v dalším čase od r. 1720 do r. 1864 přes půl druhého skoro století obřady latinské též vsakovaly do obřadu slovanského ještě hlouběji. V poslední době klidného života obou obřadů vedle sebe viděli jsme, že kromě manželství kněží sjednocených, bohoslužeb v jazyku staroslovanském, starého kalendáře a sv. přijímání pod obojí způsobou zevně obřad ten nelišil se od latinského. Varhany zvelebující zpěv lidový byly zavedeny i ve všech církvích sjednocených, též počet oltářů v kostele i v cerkvi, zpovědnic, též obyčej sloužití každého dne mši sv., zavedení monstrance a vystavování Nejsvětější svátosti, užívání a nošení praporů, korouhví při procesích, tytéž písně lidu i duchovenstva v cerkvi i v kostele, též růženec a hodinky.

K povznesení slavností o svátcích polského kostela přicházely průvody s kněžími a lidem ze sousedních církví sjednocených, jejich kněží zpívali slavnou liturgii obřadu staroslovanského, kázali, zpovídali v kostelích polských; a naopak zase o svátcích sjednocených z kostelů jejich šly průvody lidu, a kněží latinští pomáhali v církvích. Slovem od církevního sněmu břestského čili od těsnějšího svazku obou církví během skoro tří věků dvě národnosti slovanské, polská a rusínská, ve dvou obřadech sešly se a slévaly se v jednu národnost a jeden obřad. Dodejme ještě, že při smíšených manželstvích obou národností byla popřána svobodná výchova dětí v tom nebo onom obřadu, dovoleno svobodné svěcení svátků, zachovávaní postů atd., a pak se nedivme, že latinici na blízku cerkvi v nich plnili své povinnosti náboženské a zase sjednocení ze sousedství kostelů považovali je za své svatyně farní.

Ten pomník věkovitých prací národa a pokojného žití dvou obřadů zachtělo se Rusku zmařit. Ten starý majestátný hrad náboženství na pevném základě, o silných zdech a se zdravými pokoji, jež chránily tisíce lidí, zachtělo se Rusku zbořit a na jeho základech postavit svou bídnou z klnutí a slz lidských zrobenou chýžku pravoslavi.

Rusko chtělo popravoslavniti Polsko podobně jako Litvu, více než tam i na nás žene totéž strašidlo násilnického apoštolstva a napřed bije do unie, této prvé pevnosti katolicismu a polškosti, aby po jejím zdolání a na zbořeninách jejích mohlo vztýčiti svůj loupežný prapor dalšího popravoslavení kraje.

Oplakané to apoštolství objalo dva východní kraje polské, Podlesí a lubelský a část kraje augustovského, kde většinou přebýval lid sjednocený náležející do diecése chelmské. Středisko a těžiště rozpjetí pravoslavného bylo na Podlesí, to jest v dnešní gubernii sedlecké a krvavé pronásledování nejtíže dolehlo na nejbližší okolí, dřívější děkanáty či kraje sjednocené, zvláště: bělský, janovský, kodenský, losický, meziříčský, parčevský, sokolovský, višnický, vlodavský, když tu potkalo se s bohatýrskou stálostí lidu ve sv. víře, neodpoutatelnou přichylností ku své církvi a s neochvějnou odhodlaností přinést i největší oběti ano i prolítí mučednické krve.

Pronásledování počalo hlavně, když ve Varšavě kníže Czerkaský převzal správu v komisi pro vnitřní a duchovní záležitosti

Rusinská cerkev v Kameně.

a zároveň veřejné osvěty, to jest od r. 1864, a trvalo až po naše dny, vyznačujíc se různými stupni strohosti, násilí a ukrutnosti. Smutně se tu proslavili jako zapřisáhlí velicí nepřátelé polskosti a katolicismu: týž kníže Czerkaský krví Tatar, náměstník Králevství hr. Berg, Němec, generální gubernator varšavský hrabě Kotzebue Němec, gubernator siedlecký Gromeka, člověk bez víry, bez náboženského přesvědčení, který žil jedině toliko myšlenkou, aby zbohatl pomocí pravoslavi, jež mělo mu dáti v odměnu za práce proti katolicismu dědičné statky nebo státní lesy. Na jejich povel rozlíhají se řady předstihujících se v horlivosti misionářů, náčelníci kraje dychtící po řádech a vysokých mimořádných odměnách, náčelníci zemské stráže, noví to rytíři různých stupňů, velitelé pěchoty a kozáků šikující jménem pravoslavi ozbrojené čety na věrný lid polský, katolický. Za nimi stojí kupy strážníků, obecních písařů, četníků, učitelé a na konci pravoslavní popí, pilně sledující postup celé satanské roboty po vsích a farnostech a podávající podrobné zprávy o všem vyšším úřadům.

Pravosláví vypovědělo současně válku církvi katolické a kostelu polskému a útok svůj řídilo napřed na duchovenstvo obojího obřadu, latinské i sjednocené, a pak celou silou a tíhou přihnětlo pracovitý, věrný a bohatýrský lid sjednocený. Takto jedno celkové pronásledování zrodilo tři význačné nátisky, každý s vlastním promyšleným postupem a jiným způsobem surovosti.

Napřed začíná pronásledování duchovenstva a kostela latinského, pak následuje útlak duchovenstva a církve sjednocené a konečně strašná válka s lidem sjednoceným. (Pokrač.)

Osudy slovanského karaagačského semináře za války.¹⁾

O. Herman Gisler, ředitel semináře v Plovdivě.

Roku 1874 zřízený původně sirotčinec v Drinopoli vyvíjel se časem ve vzdělávací ústav, malý seminář pro obřad latinský, slovanský a řecký zároveň, pak výhradně jen pro Bulhary. Po různých stěhováních usídlil se v Kara Agači a r. 1896 dostal výsadu přímé odvislosti od Stolice Apoštolské. Chovanci karaagačského semináře odcházeli na bohoslovecká studia do kněžského řeckoslovanského semináře v Kadi-Köj na Chalcedonu u Cařihradu, jenž r. 1895 založen dostal tutéž výsadu.

Školní rok 1912—13 začal zcela vážně, když tu najednou vypukla první válka balkánská. Bylo holou nemožností, aby byli zůstali bulharští chovanci v tureckém Kara Agači; velmi povážlivým bylo by bývalo je rozpustiti, poněvadž mnoho jich pocházelo z pravoslavných rodin, a tím by bylo vzniklo velké nebezpečí pro jejich povolání. Volili střední cestu: sedm nejmladších jako turečtí poddaní měli zůstati v Kara Agači, deset starších mělo pokračovati ve studiích v Kadi Köj a deset prostředních mělo býti posláno na Cařihrad a Černé moře do vlasti, neboť pozemní cestou to nešlo, anof bulharské vojsko překročivši již hranici, táhlo do Turecka. S tímto plánem opustili zarmoucení seminaristé své mladší druhy 21. října 1912 a vydali se za velkých obtíží pro turecké vojsko všechny cesty zaujímající do Cařihradu, kde byli přijati do řeckosjednoceného semináře ve čtvrti Kum Kapu. Tu připravila Prozřetelnost boží všechno co nejlépe. Všech 20 našlo k největší radosti neočekávané přístřeší v augustiniánském klášteře ve Fanaraki, kam brzo přibýlo ještě 25 seminaristů armenských.

Oba semináře rozdělily si bratrsky prostorný dům na vzdušném půlostrově. Každý začal s velkou horlivostí svá stu-

¹⁾ O dřívějších jeho dějinách viz »Apoštolát«: I. 62; II. 43, 61, 107, 169; IV. 46.

dia a pro své služby boží, breviář a církevní obřady užívali střídavě společně kaple. O velikých svátcích dostali ještě návštěvu malého řeckého semináře z Kum Kapu a řeckoslovanského většího semináře v Kadi Kőj, kteřížto všichni se spojovali, aby každý ve svém jazyku přinášel chválu vděčným srdcem Pánu, jenž si je vyvolil za své apoštoly a zástupce, při návratu východu k pravé katolické církvi.

Zatím zůstávši v Kara Agači Benjaminové pokračovali ve svých studiích. Brzy však obležení Drinopole proměnilo seminář v nemocnici a duševní práce musila bůti přetržena. Když město a celé okolí jsouc neustále dnem i nocí ostřelováno, bylo v děsném ohni, jistoty života nebylo ani okamžiku a hlad a nedostatek všeobecný nastával a stupňoval se úžasně denně, tiskly naše statečné děti »Deník obležení Drinopole«, jež O. Christov psal každého večera, aniž dali se vyrušovati ve své ideální práci ani spisovatel ani příležitostní sazeči, třeba že jim nad hlavami hučely rány z kanonů, svištěly střely a v sousedství — v zahrádce — s třeskotem praskaly smrtonosné granáty. Nastala nepopsatelná radost, když vítězné vojsko bulharské vtáhlo do města a přineslo blaživé zprávy soukmenovcům.

Než hrozí zase druhá válka, v níž oklamání Bulhaři hájí se proti nevěrným spojencům Řekům a Srbům. Turci používají této příležitosti a dobývají zpět slabě hájeného Drinopole.

Sotva však mír byl podepsán, ihned opouštějí bulharští seminaristé Fanaraki a spěchají do Kara Agače po desítiměsíčním odloučení ku svým známým.

»Nevěř štěstí, přináší zlo sebou«, praví staří, pro dřívější utrpení nedůvěřivě smýšlející Bulhaři. Pravdu tohoto přísloví poznali nyní i naši seminaristé. Sotva začal nový školní rok s překrásnými modlitbami, zpěvy a obřady v útulném pěkném kostelíčku, vkradly se tajně beze všeho tušení do semináře nešťastné následky války. Nepohřbené mrtvoly v náspech, zákopech a na polích počaly se rozkládati a způsobily nakažlivé nemoci. Tyfus, osýpky, žloutenka hrozně řádily v řadách našich seminaristů. Jen výmínečně šťastně přečkali chovanci tyto zákeřné nemoci, ale již nový nepřítel klepal na dvěře seminárního zátiší.

Světová válka vzplanula a povolala do zbraně nebo do nemocnic většinu učitelů, kteří duchovně vedli seminář. Když jiné semináře byly uzavřeny, s oprávněnou úzkostí a beznadějnou obavou hleděli vstříc nejisté záhadné budoucnosti. Právě byl vydán rozkaz, aby všichni seminaristé byli rozesláni do svých domovů, když ústav sv. Augustina v Plovdivě prohlásil, že přijme budoucí kněze, aby zachránil jejich nesmrtelné, nezkušené duše, jež by mohly snadno přijíti k úrazu, ne-li k úplné zkáze v nebezpečných, rozvířených vlnách svůdného, zkaženého světa.

Ve spěchu předběhly šťastné děti o několik hodin telegram a o celé tři dny list, jímž nám oznamovaly příchod do našeho

ústavu. Překvapily nás o půl noci 28. srpna 1914. Pán Bůh chtěl, abychom společně mohli oslavit dva důležité svátky, totiž ústav slavil sv. Augustína, svého patrona dle kalendáře latinského, a slovanský seminář Nanebevzetí Panny Marie, ochránkyni svých profesorů, dle kalendáře východního týž den

Nyni ovšem nutno bylo poměry tak zaříditi, aby seminář hned při počátku školního roku nerušeně a odděleně mohl vésti vlastní život od chovanců ústavu. Kolem jejich slovanské kaple, jako středu jejich duchovního života, mají učírnu, jídelnu, spárnu i zvláštní dvůr pro hry, tak že zůstávají chráněni ode všeho obávaného zevnějšího vlivu. Poněvadž jest nedostatek učitelů, navštěvují se žáky ústavu některé předměty společně, jiné plánu jejich přiměřeně mají odděleně zvláště. Krom očekávání vše daří se s netušeným výsledkem až do konce roku. Kypící duševní i tělesný život v ústavě, jeho přísně vedené studium s bohatým obsahem, nové zkušenosti a poznatky rozšiřují obmezený dosud okruh působnosti a obohacují podivuhodným způsobem nově probouzející se myšlenkový svět, zatím co roste a tuží se tělesná i duševní síla, chuť ku hrám a tělesnému otužení, láska k umění, tříbí se vkus pro ně, a všude vzpružuje se cílý zájem pro přednášky, samostatné práce a pořádání různých slavností a památných chvil. Nové poměry vytvářejí patrně a rychle nový šťastný rozvoj v každém ohledu, bez újmy duchovního života a pobožnosti.

Aby nezůstali pozadu v učení před světskými žáky ústavu, vynakládají všechnu píli, aby dohonili nedostatky a s opravdu bulharskou houževnatostí vytrvávají až k dosažení vytčeného cíle. Zevnějškem počínají si s počátku nejapně, i před úzkým kroužkem profesorů vystupují sklíčeně a nemotorně v řídkých přednáškách a divadelních představeních, jež většinou dopadají velmi uboze, neposkytující nic osobně zvláštního, původního. Ale až krajní poslušností, vzornou neunavnou pílí, nepřekonatelnou snahou po zdokonalení obdaření zvláštní pevnou vůlí, jež málo kdy se mine cílem, tak se mění za jednoročního pobytu v ústavě, že každý se díví jejich změně a oni samí nejvíce.

Ostatně řídíce se dle starého osvědčeného přísloví: »Mysl zdravá v těle zdravém«, v prázdné chvíli cvičí, hrají, tělesně se tuží. Ale ani umění nezanedbávají. Vedle hudby nástrojové pilně pěstují církevní zpěv, východní pavogadi, řehořský chorál, nové písně a chorály a i v nástrojové hudbě dovedností, píli a nadáním byli by to dosti daleko přivedli, kdyby studium nebylo vyžadovalo příliš mnoho času.

Utěšený rozvin všech schopností ukázal se zvláště v prázdninách, kdy cvičili různé výstupy, pořádali vědecké a náboženské přednášky, hudební zábavy, čímž nejlépe vynikl všeobecný pokrok.

Aby uvykli samostatnému studiu, žádáme na nich, aby vedle látky učebné ve volném čase měli i své vedlejší zaměst-

nání. Tak o uplynulých vánocích překládali do bulharštiny náboženské a poučné knihy, oblíbené životopisy svatých, vhodné přednášky a různé spisy vzdělávací, které pak od profesorů opravené na různých tiskacích strojích rozmnožují a rozesílají sjednoceným kněžím v nedostatku jiných dobrých katol. knih pro kněze samé a jejich farníky.

S opravdovým nadšením započali tento školní rok, jenž však po krátkém asi dvouměsíčním trvání náhle byl přerušen.

Když totiž Bulharsko zřeklo se nestrannosti a přidalo se k vítězímu Rakousku a Německu, propustil ústav svých 350 chovanců, aby na jejich místo přijal raněné a nemocné vojíny. Francouzští poddaní, kteří působili jako učitelé na ústavě, kvapně opustili zemi a zůstali jen domácí učitelé a misionáři ze spřátelených a nestranných říší.

Když byli žáci propuštěni, měli býti i seminaristé posláni do svých rodin, neboť nebylo dosti místa v ústavě, jenž cele byl proměněn v nemocnici, a hlavně nebylo prostředků na vydržování semináře, neboť dosud seminář žil na účet ústavu. Na neustálé prosby nejdůst. sjednoceného biskupa msgra Mich. Petkova, jenž již třetí měsíc požívá u nás též pohostinství, rozhodli jsme se v neklamné, pevné důvěře v Prozřetelnost boží seminář udržovati, pokud bude možno. Neboť poslati je domů, znamenalo by, jako v květníku něžně vypěstovaná jemná kvítka nemilosrdně vyhoditi na pustý sněhovým větrem zamrzající palouk. Nebylo by neodpuštělným proviněním zraditi a pomocí odepřiti sjednocené církvi, jejíž staří kněží čekají na žádoucí odpočinek, když již po osm let dorost kněžský s nejlepšími nadějemi byl vychováván a s ním jako rozhodnou posilou a zajištěnou lepší náhradou bvlo počítáno? Není třeba odvážití se i nemožného, aby misíím povolane síly byly udrženy a aby s tolika obětmi a neuvěřitelnou námahou založený seminář byl zachráněn před rozpadem a zánikem? Ostatně pracuji pro Pána Boha, těšil jsem svědomí, bera na sebe zodpovědnost za seminář. Všemohoucí už najde prostředky, aby dokonáno bylo dílo k Jeho cti a slávě. A skutečně bylo tomu tak; neboť již nejbližší budoucnost nám dokázala, že nadarmo jsme nespolehali na nebeskou pomoc, která zachránila budoucí pracovníky na vinici Páně před jistou záhubou.

Díky podporám a darům z Rakouska¹⁾ a Německa podařilo se nám uchlácholiti netrpělivé naše dodavatele a znovu zříditi účirny seminární v místnostech, které nám zůstavila zdravotní komise. Ode čtyř měsíců pokračuji opětne pravidelně ve svých studiích. I zbožnost koná mezi chovanci pravé dívy, neboť jsou si dobře vědomi, že jejich bytí a nebytí závisí jen od dobroty boží. Dává-li Pán ptactvu nebeskému denní potravu a šatí-li ve vsi nádheře byliny polní, čím více zajisté postará se

¹⁾ Mezi nimi též dary našeho Apoštolátu sv. Cyrilla a Methoda pod ochranou bl. Panny Marie.

o nesrovnatelně drahocennější život vyvolených hlasatelů věčné pravdy.

Tato neochvějná důvěra v Pána Boha uštědřila nám ještě jinou velikou radost, již korunoval Spasitel naše šťastné počinání.

Katol. ústav sv. Augustina, v Plovdivě, kde nyní jest umístěn bulh. sjednocený seminář pro výchovu kněží.

Když při vypuknutí války byl zavřen kněžský seminář slovanský v Kadí Kőj, přijali jsme oněch několik bulharských bohoslovců s malým seminářem do našeho ústavu, a to tím spíše, poněvadž jen krátká doba je dělila od jejich konečného cíle, svěcení na kněžství. Ihned jsme zařídili několik vyučovacích předmětů: filosofii, bohosloví, Písmo sv. at.d.

Dva bulharští bohoslovci Apoštol Gyrov, jenž přijal jméno Josef, a Teochar Janev, jenž se jmenuje nyní Tímotej — při svěcení na jáhenství mění tu ve východním obřadě křestní jméno — již minulého roku o Nanebevzetí přijali jáhenství, tak že zvyšují důstojnost a vznešenost našich staroslovanských bohoslužeb, neboť o každém svátku spoluslouží u oltáře pravidelně tři kněží vedle dvou jáhnů.

Teochar Janev narodil se v Macedonii z rodičů rozkolných, byl vychován ve francouzskobulharském semináři v Zeitenliku u Soluně u Otců Lazaristů. Za druhé války balkánské obsadili Soluň Řekové; ihned musili bulharští chovanci seminář opustiti, byvše nahrazeni výhradně řeckými jinochy z ostrovů. Z tří bohoslovců šli dva k O. Lazaristům do Paříže, Teochar nechtěl se dáti pofranštiti, našel přístřeší v Kadi Kőj a nyní vážně pokračuje v bohosloveckých studiích v Plovdivě. »Pokladám za veliké štěstí« — svěřil se posledně — »že Prozřetelnost boží sem řídila kroky moje, neboť jasně tu poznávám, co kněz věděti má a čím kněz býti musí. Jak chválím nyní, co se mi zdálo s počátku těžkým: přísná poslušnost a pořádek, přesné zbožné obřady, vážné studium, vnitřní rozjímavý život, jenž proniká souladně i celý zevnějšek, rozvoj všech možných schopností, přísné a přece otcovské vedení, jež přivádí každého na cestu dokonalosti, a zvláště vzorné povznášející bratrské spolužití, jež oživuje jedno srdce a jedna mysl, vznešené myšlenky na svatě kněžské povolání, jímž jedině žijeme, tak že maně je tu bohoslovec veden k svému budoucímu povolání«.

Poněvadž nejdůst. pán biskup Petkov hodlal novoroční týden ztráviti v Sofii, měl býti jáhen Janev vysvěcen na kněžství o vánocích. Než nejdůst. pán biskup přerušil svou apoštolskou cestu v Sofii a na půl druhého týdne k nám do semináře zavítal. Jeho zjev působil velmi mile a požehnaně pro celý dům. Mnoho získali též sjednocení popí při duchovních cvičeních, jichž se účastnili i seminaristé o posledních třech dnech. I svěcení na kněžství dalo se za neobyčejné slavnosti a kostelíček sotva mohl pojmáti množství macedonských věřících, kteří přišli, aby doprovodili svého krajana k oltáři a viděli ho poprvé při oběti největší jako prostředníka mezi nebem a zemí.

Bylo to i radostným svátkem pro naše seminaristy, kteří viděli svou touhu uskutečněnou u jednoho ze soudruhů; vroucí modlitby vysílali toho dne k nebi, aby i jim popřálo někdy stanouti u oltáře v rouše novokněžském.

Večer uspořádali na počest novosvěcenci pěkné představení, kde duch a srdce všech v jedno se pojilo; mezi proslovy, přednáškami velmi mile střídala se čísla hudební a zpěvná, zvláště dojemně zněly bulharské koledy.

Na přání královnino měl pořádati Červený kříž ve všech nemocnicích s raněnými nějakou vánoční slavnost. Místo vojenské hudby sestavili seminaristé s některými bývalými žáky

ústavu vlastní kapelu. Hudbou i zpěvem dovedli aspoň chvíli zpříjemnití udatným trpícím obráncům vlasti. Den na to účinkovali s dobrým výsledkem v katolické mezinárodní nemocnici, již zřídilo Rakousko a dosud vedou milosrdné sestry ze Záhřeba.

Vedle hudby rádi by pěstovali i různé hry a tělocvik tolik potřebný i pro osvěžení mysli. Než třeba šetřítí, aby neroztrhali mnoho botů. Za nynější drahoty nebylo by možno nové zjednatí. Musejí se spokojití i s roztrhanými, bídně zalatými, jen když v zimě nejsou bosí. Nenaříkají však. Vědí, jakou cenu má pro ně, když dobrodinci jim ušetřili aspoň skývu chleba denně a tak jim umožnili pokračovatí ve studiích. Vždyť druhové jejich z ostatních čtyř seminářů byli posláni do svých domovů, a dosud úzkostlivě hledí nejméně budoucnosti vstříc.

Nepotřebují ani zmiňovatí se, s jakou vroucností modlí se tyto vyvolené obšťastněné dítky za své vzácné dobrodince, kteří jim skýtají nejen chléb tělesný, nýbrž i stravu duše; neboť tím, že jim umožňují pobyt v semináři, zachraňují jejich nesmrtelné duše od mnohých nástrah a připravují hojnou kněžskou zeň pro bulharské katolické misie, jež nyní prodělávají osudnou dobu a kněžského zralého dorostu budou potřebovatí v dohledné době více než kdy jindy. Potřeba domorodých kněží dnes jest nutná, zvláště když francouzští misionáři opustili sjednocenou církev, která za ně ze svého středu kněze musí nahrazovatí.

Ačkoli denně každý chovanec z vděčnosti pamětliv jest na modlitbách svých dobrodinců, přece i seminář též v novém ústavě zachovává čestně krásný zvyk, že všichni několikráte za den konají společné modlitby na úmysl dárců, zvláště při ranní a večerní modlitbě, před jídlem a po jídle a při růženci. Podobně denně pamatuje se na dobrodince při oběti nejsvětější a při sv. přijímání, které seminaristé vždy po třech obětují potřebám svých dobrodinců.

I v našem ústavě se zachovává pořádek o denním chlebě sv. Methoda. Za dobrodince, již nám věnují aspoň 20 K na denní chléb pro seminaristy, jest sloužena mše sv., a to, kdy dobrodinec určí sám, na př. o jeho narozeninách, svátku, úmrtí některého člena rodiny a nebo jiných památných dnech v životě jeho; v ten den přistupují seminaristé společně ku sv. přijímání na úmysl dobrodinců, jméno jeho se předčítá při stole a za něho konají se ten den modlitby.

Kdo však zná cenu a počet nikomu nezjevených umrtvování, různých obětí, úkonů ctností, odpustkových modliteb, dobrých skutků a mnoho jiných prostředků milostí, které zbožná horlivost našich seminaristů denně si ukládá a vykonává a jež nesčetné milostí a požeňání boží shůry svolává v nadpřirozeném, duchovém životě na dobrodince za přirozené jejich dary?

Nejbohatší ovoce nebes získávají pro naše dobrodince snad právě ty jedině věčnému Odměniteli známé záslužné skut-

ky vděčných nevinných srdcí, až i ona jednou pocítí nezměrné štěstí, že budou přinášeti obět nejsvětější za své šlechetné dobrodince, již svou přízní jim umožnili přístup k oltáři novozákonnému, na němž obětuje se božský Spasitel sám za dobré obětavé duše, které mu prokázaly čest a slávu, že nesmrtelná Jeho církev jest obohacena novými důstojnými, horlivými pracovníky na vinici Jeho.

O. Herman Gisler, Plovdiv.

Katolické sjednocené misie v Bulharsku.

Níž třetí rok válečný tíží krví zbrocený Balkán a zdá se, jako by těžká doba zkoušky nechtěla ani skončiti. Než ať cokoli sešle ještě nevyzpytatelná Prozřetelnost boží, vždy dobrotivě propůjčuje též žádoucích milostí a k zahojení otevřených ran poskytuje i nejpřípadnější hojivé prostředky. Zvláště katolické misie bulharské mají co děkovati Pánu Bohu, že v nejvyšší příšerné nouzi jich neopustil, ale vzbudil obětavé a účinné dobrodince na půdě rakouské a německé. Zatím co všechny pomocné prameny, z nichž katol. misie před válkou duchovní i hmotný život čerpaly, vyschly, zůstali Rakušané a Němci jedinými dobrodinci, kteří v obdivuhodném sebezáporu přemáhajíce svůj nedostatek, nezapomínají v tísnivé nouzi ani na souvrerce své na Balkáně. Skvělý, povzbuzující to zajisté příklad pro celé křesťanstvo! Ani před Bohem neobjeví se s prázdnýma rukama tito sebezapomínající šlechetní dárcové, neboť kromě nadpřirozených milostí, jež jim tato dobrodiní přinesou, mohou si přisvojití s rostoucím zadostučiněním i nehynoucí čest a slávu, že zachránili od jistého zániku katolické sjednocené misie.

Kdož ví, zdaž tato obět již zde na zemi nedosáhne podivuhodné odměny, že právě požehnání boží posvětil tuto k životu opětně vzbuzenou bulharskou církev jako zkušební kámen k velikému dílu sjednocení a splní brzkým sjednocením Bulharska naše nejsmělejší naděje. Není zajisté vznešenějšího štěstí pro srdce našich neunavných dobrodinců než blaživé vědomí, že jsme pomohli svým přátelům nejjistějším způsobem ku spáse věčné a i ty, kteří věrou dosud s námi sloučení nejsou, připoutali jsme nerozvížitelnými svazky přátelství k sobě, neboť jest oprávněná naděje, že celý sedmimilionový národ bude přiveden k pravé církvi, onen národ, jemuž na Balkáně zasvítá největší budoucnost, a jenž slibuje, že otevře nové dráhy katolicismu na ruskořeckém východě.

Ale nesmí se ani podceňovati, co skýtá přítomnost, zvláště máme-li na mysli smutné poměry, v nichž od čtyř let visí mezi

životem a smrtí naše těžce zkoušené misie. Jen zcela nepatrná část z nich, totiž několik farností ve starém Bulharsku, zůstalo ušetřených trochu od naprostého zpusťování a zničení, zatím co katolické vesnice v Tracii a Macedonii náhle byly zpusťovány anebo vypáleny a jejich nešťastní ubozí obyvatelé buď byli krutě usmrceni, povražděni anebo musili uprchnouti polonazí jen s tělem a duší do Bulharska. Zatímně z více než 200.000 politování hodných uprchlíků, pro něž nestačila pohostinná sice, ale dvěma těžkýma válkami zubožená a zchudlá země pečovatí, dostali příslušníci z katolických misíí dík našim dobrodincům brzy potraviny, oděv a jaké také přístřeší, až časem mohli se usazovati v některé opuštěné vesnici Novobulharska. Ale ani tam nemohou zdomácněti, a jejich srdce a mysl neustále vzpomíná a touží po koutku, v němž se zrodili. Pořád ještě myslí, že nynější jejich bídné osady jsou jen prozatímním polním táborem, neboť ve své neochvějně důvěře v Pána Boha jen tehdy zakončí své únavné putování, až jejich otcina bude opětně vzdělávána pilnou rukou. Tento jejich duševní stav vysvětluje, proč naši uprchlíci mají málo chuti na vždy se usaditi v přidělených jim dědkách a jen nejpotřebnější si zařizují, žijíce den ode dne a čekajíce neustále na splnění svých snů o návratu do staré otciny.

Nyní jsou sjednocení roztroušeni asi ve 30 farnostech. Poměvadž se neustále stěhují a mužové stojí většinou v poli, jest těžko udati jejich počet, proto spokojíme se dnes pro přehled podati seznam farností a jejich duchovních správců.

I. Ve starém Bulharsku.

Sofia jest ode dvou let sídlem nejdůst. pána biskupa msgra Mich. Petkova, titul. biskupa hebronského a apoštolského vikáře tráckého, jenž od zabrání Drinopole Turky sídlí jednak v hlavním městě jednak v Plovdivě.

V Sofii bydlí též jeho generální vikář O. Pavel Christov a odtud objíždí jako misionář všechny farnosti. Farářem jest tu O. Anděl Janev, jenž jest zaměstnán vyhradně macedonskými uprchlíky.

Plovdiv má farní kostel a nyní i bulharský sjednocený seminář z Kara-Agače. Farářem jest tu O. Ivan Nikitas; pomáhají mu před půl druhým rokem z Jenidže Vardaru uprchlý kněz Athanáš Babajev a o vánocích vysvěcený O. Timotej Janev. Oba starají se především o uprchlíky macedonské z Kukuše a Soluně.

V semináři kromě ředitele O. Hermana Gislera působí O. Josafat Šiškov, O. Herman Bürgi, jáhni Ivan Vyčev a Josef Gyrov, bratři Hubert Hacken, Pavel Begov, Vavřinec Velčev a Ivan Radulsky,

Jambol má za faráře O. Methoda Ustičkova. Bydlí tam na odpočinku též O. Gabriel Sarofov, učeník a společník služebníka božího, O. Pantalejmona.

Sliven má tři slovanské kněze: přestouplého Ivana Todorova s dvěma mladými kněžími, Štěpánem Kurtevem a Savou Popovem Dževikovem.

V Gadžilově jest O. Tomáš Przybylski, rodilý Polák z Pruska, ale se svolením papeže Lva XIII. přijavší obřad staroslovanský.

V Topuslarech působí O. Boris Mitkov a O. Ondřej Slavov.

V Dorukli jest O. Josafat Kosarov.

V Sudžaku jest O. Mikuláš Dimitrov.

II. Ve východním Novobulharsku (bývalé turecké Tracii).

V Pokrovanu O. Mikuláš Bašdarov.

V Aterenu (u Ortakej) Christofoř Kondov.

V Kajadžiku (okres Suflí) O. Kosta Gendžev.

V Caru Krumu (Elkendži, okres Suflí) O. Atanáš Mintov a Chrysant Rybarov.

V Dučanově O. Ivan Bonev.

V Kara Agači O. Dimitrij Janev a na odpočinku Frant. Šiškov.

V Dervišké Mogile (Krumove) O. Basil Gešov.

V Dege Agači byl ustanoven Ivan Čikiček, jenž za bombardování město prozatímně opustil, uchýliv se do Sofie.

III. V západním Novobulharsku (ve východomacendonském poříčí Strumice).

V Petriči O. Jeroným Stamov a Ilia Džordžev.

V Kluči O. Jiří Dimitrov.

V Draševě O. Nako (Atanáš) Janev.

Ve Strumici O. Dimitrij Teodorov.

V Radově O. Stojan Petzov a Deliu Džordžev.

V Sekírníku O. Jiří Stojanov.

V Nové Mahale Atanáš Ivanov.

V Gerčeli Ivan Džordžev.

IV. V Turecku zůstali.

V Drinopolí O. Petr Markov (předměstí Kariš Čhane), O. Basil Garuvalov (v Kale) a O. Dimitrij Džordžev (v Kaiku).

V Malko Tirnovu O. Teodor Dimitrov.

Jak z tohoto suchopárného přehledu vidno, nejen se udržely sjednocené obce, nýbrž se ještě rozmnožily, byť i světo-dějné hrozné a osudné události celému dílu nejednou hrozily zánikem. Ani odjezd všech francouzských misionářů, kteří dříve účinně při misiích vypomáhali, nezmenšilo počtu farností, ba naopak pobídl k apoštolské neunavné horlivosti všechny zbylé kněze, aby zachránili Pánu nejen pět hřiven světených, nýbrž aby je i rozmnožili.

Sjednocení Bulhaři na Strumě.

(Pokračování.)

Dřívějšího jitra sotva po hodinové cestě setkáváme se pod Gornou Džumajou opětně se Strumou, jež zatím zmohutněla v krásnou bublavou řeku, a podél ní se ubíráme celý den čarokrásným výmolem Kresnou. Až po Krupník, kde jsme učinili polední zastávku, pěkně se vine prostranná cesta na samém břehu řeky, avšak odtud sůžuje se údolíčko, které tísní s obou stran vysoké, tvrdé skály, tak že cestička jen stěží mezi nimi se prolétá, přecházejíc s břehu na břeh hučící pěnivé řeky a zase vypíná se do výše velmi strmě, zatím co po boku zeje někdy tři až čtyři sta metrů hluboká srázná propast, před níž není nijakého zábradlí nebo chránidla. Dole hučí mocně spousty nezkrocených vod v divokých vlnách Strumy, které rozrážejíce se na mohutných balvanech dmou a pěni se v úzkých korytech a divoce se ženou náhlým spádem. Jekot jejich jest tak ohlušující, že třeba dobře se rozkřiknouti k dorozumění. Plných šest hodin vlekli jsme se takovými roklinami. Do těchto soutěsek dalo se vehnati slepě řecké vojsko a bylo by jistě zahynulo, neboť Bulhaři oba východy vojensky dobře obsadili, kdyby chytrý Venizelos nebyl úpěnlivě prosil v Bukureště, aby ihned bylo zahájeno příměří. Všude jsme pozorovali ještě čerstvé stopy obou vojsk balkánských.

Na jednom místě divně byl by s námi osud zatočil. Dlouhá řada buvolů nesoucích vinné sudy z Melníka zatarasila nám najednou cestu, která byla úzce vtesaná do skály na strmé stráni. Zůstával nám jen uzoučký pruh nad bezednou propastí, z níž mísily se hučivé vody Strumy s bučením buvolů a nepopsatelným křikem průvodčích. Kdyby byl kočí poněkud posečkal, až buvoli by se byli přitiskli ku skále, nebylo by nebezpečí bývalo tak hrozné; než chtěl ukázati svou »dovednost«, vrazil své spřežení mezi strmou propast a chumel bučících buvolů a křičících jejich průvodčích. Divoce se stavěli koně, počali se plašiti, náhlým trhnutím srazili povoz náš až k propastí, tak že zadní kolo ztratilo již půdu, vznášejíc se ve vzduchu nad bezednou kolmě strmou propastí. Právě jsme se modlili růženec, ale při náhlém leknutí z hrozného nebezpečení zimniční hrůza námi projela, a jako by již nadešel poslední okamžik našeho života, odporoučeli jsme duši Pánu Bohu, pro něhož vlastně cestu jsme podnikli. Matička boží nedopustila, abychom tu padli za oběť. Leknutím stvrdli koně rychle trhli vpřed a klusali těsně u buvolí karavany, až volnější cesta dovolila rychlejší jízdu a vzpamatovala nás z životního nebezpečí.

Byli jsme zachráněni, a každý si může mysliti, jak vděčně a vroucně jsme se modlili »Velebí duše má Hospodina« a »Bože, chválíme Tebe« z radostného uvolněného srdce. Naši společníci, kteří nás už měli za ztraceny, radostně přiběhli k nám, blaho-

přejíce nám k velikému štěstí, ale vytřeli pořádně žaludek i neprozřetelně odvážnému kočímu.

Křivá Lívada (Křivá Louka), kde jsme nocovali, byla dosud jen ubohou budou sbitou z desek na jižním východě ze soutěsek kresňackých. Na dohod dole pod námi jest viděti rozbořený nádherný most (Salichaga), který Turci vyhodili do povětří při svém ústupu na Soluň, aby zadrželi bulharské vojsko v patách je pronásledující. Obyvatelé blízké Kresny právě tu robotují, aby připravili místo pro založení nové vesnice.

Pátý den jízdy nás vede do Petriče, když jsme minuli po krátkém odpočinku spálenou vesnici Levunovo. Příči a hnuší se mi opakovatí, co očití svědkové vykládali o hnusnostech a násilnostech, jakých se tu dopouštěli Řekové; ale i sami řečtí vojáci chlubí se v listech svých zvířecí ukrutností, jakou prováděli bez milosrdenství jediné z nenávisti k Bulharům na bezbranném obyvatelstvu. Mírné údaje obviňují je, že spálili nejméně 1600 domů, a to nikoli z vojenských důvodů, nýbrž na rozkaz králův k soustavnému vyhlazování nenáviděných Bulharů, aby si mohli jejich území snadněji přivtělit ku svému království.

Od Křivé Lívady rozšiřuje se údolí Strumy víc a více, až konečně oko lahodně se rozhlíží po široké nádherné, úrodné rovině. Po naší pravici vykukují výběžky Pirinu, pohádkového řetězu horského, jehož sněhobílé vrcholky čarokrásně lesknou se ve zlatých paprscích slunečních. Brzy se rozloučíme s uvolněnou a zmohutnělou Strumou, již pozdravujeme naposled u velkého mostu v Petriči. Tu opouštíme též silnici soluňskou, jež zatáčeje se k jihu asi dva kilometry dále přetíná hranici řeckou. My se však obracíme přímo k západu a zatáčíme se do podélného údolí Strumice, přítoku to Strumy, která dala jméno celé provincii i hlavnímu jejímu městu. Celou krajinu jmenují nyní západní Novobulharsko jako protivu k východnímu Novobulharsku, jak zovou západní Tracii s Dedeagačem, Gymyldžinou a Xantem, kde rozkvetlo několik sjednocených vesnic přestěhovných sem ze spálenišť starotrackých.

U vojenské hlídky, jež střeže nového mostu, vykládali nám vojíní, že dnes ráno chytli tři řecké sběhy v plné výzbroji. Dva z nich byli bulharští Macedonci, kteří násilím byli přinuceni k vojsku, a třetí byl pravý Řek, který však sběhl, poněvadž důstojník s ním trochu nelidsky zacházel. Takoví sběhové jsou na denním pořádku.

Petrič jest druhým městem kraje. Ve skutečnosti jest však jen starým hrozně nečistým tureckým městečkem s křivými, úzkými ulicemi, zrádnými slepými uličkami, kostrbatým dlážděním, jemuž stěží odolávají osy i nejtěžších povozů. Tato polorozpadlá hromada chýží jest přilepena na svalu Belasičova vrchu a táhne se na druhý kamenitý břeh šumivého pohorského ručeje, jež odtud hrčivě stéká. Voda vyvěrá odevšad. Ráno a večer pouštějí do ulic mlýnské strouhy, které chodec musí přebroditi; aspoň odplavují největší nečistotu.

Město jest přeplněno macedonskými uprchlíky zpoza hor. Žijí prozatímně ve velmi pestré směsici v polozbořených chýžích. Každé rodině byla přidělena světnička, ale takové nečisté hnízdo myslím nemá jiný kousek světa. Nikdo se však o to nestará, každý obrací oči jen k blízké hranici v naději, že brzy se otevře a návrat do staré otčiny uvolní.

Můj průvodčí O. Jeroným vyhledává několik známých, já však zatím nalezám útulek ve staré najaté krčmě u Tuša Hadžiho Jašova, jenž prodělal všechna povstání a boje za svobodu a s nímž poslední léto jsem se seznámil. Dostal jsem bídou špinavou světničku, v níž uleh v šatech, trochu jsem si odpočíval.

Jest trhový den a mnoho sedláků z okolí přichází do přeplněného města. Jest mezi nimi i starý pop Jiří Dimitrov, jenž nyní jako uprchlík žije v nedaleké pohorské vesnici Kluci. Zablýhl mne a přešastan, že mohl mne navštívit. Staříček, roztrhaný, ubohého zevnějšku, s pokrčenou, zamaštěnou kamilavkou (pokrývkou na hlavě) objímá mne srdečně a nepřetržitě vykládá, jakou bídu a kolik pronásledování vystál od osmi měsíců. Potěšiv ubohého polouzofalého stařečka, poslal jsem ho do jeho vesnice ujišťuje ho, že brzy ho navštívím nebo písemně pozvu ku kněžským konferencím.

Nesmíme se však v Petriči zdržovati, neboť násie hodláme vykonati ještě za doby postní, proto spějeme do vesnic, v nichž žijí naši sjednocení.

Šestý a poslední den jízdy jest ještě delší a únavnější než cstatní. Z Petriče do Strumice nevede dosud hlavní silnice, a všechny staré cesty jsou úplně nejezdné. Bojovali jsme až do pozdního večera, abychom urazili kus cesty v bezedném blátě. Již nadešla tmavá noc, když O. Christov a jeho průvodčí dostihli vesnice Radova, kde vrazili k staříckému popovi Stojanovi, jenž se dlouho nemohl vzpamatovati z tohoto překvapení.

Bydlí tu ještě jiný katolický kněz stařeček, jest to pop Deliu, jenž dříve působil jako farář v Petriči, ale byl odsud hanebně vyštván příliš horlivým úředníkem pravoslavným. Dřívější turecká vesnice Radovo leží uprostřed bohaté roviny strumické jen 3 hodiny vzdálená od okresního města (Strumice), jsouc obývána dnes katolíky macedonské dědiny Alexovo, již zničili Řekové v poslední válce proti Bulharům. Žijí pokojně s několika tureckými rodinami, které po balkánské válce vrátily se do své rodné dědinky. Mnoho domů jest spáleno nebo pobořeno, obyvatelstvo uchýlilo se prozatím do jakž takž obytných stavení. Starou stodolu proměnili v nuzný kostelíček, jehož vnitřek úplně odpovídá naprosté chudobě obyvatelstva. Oltář jest sdělán ze dvou desek přípevněných na třech kolech zaražených v zemi. Na deskách stojí malý kříž a dvě z hlíny uhnětené koule, do nichž jsou zasazeny dvě žluté svíčky. Stěny zdobí několik obrazů svatých. Po kobercích ovšem ani stopy: celé humno jest posypáno pískem, jež sedláci navozili na bu-

volech. Nejmenější písek nasypali před oltář v tlusté vrstvě, čímž bylo získáno vyvýšené místo pro zpěváky; silná topolová kláda udržuje písek, jsouc zároveň za stupeň a klekátko. Tato kláda byla s počátku i jedinou zpovědnicí. Kněz si sedl do písku po turecku, kajícíci přiklekali na kládu a zpovídali se. O. Jeroným nepokládal to ani za důstojno ani za pohodlné, a proto na jeho důrazné přání zakoupil O. Christov dvě staré židle. Stálo mnoho námahy, než je dostali, neboť takový nábytek jest tu zvláštností, mohlo by se říci pravým zbožím přepychovým. Každopádně jsou tyto židle v poslední době jedinými ve vesnici, která ostatně na ně jest velmi hrdá.

Již prvního dne rozeslal O. Christov schvální posly do katolických osad, aby pozvali jejich kněze k duchovním cvičením. Dostavili se též, jeden na oslíku, jiný na mezku, většina však na rapech ševcových. Staříčkový pop Jiří z Kluče se zamaštěnou, pokníčanou kamilavkou na hlavě, v roztrhaném turbaně a hodně strakatě polátaném rasso (kněžském kabátě), jenž sotva po kolena sáhal, zevnějškem velmi málo připomínal kněze. Ostatní nebyli lépe na tom, své šaty za velmi malý groš byli by mohli prodati někde ve vetešnickém obchůdku na bitbazaru (zavšiveném rynku). Ale tento zanedbaný zevnějšek svědčil ještě více o nevýslovných utrpeních a hlodající bídě než o hrozném nápadném zanedbanosti. Možno si mysliti, s jakým vnitřním pohnutím tito zanedbaní opuštění pastýřové duši objímali našeho misionáře, pozdravující ho radostně jako dobrotivostí boží poslaného záchrance, těšitele a rádce.

Zatím co se scházeli kněží, O. Christov začal již sv. misie u sjednocených v Radově. Trvaly tři dny; kázání, pobožnosti, mše sv., poučování a j. vyplňovaly celý den. Počet zpovědí a sv. přijímání rovnal se skoro počtu katolíků Radova, bylo jich totiž na 400.

Průvodce generálního vikáře O. Jeroným, básník a hudebník, oživoval shromáždění při začátku a na konci vhodnými lidovými církevními zpěvy, které již dříve pro macedonské farnosti byl upravil a mezi nimiž zvláště lurdská mariánská píseň těšila se veliké oblibě u mladých i starých.

Nejzajímavějšími byla večerní shromáždění, jež trvala pozdě až do noci, poněvadž přes den většina obyvatelstva byla zaměstnána při polních pracích. Tím více hleděli promeškané dohoniti, tak že stodola bývala namačkána posluchači, ano někteří musili i venku státi v čiré tmě, když se opozdili. Ostatně ani uvnitř nebylo lepšího osvětlení. Malinké svíčky, jaké zářívají na hrobech o všech svatých, blikotaly semo tamo ve tmě podivného domu božího. Stodola měla nahoře dva otvory, jimiž světlo za dne pronikalo, a jako by naschvál vedle turecké rodiny vždy si připravovaly večeri za naší večerní pobožnosti, tak že kouř a saze ze sousedního komína nejednou padaly do našeho kostelíčka. Když vítr zadul, všechno z nízkého blízkého komína

hnal do stodoly, kde saze se honily a kouř nemohl najít východu. Přes všechno nepohodlí setrvali však až do konce věrně při pobožnostech.

Po misiích věřících následovala duchovní cvičení kněží. Dříve než začala, připravila milost boží shromážděným kněžím zvláštní radost: starý pravoslavný farář ze sousedství, jenž s našimi kněžími poslední dobou udržoval přátelské styky, navštívil večer O. Christova a oznámil mu, že jest odhodlán přestoupiti k víře katolické. Jmenoval se Jiří Stojanov, byl v 60. roce věku a působil jako farář v bulharskomacedonské osadě Hodža Omarli. Byv vysvěcen katolickým biskupem, zůstával delší dobu katolíkem jako jeho farníci, až před třemi lety ze slabosti před vyhrůžkami některých pravoslavných vášnivců odřekl se katolicismu. Žil nyní asi s tuctem rodin, jež na útěku ho následovaly, v dědince Sekirnik vzdálené hodinu od Radova.

Starý odpadlík prosil pokorně o přijetí do církve sv. a milostné rozřešení od hříchů svých, jichž litoval srdečně. Ujišťoval, že nevede ho k tomu jiná pohnutka leč věčná spása. Smrt ho následuje již v patách; tvrdý osud, různá neštěstí, jež stihla rodinu jeho po jeho odpadu, přivedla ho k vážnému rozjímání a kajicnému životu. »Vím«, pravil k misionáři, »že jste právě tak chudí a nemajetní jako já, též nečekám časné odměny a pozemského prospěchu za své nynější jednání. Možná, že budu žítí a zemru v téže bidě, ale zapřísahám Vás, dobrý Otče, popřejte mi štěstí, abych zemřel jako katolík«. Vypravoval ještě mezi jiným, že výstřednosti, sobeckost a bezbezpečnost, jichž byl svědkem v jiném táboře, nemálo zvýšily touhu jeho po pravdě a svatosti, již nachází v církvi katolické.

Generální vikář chválil Pána Boha děkovným srdcem za tento návrat, mohl však pouze pozvati starého kněze k duchovním cvičením, neboť konečné rozhodnutí jeho záležitosti přenechával biskupovi. (Pokračování.)

Zvěsti.

Ze Lvova. (Změna kalendáře u sjednocených) Změna juliánského kalendáře ve stanislavovské diecési zavedená biskupem Chomišynem vyvolala v širokých vrstvách ukraínské společnosti znepokojení a zmatek. Příčiny toho zmatku pochopí, kdo zná trochu církevní a národnostní poměry haličských Ukraínců. Juliánský kalendář byl považován za jednu ze známek východního obřadu, maje podobně jako jiné výsady sjednocené církve za sebou věkovou tradici. Tak srostl s duší národa, že zdá se mu nezbytnou součástí obřadu a tím i národnosti, a každá samovolná změna v obřadě považuje se za nebezpečí národnostních zájmů. Změna kalendáře nedotýká se pouze církevních záležitostí, ale zabíhá hluboko do národnostně politického života Ukraínců. Kdo by chtěl přivést tu jakous změnu, musil by —

kromě důkladné promyšlenosti — míti k tomu úplnou a naprostou oprávněnost. Politické a občanské kruhy upírají jí biskupovi Chomišynu. Důležitá změna kalendáře bude míti dalekosáhlé následky. Reformu v důležitých otázkách mohou však provést pouze všichni tři biskupové společně a provinciální církevní sněm. Nyní však dva stolce biskupské jsou osiřelé. Nejdůležitější jest, že není Excellence metropolitů, hlavy ukrajinské církve, jenž svou činností začal novou dobu v dějinách a rozvoji naší církve, není toho, jenž vzhledem k »zakordonným« Ukrajincům (v Rusku) sledoval myšlenku papeže Urbana VIII. a nejen teoreticky celou řadou pastýřských listů, nýbrž i činy dokázal, že jde po dráze uskutečnění Urbanovy závěti »obrátili východ«.

Změna kalendáře drobí nynější stejnocílnou činnost všech pracovníků sjednocené církve, a zajisté jest třeba silné jednoty nyní, kdy otvírá se nové široké pole apoštolské činnosti. Miliony byvších sjednocených uvolněných nyní z násilného svědomí caroslavnským sv. synodem čekají, až jim bude dopřáno navrátiti se k násilně odtržené matce, církvi katolické. Jest obava, že změna kalendáře bude novou překážkou pro přechod ke katolicismu, neboť budou v tom někteří viděti polatinštění a popolštění obřadu.

Proto reforma kalendáře vyvolala u haličských Ukrajinců obavy. Hlavní jejich organizace »Narodnyj Komitet« mēv o tom porady, usnesl se podati vládě obšrný pamětní spis, v němž následky změny objasňuje po národnostně církevní stránce, a prosí vládu, aby zadržela změnu aspoň do doby návratu metropolitů Ščeptického a poválečných poměrů. I správní rada Lvovského bratrstva »Stavropigijiskij Institut«, jež má v církevních záležitostech velikou váhu, postavila se proti změně. Jest odůvodněné přesvědčení, že změna zavedena nebude. — Ch.

»Niva« píše: »Tovaryštvo sv. Pavla, jež shromáždjuje v sobě skoro všechno ukrajinské duchovenstvo celé haličské provincie, usneslo se po dlouhých poradách poslati prostřednictvím metropolitní konsistoře vídeňské nunciatury a vládě pamětní spis ve příčině změny kalendáře v jedné části stanislavovské diecése. Spis obsahuje celou řadu papežských bul, které pod trestem vyobcování z církve zabráňují přivoditi změnu v našem obřadě, přiznávajíce to právo provinciálnímu církevnímu sněmu. Poukazuje na nevhodnou dobu pro takovou změnu a na nevolí celé ukrajinské společnosti a prosí, aby právo to bylo uchováno pro metropolitu Ščeptického, jemuž oba biskupové jsou podřízeni. Proti změně kalendáře »pid sju poru (na ten čas) i takym sposobom« vyslovili se všichni naši zástupcové političti, Stavropigija a ukrajinský tisk«.

Z Bělehradu. (Náboženské poměry v Srbsku) Za svého déle než půlročního pobytu v kraji, z něhož vypukl požár světové války, poznal jsem mnoho měst, městeček a dědinek srbských

a měl jsem často příležitost nahlédnouti blže do nábožensko-mravního života Srbů. Začněme u těch, kteří jsou průkopníky náboženského života v národě, u kněží. Jejich hmotné postavení jest velmi ubohé. Od vlády nebo od obce dostávají 2—3 jiter pole, pastviska nebo lesu, ostatně žijí s dobročinností farníků. Poněvadž jsou ve své výživě většinou odkázáni na dary lidu — jenž je tu málo štědrým — dávají si platiti od něho každý i nejmenší úkon náboženský a nejednou spřádají celé hádky o výši poplatků. Metropolitá bělehradský vydal pro své duchovenstvo nařízení pro poplatky štolové, ale nikdo ho nezachovává. Aby si příjmy zvětšili, zabývají se včelařením, pálením rakije (slivovice), která tvoří velkou složku srbského průmyslu vůbec, obchodem vepřů, dřeva, zboží atd.

Někdy se ani nedbá na hranice jednotlivých farností. Často se stává, když duchovní žádá příliš vysoké poplatky za některé úkony, jdou k sousednímu s prosbou, aby jim to udělal laciněji. To působí ovšem velkou nevoli a nepřátelství mezi duchovními samými a zavdává příčinu k mnohým pohoršením. V městečku J. nad Moravou dva popi, že si lezli do farností a tam cizí vykonával laciněji bohoslužebné úkony než vlastní, tak se veřejně pobili, že to působilo veliké pohoršení nejen u Srbů, kteří jsou zvyklí na takové zápasy duchovních, nýbrž i u našich vojáků, kteří přece měli vyšší představy o tamních popech.

Celý zevnějšek srbského duchovního činí nemilý dojem: Dlouhé vlasy a brada v největším zanedbání, oděv (klerika) zablácen, ušpiněn, roztrápen. Vláda vůbec se nestarala ani o duchovní vzdělání ani o hmotné postavení svého duchovenstva. Všimla si ho, když ho potřebovala k různým politickým agitacím. Nenávisť jejich do »Švábů« jest příznačná.

Vzděláním svým stojí daleko níže než pravoslavné duchovenstvo ruské. Kněží větších měst mají někdy několik tříd gymnasijských — výjimečně jen celé gymnasium — a pak 3—4 léta studii duchovních. Popi na vesnicích zpravidla prodělali pouze obecnou školu a »bohosloví«. Jediným theologem srbským ve smyslu dnešní doby jest dr. Velinovič v Bělehradě. Jest pravou rukou bělehradského metropolity a sloupem srbskopravoslavné církve vůbec.

Podívejme se na jejich duchovní správu. Farnosti jsou rozlehlé po horách až na 30 km »kuča« (chaloupka) od »kuče« jest často vzdálena 300—500 kroků. Duchovní správa za takových poměrů buď jest přenesadná buď úplně nemožná. Služby boží konají se toliko o nedělích a svátcích bez kázání, návštěva kostela bývá pramalá. U Srbů jest vůbec nedostatek jiným národům slovanským vrozené nábožnosti. Za zaopatřování nemocných kážou si velkomyslně platiti. Nesložili poplatku anebo nedají-li nějaké náhrady, k nemocnému prostě nejde.

Úcta lidu srbského k jeho kněžím jest pramalá. Neviděl jsem ani jednou, že by vesničan při potkání pozdravil svého

kněze, leda že by byl osobním známým jeho. V tom případě podá mu ruku.

Školství lidové, byť i v posledních letech před válkou značně se zlepšilo, stojí dosud na velmi nízkém stupni. V obvodu 8—10 km bývá obyčejně jedna škola vystavěna někde uprostřed vukolních domků. Vyučování náboženství děje se zpravidla na nejvyšš čtyřikráte do roka. Duchovenstvo za to není placeno. Náboženské vědomosti dětí školních rovnají se skoro nule. Většina jich neumí ani »Otče náš«, nemluvě o jiných pravdách víry. Někdy sice dítě umí udělati kříž, ale nedovede při tom říci: »Ve jménu Otce

Mravní stav dětí udržuje a vzdělává se ponejvíce poučením z národně mravních pověstí a říkadel. Hlavními svátky v Srbsku jsou »Gromoborní Ilija« (sv. Eliáš) a sv. Mikuláš. O jejich životě koluje velmi mnoho legend, jichž základní myšlenkou jest, že pouze srbskopравoslavná víra jest pravdivá a vedoucí ku spasení. Mívají přibarvení i národní a politické. Vedle sv. Eliáše a Mikuláše ctí a slaví Srbové okázale sv. archandělů Michaela a Gabriela a domácího národního světce a patrona země, sv. Savu.

Těž i úcta mariánská v Srbsku jest značně rozšířena a zlidovělá; každý vyslovuje jméno Panny Marie s velikou úctou a vnitřním vzrušením, ale vědí o ní málo — toliko, že jest »Majka božja«. Náboženské uvědomění lidu srbského jest velmi slabé; má pouze všeobecné ponětí o Bohu, jenž nás stvořil a od něhož jsme odvislí, o nesmrtelnosti duše a o věčné blaženosti nebo věčném zatracení po smrti. To náboženské ponětí, byť i nejasné, přece hluboce tkví v duši každého Srba. Jest neodlučitelné od náruživé lásky k vlasti. Srb nenazývá svého náboženství křesťanským ani pravoslavným, nýbrž prostě »srbským«. Řekl bych, že Srb výše cení svou lásku k otčině nad své náboženství a hodnotu jeho proto cení a nedá si ho vyrvatí, poněvadž ono jest srbským. O praktický život náboženský mnoho se nestará.

Nauka náboženství ve školách středních a měšťanských stojí poněkud výše. Jsou tu zavedeny učebnice, jichž užívají Srbové v naší říši a katechismy — s jistými změnami — katolické. Na něco původního se ještě nezmohli. Základem vyučování není věrouka, nýbrž dějiny církevní — srbské. Mládež škol středních a vyšších a celá inteligence jest k náboženství velmi lhostejná. Jest však zvláštním a zajímavým zjevem, že každá bohoslovná novinka, jež se ukáže na trhu knižním, velmi živě zajímá kruhy srbské inteligence. Jest tu patrný hlad po poznání náboženských pravd u toho národu.

Rodinný život srbské inteligence byl ve velkém úpadku. Uvolněnost mravní vkrádala se příliš hluboko do rodin srbských. Jistý duchovní srbský nazval Bělehrad Sodomou a Gomorou.

◀ ROZMANITOSTI. ▶

Církevní polské museum arcidiecése lvovské zamýšlí zříditi metropolita dr. Bilczewski. Má obsahovati starožitnosti a památky dějinné, archaeologické, umělecké a významné pro dějiny církve a osvěty v Polsku a zvláště v arcidiecési. Museum má shromáždit i budoucnosti zachovati vše, co zasluhuje, aby bylo zachováno a mohlo by zaniknouti, jsouc zůstaveno někde v sakristii nebo na venkovské zapadlé faře. Má sebrati práce archivální, jež mají vztah k dějinám církevním, staré matriky, farní kroniky, diplomy, životopisy kněží polských, osob zemřelých v pověsti svatosti, dobrodinců kostelů, knížky modlitební, písně náboženské, listy polemické a sektářské knihy liturgické, medailky, pečeti, obrázky svatých, věci bohoslužebné, fotografie kostelů, far, oltářů, křížů, náhrobků, kaplí atd. — Podobně bohaté museum shromáždil i metropolita hr. Ščepťyckij z krajů rusínských; mělo nesmírnou dějinnou a osvětovou cenu. Mnoho věcí odvěkleli Rusové do svých museí.

Poměry v Polsku. V Gaz. kosc. rozpředl se rozhovor o potřebě nových kostelů v Polsku. Jsou farnosti i s 20.000 duší a k některým kostelům mají farníci 4—5 hodin cesty. Dr. Rytko navrhuje, aby se nestavělo kostela, k němuž by náleželo méně než 1000 duší, vyjma, jsou-li takové osady vzdálenější než 6 km od farního kostela. Práví, že blízkost kostela kazí farníky, stávají se lhotejnými, kostel jim sevšedňuje a blízká krčma více láká a svádí než kostel. Přejde-li Polák z odlehle daleké zapadlé vsíky, teskní celý týden po kostele, zvony jeho zladují nábožně duši jeho, blízkost kostela naplňuje ho posvátnou úctou, pobyt v něm posvěcuje tu chvílku na celý týden, teskně se s ním loučí, z dálky věže jeho pozdravuje. Zkrátka »vzdálenost od kostela má své dobré stránky«, proto kostely šetřit v Polsku!

Hlas volajícího na poušti k společné práci v Haliči. K vybudování Haliče bude třeba napjetí všech sil, bude nutno odstranit staré nepřátelství mezi jednotlivými stranami, zvláště mezi Rusíny a Poláky, aby hluboké rány co nejdříve se zacelily. V Gaz. Kościelne volá dr. Lud. Gostylla kněžstvo na první místo mezi pracovníky na zpustošené národa roli dědičné: »Musíme vyrvat býlí neshody, kterou zasíla zločinná ruka mezi bratrským nám lidem rusínským a litvinským, aby rozdvoujíc nás mohla nad námi panovati; my jsme povinni otevřítí oči lidu a ukázat jemu onu ruku černých spekulantů, která hladí ho běře hladným poslední skývu chleba, jsme povinni zadržeti onu ruku zločinnou a podati chleba hladným. A uskutečnití to můžeme, jestliže všichni podáme si svorně pravice, jestliže budeme pracovati společně a cílevědomě. Na cestách po východní Haliči pozoroval jsem s bolestí, že ruka zločinná vykopala propast mezi Poláky a Rusíny a stále pracuje, aby ji zhloubila. V některých malých vesnicích viděl jsem rusínských i polských sedláky, oba jen mizerně živořili, za to však třetí — obchod židovský rozvíjel se utěšeně. Kněží polští a rusínští, jeden máme cíl, v jedné putujeme loďce Kristově, nuže podejme si ruce ke shodě, neboť týž nepřítel nám hrozí, rozdělení nás zdolá, před spojenými ustoupí. Jestliže my kněží se sjednotíme, příklad dáme lidu, jenž půjde za námi. Mocným činitelem byla by procesí z rusínských do polských a z polských do rusínských kostelů, neboť v obou jest týž Spasitel náš . . . « Pěkná slova a ovoce jich uskutečnění jistě bylo by požehnaním pro zuboženou a spustošenou Halič. Avšak hned na to odpovídá jakýs kněz polský: »Gdybym byl ruskim kapłanem, a gorliwym, uściskałbym Szan. X. doktora za jego rade, jako ksiądz polski tej rady nie posłucham . . . gdyż Polak, niech ci kościół wystarcza«. Zdají se nepolepšitelnými. Tolik neštěstí přetrpěli, pohrom zakusili, do bída upadli, nepřítel domácího i cizího zkusili, ale marně volání, stará zášť všechno přetrvává, zaslepi, zůstane neštěstím národa dále.

Soter Štěpán de Lebéd Ortyňskij, řádu sv. Basila, sjednocený rusínský biskup pro Spojené Státy severoamerické, zemřel na zápal plic. Narodil se

r. 1866, vysvěcen na kněze byl 1891, sliby složil 1889, jmenován a posvěcen za biskupa byl r. 1907 ve Lvově metrop. hr. Šeptickým. Byl prvním ruským biskupem v Americe a nyní vážným kandidátem na uprázdněný stolec v Premyslu.

Nový katolický kostel v Bělehradě. Válečný tiskový stan sděluje: Den 2 dubna 1916 bude třeba zapsati do dějin c. a k. vojenské správy v Srbsku jakožto den obzvláště významný. Ačkoli z bělehradského obyvatelstva již za míru vyznávalo asi 8000 duší víru římskokatolickou, byl v srbském hlavním městě jen malý katolický kostelíček, a to kaple při rakouskouherském vyslanectví. Bylo z nejpřednějších starostí naší vojenské správy, aby zatím se postarala o vhodné místo, kde by četní katolíci věřící z armády i občanského obyvatelstva mohli obcovati bohoslužbě. Byla k tomu vyhlédnuta a přizpůsobena trůnní síň rozstříleného královského paláce. Dnes vysvětil tento nový kostel velmi slavnostně apoštolský polní vikář, biskup Bjelik, nejvyšší duchovní pastýř naší vítězné armády, za přítomnosti veškerého důstojnického sboru, vojenské správy a posádky i tisíců věřících. Pobožnost ovládl duch dějin nádherného konaku vystavěného přítelem mocnářství, králem Milanem, jehož taktu použito co nejdůstojněji. Apoštolský vikář odvedl za své návštěvy bělehradské 10.000 K darovaných papežem pro strádající obyvatelstvo Srbska. Biskup Bjelik přijal osobně starostu bělehradského dra Velkoviče s několika městskými radními a odevzdal jim po krátké řeči část sumy. Dar byl rozdělen z největší části mezi jednotlivé krajské velitelské obvody.

Bulharští vojenská kurátí. Dle zpráv sofijského sv. synodu bylo k bulharskému vojsku přiděleno počátečně 110 kněží buď k plukům do pole, do polních a různých vojenských nemocnic. Dle věku není ani jediného vojenského kněze pod 30. rokem, nejstarší věkem jest 55 let, nejvíce jich ve věku kolem čtyřicátky.

Povaha ruského vojína. O náboženském životě Rusů ve válce píše kněz z východního Pruska na základě vlastního pozorování a zpráv kněží z nemocnic a lékařů: »Většina vlastních Rusů jsou nezkažené děti přírody; málo jich umí číst a psát. Většina jich jsou nejenom zbožní, nýbrž hluboce zbožní. Mnozí, kteří poněkud umějí číst, mají modlitební knížky a mnoho modlí se v lazaretech se zřejmou, zanícenou zbožností. Naši duchovní opět a opět stýkají se s dětinnými, Bohu odevzdanými lidmi. Všichni Rusové nosí na tkanici kříž na prsou, který je u zámožných velmi drahocenný. Před smrtí často prosí naše duchovní o svátosti umírajících, což jest jim samozřejmou potřebou. Svět jejich náboženských představ jest těžko vystihnouti. Jisto jest, že jejich úcta k ukřížovanému Spasiteli a Matce boží je pravá a hluboká. V naší provincii nepustošili a nepoškozovali katolických chrámů a vojákům, kteří mezi mši sv. chtěli vstoupiti do kostela, zbraňovali vstup, opakující stále: »Místo svaté jest tu«. Byli ihned zcela jiné nálady, když v domech viděli kříž a obraz Matky boží, a na př. nechali dvorec mého švakra na pokoji, poněvadž před domem stojí kříž«. — **Hodnověrný náš důstojník** vypravoval: »Život svůj i dobré zacházení v ruském zajetí vděčím medailce Matky boží. Nebyl jsem zbožným, nevěřil jsem v medailonky, přiznávám se; více z lásky k dobré matce, abych ji nezarmoutil, než z vlastního přání a přesvědčení náboženského přivolil jsem, aby mi zavěsila na hrdlo medailonek Matky boží. V Haliči byl jsem těžce raněn a zůstal jsem na bojišti; najednou blížila se ke mně ruská hlídka. Viděli mou ubohost. Vrhli se na mne a odnimali mi vše. Byli přesvědčeni, že na mále jest s žitím mým. I já čekal jsem nejhoršího. Nestyděli se ani svlékat mi košili. Tu však jako by elektrická jiskra vjela do onoho vojína, jenž tak činil, odskočil a oči se mu zajiskřily — spatřil můj medailonek Panny Marie. Všichni se zarazili. Jeden z nich ke mně poklekl, shýbl se a políbil medailonek na mých prsou — prsou to nepřítelových. Všechny odňaté věci mi navrátili, ba více, smilovali se nade mnou, šetrně mne vzali, zavlekli obtížně do svých střeleckých zákopů a odtud dostal jsem se do ruské nemocnice. Medailonek, jenž mi zachránil život, nosil jsem v nemocnici viditelně; důstojník ruský, kdykoli přešel u lůžka mého, salutoval. Vše, co má vztah k Bohu a Matce Jeho, ctí ruský voják nesmírně, i na nepříteli jest mu to posvátným za každých okolností«.

Na zřízení pomníků zemřelým našim hrdinům na posv. Velehradě a Sv. Hostyně a na účely velehradských a svatohostýnských spolků přispěli Kor.: J. Horák, Zdounky 2, V. Kalivoda, Morkovice 5, M. Zelinkova, Kyjov 2, Fab. Gregárek, St. Bělá 10, J. Oščádal, Příbor 5, Aug. a Ant. Zapletalovi, Přerov 10, Spoř. a zálož. spolek, Poličná 4, R. Vymětal, Roudnice 2, Al. Lázecký, Krnov 2, O. Nehoda, Kolín 1, Fr. Oščádal, Trnávka 2, O. Látal, Slatěnice 1, Ig. Kremel, V. Klobouky 5, A. Dohnalova, Bystřice 1, Ant. Novotný, Nepřachovice 1, dr. B. Vašek, Oprava 4, I. Oth, Senice 6, R. Beňova, Kroměříž 2, B. Zandrová, Myslovice 1, Fr. Zapletal, Mikovice 2, J. Hrabinský, Chvalno 2, St. Suchánek, St. Maletín 2, Katol. pol. Jednota, Litovel 3, P. Vězníková, Bojkovice 3, J. Hrudník, Brumov 5, Far. úřad Rychaltice 3, Far. úřad Slatina 2, Spolek sv. Teresie Klimkovice 4, Far. úřad, Lidečko 10, J. Petráš, Mistřín 1, P. Janek, Myslovice 2, Th. Stromer, Brušperk 8, Fr. Studený, Slavičín 5, Ad. Dříka, Rájec 5, J. Černý, Kostelec 2, Ar. Wittek, Brno 5, J. Blažek, Halenkov 2, P. Bartošík, Kroměříž 2, J. Haselmann, Vyšehoří 2, J. Mikulec, Žitín 1, J. Živný, Kroměříž 4, E. Pokorný, Kroměříž 1.40, J. Horká, Písek 5, Far. úřad, Pustějov 5, Aug. Neoral, Rudslavice 6, Sdružení Omladiny, Bouzov 0.20, Všeodbor. sdružení, Postřelmov 5, Far. úřad, Bratřejov 2, Al. Zbožinek, Klášter 1.50, Ig. Lorenc, Kroměříž 10, Ab. Seidl, Hulín 2, A. Knotek, Šumperk 1, Hrobař, Polešovice 5, Al. Bartoník, Petřvald 1, J. Kocian, Dolany 2, J. Mlčoch, Zábřeh 2, Kl. Cigoš, Spachendorf 5, J. Skalik, Radějov 5, Spolek sv. Teresie, Doloplazy 43.12, J. Kouřil, Velká 2, Špička, Mor. Ostrava 2, M. Pavlík, Kroměříž 2, Ant. Kolísek, V. Karlovice 1, Šindelková Marie v Podhradní Lhotě 1.50, Liška Jos. z Ostravice 1, Školské sestry v Uh. Brodě 1.50.

(Pokračování.)

Ctitelům apoštolů slovanských sv. Cyrilla a Methoda a posv. Velehradu

doporučují se vřele tyto spisy:

Jan Vychodil:

Vzpomínky na cyrillo-methodějský rok 1863 cena K 3.50

Popis velehradských památností ozdobený
47 obrázky cena K 1.20

R. Stupavský:

Cyrillo-Methodějské paprsky cena K 1.20

Ad. Jašek:

Výklad idey cyrillo-methodějské cena K —.90

A. J. Dubec:

Ze zlatých dob Moravy, váz. K 3.30, neváz. cena K 1.70

Alois Dostál:

Vzkazky velehradské cena K 1.20

Jan Vychodil:

Sborník velehradský cena K 4.30

Za předem zasláný obnos zasílá knihy tyto:

Methoděj Melichárek na Velehradě.

SOCHY

vlastní výroby ze dřeva umělecky
řezané, oltáře, Boží hroby, kříže
a veškeré kostelní práce zhotovuje

Josef Prosecký a Ferd. Rek,

sochařství a řezbářství v Brně (Morava), Eliščina tř. č. 1.

Kdo nám získá tři nové odběratele »APOŠTOLA TU« a pošle za ně předplatné, obdrží velmi vhodnou a zajímavou knížku zdarma a vyplaceně.

➔ Kdo nám ještě dluží za časopis, prosíme, aby nám jej doplatil, bychom i my mohli plnit své povinnosti. Do 1. čísla jsme vložili složenku (šek). ➔
Nový ročník stojí 2 horung.

Na účely Apoštolátu (misie, sirotky atd.) věnovali Kor.: Ig. Sitta Otaslavice 2, R. Váňa Závěšice 4, Al. Kirsch Rosenberku 1, Ig. Kuhn v Kateřinkách 2, Dom. Hachla Dřevohostice 0.80, L. Hubert Velatice 2, Fr. Svoboda Rovenčín 0.50, Ant. Zavřel Záhlinice 4, J. Rykala Náklo 1, Frant. Smola Soběslav 2, Jan Gamba Kroměříž 5, Frant. Javůrek Pelhřimov 2, R. Sedlák Průšánky 1, L. Holain Slavonín 2, Alb. Odrážka H. Ruda 15, Jos. Kubánek Tovačov 2, Fr. Mlčoch Rymice 1, hraběnka Strachwitz Zdounky 3,
Pokračování.

„INKA“ je laciný:

Nové ceny:

Inka, oblíbený domácí prostředek proti revmatismu, bolení hlavy a zubů, proti nemocem žaludečním, jako křečím, slabosti žaludku, nechuti k jídlu, proti zachlazení prsou, nosu a krku atd., vždy jest laciný.

Následkem stále stoupajícího zdražování všeho přinuceni jsme cenu poněkud zvýšiti. Zvýšení to je velmi malé a doufáme, že se brzy vrátíme k dřívějším cenám.

Nové ceny jsou:

6 láhviček INKA	6 K.	12 láhviček INKA	11 K.
20 láhviček INKA a 8 zdarma			20 K.
30 láhviček INKA a 14 zdarma			30 K.

Obal a poštovné zdarma.

Adresa při objednávkách:

J. DANILO

Františkánský lékárník

(Chorvatsko.)

ZAGREB.

Mešinského ul. č. 15.

Vychází každého měsíce v Kroměříži.

Apoštolát sv. Cyrilla a Methoda

pod ochranou bl. Panny Marie.

Na 10. předplatitelů posíláme jeden výtisk zdarma.

Kdo čísla nedostane, ať si pro ně dopíše adresou:

„Administrace Apoštolátu sv. Cyrilla a Methoda v Kroměříži“

v nezalepeném dopise beze známky a na obálku napíše »reklamace«.

Zakladatelé a pořadatelé:

Msgr. Dr. A. C. Stojan, probošt a poslanec, Ad. Jašek, katecheta v Kroměříži.

Předplatné se posílá na adresu: P. Ad. Jašek, katecheta, Kroměříž (Mor.).
Celoroční předplatné v Rakousku-Uhersku a Bosně 2[—] K, do Německa
2[—] M, do Ruska 1 rubl, do Ameriky půl dolaru, do jiných zemí 2⁵ fr.

Zahrádka Cyrillo-Methodějská.

(Podává Dr. Ant. Cyr. Stojan, jednatel ústř. výhoru »Apoštolátu sv. C. a M. pod ochranou bl. Panny Marie«.)

(Další část.)

O přípravě sv. Methoda na veřejný život.

Nejen slovy, nýbrž i skutky a celým životem svým dává nám náš Pán a Spasitel naučení. Žil skrytý život v Nazaretě až do třicátého roku věku svého. V třicátém roce započal veřejně kázati a učití. Jak vzácné to naučení pro všechny, že pro veřejný život, pro veřejné povolání třeba se připravovati. Je nesnadno chtítí jiným poroučeti, jiné věsti, o tom a onom rozhodovati, dokud sami ve všem nejsme utvrzení, dokud jsme sami nenaučili se poslouchati, vůli svou v dovolených věcech vůli jinému podvolovati. Sami sebe musíme posvěcovati, bychom mohli jiné posvěcovati, neb nikdo jinému nedá, co sám nemá. S největší možností musíme se přičiníti, bychom si výčitky uspořili: »Lékaři, uzdrav sebe sama«.

Vznešeným příkladem Pána a Spasitele našeho řídili se zbožní věřící. Vidíme je v mládí na soukromé přípravě pro budoucí povolání, vidíme, jak se zdokonalují, světa straní, by nerušeně vědomostí nabývali, by mohli býti světlem, pomocí a útěchou rodákům svým. Čím vznešenější bylo povolání, k němuž Prozřetelnost boží je volala, tím důkladnější a horlivější byla příprava, tím vroucněji konány modlitby, aby rosa požehnání božího spočívala na díle budoucím. V duchovním boji se vycvičili a otužili, by mohli pak vzdorovati nemravností ve světě a s ní zápasiti. a nad ní vítěziti.

Činívali tak věřící zbožní nejen před nastoupením veřejného života, ale i později uchýlovali se do soukromí, aby sami sobě zase věnovali chvíli. Pamětliví byli, že mají jiným celým životem kázat, že však na sebe nemají zapomínati. Vždyť i sám sv. apoštol Pavel se bál, by jiným káže, sám zavržen nebyl. Sv. Bernard krásně to objasňuje. Při dešti rýna vše propouští, nic sobě neponechá. I praví: »Nebudmež takou rýnou, která vše propouští a nic sobě neponechá, nýbrž budmež při všem i nádržkou, která něco pro sebe ponechává«. Vzácným příkladem v tom ohledu jsou sv. otcové, sv. Athanáš, sv. Basil Veliký, sv. Řehoř Veliký, sv. Jan Zlatoušlý, sv. Řehoř Nazianský, sv. Ignác, a nepřehledná a nespočetná řada svatých a světic božích.

Do řady té dlužno počítati i sv. Methoda, který nic neopomenul konati, ve cnostech se cvičiti, sobě osvojovati, co by ho uzpůsobilo pro budoucí veřejný život. Usíloval o to též otec jeho, by po jeho příkladě mohl sloužiti císaři a vlasti. Stal se záhy správcem nejvyšším v krajině Slované obydlené, v krajině Strumské. I líčí sv. Kliment činnost jeho všestrannou v »Pochvalném slově«: »Starší bratr Cyrillův, přeblažený Method, dosáhl z mládí vezdejších důstojenství. Pro moudrost jako kvítek vonný všemi pány byl milován. Neboť v rozmluvách jako Šalomoun se jevil, podivuhodná podobnost i naučení i otázky vynášel ze stánku srdce svého, jsa ve službě všem vhod a jakoby křídla měl, přechoťně všem sloužil«.

Záhy však poznal, že při veškeré snaze, nedovede lidu, jež spravoval, dle tužby srdce svého pomoci. Bylof tomu velmi ba přemnoho na překážku. Máme vzácnou píseň: »Muž bez slzí«, v níž se líčí muž, jehož vlastní neštěstí nepohnulo a ani slzí mu nevynutilo. I říkali lidé, že srdce nemá, a že je bez slzí. Avšak uviděl lid v porobě, a tu zaplakal. Vlastní nezdár a nehoda nepohnula sv. Methodem; avšak viděl lid v porobě, viděl, kterak říše a vlast klesá a v porušenost a v porobu mravní ubíhá, a tu zzelelo se mu lidu, jemuž pomoci nemohl. I on zaplakal. I zatloužilo srdce jeho po životě, odloučen od světa, zatloužil, jediné Bohu se věnovati. »Změním za pozemské věci nebeské, časné, totiž od sebe odmítaje a jimi pohrdaje, k věčným se obrátím«. Proto praví o něm sv. Kliment:

»I šel na Olymp (do kláštera), postříhl se v černé řízy, doufaje dosíci bílého a nepomíjejícího andělského roucha. I byl, poslouchaje všech s pokorou a ponížeností, v bdění a v modlitbě, v tuhé službě, znamenitém postění, ve střízlivosti vždycky, v očistění duchovním, poučuje se v žalmech i zpěvech i písniích duchovních, snaže se dosáhnouti živobytí svatých otcův. Jedny předčil mírností a mlčením, jiné postem a bděním a modlitbou i ponížeností výtečně a tak slovutným se stal mezi všemi otcí, podoben velikým otcům řeholním Arseniovi i Antoniovi i Savovi, všech živobytí na sobě vykonávaje«.

Ad. Jašek:

Čtvrtá prosebná pouť válečná na posv. Velehradě.

Jako sv. Petr vyznával opravdově příchyllost, oddanost a věrnost božskému Spasiteli: »Pane, ke komu jinému bychom šli, Ty jediný máš slova pravdy«, tak lid náš za doby válečné veřejně slovem i skutkem hlásá: »Kam jinam bychom putovali vyprosít si milosti a pomoci ve svých potřebách, nouzi a tísní než na Sv. Hostýn a posv. Velehrad — ta místa nám nejsvětější, odkud tryská nám hojně milost, bohatě pomoc, posíla a útěcha«. Lid potřebuje nutně na duši zarmoucené, rozbolněné, rozechvělé a ustrašené se pookráti, posíliti, potěšiti. Dnes selhaly všechny prostředky a výmysly lidské, veškera filosofie ukázala se malomocnou, jediným mocným, neochvějným opěrným bodem pro ducha lidského zůstalo náboženství; ono jediné neopouští a křísí život i v náručí smrti. Netřeba zacházeti ani na bojiště, máme důkazů určitých doma přemnoho.

Neklamnými a nade vše výmluvnými svědky potřeby náboženské útěchy a posily v nejhroznějších chvílích života zůstanou pro vlast naši v dějinách povždy Sv. Hostýn a posv. Velehrad z dob nynější světové války. Čím méně jest lidu doma, čím hledanější a potřebnější jest každá ruka k všemožné práci, čím nepohodlnější a stíženější jest každé cestování, tím čtější jsou navštěvována naše obě největší a nejvýznamnější poutní místa, Sv. Hostýn a posv. Velehrad. Tam vykonati vroucně a zbožně pouť, zdá se přemnohým naprosto nutnou potřebou.

A že většina nalézá, čeho hledá: duševního klidu, vnitřní posily, útěchy, smíření s Pánem Bohem, odvahy a chuti k novým životním bojům, odevzdanosti do vůle Nejvyššího i v nejtrpčích zkouškách života, vyzná každý, kdo s čistým úmyslem tam přichází aneb zbožné poutníky sleduje. Tu prýští studnice živé vody, která napájí, sílí a sytí hladové duše.

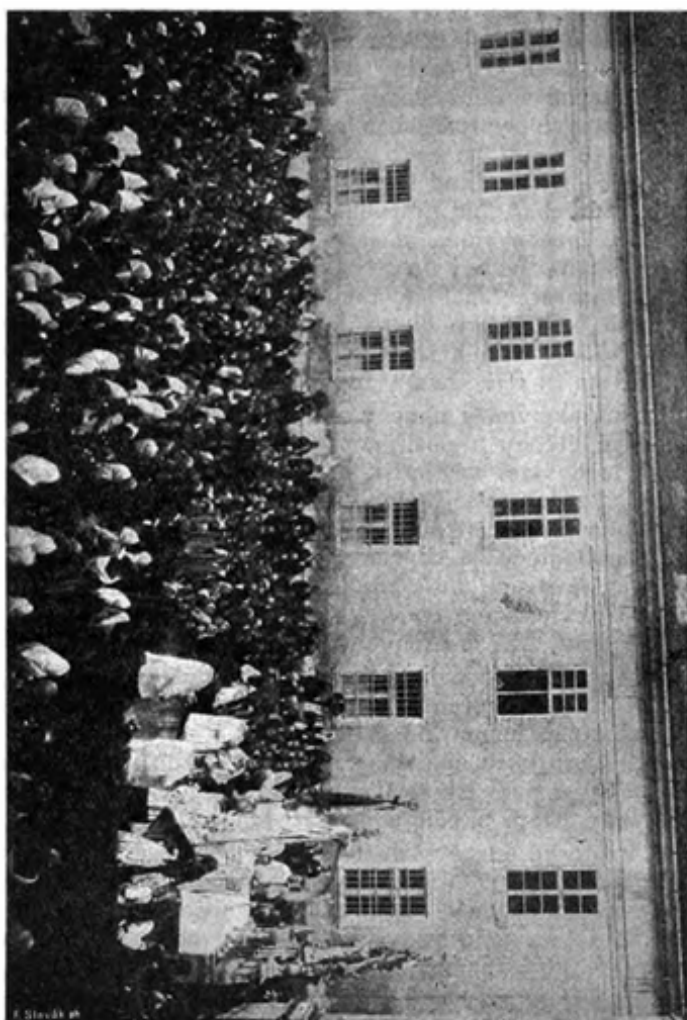
Proto nesmírně záslužné a nedoceněné dílo nejen rázu náboženského, nýbrž i opravdového vlastenectví konají velehradské a svatohostýnské spolky, umožňující a pořádající velkolepé a svaté, na nichž vždy desítky tisíců berou horlivou účast.

O velikonoční neděli a v pondělí pořádal Apoštolát sv. Cyrilla a Methoda a cyrillomethodějské družstvo »Velehrad« již čtvrtou prosebnou pouť válečnou. Pokud lid náš věren zůstane víře cyrillomethodějské, potud bude i neochvějně hnouti ke kolébce této víry, k posv. Velehradu. Celé odpoledne velkého svátku scházeli se poutníci se všech stran.

Malebný průvod zkroušených kajících poutníků rozvinul se od Cyrillky, u brány čekalo místní farní duchovenstvo s asistencí a ve chrámě uvítal všechny prosebníky probošt kromě-

řížský dr. Ant. C. S t o j a n. Privil, že přišli jsme splnit povinnost k sobě, k vlasti, ku svým drahým vojnům, když jsme přišli smířit se s Pánem Bohem a pomodlit za všechny, zvláště pak za Sv. Otce a jeho úsilovné snahy o mír a za císaře a krále. Neobyčejně tklivě dotýkal se bez toho rozbolněných srdcí je-

Probošt Dr. Ant. C. Stojan modlí se s lidem o IV. prosebné pouť válečné na posv. Velehradě před Velebnou svatostí za vlast a mír. — (Fotogr. Fm. Horehled z Kvasic.)

řích, když v duchu je doprovázel ku strádáním vojnů na bojišti, k bolestem v nemocnicích, k opuštěnostem v zajetí a vyzýval všechny k účinné lásce k nim projevující se v modlitbě a obětech za ně a ve svědomitém plnění povinností doma, byť i dnes těžkých a kromobyčejných. Po sv. požehnání a společné večerní modlitbě každý hledal útulku před studeným jarním větříkem.

Ráno v pondělí velikonoční po kázání, jež konal místní farář P. T o m e č e k T. J., sloužil za zemřelé členy Apoštolátu sv. Cyrilla a Methoda a cyrillomethodějského družstva »Velehradu«, jakož i za padlé a zemřelé vojíny Ad. J a š e k, katecheta z Kroměříže, u hlavního oltáře mši sv., při které přistoupili poutníci ku společnému sv. přijímání. Na to vykonal kondukt a pobožnost za zemřelé dp. D r a š a r, farář z Vlčnova, za přísluhy P. D o m e s e T. J. a Ad. J a š k a.

Před devátou začala ve slovanské dvoraně holdovací prosebná akademie. Zahájil ji probošt dr. S t o j a n, vřele uvítav všechny účastníky, již tisnili se v opravdu přeplněném sále. Úvodní chorál zazpívala Cyrillská jednota velehradská. Malých pozdravovatelů i vyspělých řečnic přihlásila se celá řada. Pozdravy byly opět velmi dojemné, bylo viděti plakati při nich malé i velké.

Vroucí, nadšený díkoplný hold sv. bratřím přednesla Fr. K o t k o v a ze Stříbrnic:

»Přesvatí věrověstové naši, požehnání učitelé slovanští, svatý Cyrille, sv. Methoději, buďtež pozdraveni! Se svou nebeskou vírou i vědou, kterou jste oblažili slovanské naše předky, se svou velikou láskou, kterou jste nás zachránili, vystaváte před duši mou tak velicí, Bohem nadšení, sluncem zářící, že nezměrnou vděčností, nezměrnou láskou plníte srdce mé i duši mou, a nedovedu jinak vyjádřiti cily své než vroucí modlitbou: Svatý Cyrille, svatý Methoději, vy ochránci a miláckové slávského rodu, buďtež požehnání! Vy víru přinesli jste nám spásnosnou, jež přešla v krev nám a zpřijemnila těžkou pozemskou pouť nám, vy vědou obohatili jste nás, a ona proslavila nás, usnadnila vezdejší pobyt nám, vy láskou nadchli jste nás, a my zamílovali jsme si posvátnou řeč svou i národ svůj, Bohem omílostněný. — O buďtež požehnání! Vy orodujete za nás u prestolu v nebeské vlasti, když Hospodin chystá ztrestati náš národ za hříchy jeho. Vy oblažujete rozhněvaného Boha svým prosebným slovem, plničkým lásky k našemu rodu. Bůh slituje se vždycky, a Matka boží přeblahoslavená zas zastírá nás ochranným svým pláštěm, a tak národ náš nevyhyne nikdy přimluvou Vaší. O svatí bratří, buďtež požehnání! Vy chráníte nás vždycky. Kde vojín český stojí v litém boji, kde matka, žena, sestra opuštěná, — kde české srdce zachvívá se strachem o osud naší milé rodné země, o osud našich českých krásných zvuků, tam steré modlitby se nesou ke sv. bratřím do nebeských výšin .

Nezhyne rod, jenž věřit neustane,
 nezhyne rod, jenž doufat nepřestane.
 nezhyne rod, jenž láskou nepřestane
 milovat Boha, svého Stvořitele,
 milovat Pannu, — Matku nejsvětější,
 milovat svaté bratry ze Soluně,
 ochránce naše, naše záštitníky.

Ó svatí bratři, naši prosvětitelé, buďtež požeňnání, buďtež pozdravení!«

Pěknou vzpomínku padlým hrdinům věnoval hoch Alois Kutálek z Boršic. Když vyličil za vlast jejich obět, sliboval jim za odměnu naši lásku:

»Ve vzpomínce zatím blahé
chovat budem svoje drahé
otce, bratry — hrdiny.
U modlitbě na vás vřelé
pamatovat z duše celé
budem každé hodiny!«

Viktorie Vánková ze St. Města vypověděla tesknotu po tatínkovi, jak jen upřímně a prostě dovedlo její rozbolněné dětské srdce. Rostislav Sochorc ze St. Města jménem mladíků slováckých opravdu ohnivým slováckým přednesem líčil hrdinnost našich vojinů, kteří doslova plní obětavě: »život, krev i jmění dejme za cisaře, za vlast svou!« Josef Táfák z Boršic prosí o mocné orodování sv. bratří u Boha za nás v těžkém utrpení a zvláště o mír tolik žádoucí všem. Mareček Vladimír z Boršic rád by viděl opět kvésti vlast pokojem a mírem v štěstí. Zemek Šimon, četař z Vlčnova, pro chrabrost vyznamenaný tlumočí pozdrav jménem Omladiny. Na bojišti každý musí žasnouti nad udatenstvím našich. Kamarádi konají pravé divy. Víra v Boha rozehřívá lásku k vlasti. Zraněn byl v bitvě, opět do boje chystá se, myslí, že zase přijde do ohně, ale důvěrně volá: »Nepřítel se nebojíme, Bůh je s námi, zvítězíme!« Gabriel Jos. z Boršic praví, že vlast už byla kolikráte u velikém nebezpečí, a předkové naši věděli vždy, kde volati o pomoc a záchranu jistou: na posv. Velehradě a Sv. Hostýně. Po osvědčeném příkladě otců svých zbožných činíme tak i my. Mocní svatí naši nás ani nyní neopustí, jen budme věrnými a hodnými syny předků a po jich příkladě vroucími zbožnými ctiteli našich sv. patronů. Mílým dětským hláskem úpěnlivě volala o pokoj Páně Marie Náplavová z Buchlovic, podobně jinoch Ant. Baťušek ze St. Města a za rolnictvo Matuš Novák, rolník ze St. Města. Frant. Otrusina z Boršic přednesl báseň »Prosba všeho lidu«: Cyrille a Methoději, v krvavém tom boji reji orodujte za svůj lid, vyproste nám mír a klid. Matičko, Ty na Hostýně, míru krále chováš v klíně. Pomocnice křesťanů, nevydej nás v pohanu! Václave, Ty kníže svatý, vypros mír pro české chaty, s bábou svatou Ludmilou vrahů zažeh smečku zlou! Mlčenlivý svatý Jene, hled, jak mrak se zhouby žene; otevři svůj svadlý ret, vypros míru blahý květ! Všichni svatí Pomocníci s Matkou boží žehnající, jděte sami za nás v boj, prostě Boha za pokoj! Kyrie elejson!« Dívčina malá Jos. Táfáková z pomodlila se vroucí modlitbičku za vojiny naše, Alžběta Kutálková ze Stříbrnic přednesla hold jménem dítek českých:

Za dítky české přicházím já slavit
své slavné, svaté věroučitele
sem: Cyrilla i světce Methoděje.

Vám vděčím vše, svou lásku k Bohu,
svou úctu k Matce Páně přeblahoslavené,
svou lásku k církvi Kristem založené
i lásku k rodu svému českoslovanskému
a k řeči české, Vámi posvěcené
i k rodičům svým, Vaším to nástupníkům.

Ó Cyrille a Methoději svatý,
Vy osvědčení záštitníci naši,
Vy ochráníte nás i v této těžké době.
A proto jménem českých dítek volám
Vám, Cyrille a Methoději: Sláva,
Vám čest a chvála budiž za dědictví vzácné,
Vám čest a chvála za ochranu mocnou.
Vám, Cyrille a Methoději, sláva, sláva!

Rusín Tomáš C y b j á k, řiditel cukrovaru v Kolomeji, pozdravil za ukrajinský národ. Úcta k svatým bratřím jest hluboce všípena i do srdce jeho národa. Když válka vyhnala tisíce jeho krajanů na Moravu a do Čech, našli tu pohostinné bratry, zvláště moravská zbožnost sblížila a spřátelila oba národy. B l a h o v a Viktorie ze St. Města vypravuje z vlastní zkušenosti záštitlivou otupělost náboženskou a přeje si, aby mládež zanechala zhoubných novodobých hesel a příklonila se k víře cyrilomethodějské; M. D u r n í k o v a z Boršic s pláčem a na kolenou zapřisáhá dívky, aby uchovávaly si nevinnou, čistou duši, anděly byly v domácnostech i ve společnosti. Raněný voják V á c l a v M o š t ě k z Vlčnova líčí útrapy vojska a s bolestí vzpomíná smutných případů, jak právě nejhodnější, kteří zůstávají věrni svému náboženskému přesvědčení a obětavě plní povinnosti své, jsou posmíváni a tupeni za sv. víru. Zoufalý však jest stav takových posměváčků, když jsou raněni a nemocní; za to viděl, poznal a zkusil, jakou sílu a útěchu skýtá náboženství ve chvíli nejtěžší. Proto za všechny věřící vojiny obnovuje slib věrnosti víře cyrilomethodějské u hrobu sv. Methoděje. B o ž e n a O t a h a l o v a přednesla pěknou prosebnou modlitbičku ku sv. věrověštům, aby zvláště nyní orodovali za dědictví své; V r b í k o v a Albína pomodlila se za tatíčka, K u n c Frant. těšil sirotky, T a t á k o v a Josefa odporučela všechny pod ochranný plášť P. Marie svatohostýnské. Bohumila A n d r ý s k o v a, jednatelka Omladiny z Vážan, sděluje smutnou zprávu, že posledními odvody Omladina jest zbavena svých členů; vyzývá proto dívky, aby nahradily ztráty a uplatnily se všude, kde práce čeká a jest třeba pomoci. Přijaly sv. přijímání za vojiny naše, slibuje a všechny prosí, aby neustále se za ně modlily. Šimon P e š l z Vlčnova pozdravil za Ústředí Omladiny a věnoval vzpo-

mínku těm, kteří jsou v dalekém zajetí. Vdp. P. Ant. Š t a f f a, farář v Boršicích, praví, že před rokem jsme tu prosili, ale válka trvá v míře neztenčené a hrůz jejich přibývá. Proto tím vroucněji, opravdověji a zbožněji dorážejme úpěnlivými modlitbami na Pána, aby brzy již smířil národy rozeštvané. Život vzorně křesťanský a modlitba posílněná sv. vírou budiž našim mečem, jímž na nebi vyprosíme mír. Poslanec Bartoň z Tučap velebil statečnost vojska našeho, jemuž jedině máme děkovati, že vlast naše zůstala uchráněna pohromy Polsky Jako vojíní strádají a bojují, tak musíme i my doma býti každý na svém místě a tak společnou prací, společným úsilím zvítězíme. Jménem katol. spolku rolnického a katol. poslanců holdoval Jeho Veličenstvu a vojsku našemu. Kaplan jalubský Ad. B ě h a l praví, jako by viděl do jejich kostelíků a jejich srdcí, když o Velkém pátku přiklekali před kříž a tam žalovali, a szeli: Ani mužové neubránili se letos slzám. Matky plakaly o syny svoje, ženy chvěly se o osud svých mužů, dívky o život svých bratří a svých drahých, děti trnuly nad svým tatíčkem. Bolest Velikého pátku svírala všechny. Po Velikém pátku však následovalo vzkříšení, a tak i po utrpení vzejde vítězství. Na to navrhl telegramy sv. O t c i prostřednictvím vídeňské nunciatury: »Prosíme Vaší Eminenci, aby ráčila tlumočiti dětinnou oddanost a díky sv. Otcí za mírumilovné snahy, o jichž splnění Boha prosíme na přímluvu sv. Cyrilla a Methoda«. Jeho Veličenstvu Františku Josefovi: »Poutníci shromáždění při válečné prosebné pobožnosti na Velehradě pronášejí neoddanější hold a prosí Boha Všemohoucího, aby Vaše Veličenstvo žehnatí a zachováti ráčil«. Jeho Eminenci kardinálu S k r b e n s k é m u: »Poutníci shromáždění při válečné pobožnosti na Velehradě vítají Vaší Eminenci jakožto nového arcipastýře, nástupce sv. Cyrilla a Methoda, a prosí Boha, aby Vaší arcipastýřské činnosti žehnatí ráčil«.

Velehradská Cyrillská jednota zpívala mezi pozdravy velmi pěkně dobře nacvičené sbory.

Když vdp. probošt dr. S t o j a n poděkoval za hojnou účast a vroucí, nadšené, vlastenecké promluvy, ubírali se všichni do svatyně na slavné služby boží. Kázání měl P. R y b á k T. J., jenž vhodně a vystižně užil slov svátečního evangelia: »Zda Kristus nemusil vše to trpěti a tak vejíti do slávy?« na dnešní poměry válečné. Nabádal k práci, trpělivosti, vytrvalosti v dobrém, abychom i my hodní byli zase lepších časů a koruny věčné.

Slavné služby boží s asistencí měl za členy Apoštolátu sv. Cyrilla a Methoda a cyrilomethodějského družstva Velehradu probošt dr. S t o j a n, jenž vedl pak nádvoříni i svátostný prosebný průvod a na podiu vykonal společné modlitby za Sv. Otce a snahy jeho o mír, za Jeho Veličenstvo, všechny vojny naše a požehnání boží pro domácnosti naše.

Po úctě ostatků sv. Cyrilla rozcházelí se přečetní poutníci do domova, aby přinášeli a šířili požehnání v domácnostech svých z místa tak posvátného a milostiplného. Až o svátku 5. července Morava bude oslavovati své věrověsty a apoštoly, opět shledáme se na posv. Velehradě k nové prosebné pouti.

Prof. dr. Aug. Štancl.

Kapucín P. Jan Křt. Baur.

Dostalo se mi štěstí, že jsem mohl poznati starého veterána za práva katolicismu na východě. Je to 80letý kapucín, býv. provinciál a rektor z Budje u Smyrny, P. Jan Baur. Ztrávil 27 let na východě, z těch pobyl 3 roky v Plovdivě, 24 roky pak na bohosloveckém ústavě kapucínů u Smyrny. Za tuto dlouhou řadu let naučil se řecky, bulharsky, srbsky, ruský, turecky a z části i arménsky, četl a vypisoval bohoslovecké knihy východních rozkolníků, všimal si jejich novin a časopisů, ba neušly mu ani učebnice na řeckých a bulharských školách. Přímo mravenčí píli sepsal na 50 kvartových svazků a v nich zachytil nejnovější směry v pravoslavném bohosloví. Mimo to sepsal obsáhlou kroniku nejnovějších událostí v církvích východních od r. 1895 a zaznamenal své styky s nejdůležitějšími hlavami rozkolu východního. — Výsledek všeho je pro katolicismus nejvýše poučný, ale neméně zahanbující pro rozkol sám. Stojí před námi jako ztrnulina rozpadající se v protestantismus a bezvěří.

Jako profesor rektor, na bohosloví odchoval množství žáků dnes misijnářů na východě. Že se jim O. Baur hluboko do paměti vtiskl, dokazuje jejich čilý písemný styk s ním přinášející zase mnoho zajímavého a nového na světlo boží. Tak mu kdysi psal kapucín P. Damian ze sv. Štěpána u Cařihradu tuto zajímavost: Navštívil jsem svého krajana v Cařihradě, bulharského exarchu Josefa,¹⁾ který mne přijal se vši laskavostí a za dlouhého rozhovoru se mně otázel: »Nemohl bych dostati několik profesorů kapucínů za profesory bohosloví pro svůj seminář? Mám tam skoro samé ruské nevěřící profesory. Pro mne at' učí kapucíni už katolickému bohosloví. Po skončených studiích bych své bohoslovce už rozkolníky učinil!«

P. Baur vzpomíná dojemně časů, kdy Bulharsko ještě úpělo pod tureckým jařmem. Tehdy žili pravoslavní s katolíky v míru a pokoji, byli druhý v bolestech a utrpení. Pravoslavní se těšili, jak katolický arcibiskup v Plovdivě zavedl ponenáhlu vyzvánění kostelní. Začal nejprve zvonkem oltářním, pak připevnil

¹⁾ Viz jeho životopis Apoštolát VI. str. 120 a násl.

zvonek od sakristie na vnější zeď kostelní a sezváněl jím, až r. 1887 bylo už 13 malých kapucínských zvonků na kathedrále. K tomu úspěchu blahopřáli pravoslavní katolíkům a začali je napodobovati se zdarem.

S povstáním Bulharů začala však vojna proti katolickým školám. Dříve vyzvali katolického arcibiskupa, aby žádal od provinciálního sněmu podporu pro školy katolické a odhlásovali jí dokonce. Revolucí se vše změnilo.

Kapucín P. Jan Křt. Baur.

Ne méně zajímavé byly styky P. Baura s Griparim, pozdějším řeckým vyslancem ve Vídni. Přeložil totiž knihu vydanou od řeckého profesora dějepisu, ve které právě hlavní úlohu měl Gripari, bohatý zkušenostmi z kruhů patriarších v Cařihradě, Jerusalemě a Alexandrii. Tak zahanbující a ponížující byla odhalení, že Gripari hrozil třikráte spisovateli soudem, vydá-li opět svou knihu. Spisovatel provedl svou, ale soud nebyl, ač si ho přál.

I Baur podrobil věčné a spravedlivé kritice odpověď synodální na okružní list Lva XIII. o spojení církve západní s východní. Z této kritiky i na synodální odpověď lze jasně poznati stav pravoslavného bohosloví. Snad bude možno dílo celé, které bude musiti každý čísti, kdo otázkou východního rozkolu se zabývá, brzo tiskem vydati.*)

P. Baur získá každého, kdo s ním ve styk vstoupí, ať je kdokolí. Je to neobyčejný zjev plný nadšení nejčistšího pro katolickou věc na východě, proto nezní jeho vědecký spor bojovně, nýbrž lákavě. Dostalo se mu skoro všude přístupu na

*) Vyjde latinsky v Acta Academiae Velehradensis.

východě a shlédl a slyšel věci, které pro jiné zůstanou utajenými. Vzpomíná s vděčností na chvíle pobytu ve velké pravoslavné knihovně ve Smyrně. Oč požádal, vše mu s neobyčejnou ochotou bylo poskytnuto, ani mladí gymnasisté zavítavši do knihovny čísti romány neopovážili se ho při studiu nějak rušiti. Po špičkách chodili a šeptem si své dojmy sdělovali.

Velehrad je P. Baurovi místem nesmírné důležitosti a sleduje každý krok odtamtud s neobyčejným zájmem. Je dojemně čísti jeho dopisy stařeckou, třesoucí se už rukou psané. Je chudým kapucínem, kterému jest šetřiti papírem, inkoustem i pérem a jeho písmo jest husté a stránky popsány až po sám kraj, ale zlaté srdce je diktovalo.

P. Jan Křt. Baur narodil se ve Sterzingu u Brenneru 25. srpna 1836. Měl tam otec jeho továrnu na tyrolská sukna; z mládí pracoval i v Brně. Jako samostatný továrník ve Sterzingu zastával ještě úřad ředitele kúru. Náš P. Jan vzpomíná ho s velkou láskou, a že on a ještě tři bratři jeho se stali kněžími, připisuje jenom vřelě úctě svého otce k božskému Srdci Páně. Studia začal P. Baur v Brixenu, po 6. třídě vstoupil k Otcům kapucínům. Jako kněz byl nejprve ustanoven kazatelem, ale nikoliv na dlouho, neboť jak s humorem poznamenává, byl kazatelem, který brzo kázati přestal. Pak se stal archivářem tyrolské kapucínské provincie a při tom, jak dodává, dějepisným kompilátorem. Od r. 1887—1913 působil na východě na různých bohosloveckých ústavech jako profesor obranného bohosloví (apologetiky). R. 1913 se vrátil do vlasti a sice do kapucínského kláštera v Eppasmu. Z východu přivezl spoustu fotografií a celé balíky papíru popsaného zajímavými událostmi z církve východní. Dnes nelze pokladů uložených v tyrolském území válečném použiti.

Mezi své žáky čítá P. Vincence Pejova, Bulhara, titulárního biskupa z Bírby, koadjutora arcibiskupa Meniniho v Sofii; jiný Bulhar, žák jeho P. Salvator, byl za první války balkánské vrchním vojenským kaplanem. Ve Smyrně jest farářem u sv. Polykarpa jeho žák P. Polykarp, rodem Peršan. Jiný jeho žák, P. Isidor, Řek, jest tam kvardiánem.

Znal cařihradského patriarchu Jachima III., kterému Karolidis, profesor dějepisu v Athenách, zle vyčínil, poněvadž se cdvážil před ním a řeckými vyslanci z tureckého parlamentu vyznati: »Naše církev se boří a mně se nechce býti pochovánu pod jejími troskami«. Marně mu činil výčitky Karolidis, patriarcha Jachim III., i po ních trval na svých stezcích a zamýšlel svůj úřad složit.

A tak stihá zajímavost novou zajímavost v rukopisech P. Baura, a z kapucína vyrůstá před vámi milý člověk neobyčejné zkušenosti, podivuhodné sečtelosti a mladistvého nadšení i při 80 letech.

Mučednictví unie na Podlesí.

Dle věrohodných pramenů P. J. K. z Podlesí přeložil Ad. Jašek.

(Pokračování.)

Pronásledování duchovenstva latinského.

Když na počátku r. 1863 splnila se přání vlády ruské a nepřátelské práce její, jež měly za cíl Polsku přivést k nerozváznému povstání, byly korunovány žádoucím úspěchem, všechny celou duší zabořila nevinná krev a oběti povstání, neboť všichni viděli jasně, že vláda chytře tu dráhu si vytkla, aby pokračujíc na ní s jedné strany odebrala přízeň a výsady, jichž podařilo se vybojovatí pro zemi Wielopolskému v Petrohradě, a s druhé strany vyrvatí bez tak nevelikou svobodu církvi a náboženství katolickému, již naposled zaručoval car arcibiskupu Feliňskému při úředním slyšení v Petrohradě.

Plně svatý úřad arcipastýřský a ve vážných, rozhodných pro zemi chvílích, chtěje svými apoštolskými prsy chrániti náboženství i otčinu, arcibiskup varšavský Feliňski v postě sám vystupoval na kazatelnu ve své kathedrále, poučoval lid, upokojoval a klidnil jej slovem svým arcipastýřským a ubezpečoval ho, že car zapomene na hněv svůj a odpustí mu, jestliže opustí dráhu nepořádků, na niž jej svedly lákavé sliby nepřátel jeho vlastního dobra a svobody, a jestliže pokoří se svému zeměpánu. »Mluvil jsem s carem«, ujíšťoval arcibiskup, »a ubezpečuji vás jeho slovem císařským, že jest velmi nakloněn sv. náboženství a přeje zemi naší, zanechte již nepořádků a ve jménu Pána Boha i vlastní upokojte se!« Arcipastýř byl přesvědčen, že kromě nepřátelských Polse směrů z vládních kruhů slova jeho nenarazí nikde v Petrohradě a v zemi domácí s dobrým účinkem budou přijata a přispějí k uklidnění vzbouřeného lidu.

Než stalo se jinak, než očekávali. Wielopolski a Feliňski netoliko ztratili v Petrohradě zbytek svého významu, jehož bez toho před tím mnoho neměli, nýbrž i chtěli se jich tam nyní zbaviti, jako vládě již nepohodlných, neboť vystupovali ze svého popudu; u vlády ustanovili zemi práhnoucí po svobodě a samostatnosti tíže přikovatí k nevoli, porušení a popravoslavnutí a ukázati lidu polskému, že jako smečka divokého dobytka ze stepů ruských jest toliko potahem do káry carské. Na počátku r. 1864 dostává arcibiskup Feliňski najednou rozkaz, aby se dostavil do Gatčiny, sídla carova, kdež byl za svou horlivost arcipastýřskou zbaven stolice arcibiskupské a v nemilosti carově jako zločinec odvezen do zajetí do Jaroslava, odkud teprve po dvaceti letech osamotnění a trestu všeobecná milost provinilcům při korunovaci Alexandra III. dovolila mu oddechnouti si za hranici.

Po něm spravoval arcidiecési na návrh samého Feliňského biskup Rzewuski, jenž vyhlásil dle kanonického práva interdikt,

poněvadž bezprávně byla oloupena arcidiecése svého církevního pastýře, který byl poslán do vyhnanství; všichni biskupové polští prohlásili interdikt i ve svých diecésích. V celé zemi umlkly zvony, zpěvy, varhany, církevní hudba, nekonalý se průvody, a jako o Velikém pátku při božím hrobě bylo slyšeti ve svatyních jen tiché štkání a šepot úpěnlivé modlitby při mši sv., jež byly přerývány smutným rachotem dřevěných klapáček jako o Velikém týdni. Se strany polské církve byla to oprávněná nutnost, bylo to všeobecným, veřejným projevem smutku, který žalem a bolem nad vyvezením arcipastýře rozrýval srdce všech bez rozdílu. Než vláda i z toho kořistila, pokládajíc to za projev namířený proti sobě a biskupa Rzewuského poslala do vyhnanství do Astrachaně, odkud po 20 letech jako 80letý stařec při korunovací cara Alexandra III. dostal povolení návratu.

Po něm spravoval arcidiecési Jos. Szczygielski, metropolitní kanovník, leč i on byl poslán ihned do vyhnanství do vnitra Ruska, poněvadž nechtěl vzdáti se práva svého a do rukou vlády odevzdati duchovní správu arcidiecése, za jejíhož správce též nebyl potvrzen.

Třetím správcem arcidiecése, kterého navrhl arcibiskup Feliński, byl metropolitní kanovník Domagalski, jenž háje svých práv, nebyl potvrzen, pročez neušel osudu svých předchůdců, byv vyhnán do vnitra Ruska.

Krásný a rozsáhlý palác arcibiskupů varšavských, konsistoř i se všemi k ní příslušejícími budovami a zahradou zabrala vláda, a konsistoř i arcibiskup přestěhovali se do špinavého, temného domku, jenž náležel kapitule varšavské.

Po odstranění oněch tří správců arcidiecése, které arcibiskup Feliński, předvídající neštěstí i boj proti církvi, označil za své nástupce při odjezdu z Varšavy, vláda znásilnivší práva církevní a výsady smlouvy s papežem (konkordátu), vystupovala jako samovolná správkyň polské církve a pomocí knížete Czerkaského, říditele komise vnitřních a duchovních záležitostí a osvěty, znásilňuje několik členů katedrální kapitoly a ustanovuje správcem arcidiecése Zwolińského, preláta známého povolností a ústupností vládě, pro něhož kapitola rozbitá v jednotě byla nucena hlasovati.

Tehdy byla již otázka popravoslavení a poruštění Polsky jakož i zničení unie v diecési cholmské určité a přesně rozluštěna. Vláda vystoupila s veškerou chytrostí svůdce, přítele i ochránce svaté unie předstírající jedinou péči — ji zachovati neporušenou — jak podvodně hlásala — očistiti ji od popoštění a polatinštění, opravdu ji zbaviti odvěkých jejích polských přátel, železným úsilím ji připoutati a připevniti k sobě.

Arsenij, pravoslavný varšavský arcibiskup, v listopadě r. 1863 již se zajímá uní a jako její obránce a budoucí opravdový pastýř její v dopise Milutinovi, bývalému původci oprav v Království polském, mezi jiným radí, aby mocí a přinucovacími pro-

středky udeřili na latinismus a polskost. »Užiti«, píše mu Arsenij, »prostředků bezohledných a rázných k zastavení latinské propagandy pomocí vlády mohlo by ještě zachrániti církev sjednocenou od pohlcení latinismem a tím i zbytky Rusinů od úplného jich popoštění.«¹⁾

Vláda, jež se nikdy mnoho nezajímala o úvahy svého arcibiskupa ve Varšavě, najednou si pospíšila všimati si bedlivě jeho pokynů a v březnu 1864 vyslala do Varšavy odpovědného vykonavatele svých plánů — knížete Czerkaského, rodem Tatara, jemuž odevzdala říditelství v komisi náboženských vyznání a veřejné osvěty, aby neúprosnou rukou ničila v národě katolický život a polskost. Czerkaski splnil své poslání ve Varšavě; vybudoval pro sebe jako horlivý podporovatel rozkolu pomník — vůdce jeho na zemi polské, apoštol pravoslavi a poruštování Polsky.

Latinská církev polská jako matka v domě působila na unii zblázka i zdálí, vážně a přirozeně střežila, co věky s ní svázaly a utvořily, duchovenstvo sjednocené a zvláště lid byl zcela nakloněn církvi a duchovenstvu latinskému. Bylo tedy třeba všeho úsilí Czerkaského, aby netoliko oslabil, nýbrž i zpřetrhal navždy ony styky vzájemné a mravní vliv kostela polského na unii a aby mezi oběma prohlubil nepřekonatelnou jako peklo propašť.

Poutě a průvody, svěcení svátků a slavností dle vzoru polského, naprosté přesvědčení o jednotnosti a totožnosti unie s církví katolickou, to byl těžký oříšek pro Czerkaského, jenž si mnoho nalámal hlavy, jak by je odstranil a sám se z toho vymotal co nejdříve. Poněvadž dle jeho přesvědčení všechna vina ležela na duchovenstvu polském, latinském, proto měla vláda udeřiti: vsí silou napřed na ně a na církev latinskou všemi účinnými prostředky, jakých jen užiti mohla.

Proto carský ukaz ze dne 28. listopadu 1864 zrušuje v Království polském všechny kláštery mužských i ženských řeholů, majetky jejich, budovy a uložené peníze zabírá vláda, řeholníci všichni z Podlesí a kraje lubelského byli vyvezeni za Vislu do několika státních klášterů nebo byli posláni za hranici. To bylo prvním očistěním kraje a unie od katolického a polského živlu. Přestaly průvody, poutě a misie řeholní, přestaly zpovědi, pobožnosti a působivá kázání horlivých mnichů. Chudý klášterník nejen sjednocený, nýbrž vůbec, už neobcházel kraje žebrat o almužnu, ač měl na to plné právo, poněvadž vláda mu dávala všeho všudy ročního platu 50 rublů. Klášterním sestřičkám, které měly na starosti výchovu mládeže a vydržovaly dívčí ústavy, bylo zakázáno vyučovati, školy jejich byly zavřeny a dětem bylo naprcučeno vzdělávati se toliko v ruských státních školách. Kostely klášterní částečně byly přeměněny v cerkve pravoslavné, v klášterních budovách usazeny byly úřady obecní, soudy, byly upraveny za gymnasia ruská, ruské školy vychovávací nebo zůstaly bez pána, pustly, rozpadávaly se.

¹⁾ Cholmsko-Varš. Věstník 1879, čís. 78, str. 10.

Po tom ukazu vlády byl vydán ihned jiný, dle něhož se odňaly duchovenstvu latinskému farní pozemky, hospodářská zařízení a budovy, zkrátka majetek farní, vše to připadlo pokladně státní, z níž bylo určeno ročního platu farářům 300 rublů, kaplanům 150 rublů, na vydržování kostela nedáno ničeho, veškerá péče o svatyni a její výzdobu přenechána horlivostí kněží a dobročinností věřících. Duchovenstvo kladli na roveň úředníkům státním, podléhalo ostré dohlídce policie, zvláště u sjednocených, u nichž býti horlivým knězem znamenalo býti neustále v rozporech a zjevné válce s nařízeními státními. Poněvadž faráře pravoplatně dosazené těžko bylo z jejich míst odstraniti, byli jmenováni pouze správci (administratoři) far a obročí církevních, aby snadněji je mohli dle libovůle zapudití.

Diecésním seminářům odebrala vláda všechny nadace na vydržování chovanců. Seminární majetek podobně jak i farní vydražením předala pravoslavným, budovy náležející seminářů a uložené peníze zabral stát, lesy a pozemky, majetek to seminářů a far, byly prodány židům, aby i nekřesťané obohatili se z církve katolické, pohrdající bez tak živlem katolickým a polským v zemi. Diecéšní semináře kromě zdí, kde se tísnili, a které jim byly ponechány, zůstaly bez halěře, jejich vydržování záviselo pouze od lásky biskupů a správců diecése, kteří poslední groš obětovali v jejich prospěch. Chudické duchovenstvo odkázané rovněž na almužnu věřících dělilo se se svými prostředky jako s kouskem chleba od úst odňatým s mladými levitami semináře.

Nedlouho potom zavřela a zrušila vláda i Duchovní akademii varšavskou, která za několika desítiletého trvání vydala církvi polské tolik sloupů, představených diecésí, zasloužených prelátů a profesorů seminárních. Vládě nelíbil se polský a příliš katolický duch, jaký ovíval síly učitelské i duchovní mládež na ní studující, proto ustanovili ji přivtělití k akademii petrohradské, aby mladí kněží, kdyby bylo možným, vsakovali s ovzduším a pokrmem i ducha ruského.

R. 1865 a v následujících vláda přistupuje k pronásledování církve na Podlesí v osobě biskupa Szymaňského.

Téhož roku 13. května ministr tajemník správy Království polského Milutin uvědomil místodržitele hraběte Berga o carském ukazu nařizujícím užití rázných prostředků, aby »zachráněni byli uniaté před postupem římské propagandy«. ¹⁾ Než ještě v březnu 1865 píše Czerkaskí náčelníku policie varšavské, že sjednocení všichni ve svých obyčejích následují latiníků: »Hlavní vzpruhou latinské propagandy na Podlesí byl a jest nynější biskup podlesský Szymaňski. Pokládaje za nejúčinnější a nevhodnější chopiti se práce u samého zřídla a od kořene oné propagandy, mám za to, že jest třeba užití prostředků především proti hlavnímu vinníku všeho zla, proti biskupu Szymaňskému, jenž působí se svou konsistoří v samém srdci sjednoceného lidu a jenž

¹⁾ Cholmsko-Varšavskij věstník 1879, čís. 19, str. 11—12.

má nejhorší a ohromný vliv na sjednocené. Po ústním vyjednání s hrabětem místodržitelem usiloval jsem u vojenského náčelníka země o možnost, přesaditi biskupa i s konsistoří a se seminářem z Janova do některého jiného města, aby jednak sjednocení byli takto uchráněni od blížkého a škodlivého vlivu latinismu, jednak aby na biskupa a jeho diecéšní správu byl zstřen pečlivý dohled. Odstraněním Szymaňského s místa, jež nejvíce podléhá vlivu jeho propagandy, pozbývají hlavní své podpory různá nařízení latinská v cerkvi a sjednocených farnostech.«¹⁾

Podlesský biskup Szymaňski sevřený spoustou zákonů, odebráním všech podpor kněžím a kostelům vida ohromný nedostatek a prořidnutí, poněvadž mnoho duchovních bylo vyvezeno do vnitra Ruska, lituje věrných, kteří proto zbavení byli náboženské pomoci, a citě bližící se pronásledování unie, neztrácel ducha, nýbrž s celou svou vrchnopastýřskou horlivostí a posvěcením, s celou svou patriarchální povahou, pokud mu dovolovaly jeho v ustavičné apoštolské práci sestarané a strhané síly, křísil a utvrzoval ducha pozůstalých v diecési kněží, aby nehledíce na citelný nedostatek hmotných potřeb, po příkladu apoštolských mužů s celým svým posvěcením zdvojnásobili práce o spásu sobě svěřených.

Proto v červnu 1865 ustanovil biskup visitaci kostelů v pásmu mezi Sokołowem a Janovem. Věrný lid přijal tu zprávu s opravdovým nadšením. Sjednocení v oněch místech společně s latiníky kromě nutné práce na polích a lukách zůstavovali svá zaměstnání, odívali se svátečně, a vše běželo k cestám, kudy projížděl biskup, tvoříc s obou stran nádherný špalír. Jinoši na krásně vyzdobených koních doprovázeli biskupa od farností do farností. Vítězoslavný pochod trval po celou dobu visitace. Sjednocení kněží oblečení v církevní roucha v čele lidu svého s obrázy a korouhvemi vycházeli vstříc ctihodnému patriarchovi, prosíce ho, aby aspoň na chvíli vstoupil do cerkvi jejich a udělil požehnání shromážděnému věrnému lidu a jeho pastýřům. Za srdečný projev náboženských a přátelských citů se strany sjednoceného duchovenstva i lidu jakož i za pohostinné přijetí biskup děkoval jim srdečně se slzami v očích, pokládaje to za slavný důkaz přichylnosti k víře otců, jednoty s církví, jedinou to jejich matkou, a jednoty s bratřími jedné víry — s latiníky. Povzbuzoval všechny ku vzájemné shodě a lásce.

Sotva dověděl se Czerkaski o slavných průvodech a opravdových projevech lidu, ihned po příchodu do Sokołova obdržel biskup vládní nařízení, aby okamžitě se navrátil do Janova a bez povolení vlády nikam se nevydával. Vliv biskupův na lid byl neobyčejný, utvrdil ho ve svaté víře a těsněji spjal láskou bratrskou vyznavače obou obřadů.

Tehdy změnil Czerkaski dřívější úmysl, přesaditi biskupa do jiného místa Podlesí, a od nynějška měl na mysli, jak by vůbec zrušil biskupské sídlo v Janově, seminář a konsistoř a odstranil biskupa z diecése.

¹⁾ Opis v ruském jazyku dostali jsme z kanceláře varšavské komi

Dne 11. (23.) května 1866 vydal Czerkaski správním úřadům oběžník, v němž píše: »Postup latinské propagandy byl dosud obdivuhodný hlavně proto, že při malém počtu řeckosjednocených kněží, při rozptýlenosti jejich farností a vlivem uměle Římem udržované nauky o jednotě a bezrozdílnosti obou církví a jejich představených duchovenstvo latinské požívajíc větší svobody, beztretně vykořisťuje přístup do řeckosjednocených chrámů a farností. Tak nedávno jeden z biskupů latinských netoliko navštěvoval řeckosjednocené cerkve¹⁾, nýbrž jiný též, pokud mi vědomo, i posvětil v cerkvi kalich mešní.²⁾»

Kněží latinští nadužívají svých práv a slouží mše sv. ve všech řeckosjednocených svatyních a k tomu ještě poznenáhlu sjednocené lákají na svůj obřad, na svá kázání, svádějí ku svěcení svátků a poutí, dospělé zpovídají a jim podávají sv. přijímání, dětem beztretně udílejí křest sv. a při tom zapisují všechny do svých matrik, namlouvajíc jim, že jsou už římskými katolíky; mimo to chytře využítkovávajíce oněch okolností, vštěpují do srdce národu ruského city podezření a nedůvěry k vládě.

Dále píše Czerkaski, že místodržitel Království polského nařizuje, aby úplně překazil spojení duchovenstva obojího obřadu:

1. »Biskupové latinští, v jichž diecésích žijí sjednocení, to jest v diecési podlesské, lubelské, sejnorské a varšavské, dostanou nařízení, aby jak oni tak ani poddané jim duchovenstvo nemíchalo se do záležitostí řeckosjednocených, aby nenavštěvovali cerkvi, sjednoceného lidu nesváděli ku svému význání, jemu nijak církevně neposluhovali na př. při zpovědi, sv. přijímání, křtu atd., aby se neodvážili zapisovati je do svých matrik nebo církevních knih a nevydávali jim z nich nižádných výtahů a svědectví. Současně má se uvědomiti duchovenstvo, že překročení toho rozkazu bude trestáno peněžitou pokutou od 3—100 rublů, zesazením nebo vyvezením dovnitř Ruska.

2. Přešle na obřad latinský bez povolení Říma vzhledem k tomu, že takový postup nebyl ničím odůvodněn, nutno zapisati v místních řeckosjednocených farnostech, a to do všech úředních církevních i občanských knih, nutno je považovati za řeckosjednocené, a pouze takové knihy a výtahy z nich budtež uznávány za pravé a úřední, které jsou vydány řeckosjednocenými kněžími v jejich cerkvích. Proto ukládáme správcům výše jmenovaných diecésí, aby do šesti měsíců vydali jejich katoličtí faráři v prvopisech nebo v opisích hodnověrných a potvrzených církvím řeckosjednoceným všechny dosud latinskými kněžími vedené knihy úřední a jiné doklady o přešlých neprávně na latinský obřad řeckosjednocených.

3. Biskup chelmský ať vydá v diecési nařízení, aby duchovenstvo řeckosjednocené nedovolovalo míchat se kněžím latinským ve svých farnostech a cerkvích, především však, aby jim

1) Biskup Szymański.

2) Biskup Lubieński.

bezpodmínečně nedovolovali sloužití mše sv. a posluhovatí sv. svátostmi v církvích řeckosjednocených a aby ihned uvědomili vládu o každickém vměšování duchovních latinských. Řeckosjednocení kněží budtež o tom uvědoměni, a nutno jim pohroziti, že budou pokutováni a stíháni tresty, nepodrobí-li se příkazům vlády.

4. Vojenské a občanské úřady gubernie lubelské, augustovské a varšavské ať svědomitě bdí nad dokonalým prováděním těchto nařízení.

5. Vládní komise bude ukládati tresty dle viny za přestupky oněch nařízení.

6. Peněžních trestů uložených za přestupky ať jest užito na podporu nuzným duchovním řeckosjednoceným.

Téhož roku 24. dubna (6. května) pod čís. 14.568 vydal Czerkaski nařízení, aby městské i venkovské správy obcí, v nichž jsou školy, upozornily ředitelstva škol a navrhly, by místní latinští faráři v nich vyučovali náboženství, jinak že budou voláni k přísné zodpovědnosti. Toliko ředitelství škol uzná kněze latinského za zodpovědného učitele náboženství. Dokud nedostanou úředního povolení, nesmějí kněží latinští náboženství vyučovati. Kromě toho jsou povinni o vyučování podávati ředitelství podrobnou zprávu.

Tímto nařízením bylo duchovenstvo z větší části zbaveno vyučování náboženství, když ředitelstva si nepospíšila s udělením svého povolení, ana si nepřála míti v obecných školách průkopníků katolicismu a polského ducha.

Dne 6. (18.) prosince 1866 pod čís. 6913/41192 vydává nařízení vztahující se na 2. článek ustanovení místodržitele Království polského, aby kněží latinští ve sjednocených farnostech pod nejtěžšími tresty pospíšili si vydat ze svých knih opisy matričné na požádání farářů sjednocených s poznámkou připsanou na okraji vyhotoveného výpisu, »že matrika ta jest vydána pro sjednoceného faráře z rozkazu vlády«. Latinský farář jest povinen se své strany uvědomiti soud, aby i v druhopisech při matrikách byla tam ta poznámka zanesena.

Kdyby toto nařízení bylo v rukou kněží sjednocených prozáklých duchem Czerkaského, byli by musili latinští kněží celé matriky své opisovati a je odevzdati kněžím sjednoceným anebo byli by bývali odstraněni se svých míst pro lehkovážné pojmání rozkazů vládních. Štěstím bylo, že kněží sjednocení dobře prohlédše cíl rozkazů Czerkaského a jsouce ducha smírného a přátelského, nepospíšili si s oněmi požadavky a po dobrém vyrovnali se s kněžími latinskými. Výjimky byly bez pochyby velmi nemilé, neboť končily vypuzením latinského kněze a zbavením jeho práv farářských, zvláště tam, kde haličtí přistěhovalci spravovali sjednocené farnosti a mimořádně horlivými se chtěli ukázati vůči vládě; než na štěstí bděl nad nimi biskup Kaliński a krotil jejich nevhodnou horlivost.

R. 1867 byl vydán carský ukaz, jimž bylo zrušeno biskupství v Janově, konsistoř a seminář a přivtěleno k biskupství lu-

belskému. Biskup Szymański byl 10. srpna dopraven do Varšavy, odtud pak do kapucínského kláštera v Lomži v augustovské gubernii, kdež i po půl roce zemřel. Kněží z Janova byli rozptýleni po celé gubernii sedlecké a lubelské.

Třeba byl sešlý věkem a roztrpčený nad násilným rozloučením s diecésí, přece často psával biskup Szymański svým kněžím, uděluje jim otcovské rady, povzbuzuje je v těžké práci a utvrzuje v pravdě otcovským srdcem a požehnáním ducha jejich i věřících. Umřel oplakáván od kněží latinských i sjednocených a od lidu obojího obřadu, neboť všichni stejně ho znali,

Rusinská cerkev v Rokytně.

vděčně vzpomínali, milovali a dbali jeho pastýřských slov. Všichni opravdu pobožně se pomodlili za spásu jeho dobré duše, když zvěděli, že horlivý pastýř jejich ve vyhnanství skončil.

Tak stal se již druhý podlesský biskup po řadě (prvním byl Jan Marcelli Gutkowski z Gutkowa) vyznavačem víry sv. a odstraněn násilím ze své diecése zemřel jako vězeň, vyhnanec, jako oběť pronásledujícího pravoslaví.

Budovy biskupské, konsistorní, kapitulní a seminární v Janově zabral stát, nádhernou zahradu biskupskou v dražbě koupili židé, a v okolí katedrály janovské zahrnulo se židovství a pravoslaví.

Jakmile se vláda zbavila janovského biskupa, vydal nově ustanovený gubernátor sedlecký 16. (28.) srpna 1867, čís. 4207 nařízení krajským hejtmanům, aby bedlivě střežili činnosti katolických kněží v kostele i mimo něj, by za žádnou záminkou neposluhovali v náboženských věcech sjednoceným; nařízení téhož obsahu vydal i řídítel komise, vyhrožuje tresty na přešupníky.

16. (28.) října 1867 vydal Czerkaski pod čís. 24.485/3770 nařízení na základě výnosu místodržitelova ze dne 14. (26.) června čís. 12.388 pro veškeré duchovenstvo Království pol-

ského, aby od 1. ledna 1868 vyhotovovali a psali všechny listiny a matriky v jazyce ruském bez ohledu na to, že většina kněží zvláště starších ruštiny neovládala, a jako úředníci světsí byli nuceni potvrzovati listiny, kterých nepsali a kterým nerozuměli.

Správa cizích vyznání vydala v březnu 1868 zákaz, stavěti katolické kříže u veřejných cest, na polích a u domů soukromých beze zvláštního povolení gubernatorova pro každý případ. Podobně se nedovolovala oprava starších křížů.

Nařízení to bylo vydáno hlavně proto, aby po několika letech katolické kříže u cest a hostinců, zjevný to svědkové naší a našich otců víry, úplně zanikly a s nimi zapadl i viditelný rozdíl katolicismu našeho kraje od pravoslavného v Rusku. Především chtěla vláda co nejspíše odstraniti katolické kříže mezi sjednocenými, aby tito přestali se žehnati před nimi po katolicku a tak spíše mohli býti popravoslaveni.

Správa cizích vyznání vydala 27. května (8. června) 1869 rozkaz, aby žádný klášterník, zůstal-li ještě v zeni, neukazoval se veřejně ve svém klášterním oděvu. Policie dostala rozkaz, aby ihned uvěznila, kdo by toho nedbal a osmělil se v klášterním oděvu objeviti se zvláště mezi sjednocenými na Podlesí.

Táž správa nařídila 3. (15.) září 1870, čís. 3255 duchovenstvu celé země a zvláště kněžím na Podlesí, aby pod tresty bez cestovních pasů nesměli se vzdalovati ze svých farností, zvláště neodvažovali se navštívití místa a farností sousední, chtíc takto obmeziti, ba znemožniti apoštolskou činnost mezi sjednocenými a zabrániti veškeren styk latinských kněží s nimi.

Vláda pojala úmysl jen hluboko ponižiti a citelně se dotknouti kostela polského netoliko tím, že vzala obyvatelstvu právo a svobodný život katolického náboženství ve vlastní zemi a zanesla je mezi vyznání cizí jako by přibylé odněkud ze zahraničí, nýbrž i tím, že úředně soustředila všechnu vládu duchovní Polsky a Litvy v Petrohradě. Za tím účelem zrušila ve Varšavě komisi duchovní správy, přísně zakázala biskupům styk s Římem bez vědomí Petrohradu a křísila dávno zažehnané a uspané strašidlo duchovního sboru petrohradského. Dozor nad ním a předsednictvo v něm svěřuje arcibiskupu mohylevskému, dávajíc mu na pomoc a pro vážnost ještě dva členy duchovní; vyzývá všechny biskupy a správce diecése arcibiskupství mohylevského a varšavského, aby doplnili nově se utvářející sbor tím, že by vyslali ze svých diecésí do něho duchovní přísedící (assessory) jako zástupce diecésí volené na tři léta.

Poněvadž úkolem toho sboru dle vůle vlády bylo přehlížeti veškeren styk biskupů s Římem, přijímati ukazy a nařízení ministrů o správě duchovenstva a kostela a rozesílati je všem biskupům a správcům diecésí a poněvadž tito uznávajíce takový synod, pozbývali by vážnosti vrchnopastýřské a úřední a stali by se odvislými pouze od vůle svých vyslanců petrohradských a konečně poněvadž onen sbor dle zásady a zřízení čistě pravoslavného neměl schválení sv. Stolice, biskupové polští svědo-

mitě si počínali, když nechtěli mítí účasti na utvoření onoho sboru a nevysílali svých zástupců, čímž ovšem dostali se do zjevného rozporu s nařízeními vlády a upadli do veliké její nemilosti.

Obětmi této nemilosti vlády stali se dva biskupové pokládání za původce odporu polského episkopátu a z rozkazu carského byli vyvezeni do vnitra Ruska: plocký biskup hrabě Popiel a augustovský biskup hrabě Lubieński, jenž celý polekaný skonal náhle v rukou pravoslavných mučitelů. Sosnowski, správce diecése lubelské a podlesské, člověk tělesně zlomený, lekaje se za nepoddajnost vládě složití staré kosti ve vyhnanství uprostřed pravoslavných, nenásledoval šlépějí bohatýrských biskupů, nýbrž tajně utekl za hranici a v Římě osobně odprosil sv. Otce za samovolný útěk z diecése, krok to nepastýrský a nedůstojný.

Jiní správcové diecése polských za příkladem litevských vyslali do Petrohradu na oko opravdu přisedící do sboru, ale nikterak se s nimi nedělili o svou pravomoc, na nejvýš jim svěrujíce toliko přijetí a odesílání duchovního dopisování a rozkazů vládních. Bylo zcela přirozené, že se toho odvážili, zvláště když vyslanecké zastoupení u sv. Stolice bylo přerušeno, pročež biskupové polští a litevští musili hledatí aspoň jaký taký způsob zoufalého spoluzití s pravoslávím, slabé to ovšem záštity před vyvezením do vnitra Ruska a před těžkým pronásledováním.

Sjednání Bulhaři na Strumě.

(Pokračování.)

A přece možno najítí hlubokou víru a šlechetné smýšlení kněžských duší, jež zdají se na pohled tak jednoduchými a opuštěnými a přece ukazují schopností pro nejideálnější oběti.

Pop Jiří byl po celé sv. misie vzorem zbožnosti a přesnosti. Každého jitra o páté hodině přiklusával na svém oslíku, uvázel ho u dveří kostelních a s ostatními kněžími obcoval mši sv., rozjímání a modlil se společně s nimi breviář. Po celičský den kromě pobožnosti v kostele oddával se stařeček s vděčnou pílí katechismu, jež mu dal O. Christov, aby si osvojil pravé učení cirkve sv., neboť ačkoli byl původně katolickým knězem, přece znal méně náboženství než u nás školní dítě. Sedával na bobku na rohožce v koutku světničky O. Stojana nebo uchyloval se někam na blízkou louku, kde si popásával svého oslíka; bylo vidětí, jak se moří, aby uhodl smysl některého těžšího slovíčka, mnohdy mimovolně rozkládaje rukama, jako by živě s někým rozmlouval.

Dlužno ovšem se zmíniti, že hodný pop Jiří, jako většina jeho spolubratří, znal velmi málo z literatury a ještě méně si

osvojil základních vědomostí, tak že pouhá myšlenka, že musí napsati své vyznání víry, vynutila ubožákovi mnohou hořkou kapku potu. Celé pokolení takových kněží z Macedonie, odkud před řeckým pronásledováním uprchli do Bulharska, nenavštěvovalo vůbec nějakého kněžského učeliště, spokojivši se nanejvýš s nejobyčejnějším vyučováním nějaké vesnické obecné školy. Jediné, co je liší od pravoslavných popů, jest soustavné vyučování náboženství, jež co rok při duchovních cvičeních v biskupských residencích se opakuje. Tak tomu chtěly smutné poměry pětistyletého poddanství, pod nimž nešťastní bulhařští Macedonci bídne a neustále v nebezpečí všemožném živořili.

Všichni šli společně vesnicí, když zavzněl hlas klepadla (simandra, prkénko asi metr dlouhé, na něž bije se kladivem), které zaujímá místo dosud neznámého zvonu, jsouc zavěšeno na průčelí Pánu Bohu zasvěcené stodoly. Toto klepadlo není ničím jiným u nás než kouskem kolejnice ze železné dráhy koupené ve Strumici; jest zavěšena uprostřed a zvoník tluče na ni střídavě kouskem dřeva a kouskem železa, aby svolal lidi do kostela.

Všichni kněží posadili se společně v okruhu do trávy na nejbližší louku při duchovních cvičeních a poradách. Předčítalo se pouze z bible, jediné to knihy jejich.

Toliko tmavá noc nutila někdy k odchodu nerozlučné bratry. Každý odcházel k některé rodině, jež hostila ho, jen pop Jiří, onen zorný nově získaný kněz, sedl na svého oslíka a klusal do Sekirniku ku své rodině.

O. Christov a jeho průvodčí O. Jeroným byli hosti u místního faráře, popa Petzova Stojana. Aby hostům udělal místo, poslal syna i s jeho ženou a dvě dcery k sousedovi, jenž se s nimi dělil o jedinou světničku. Oběma misionářům byla takto úplně postoupena fara. Ačkoliv jest jedním z nejprostornějších a nejpohodlnějších bytů v místě, sestává vlastně jen z jedné čtvercové světnice 4 m dlouhé, ve které se bydlí, přijímá, spí, vaří, jí atd. Podlaha jest jako humno tvrdě udupaná bez desek, bez kamení. Okolo stěn ve výši asi muže jest upevněna široká deska po způsobu tureckých přístěnných stolů, na níž se ukládá všechno stolní a kuchyňské nádobí a náčiní a různé domácí věci. Jediným nábytkem farní světnice jest několik upotřebovaných již koberců a po prarodičích zděděných pokrývek, jež přes den odpočívají na hromadě v koutě umačkány a večer bývají rozestlány na chladné podlaze k noclehu.

Uprostřed světnice jest neustále rozprostřena dosti široká slaměná rohožka. Na ní stravuje se větší část dne, neboť není tu v příbytcích židlí a stolů, nýbrž při návštěvách a rozprávkách sedají si se zkříženýma nohama jako Turci na rohožku. Tento zvyk ovšem vyžaduje, aby každý příchozí obuv vyzul přede dveřmi a bosý vstoupil do světnice. Pro domorodé nedělá to obtíž, neboť nosí jen nízké tretky, jež snadno se vyzouávají, nepadají-li samy s nohou, aneb chodí kromě zimy většinou bosí.

Kolik hodin tu proseděli oba misionáři po turecku, když psali dopisy, načrtovali si kázání, různé zprávy atd.! Jest třeba delšího času, až si člověk zvykne na takový »sedavý« život bez židli, stolu, lůžka a jiného nábytku, jenž se nám zdá nutným pro životní potřeby. Není divu, že první dny člověk se cítí hrozně znaveným a jako by polámaným. Ale ani noc zpravidla nepřináší žádoucího odpočinku. Podívejme se k nim na večeři!

Jakmile se sešerilo, přišla Věra, dceruška popova, s pokrytým již stolem, třínohou asi 20 cm vysokou okrouhlou deskou, stavíc ji uprostřed na rohožku, na níž hladově již sedíce čekali. Každý se přišoupl a po modlitbě namočil svůj chléb do společné mísy. Obyčejným, ba možno říci jediným jídlem byla nezbytná bobová kaše, oblíbený pokrm této krajiny, neboť bob pověstně dobrý daří se výtečně v půdě strumické. Mastí a koření se jedinež mákovým olejem, neboť mák tu každý pěstuje pro opium a zrnka. Chléb se jí kukuřičný, neboť se tu lépe daří kukuřice než rež. Po víně ani stopy. Vínice jsou úplně spustlé, révové keře již dvě léta neořezány; též nikomu z uprchlíků nenapadne, aby je obdělával, dokud nemá jistoty, že to bude jeho vlastnictvím. Každý stará se jen o nejnnutnější potravu, neboť se neví, co zítřek přinese. Neodvratitelná živá touha všech nese se k nezapomenutelné domovině Alexovu, o níž dívky vyprávějí, jako by to byla zaslíbená země, do níž vejíti opětne neodvratně doufají, až se jim podaří vyhnati nenáviděné Řeky, kteří se jim v jejich krbech usadili. Jak vidno, nemá kuchyň nic složitěho. Zvláštností jest pouze, že každé jídlo bývá víc a více kořeněno; to jest pro cizince nejnesnesitelnějším. Aby mohl žítí na vesnicích o jejich stravě, třeba si zvyknouti na nemilosrdně pálicí pepř a nové koření, jež pálením až vvsušují jazyk, dásně a hrdlo jako zprýštidlo. Opravdu nesmírně mnoho přidávají do každého jídla. V tomto ohledu mají sedláci nejradší, co nejvíc pálí, štípe a v krku škrábe. Proto i jejich slivovice (rakija) nesmírně pálí, a nezvyklý host ihned musí zapítí skleničkou vody, aby její silné účinky srazil.

Nocleh se upravuje v okamžiku: plachta na rohožku nahrajuje zíněny, do jiné vlněné nebo z kozí srsti zamotává se nocežník jako do peřiny; pod hlavu se dává zhlaveček naplněný slamou. Milý náš hostitel sehnal sice kdesi tu nezvyklý slamník pro O. Christova, ale blechy nedaly pokoje po celou noc, tak že volil generální vikář raději spáti jako poslední chalupník na tvrdé rohožce než na »měkkém« slamníku.

Po skončených duchovních cvičeních vykázal generální vikář O. Christov každému knězi jeho působistě: O. Jeronymovi Petrič, pop Stojan zůstal v Radově, O. Athanáš v Nové Mahale, O. Nako v Draševu, O. Ivan v Gečerli, O. Jiří Dimitrov v Kluči a O. Deliu v Sekirniku, kde má vypomáhati nově obrácenému O. Stojanovi.

Kněžská cvičení byla ukončena velmi dojemným a povznášejícím přijetím nově obráceného popa Jiřího Stojanova

do lůna církve katolické. Po lítostné životní zpovědi kleče tento k novému životu vzkříšený stařec před svatým křížem, četl hlasitě vyznání víry, jež chvějící rukou podepsal na ol-táři. Všichni přítomní kněží podepsali se též jako svědkové. S vroucí pobožností přijal sv. přijímání, neboť nebylo mu do-veleno ještě sloužití mše sv., dokud by ho biskup nebyl přijal a neuznal za sjednoceného kněze. Směl toliko býti přítomen mši sv., odpovídati knězi sloužícímu a na Zelený čtvrtek se štolou jako kněz přistoupiti ke stolu Páně. Pokorně a poslušně podrobil se všemu, co bylo po něm žádáno. Velmi srdečně a s oprav-dovou vroucností rozloučiv se se svými spolubratry, odešel do Sekirniku i s O. Deliem, aby tam zřídili sjednocenou kapličku. Též O. Christov přibyl za nimi, konaje tam krátké misie.

Zatím O. Jeroným misionářoval u O. Athanaše v Nové Mahale.

Sekirnik jest bývalá turecká vesnice skoro uprostřed da-leko rozlehlé nížiny strumické, vzdálena od Radova sotva ho-dinu cesty. Sem se uteklo několik sjednocených rodin staré ma-cedonské dědiny Roškova, nedaleko rozbořeného Kukuše, aby si uchránili aspoň holý život před řeckými pronasledovateli a mohli si uchovatí starou víru. Přidružilo se k nim i několik rodin z macedonské vesničky Kodža Omerli, kde byl právě jmenovaný pop Jiří Stojanov farářem. Jeho bývalí farníci pravděpodobně budou následovati ve víře svého pastýře, podobně jak ho ná-sledovali v jeho odpadu.

Vskutku dalo se zapsati 28 rodin za katolické ihned po příchodu svého nově obráceného faráře, zvláště když nejen při-kladem, nýbrž i slovem je mocně k tomu vybídl.

Když O. Christov přibyl do polorozbořené vesnice, kde našel podobně jako v Radovu žalostně, pusté zbořeniny, ihned byl veden do příbytku O. Jiřího sestávajícího pouze z jedné světničky, v níž obývali kromě něho a jeho manželky ještě že-natý syn se třemi dcerami. Nejmladší sotva čtyřleté děcko tak se tulilo k navrátivšímu se stařečkovi, že nebylo možno bez pláče je odtrhnouti.

Uprchlíci v Sekirniku jako vůbec i v Radově a skoro ve všech dědinkách a městečkách Novobulharska, jichž pochodeň války aspoň trochu ušetřila, spokojují se s co nejjednoduším zařízením, ana zpravidla rodina, byť i sebe čtenější byla, má pouze jedinou světničku v domech, jež nejsou proměněny v hro-madu ssutin a popela. Často tísni se i dvě a tři rodiny v jediné světnici, zvláště ve větších městech, kde přival uprchlíků ne-ustále roste.

Za takových poměrů jest přirozeně velmi těžko, často na-prosto nemožno, najíti větší prázdnou budovu, která by mohla sloužití za kostel. Marnými zůstaly též všechny pokusy, třeba že nescházelo na dobré vůli a námaze hodného kmeta (starosty) katolíka, najíti aspoň malinký pokojík pro O. Delia, jenž jako farář měl sídleti v Sekirniku, a pro O. Jiřího jeho pomocníka.

Potřeboval velikého úsilí a obávaného vlivu starého katolického vojvody, který na štěstí v téže vesnici bydlel, aby byl vyprázdněn stáj, jenž jediný mohl býti upraven za kapli. Bylo to bídné, nízké, neúhledné stavení bez oken, ale přes to dosti čisté a tak prostranné, že na 50 osob mohlo se do něho vejíti. Ihned chopili se práce a díky všeobecné ochotě a pomoci, brzy byl proměněn chlév ve stánek boží pro klíčící obec katolickou, moha v prostotě a chudobě v pravdě závoditi s chudičkou jeskyní betlemskou. Dva malé oltářičky byly bez velké námahy a výloh zhotoveny: do země zatlouklo se několik kolů, přibily se na ně desky, pokryly se nejnutnějšími lněnými plachtami, které misionář s sebou nosí, a vše bylo hotovo. Malý křížek na stěně se čtyřmi papírovými obrázky nahražoval obvyklý bohatě vyzdobený ikonostas ve slovanských kostelích. Místo svícňů byly dva kameny, mezi něž dali hořící oharky. Na veřejích, jež podpíraly nízkou střechu, u dveří zavěsili obrázek Matky boží, jež každý vcházející uctivě políbil. Před ním ve skleničce blikotalo světélko z mákového oleje. Konečně, aby každý poznal, k čemu jest stavení určeno, zavěsili přede dveřmi starou patronu z houfnice, jejíž údery místo zvonu pozývaly věřící k bohoslužbě.

»Zvonek nastoupil službu«, psal O. Christov, »když zvěstoval o mém příchodu první pobožnost, v níž jsem povzbuzoval k horlivé přípravě na blížící se Velký týden a ku sv. zpovědi, již jsem bez prodlení začal.

V koutku prozatímního kostelíčka posadil jsem se na veliký kámen a zpovídal jsem. Stařeček O. Jiří pln horlivosti pro novou práci obcházel celou vesnici dům od domu, ohlašoval přítomnost zpovědníkovu a pobízel k velikonoční povinnosti. Ulička u našeho kostelíčka byla brzy plna kajcníků, kteří sedíce na bobku po turecku čekali trpělivě, až na ně dojde řada, a pak venku opět modlili se pokání, neboť kapličku pokládali jsme za zpovědnici. Tak jsem zpovídal první den celých osm hodin a druhý den od božího rána až po odpoledne. I dívky přišly. Poznávám to, poněvadž u pravoslavných děti nechodí ku sv. zpovědi, any dle jejich mínění nemohou zhřešiti, až teprve když povyrostly nebo po svatbě.

Každému kajcníku dal jsem na památku na sv. misie malý křížek. Všichni pak křížky ty jako něco posvátného nosili viditelně na prsou.

Úcta ku sv. kříži velice stoupla od první bulharsko-turecké války a řeží, které v ní byly spáchány. Byl znamením víry: psali si jej křídou na šaty, uhlem na čelo, vyšivali na šátky, z kovu nebo sukna vystřížený přišivali si na čepice (kalpaky) a klobouky. Mnoho žen a děv nosilo je vyznačeny (tetovány) na čele a na lících. Někteří naši mladíci, dobrovolníci v macedonských četách, přišli posvětit si zbraně a upevňovali si malinký křížek na ně, aby je chránil zvláště ve zrádných roklínách a na bojišti.

Kolik jich dostalo milostiplné rozřešení, kteří viděli hrůzy obou válek, ale též dva roky neb i déle kněze ani neviděli a práhu kostela nepřekročili!

Nejvíce je mučilo, že neměli útěchy pro zanedbané duše své; dostal jsem několik dopisů v Draševa i odjinud, v nichž při své netrpělivosti mne i kárají, že jsem k nim nezavítal dosti rychle kázat, »neboť prý by ještě i zdívcočili a spustli«.

Po celou misií měl jsem štěstí pozorovati, s jakou ochotou ano touhou poslouchali hláсанé slovo boží. I kdybych byl celý den od rána do večera neustále kázal, jsem jist, že by nebyli projevili ni nejmenší lhostejnosti v napjaté pozornosti, tak byly žíznivy ty dobré duše po slově božím. Otevřená ústa a výrazné oči prozrazovaly vždy pozornost a zvědavost. Pravoslavní popí nekážou nikdy: schází jim vzdělání k tomu, ale ještě více horlivost.

Když jsem o květné neděli skončil útěchy plné misie a za asistence O. Delia posvětil kapličku, rychle spěchal jsem do Radova k O. Nakovi (Athanášovi), jenž tam na mne čekal, abychom se vydali do Draševa. Přibyli jsme tam v úterý Svatého týdne.

Draševo leží v kraji Podgoria. Strumická rovina jest súzena na jihu Belasicou, řetězem to horským, jehož hřeben 60 až 70 km dlouhý tvoří po bukureštském míru bulharskořeckou hranici. Jen málo hor je tak hustě a zeleně porostlo jako Belasica. Od úpatí až k vrcholu v červenci ještě zasněženém jest pokryt hustými neproniknutelnými lesy kaštanovými, bukovými, jasanovými a lipovými. Smrk, jedle a jiné stromy jehličnaté tak časté v pohoří rodopském a na planině pirinské jsou tu neznámy. Po levém břehu Strumice, přítoku Strumy, až k úpatí pohoří zvedá se půda znenáhla; rostou tu divoce a bujně stromy ovocné, křoví lískové, divoká réva, obrovské plantány a rozměrné kaštaný, jejichž větve bývají opleteny vínnou révou. Sta šumivých potůčků hrčí dolů v křišťalových studených vlnách, rozrývají divoká úbočí Belasice, v protivě ke krásné úrodné a bohaté rovině na druhém břehu Strumice.

Na tomto úbočí Podgorie vykukují z tmavě zeleného listí stromového četné samoty a vesničky pohorské, jež byly skoro všechny turecké před válkou balkánskou, nyní však v nich bydlí macedonští uprchlíci z jihu. Do některých jako do Borisova, Urokony, Smolaru, uchýlilo se i několik uprchlých rodin katolických, v Draševě a v Kluči jest jich však větší počet, tak že nás již netrpělivě zvou a očekávají.

S Otcem Nako přijeli jsme na koni do Draševa, majíce s sebou jen nejnnutnější věci potřebné pro misie. Stanuli jsme před domem nejváženějšího občana. Byl to onen katolík, který nás dopisem tolik prosil o příchod. Brzy shromáždili se kolem nás stařešinové obce, abychom se poznali a poradili. Tím spíše jsme se dohodli, poněvadž bylo už v předvečer Zeleného čtvrtku a já jsem chtěl rozhodně začít duchovní cvičení jako třídní přípravu na vskříšení. Když jsem překonal váhání a poverčivý

strach některých sedláků, ihned spěl jsem k turecké mešitě, jež se vypínala na břehu šumícího potůčku. Byla jedinou volnou budovou ve vesnici. Minulé zimy jí používali za skladiště rýže, bylať ještě hodně zachovalá. Všichni pomáhali, každý byl na svém místě. Zbylá kukuřice a krmivo byly rychle odstraněny, za několik hodin již po tmě vše vyčištěno a vymeteno, vesničané chopili se hbitě seker a urobili z desek dva oltáře, jeden obětní, druhý přípravný. Jiní upravovali schodky a zábradlí a tvořili oddělení pro ženy. Staré polámané svícny slepili tak, že dělaly parádu ještě u hlavního oltáře, který trůnil uprostřed výklenku — mihrab. Jest to v mešitách okrouhlý výklenek směrem vždy k Mekce. Naším lidem jsem vysvětlil, že jest to směr k Jerusalemu a božímu hrobu, což bylo správným. Nad oltářem, právě kde měl býti vztýčen Ukřížovaný, lesklo se velikými písmeny naznačeno vyznání víry islamské. Bez značného poškození celé stěny nebylo by možno písmena seškrabatí; proto jsem je zakryl aspoň částečně velikým obrazem Matky boží Ustavičné pomoci a na něj dal jsem kříž. Když noc se snesla nad krajem, byla mešita vymetena, vyčištěna, umyta ano ozdobena jako milá útulná kaplička. Obyčejná sklenice na vodu, jediná ve vesnici, naplněná mákovým olejem, upevněná a zavěšená na drátě nahrazovala lampu s věčným světlem. Na nízké tlusté větvi starého platanu přede dveřmi viselo kus železná tyče; byl to náš zvonek, neboť i ten jest v zemi nezvyklým přepychem. První jeho zvuky zvaly k posvěcení kostela, jež bylo vykonáno ještě téhož pozdního večera. V průvodu O. Naka světil jsem vodu, jí pak jsem kropil zdi a půdu ano i několik mohamedánských polo již rozpadlých starých hrobů.

Z rána pak poprvé byla tu sloužena slavná mše sv. Události Zeleného čtvrtku dodaly mi dosti látky k úvodu sv. misíí. Počet přítomných však byl ku podivu malý a k večeru nepřišel nikdo ku sv. zpovědi. Byl jsem nad tím nemálo sklíčen a ve svých rozpacích vzpomněl jsem si s jistou obavou na málo lichotivé úsudky, jež jsem kdysi na rovině o horalech slyšel. Jejich ponurné vzezření a smýšlení, divoký zevnějšek a drsná zamlklost byly mi hned na první pohled nápadny. Upadli snad opětně do dřívější nedůvěry a plachosti po prvním úspěchu, kterého jsem docílil patrně jen jakousi náhlostí a ukvapeností?

Začali jsme první večerní pobožnost s O. Nako v kostele skoro liduprázdném; též ráno na Velký pátek měli jsme málo posluchačů. Zdálo se, že důsledně a úmyslně se vyhýbají kostelu. Jinak jsme tedy musili nasaditi. Večer zpozoroval jsem několik mužů a jinochů, kteří na návsi živě rokovali, přiblížil jsem se k nim, abych poznenáhlu dosáhl cíle, jenž mi ležel tolik na srdci. Trochu nerozhodně váhali, když jsem je pozýval; konečně chopil jsem nejlépe smýšlejícího za ruku, vedl s sebou do kostela a vyzval ostatní, aby nás následovali. Přišli skutečně. Totoho večera a na Bílou sobotu byla má jednoduchá zpovědnice skoro neustále obležena. Celá dědinka navštěvovala nyní dosud skoro neznámou kapličku. Sotva mi bylo možno dva nebo

tříkráte dostati se z mešity obležené dnem i nocí, abych shromáždil děti mezi sloupy na ochozu a nacvičil s nimi radostně »Christos voskres iz mertvych« a zpívané odpovědi ke mši sv. Tak nadšeně se daly do toho, že celou dědinkou rozléhal se jejich plesný jásavý zpěv. Byl jsem nesmírně unaven, ale srdce mě cítilo nezměrnou radost, jsouc vděčno Pánu Bohu a Panně Marii za viditelnou pomoc.

Stačilo slovo, a hoši i děvčata závodili v přípravě věnců a květin, plná náručí přinášeli, co ozdobného skýtal les, louka a pole. Měli jsme výběr k nádherné květinové výzdobě nově posvěceného kostelíčka. Brzy byly obvěšeny pestrými vonnými květinami oitář a celé jeho okolí, obraz Matky boží, sv. kříž ano i vchod do kostela, nad nímž byl vztýčen dosti dovedně zrobený veliký kříž.

V Draševě, Sekirniku i v Radově nalovili jsme dosti ryb pro síť Ježíše Krista. Nešťastné války nezasazují toliko tělesné rány!

Noc vzkříšení byla opravdu veliká, slavná; hodinky a mše sv. končí se již před východem slunce. Mešita byla přeplněna, pochodňový průvod vzkříšení byl velkolepý. Do silných úderů na železo, jež zastupovalo místo zvonu, mísil se radostný nadšený zpěv našeho dětského sboru. Celý den do únavy byl bych mohl kázati, aniž bych byl omrzel posluchače.

Slavnost vzkříšení trvala až do úterka se stejnou příkladnou horlivostí. Kromě dvou osob přistoupili všichni katolíci ku svatým svátostem.

O. Nako chodil celou Bílou sobotu žehnat domy, byl ve 40 katol. rodinách. Přišel celý utrmácený a spocený a zapřísahal se, že poprvé a naposled takovou dědinu vzal najednou. Obec je totiž nesmírně roztrhána. Mohamedánské obyvatelstvo, které před stoletími založilo tyto pohorské osady, pravděpodobně zřizovalo obydlí dle způsobu čerkesského, stavějíc příbytky co možná nejdále od sebe, mezi skály, droliny, v houštinách a na samotách. Rozumí se samo sebou, že při takových poměrech nevede vlastně osadou nějaká jednotná cesta, kolem níž by byly domky rozloženy, nýbrž jsou to vlastně jen roztáhané paseky s četnými klikatými chodníky rozbíhajícími se na všechny strany, z nichž každý ústí u některé chaloupky skryté někde hodně odlehle pod nějakými košatými kaštaný nebo ovocnými stromy. Dostati se z chaloupky do chaloupky znamená často proléztí hustým křovím, přeskočiti kamenité potůčky, proběhnouti osetá pole, obejítí nebo přeskočiti tak mnohé skalisko. Jediným shromáždístěm jest místo před mešitou s rozkošným výhledem na celou bujnou překrásnou rovinu.

Podobnou rozlohu a polohu mají i Kluč a jiné vesnice na Podgorii. Dělal mi napřed těžkostí, než jsem našel pěšinku k odlehlým samotám, neboť cizinec mnohdy jde a nemá ani tušení, že v některé houštině, rastoce nebo úkrytu trčí obydlí lidské.

Naši Bulhaři nemilují ovšem takového osamělého polodivokého způsobu života, neboť neodpovídá jejich životu společenskému, a proto nemohou i při dobré vůli zvyknouti takové vnucené samoty. Proto též opouští mnoho horalů Podgoriu a usazují se v nížině, jakmile naskytá se vhodné místo.

I ubohý O. Nako toužil neustále po rovině, kde zanechal ostatně svou rodinu a mnoho si stěžoval, že byl ustanoven farářem právě v takovém horském lesním hnízdě — Draševu. Ale musil se přece konečně s osudem smířiti, třebaže s počátku tolik odporu k tomu měl.

Povinnost už mne volala, abych pokračoval v apoštolských cestách; proto na velikonoční úterý vsedl jsem na dobře zatím odpočínutého koníka a klusal k Radovu pro O. Jeronýma, jenž mne měl na dalších misiích provázeti. Očekával mne už též, jsa velmi spokojen s misemi v Nové Mahale, o čemž mi radostně zvěstoval.

Oslavivše společně svátek Zvěstování P. Marie, dali jsme se na Podgoriu; těžká cesta po celý den nesčůdnými pohorskými mnohdy i krkolomnými úžinami a roklinami vedla nás do Kluče, kde nás netrpělivě již očekával staříčkový O. Jiří Dimitrov. Přebýval ve starém, na spadnutí již chatrném tureckém domku nedaleko místní mešity. Tam žil pln starostí jako poustevník toliko se čtrnáctiletým mohamedánským děvčetem, jež přijav za své pokřtil ji, ani jí zahynuli rodiče a všichni příbuzní v řezích za poslední balkánské války. Dal jí jméno Marie, byla velmi nadaná, mluvila dobře i bulharsky a pobývši několik měsíců u milosrdných sester v Kukuši, naučila se kromě obyčejných modliteb i mnoho z katechismu.

Větší upravená světnice hořejšího patra — přizemí bylo totiž dle obyčeje proměněno ve stáj — byla již po delší dobu kaplí O. Jiřího. Postavil si tam malý oltář s nejnnutnějšími potřebami, kterými jsem ho obdařil. Denně sloužil mši sv. po návratu z kněžských duchovních cvičení.

Až dosud musil různé nepříjemnosti snášeti. Jsa obžalován několika zlomyslnými přemrštenci u úřadů v Petriči, jako by byl rozšiřovatelem katolicismu, veřejným rušitelem pokoje a svůdcem lidu, byl nepředvídaně policií zatčen a nějaký čas vězněn. Bylo mu zakázáno vykonávati kněžské úkony a pro větší jistotu vzaty mu všechny kostelní nádoby a kněžská roucha. Šest dlouhých měsíců bylo mu snášeti tak krutý trest; při tom byl živ jako obyčejný venkovan a často žebral o chléb, aby se udržel na živu.

Po nějakém čase zmírnila se přísnost vrchností a předměty odňaté byly mu vráceny. Stalo se to právě při mém příchodu do Petriče. Vzhledem k těmto těžkostem a pronásledováním uznali jsme za dobré nezabíratí místní mešity; učinili-li jsme tak v Draševu, stalo se to jen jednohlasnou podporou a mocnou vůlí všeho obyvatelstva, kdežto zde jsme si netroufali, proto bylo třeba opatrněji pokračovati. Sv. misie jsme zahájili

v příbytku O. Jiřího; sloužili jsme napřed ve světnici upravené za kapli. Když však vzrostl o neděli počet návštěvníků, vynesli jsme oltář na pavláč, která se prostírala před oběma světnicemi, tak že jsem mohl kázat venku.

Zpovědi nebylo tu tolik, neboť dobrá polovice obyvatelstva byla pravoslavnou. Několik pravoslavných sedláků přišlo sice požádat o sv. svátosti, ale když jsem nedocílil v rozhovoru jednoty u víře a oni přece kostelíček náš navštěvovati chtěli, byl jsem nucen rázněji proti nim vystoupiti a přísněji přihlížeti k záznamu hlásících se za katolíky. O. Jeroným navštěvoval opravdově katolické rodiny, žehnal jejich příbytky a přesvědčiv se jistě o jejich katolické víře, zapisoval je do matriky. Na chvíli věnoval se i malým dětem, které rodičům ještě nepomáhaly při pracích, a učil je základním pravdám katechismu a církevnímu zpěvu, což ovšem nebylo tak snadno.

Křesťanská cvičení byla konána obyčejně na »trjemu«, jak jmenují Bulhaři široký střechem krytý vchod do světnic. Byl to dojemný, ale i rozkošný pohled na pestrou směsici malých posluchačů sedících na zemi v kruhu kolem kazatele a horlivě naslouchajících slovům jeho. Druhý prsten tvořily matky, v zadu stáli mužové na jedné strany děvy a na druhé jinoši, pokládající se za šťastny, jestliže aspoň chvílku mohou věnovati spásu své duše. Byli bychom měli jistě i více mužských posluchačů, kdyby právě v těchto dnech nebyli musili robotovati na zřízení telefonické sítě mezi Petričem a Strumicí. (Pokračování.)

Ad. Jašek.

Na slovanském východě.

Vzpomínky z cest.

Mezi Rusíny.

(Pokračování.)

Mnichy má rusínská církev pouze dvojího druhu: Basiliány a Studity. První (Čin sv. Vasila Vel.) řídí se dle pravidel patriarchy mnišstva východního, sv. Basila. Basiliané v Haliči jsou reformováni, v Uhrách žijí ještě dle uvolněné kázně. Sjednocení Basiliané prodělávají pouze jednoroční noviciát, kdežto nesjednocení na hoře Athosu dvouroční, v Rusku dodržují původní pravidlo tří let. Rusínským Basilianům bez odporu náleží největší zásluha o udržení unie. Z jejich řádu vyšel sv. Josafat, mučedník za sjednocení, a věhlasný metropolita Rucký, ježž možno zváti obnovitelem rusínských Basilianů. Dal jim nový příhodný časový útvar, vlil nadšení, obětavého ducha, spojil vnitřní, rozjímavý, kající život východního mnišstva s dobře uspořádaným apoštolským působením řádů západních a tak je uzpůsobil, že mohli odolávat i mocným nátlakům se strany pravoslavné. Papež Pius VII. (Ea sunt. ze dne 30. července 1822) nazval je »nejspolehlivější oporou a ochranou pravé víry mezi Rusíny«. Vždy stáli věrně jako strážci sjednocení, zdolávali i nejtěžší úkoly, jaké nebezpečné doby pronásledování na ně

vzkládaly. První rány všech pronásledování ucítily vždy Basiliané; ukazy carské v Rusku všechny jejich kláštery zrušily. Jejich dějiny jsou co nejužejí spjaty s dějinami unie. Hranice jejich provincií prodělaly od nejpronikavější pro ně synody zamoščské (1720) několik změn, nyní v Haliči mají jednu toliko provincii.

Počet klášterů basilianských byl dosti značný. Kdysi jen ve Lvovské a cholmské diecési bylo 235 jejich mužských klášterů, dnes jich zbylo v Haliči samé pouze 14. Nejstarším jest klášter sv. Onufria v Podhorce založený okolo r. 1180 kněžnou Helenou, manželkou polského krále Kazimíra Spravedlivého. Za tatarských vpádů zůstával z něho jen malinký, chatrný, opuštěný, dřevěný kostelíček v lese, u něhož semo tamo zastavovali se mniši na cestách a osaměle konali v něm čas od času bohoslužby. Nynější sídlo představeného provincie haličské, klášter sv. Onufria ve Lvově, připomíná se již v listině z r. 1292.

Kdykoli jsem do některého z nich vkročil, zdálo se mi, jako by duch dávných věků z osamělých pusteven, duch bohu libého, kajícího, jedině postu, modlitbě a skutkům pro spásu duše zasvěceného života mne ovival. Mnišstvo tu nekladlo tak váhy na vědy a umění, jak se dělo ve slavných klášteřích západu, nýbrž rozjímavý, prostý život ztrávený na dlouhých modlitbách, nekonečných zpěvných bohoslužbách, přísných postech byl tu pravidlem.

Haličtí Basiliané mají velikou, všemi vymoženostmi opatřenou knihtiskárnu v Žovkvě, jejíž stroje však vpádem ruským vloni silně utrpěly.

Velmi činně uplatňují se i v jižní Americe, kde konají mezi vystěhovalými Rusiny horlivě misie a v Pudentopolí v Brasílii vydávají pro ně i časopisy (Misonar, Praca) a knihy.

Haličtí Basiliané životem, prací a názory tvoří most mezi kněžstvem východním a západním; v církevním a náboženském ohledu jsou různými obhájci a střežiteli všeho katolického, nelpíce na byzantské ztrnulosti, kdykoli se jedná o náboženské prohloubení a sesílení u lidu. Nebojíce se výtky polatinštování, zavádějí horlivě v pobožnostech a ve svých cerkvách, co dobrého poznali na západě, U některých jsem poznal až přílišnou horlivost, když právě na tom si zakládali, že pěstili v obřadu a pobožnostech zvláště to, co je dělí od pravoslavných. Z malicherností dělali důležitosti prvního řádu. Maně jsem si vzpomínal na malicherný a pro nás nepochopitelný původ ruského rozkolu za dob Nikonových. Na našich unionistických sjezdech velehradských býval většinou zastoupen směr co možná sblížení sjednocených s pravoslavnými, kdežto oni chtěli, hledali a prováděli právě co největší rozdíly. Ovšem měli též své důvody, aby totiž lid rozlišoval katolické od pravoslavného, jak v posledním svém pastýřském listě snaží se docílit i biskup Chomišyn.

Ve věcech národnostních jsou haličtí Basiliané rozhodnými a nadšenými vlastenci směru ukrainského. (Pokračování.)

Čtitelé Cyrillomethodějští !

Na posvátný Velehrad v radostných i žalostných dobách pospíchali předkové naši: v dobách radostných, by díky vzdávali, v dobách žalostných, by pomoci si vyprosili. Tu na hlavním působišti našich sv. věrověstů, Cyrilla a Methoda, konávali modlitby za vlast; odtud jako znovuzrození odcházeli do domova svého. Zde tušili cíl života, jak krásně připomíná básník Furcha. Zde skládali lásky obnovy.

V trudné nynější době chceme za příkladem předků pospíšíti na posvátný Velehrad, neboť i nám posily, útěchy a pomoci jest třeba.

Zde mocné ochraně boží na přímělu Matky Páně, sv. Cyrilla a Methoda odporučíme vojíny v boji, vojíny nemocné a zajaté. Dovolávati se budeme milosrdenství a smilování pro zemřelé a padlé vojíny, ochrany pro sv. Otce, císaře a krále a vlast milenou. Prosíti budeme knížete pokoje o brzký čestný mír.

Učiníme tak o svátku sv. Cyr. a Meth. v tomto pořádku:

V úterý 4. července večer o půl 7. hod. bude průvod od Cyrillky a uvítání se sv. požehnáním. Schůze katol. rolnictva. Po 9. hod. večerní pobožnost.

O svátku sv. Cyrilla a Methoda o 5. hod. sv. přijímání. o 6. hod. kázání a mše sv. za zemřelé členy Apoštolátu sv. Cyrilla a Methoda a cyrillomethodějského družstva Velehradu a za padlé a zemřelé vojíny, pak zádušní pobožnost za ně.

Od 8.—10. cyrillomethodějská akademie.

O 10. hodině hrubé služby boží, po nich průvod s nejsv. Svátostí oltářní, válečná pobožnost, obnova křestního slibu, zasvěcení se Božskému Srdci Páně, Te Deum, sv. požehnání, Uctění ostatků sv. Cyrilla. O 2. hod. rozloučení.

Příjď, kdo můžeš a vroucí modlitbou společnou přispěj, by vyslyšeny byly naše vroucí tužby.

Na posvátném Velehradě o sv. Duchu 1916.

**Apoštolát sv. Cyrilla a Methoda pod ochranou bl. P. Marie,
Cyrillomethodějské družstvo „Velehrad“.**

Všem členům Apoštolátu sv. Cyrilla a Methoda a cyrillomethodějského družstva »Velehrad«. Mše sv. za členy obou spolků byly na posv. Velehradě slouženy: ve výroční den úmrtí sv. Cyrilla 14. února, ve výroční den úmrtí sv. Methoda 6. dubna, za zemřelé členy o čtvrté válečné pouti 24. dubna a téhož dne slavné služby boží za živé členy. O svátku sv. Cyrilla a Methoda 5. července, o 6. hod. bude vše sv. za zemřelé a slavné služby boží za živé členy. Týž den nebo kterýkoliv den oktávy svátku mohou získati členové Apoštolátu plnomocných odpuštění.

Na zřízení pomníků a fundací zemřelým našim hrdinům na posv. Velehradě a Sv. Hostýně a na účely velehrad. a svatohost. spolků přispěli K:

F. Eliáš, Frenštát 2, A. Kutáč, Příbor 3, Farní úřad, Paršovice 5, F. Rýpar, Zábřeh 3, J. Novrátil, Staříč 1, Al. Špalek, Raškov 5, Obch. Zádruha, Hranice 3, Ad. Kučera, Loukov 1, V. Kolář, Čechovice 2, Fr. Felgenhauer, Bystrošice 2, Fr. Stókl, Krnov 5, Všeodbor. sdružení, Olšany 7.40, J. Kuba, Místek 2, Th. Chýlek, Chabičov 1, J. Hlaváček, Kunovice 3, Spoř. a zálož. spolek, Vlachovice 5, Aug. Brychta, M. Budějovice 3, Divčí Omladina, Znorovy 1, Mužská Omladina, Znorovy 1, J. Hoférek, Znorovy 1, An. Školandíková, Pavlovice 2, Tomáš Al., Všechnovice 2, M. Adamova, Pulčína 4, J. Hyvnar, Štramberk 2, Ig. Dohnal, N. Jičín 1, Em. Spisar, Pustá Polom 1, Vl. Navrátil, Koryčany 4, dr. J. Pospíšil, Olomouc 20, Fr. Krejčířík, Olomouc 10, Milosrdné sestry a jich děvčata 8, dr. Jos. Tomáš, Kroměříž 2, J. Drábek, Fryšták 1, K. Vymětal, Gr. Ullersdorf 1, Fr. Svozil, Tovačov 5, J. Stratil, Hulín 5, J. Rozsypal, Jevíčko 1, Fr. Vitásek, V. Karlovice 2, Ant. Suchánek, Komarov 5, Spolek sv. Teresie, Pačlavice 2, L. Stejskal, Hennersdorf 2, Fr. Venclík, Kojetín 1, M. Hapalova, Trávník 10, Mar. Družina, Lukov 2, Fr. Lév, Místek 3, J. Léhar, Prostějov 3, dr. R. Nejezchleba, Mor. Ostrava 2, T. Kchoutek, Loučany 5, V. Strniska, Provodov 1, Fr. Zámorský, Svěbohov 2, Fr. Bílek, Konice 2, Měšt. Beseda 2, Pechanec, pokladník její, Val. Klobouky 3, K. Dřimal, Bludov 2, Ant. Hrdý, Vicenice 8, C. Mackovík, Boršice 5,

(Pokračování.)

Ctitelům apoštolů slovanských sv. Cyrilla a Methoda a posv. Velehradu

doporučují se vřele tyto spisy:

Jan Vychodil:

Vzpomínky na cyrillo-methodějský rok 1863 cena K 3.50

Popis velehradských památností ozdobených
47 obrázky cena K 1.20

R. Štupavský:

Cyrillo-Methodějské paprsky cena K 1.20

Ad. Jašek:

Výklad idey cyrillo-methodějské cena K —.90

A. J. Dubec:

Ze zlatých dob Moravy, váz. K 3.30, neváz. cena K 1.70

Alois Dostál:

Vzkazky velehradské cena K 1.20

Jan Vychodil:

Sborník velehradský cena K 4.30

Za předem zasláný obnos zasílá knihy tyto:

Methoděj Melichárek na Velehradě.

SOCHY,

vlastní výroby ze dřeva umělecky
řezané, oltáře, Boží hroby, kříže
a veškeré kostelní práce zhotovuje

Josef Prosecký a Ferd. Rek,

sochařství a řezbářství v Brně (Morava), Eliščina tř. č. 1.

Kdo nám získá tři nové odběratele »APOŠTOLÁ TU« a pošle za ně předplatné, obdrží velmi vhodnou a zajímavou knížku zdarma a vyplaceně.

Na účely Apoštolátů (židů, sirotky atd.) věnovali Kor.:
hraběnka Serényi Brno 3, J. Sokol Vys. Mýto 2, V. Češka Borovník 1, J.
Badík Skalice 1, J. Konečný V. Újezd 150, G. Brant, Ždírec 1, Fr. Klíma
Ottenthal 18.50 a 8, J. Ondok Vinařice 1, J. Krč Svitavy 1, F. Novák Inno-
mostí 3, Fr. Maňousek Budkov 2, J. Konečný V. Újezd 8, J. Franta 2, M.
Škopík 2, Šimon G. 2, Ig. Šoustek 2, všichni z Koritné, Farní úřad Hruška 6,
Nejmenovaný 30, M. Sovova Tršice 2, Th. Spath Kubus 3.50, Al. Kašpárek
Č. Brody 4, H. Tomčíkova Pavlovice 3, V. Jelínek Hoříněves 1, Št. Gold-
schmied Praha 2, Pístecká 4, Adamovská 4, Zaludova 2, všechny z Uh. O-
stravy, M. Baštařova Rácovice 3, Z Mor. Ostravy 49.74, Nejmenovaná 6.

Na chléb sv. Methoděje pro denní spotřebu bulhar. katol. bohoslov-
cům na mši sv. 20. dubna nejmenovaná 20, na 29. dubna od nejm. kněze 36
se sv. přijímáním a modlitbami denními na úmysl dárcův.

Všem šlechetným dárcům volá upřímně: »Pán Bůh zaplat!« a o nové
dary prosí

Msgr. dr. Ant. C. Stojan,
poslanec a probošt v Kroměříži.

„INKA“ je laciný:

Nové ceny:

Inka, oblíbený domácí prostředek proti revma-
tismu, bolení hlavy a zubů, proti nemocem
žaludečním, jako křečím, slabosti žaludku,
nechuti k jídlu, proti zchlazení prsou, nosu
a krku atd., vždy jest laciný.

Následkem stále stoupajícího zdražování
všeho přinuceni jsme cenu poněkud zvýšiti.
Zvýšení to je velmi malé a doufáme, že se
brzy vrátíme k dřívějším cenám.

Nové ceny jsou

6 láhviček INKA	6 K,	12 láhviček INKA	11 K.
20 láhviček INKA a	8 zdarma		20 K.
30 láhviček INKA a	14 zdarma		30 K.

Obal a poštovné zdarma.

Adresa při objednávkách

J. DANILO

Františkánský lékárník

(Chorvatsko.)

ZAGREB.

Možinského ul. č. 15.

Poslané nám knihy:

Vychovatelské listy čís. 1.—6. Vydává Matice Cyrillomethodějská v Olomouci. Jediný český na výši doby stojící list křesťanské výchovy. Obsah bohatý, odborný.

Dr. K. Slavík, Modlitbová výprava křížová za vítězství a mír pod ochranou Matky Boží. 20 h. — **Iv. Králíček, Jak zachráníme své miláčky v polí válečném před zkázou mravní i tělesnou.** 10 h. Při větších objednávkách obou brožur, jež doporučujeme k hojnému rozšíření, značná sleva. Objednávky obou vyřizuje »Česká sekce diecévního komitétu« v Čes. Budějovicích.

Nádherný obraz sv. Cyrilla a Methoda lze dostati u Apoštolátu v Kroměříži. Ceny nezarámovaného kor.: 1:50, 4:50, 15.—. Zarámované velikosti prostřední 12 K, největší 40 K. Mohou býti pěknou ozdobou každého příbytku.

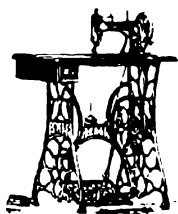

Mnoho obtíží žaludečních

ušetří Vám doma i na cestách

VADEMECUM (Pojd' se mnou)

zák. ohraněný dietet. bylinný výtažek. — Obdržeti lze v drogerii RYČANOVĚ v KROMĚŘÍŽI nebo v laboratoři „Vademecum“ v Dašicích (Čechy).

ŠICÍ STROJE

dodává a správký všeho druhu dobře, levně a rychle vyřizuje

JINDŘ. JANIŠ, NĀPAJEDLA, MORAVA

Vlastní výroba kostelních paramentů
a církevního náčiní

Frant. Stadník, Olomouc.

Zhotovuje veškeré předměty v obor ten spadající co nejvкусněji a trvanlivě při cenách mírných. — Vzorky a rozpočty zdarma. — Hotové předměty ku výběru bez závazku ke koupi franko obratem pošty. Mnoho pochvalných uznání. — Felony ve všech provedeních co nejlevněji.

Vychází každého měsíce v Kroměříži.

Apoštolát sv. Cyrilla a Methoda

pod ochranou bl. Panny Marie.

Na 10. předplatitelů posíláme jeden výtisk zdarma.

Kdo čísla nedostane, ať si pro ně dopíše adresou

„Administrace Apoštolátu sv. Cyrilla a Methoda v Kroměříži“

v nezalepeném dopise beze známky a na obálku napiše »reklamace«.

Zakladatelé a pořadatelé:

Msgr. Dr. A. C. Stojan, probošt a poslanec, Ad. Jašek, katecheta v Kroměříži.

Předplatné se posílá na adresu: P. Ad. Jašek, katecheta, Kroměříž (Mor.).

Celoroční předplatné v Rakousku-Uhersku a Bosně 2^{.-} K. do Německa 2^{.-} M, do Ruska 1 rubl, do Ameriky půl dolaru, do jiných zemí 2^{.-} 5 fr.

Zahrádka Cyrillo-Methodějská.

(Podává Dr. Ant. Cyr. Stojan, jednatel ústř. výboru »Apoštolátu sv. C. a M. pod ochranou bl. Panny Marie«.)

(Další část.)

O přípravě sv. Methoda na život veřejný.

Snad mnohý si pomyslí aneb řekne: »Odešel sv. Method z hluku světského do ústraní. Mohl mnohemu zlu předejíti ve svém postavení ve světě, mnohou urážku Boha všemohoucího odstraniti, aneb aspoň jí předejíti. Mohl býti povzbuzením přemnohým, jak mají vášně krotiti, v pokušení zvířeziti a hříchu se uvarovati«.

Výčitka ta, možno-li to tak nazvati, byla by oprávněna, kdyby byl sv. Method navždy svět opustil. Než chtěl jen ve ctnostech zmohtněti. Chtěl býti stromem hodně zakořeněným, by, když bouře nastane, jí odolati mohl.

S názorem, že lépe odejiti do samoty, aneb straniti se všeho, jen sebe hleděti a ostatně »nechati vodu běžeti a kámen ležeti«, setkáváme se u mnohých a na různých místech. A přece nelze přisvědčovati zásadě té. Snad bychom mohli přisvědčiti tenkrátě záměru takému, když již člověk, jak říkáme, nad hrobem aneb s jednou nohou v hrobě, kde nutno sebe a jen sebe hleděti, by snad napraveno, v čem v předešlém životě pochybeno. Vždyť dle sv. Augustina člověk svatý má pokání činiti, tím více člověk, jenž snad přece někdy odbočil od cesty pravé. Sám sv. Augustin nedal se vyrušovati, když pocítoval,

že se konec života přiblížil. Vizmež, v jaké kajícnosti, rozjímaje žalmy kající, s myslí svou jen k nebi a k Bohu obrácenou, leže v posteli, znamení a úpomínka to na pomíjitelnost, na cestu do věčnosti se připravoval. A podobně jiní a jiné činili. Jen Boha a věčnost na zřeteli měli, a pospíchali, by zdohonili, což snad omeškáno bylo.

Avšak v síle bujaré, snad na začátku aneb uprostřed života chtějí odejít do soukromí, nazveme to pravým jménem, z jakési pohodlnosti a omrzlosti, že nám odporno, s nešlechterností a nemravností boj věsti, že snad z nezdarem se setkáváme aneb svým náklonostem, byť by byly, i dobře vyhovovatí nemůžeme, správným by zajisté nebylo.

V boji otužilý, jistý biskup najednou zachvácen byl velikou nevolí na milý svět. Vše se mu zprotivilo, a leccjaký nezdar se dostavil. Biskup je, řekli bychom, sezdaný se svým biskupstvím, vždyť poznáváme nastolení jeho se zasnoubením, se zdavkami, se svým biskupstvím neb diecésí. Jako manželům nevolno svévolně rozloučiti se a zrušiti manželství, tak i biskupu nemožno beze všeho zřící se biskupování. Tu třeba dovolení od sv. Otce. I zanevřel, jak již podotknuto, náš milý biskup na svět a chtěl se odebratí do soukromí, do úkrytu. I dopsal blahé paměti sv. Otci, Piu IX. Vše sv. Otci vyložil a velmi velmi ho prosil, aby ho sprostil biskupování a dovolil mu někde v úkrytě, jen a jen Pánu Bohu sloužiti. Měl za to, že sv. Otec beze všeho ihned přání jeho vyhoví. Než zmýlil se nemálo. Sv. Otec mu mezi jiným odepsal: »Tak tak, do samoty chceš, bratře milény, odejítí, bys jen své tužbě mohl vyhovětí. Ty chceš býti v pokoji, a venku chceš nechati Pána Boha urážeti? Prstem nechceš hnouti, by to neb ono se napravilo aneb zlepšilo. Ne, ne, k tomu nemohu svoliti. Jen vytrvej na místě svém. Sjednocuj všeliké útrapy, všeliké překážky v cestu se stavící s vůlí boží, obětuj vše Pánu Bohu, posvěcuj vše dobrým úmyslem, a vše bude záslužnějším, než kdybys tužbě své hověl v úkrytě. Bojuj na dále dobrý boj, a Pán dle slov sv. apoštola Pavla, dá i tobě korunu věčné slávy«.

Tím dokořán vyvrácena svrchu uvedená zásada, že lépe v úkrytě Bohu sloužiti, než ve světě býti a při tom konati vůli boží a rozšiřovati království boží každý svým způsobem a neutíkatí před časem z bojiště světového.

Neutekl sv. Method z bojiště, by v úkrytě jen žil, neodeshel, by se hodně připravil na veřejný život, by, až Pán ho povolá, vyzbrojený všemi prostředky pro život veřejný, jako dobře vycvičený voják dobrý boj bojovatí a jiným vůdcem, světlem, podporou i útěchou mohl býti. Z krátkého správcování svého poznal ovšem nicotnost všeho pozemského, zprotivilo se mu vše pozemské, obrátil se k věčným věcem, by se zdokonalil a ve zbrojnici duchovní nabral dostatečných zbraní k duchovnímu boji.

Ad. Jašek

Velehradské slavnosti apoštolátní.

Morava světla svůj národní svátek a naše Slovač nejkrásnější z dnů slávy, nádhery a okázalosti — svátek sv. Cyrilla a Methoda. Apoštolát volal věrné, zbožné Moravany za světové války již po páté ku hrobu svého velikého apoštola, aby se tu dítky shromáždily a zbožnou modlitbou, pokáním a osvědčenou věrou vyprosily na nebi milosrdenství a smilování v ukrutném vražedném boji. A dítky přišly, shromáždily se četně. Přes 40 tisíc jich zbožně klečíc ve svatyni a na prostranství velehradském, vroucně volalo o pomoc v těžké době hrozných zločinek a trestů od Hospodina.

Na nádvoří vítal je srdečně probošt dr. Stojan, těšil, sílil, vléval nové naděje v zbědovaná skleslá slabá srdce lidská. Víte, jak životodárně působilo slovo Spasitelovo k ustrašeným apoštolům, když hleděli na moři za bouře smrti vstříc: »Proč se bojíte, malověrní?« Zdálo se mi, že podobně nové naděje budí a nový život křísí i posilňující slovo proboštovo k sesláblému, zemdlému a celou tíhu nešťastné doby nesoucímu množství. Slzy vděčnosti bohatě se perlící v oku jednoho každého posluchače odměňovaly v pravdě apoštolská spasitelná slova miláčka lidu, probošta dra Stojana, jenž za války neustále jsa ve styku s lidem, pomáhá nezištně a neunavně dnem i nocí a zná takto celou zlobu a bídu války, jež nemilosrdně v hrozně příšernosti tluče i na nejzapadlejší chaty.

Za prosebných chval cyrillomethodějských ubíral se několikatisícihlavý zástup do svatyně velehradské, aby přijal požehnání boží pro účel pouti a úmysly modliteb svých.

Po pobožnostech ve chrámě konal na nádvoří rolnickou schůzi poslanec a redaktor Šamalík. Vystřídalo se několik řečníků, zvláště z Omladiny. Bol, zármutek a touhu po míru bylo cítiti z každého pozdravu.

Vlažná, jasná noc snesla se nad Velehradem, a její ticho bylo neustále přerušováno zbožným zpěvem četných hloučků, kteří tábořili na kyprém trávníku na nádvoří a za sochou božského Srdce.

Dříve než libozvučné zvony mohutným souzvukem budily ze spánku, naplnili poutníci velechrám, kde opravdově vroucně konali ranní pobožnost. Kázal od srdce k srdci místní dp. farář P. Tomček T. J. a venku P. Rybák T. J. Při ranní mši sv., již sloužil za zemřelé členy Apoštolátu a družstva Velehrad jakož i za padlé vojíny vdp. probošt dr. Ant. C. Stojan, přistoupili poutníci ku společnému sv. přijímání.

Před devátou hodinou začala na podiu venku holdovací cyrillomethodějská akademie. Zahájil ji probošt dr. Ant. C. Sto-

jan, návrh za předsedu nejdůst. pána opata B a ř i n u ze starobrněnského kláštera. Cyrillská jednota velehradská zahájila akademii hymnou Křížkovského »Hvězdy dvě se z východu . . .« Hošík E r v í n K o u k a l z Vídně posílal vroucí pozdrav tatínkovi někde v daleké Sibíři a toužil po radostném shledání se s ním. Marie C h a m r a d o v á z Boršic přednesla prosbu k sv. věro-
věstcům, aby chránili národ, říši, reky, útěchu skytli všem doma pozůstalým a záštitu opuštěným a osiřelým. Marie D u r n í k o v a z Boršic přednesla modlitbu za války:

»O dobrý Bože, mocný světa vládce!
Viz naši bídu, slyš svých dítek lkání,
hle k Tobě spěje ustrašené stádce
a pokorně se před Tvým soudem sklání.

Den každý nové, kruté rány seje.
Jsme všichni v slzách, všichni tonem v hoři
a mnohé srdce úzkostně se chvěje,
neb vše, co stálo, v ssutiny se boří.

Zde matek zástup s vlasem zšedivělým
hle k nebi vzpíná prosebně své ruce,
neb ten, jenž byl jím v žití štěstím celým,
jak hlásí zvěst, byv raněn, zhyнул v muce.

Tam otec ustaranou sklání hlavu
a stírá hořkou slzu s bledé líce,
vždyť právě dostal kormutlivou zprávu,
že syna, živitele není více.

Tu mladá žena také slzy stírá
a ulevuje srdci teskné štkání,
vždyť přišla zvěst: »Tvůj věrný manžel zmirá,
a naděje již není na shledání«.

Jen tatíčka nám zachraň, dobrý Pane,
tak týdny, měsíce již ditky lkaly,
však dnes i z jejich očí smutek vane,
jim řekli: »Tatíčka vám pochovalí«.

»Tvůj přítel v kruté seči čestně padl«,
čte děva zprávu o svém milém druhu,
květ žití jeho v cizím kraji zvadl
a nezkvete již na domácím luhu.

Již každou vískou Jobovy jdou zvěsti,
a v každém domku bolest už se hostí.
O Pane, pomoz kříž nám těžký nésti
a nedej zvítězí pekelné zlosti!

A možno-li, tož kalich utrpení,
 již od nás odejmi, o mocný Pane!
 Ať bolest naše v radost zas se změni,
 však ne jak my, jak ty chceš, nechť se stane!«

Jiří M a l ý, ukrajinský gymnasta ze Lvova, lkal nad krutým osudem škol svého národa, věnoval vřelý pozdrav rekovně mládeži ukrajinské, již doporučoval mocné záštitě sv. věrověstů slovanských. Jindřich Ř i č á n e k z Kroměříže pozdravil a vzdal hold sv. bratřím jménem našeho studentstva. Václav M o š t ě k z Vlčnova velmi tklivě líčil vzpomínky, jež dnes letí na bojiště a z bojiště k posv. Velehradu. Když byl na bojišti, dělal si zápisky. A tu si v jedné z nejhroznějších chvíl, které prodělal, napsal: »Jsem spokojen, neboť věřím v Boha«. Víra v Boha ho vždy silila, byla mu lékem v bolestí, útěchou duše ve strastí. Když jel v Polsku podél kostela, pozdravoval Krále králů tam ve svatostánku přítomného, a ta vzpomínka vedle modlitby a četby ho nejvíce silila a blažila.

Velmi krásně jasným stříbrným hláskem přednesla Aloisie V l a c h o v á ze Stříbrnic hold sv. apoštolům:

»Víte, jak bije srdéčko naše po chladné zimě radostí,
 když vletnou milé vlaštovky čilé v dědinku naši jak hostí?

Víte, jak chvěje duše se naše za jasné noci rozkoší,
 slavíček plachý když zaklokotá písničku lásky z potočí?

Živěji tluče, více se chvěje duše i srdce Slovana,
 Velehrad svatý když zahřmí hlasy, zpěvem když zazní dvorana.

Nadějí plesnou nese nám vesnou milouneký ptáček z dáli zas; —
 větší, ó větší nadějí štěstí, otuchou míru plní nás

o poutích našich o Velehradských, modlitby, zpěv k Soluňanům.
 Přesvatý Cyrill i Methoděj byl, jest vždycky hradbou Slovanům«.

Podobně pěkné proslovy přednesli: Ludmila G a b r i e l o v a, Alois K u t á l e k a Frant. K u n z všichni z Boršic. Za Omladinu mluvil Z e m á n e k z Dubňan, jenž velebil pro všechny poměry života život dle víry. Jan N o v á k z N. Říše přináší pozdrav ze západní Moravy. Praví:

»Jsem šťasten, že mohu vás dnes z tohoto posvátného místa pozdravit a vyřizují pozdrav jménem sdružené Omladiny ze záp. Moravy. Jsme-li delší dobu vzdálení od domu otcovského, cítíme zajisté radost při návratu a při shledání se s milými. Podobně děje se i se mnou dnes. Po delší době opět stojím na těchto nám: a všem Moravanům drahých místech, kterým zvláště naše Omladina vděčí za chvíle plné blaha a radostí při našich sjezdech a slavnostech, kde jsme čerpali poučení a nadšení pro krásné ideály, a tam opět v tom tichu velechrámu, kde rozjímali jsme o věčných pravdách a súčasťňovali se hodů Beránkových. Ó, jak rádi jsme vzpomínali na ty chvíle blaha!

Pravil jsem, že jsem šťasten — ale proč neradují se s námi všichni členové, proč zde nás tak po skrovnu?

Ó, kdyby mohli, zajisté by přispěchali druhové naši mezi nás . Leč kolik — kolik se nám jich už nevrátí — —

Však co platno naříkání. Musíme jen zvolati s trpělivým Jobem: »Bůh dal, Bůh vzal — —« a ve zbožné vzpomínce prositi Všemohoucího o šťastné s nimi se shledání.

Kdo zkusil, ví, jak blaží vědomí, že má někoho, kdo na něho vzpomíná, nebo bude vzpomínati. Vím ze zkušeností, a dočteme se o tom v dopisech vojínů, kteří obzvláště Sdružení našemu vděčí, že je na ně pamatováno. Ano, milá Omladino, dobře činiš, že na své bratry a druhy vzpomínáš a plníš také tím skutkem příkázání lásky.

Tam na Sv. Hostýně u trůnu korunované Královny budeme na Vás, druhové milí, vzpomínat, kteří jste nás již předešli, a se za Vás modlití; vzpomínati budeme též ve svých skupinách. Vzpomínáme i na Vás, vy druhové, kteří jste vzdáleni od nás, a prosíme Všemohoucího, bychom brzo v šťastném shledání se zde sejítí mohli.

Však oni na nás také vzpomínají a více nežli my. Vím ze zkušeností, jak se vzpomíná, a čítáte to v pozdravech, které nám posílají.

Leč nejen vzpomínají, ale oni též si přejí, by Sdružení, které museli opustiti, nezaniklo, aby zkvétalo dále.

Proto my pozůstali slibme si, že přání jejich budeme pamětliví, vždyť mnohých je to přání poslední, které jediné nám zanechali. V těžkých dobách poznali jsme tím více a jasněji, čím nám naše Sdružení bylo a jest, že nám ukazovalo správnou cestu životem.

Proto všichni pozůstali, zvláště vy členky, hleďte, ať vaše skupiny neupadají, ale dle možnosti je udržujte a nové mladé členy získávejte. Není to sice práce mnoho vděčná, ale časem Vám díky budou vázání ti, jimž jste správnou cestu naznačili, a, až druhové naši se vrátí, tím radostněji je uvítáte; pak zase radostně a vesele zavzní smích a zpěv v našich spolkových místnostech«.

Bohumila A n d r ý s k o v a z Vázan pozdravuje rovněž jménem Omladiny. Vzpomíná, jak četně byla shromážděna Omladina v jubilejním roce 1913, a dnes — bolno vzpomínat, srdce je raněno, ale volá k děvám: »Budme i my hrdinkami a nesme statečně krutý osud války!«

Cyrillská jednota velehradská zapěla dojemně modlitbu za císaře a vlast.

M. V i č á n k o v á z Halenkovic přinesla pozdrav za Omladinu okrsku napajedelského. Dnes cítí každé srdce hrůzu války, proto tak četně shromáždili jsme se u svatyně, kde již předkové naši v těžkých dobách čerpali posily. S důvěrou obracíme se i my ku strážcům svého národa, aby nás neopouštěli, když

jejich pomoci nejvíce potřebujeme. Budme silní věrou a pevní naději a překonáme i nynější trampoty.

M. N á p l a v o v á z Buchlovic přednesla pěknou prosbu:

K zbožným hlasům i náš slabý, dětský hlas
v slavnost dnešní mísí se a vroucně vzývá Vás,
svatí apoštolé, Cyrille a Methode,
dejte sílu, chraňte víru v našem národě;
ať se brzo duha míru zase sklene
na obloze vlasti vojnou rozbouřené;
pomáhejte hojit, léčit bolné rány,
jež tak hojně za té války dány
lidu moravskému, který ve svém hoří
zde na Velehradě Bohu v prach se koří. —
Bože, pro zásluhy svatých Cyrilla a Methoda
ušetř svého česko-moravského národa!

Vojín Flor. M a c h á č z Bojanovic poděkoval jménem vojinů za modlitby a důkazy lásky, jaké vidí na Velehradě; Frant. H a b a ň o v a z Huštěnovic přednesla modlitbu za vojny a o mír. Děvčata znorovská dojemně zazpívala: »Na shledanou!« Kaplan P. Jos. P o s p í š í l z Uh. Hradiště horlil o zachování národního kroje, Alžběta K u t á l k o v á ze Stříbrnic holdovala sv. bratřím:

»Kdybych byla tichá jak vodička z tůně,
přece bych slavila bratry ze Soluně.

Kdybych byla prudká jak vichor na hoře,
přec bych se klonila před bratry v pokoře,

Před Cyrillem svatým, též bratru Methodu
za jich lásku velkou k slovanskému rodu,

Za jich lásku velkou k naší slávké zemi. —
Budíž svatým bratřím sláva mezi všemi!«

Vzletné proslovy přinesli: Pe š l z Vlčnova, H a n z l í k o v á, Marie G e r y š e r o v a z Buchlovic, B a c h a ň z Hluku, V o d í c a a Anežka G a b r i e l o v a z Boršic; prof. dr. O t. T a u b e r z Uh. Hradiště praví, že největší blahobyt byl za rozkvětu náboženského. Vidí se to již v malém. V které rodině se žije nábožensky, tam ani matka neroní slz nad nezdárným dítětem; za to úpadek náboženství má vždy v zápětí hrozné následky a osudné převraty.

Probošt dr. Stojan přečetl pozdravy došlé k poutí od vojinů z bojiště a nemocnic. Pamatovali na nás, v duchu dleli s námi. Navrhl telegramy sv. Otcí, císaři a králi a pánu kardinálu do Olomouce.

Anna O t r u s i n o v a z Boršic přednesla pěknou vzpomínku:

»Ta naše vesnička
tak milá, upřímná,
uprostřed kaplička
bílá se vypíná.

V té naší kapličce
tak mnohá matička,
večer se modlívá
za svého synečka.

A vedle matiček
i děvy klekají,
k Matičce nebeské
v modlitbě volají.

Jedna má bratříčka
na vojně v cizině,
jiná zas milého
vzpomíná jedině.

Kěž boží Matička
uslyší volání,
popřeje s drahými
šťastného shledání«.

Prelát dr. Jan Gró b e l s k i ze Stanislavova vzpomíná, jak před rokem byli tu shromážděni bohoslovci kroměřížského Ústředního semináře ukrainského, navrátili se, ale zlá doba je opětně vypudila. Přišel zase k nám a našel tutěž lásku, kterou jsme jim vloni věnovali. Děkuje za ni srdečně a prosí sv. Cyrilla a Methoda, aby orodovali i za jeho zbědovaný národ.

Tím byla pěkná akademie ukončena. Ve chrámě kázal redemptorista z Brna a venku kázali dpp. Fr. Kl í m a, farář z Ottentalu, P. R y b á k T. J. a katecheta Ad. J a š e k z Kroměříže. Slavné služby boží měl v kostele opat B a ř i n a a na nádvoří staroslovanskou liturgií prelát dr. Jan Gró b e l s k i. Po nich byl uspořádán prosebný průvod s velebnou Svátostí.

K nejkrásnějším poutím velehradským náležela za míru pouť Apoštolátu. Bývala zdařilá nejen účastí, nýbrž i pořadem a obsahem. Aby za války památka její nezanikla, ohlásil ji Apoštolát i letos, ovšem nečekaje velikého účastenství, poněvadž o válečných pobožnostech vystřídalo se už na posv. Velehradě mnoho tisíc poutníků.

V neděli 6. srpna k večeru sešel se hlouček členů Apoštolátu. Ve svatyni měli společnou pobožnost a sv. požehnání.

Ráno sloužil slavnou mši sv. P. Š e v č í k, farář v Blučině, za asistence profesorů dra Aug. Štancla a Vinc. Horáka. Kondukt za zemřelé členy měl dr. Ar. D o s t á l, farář ve Veřovicích, za asistence katech. Osk. M a l é h o z Uh. Brodu a Ondř. Z l a t o š e, faráře v uherské Dluhé Vsi. U oltáře uvítal přítomné dp. P. Rybák T. J. Právil asi toto, pokud jsem si zaznamenal: »Co jest cyrillomethodějským, musí aspoň jednou za rok zavítat na posv. Velehrad. Či není Velehrad ohniskem každé myšlenky cyrillomethodějské? Není vzácným památníkem nad hrobem skrytým našeho přemilého Otce, jenž se svým bratrem zplodil nás pro nebe skrze evangelium?

Stojíme u pomníku hrobu sv. Methoděje. Když se děti shromáždí z různých končin na hrobě otcově, zváží: před nimi vynořuje se a vyvstává milá postava drahého otce, vidí v duchu milou jeho tvář, otcovské starostlivé oko, sešedivélou hlavu, u-

pracovanou ruku, slyší otcovská jeho slova, napomenutí, rady, povzbuzení, cítí jeho lásku a navzájem opět úžeji se sblíží; neshodli-li se v něčem, odpouštějí si a opět jako dítky jednoho otce se vroucně milují.

Není to obrázek naší pouti sem na posvátný Velehrad k hrobu našeho Otce, sv. Methoděje? Nevystávají před našima očima milé postavy našich velkých Otců, bratří soluňských; pravých velikánů: jedna přísně kajicné, učenecké tváře, druhá tváře otcovské a starostlivé postavy mužů odumřelých světu a sobě, mužů, kteří pracovali pro nás, žili pro nás, trpěli pro nás? — Jejich krátký životopis jest: žili Bohu a nám. V duchu vidíme dílo, které vykonali: Cím učinili náš Velehrad — prestolem arcibiskupským, metropolí říše velkomoravské, jak povznesli jazyk náš, povýšivše jej na jazyk bohoslužebný, jak osvětou obdařili národ náš. Vidíme jejich námahy, pot, jejich utrpení a slzy a blahoslavíme je, v duchu slyšíme, jak hlásají předkům našim moudrost nejvyšší, učení nejdůležitější, jak nás učí Krista znáti, Matku Jeho, naši ochránkyni, jak nás učí slovem a příkladem sebe navzájem milovati; slyšíme, jak se zastávají našeho národa na místě nejpřednější, jak hájí zdatně naši spravedlivou věc. Zde se cítíme sobě opět bližními, zde se usmírujeme, zde si sami sebe více vážíme, zde se vroucněji zase milujeme a zpíváme nadšeněji: »Dědictví otců zachovej nám, Pane!«

Poněvadž víme, že tito naši drazí Otcové žijí, nás milují a za nás u Boha prosí, čerpáme novou útěchu, novou sílu, nové naděje, a proto Vás všechny účastníky Apoštolátu upřímně na posvátném Velehradě vítám.

Ale ještě z jiného důvodu budtež nám upřímně a srdečně vítání! Patřím-li na Vás, na zástupce Apoštolátu sv. Cyrilla a Methoda, na kněze i nekněze, tane mi na myslí první nejkrásnější apoštolát cyrilomethodějský, to jest naši velcí apoštolové sami se svým věrným stádcem. To byl nejkrásnější, to byl pravý apoštolát. Sv. Cyrill a Methoděj milovali to stáde, pro ně žili, pro ně se obětovali, jemu svým příkladem svítili, jejich jedinou snahou bylo, aby símě víry Kristovy zapustilo co nejhlubší kořeny v našem národě a přineslo hojně štěstí pravé a jediné osvěty a pak si razilo cestu k našim pobratincům. A věrně stádece poznavši jejich oběti, věřilo jim, důvěřovalo, milovalo je a podporovalo mravně i hmotně. Není to krásný vzor pro náš Apoštolát?

Ve stopách tohoto prvního apoštolátu má kráčetí zajisté i Apoštolát náš. Zde na hrobě velikého našeho apoštola chceme my kněží zase se nadchnouti, býti věrnými učedníky otců svých; chceme v duchu Kristově pro svůj národ žiti a pracovati, strádati a trpěti; ale i na vás, milí členové Apoštolátu, jest, abyste se pro dílo to nadchli, modlitbou a almužnou je podporovali, aby štěstí pravé víry v naší vlasti českoslovanské bylo utvrzeno ano šířilo se i mezi ostatní kmeny slovanské.

Stojíme zde před trůnem apoštolů, milým našim oltářem velehradským, jsme shromážděni ve svatyni zasvěcené vítězné Ochráně Moravy a jsme u památníku našich apoštolů. Čeho jiného nám třeba než prositi naše sv. apoštoly a prvé Otce, aby stádce svého neopouštěli v této pohnuté době, volati k naší vítězné Ochráně, Královně apoštolů, aby při nás a našem díle pomocí svou stála a aby Král apoštolů i našeho Apoštolátu, Ježíš Kristus, dal našemu dílu hojného požehnání. Tak doufáme, že i náš Apoštolát sv. Cyrilla a Methoda přispěje k tomu, abychom zůstali nejen zdravou větví Slovanstva, ale zvláště svěží kvetoucí a plodonosnou ratolestí na stromě jedné, svaté, apoštolské a obecné církve Kristovy Amen«.

Nadšená tato v pravdě apoštolátní promluva osvědčeného kazatele byla vyslechnuta velmi pozorně ode všech přítomných.

Po osmé hodině shromáždili se všichni ve slovanské dvoraně, kde zahájil schůzi probošt dr. Ant. C. Stojan, vítaje všechny srdečně a omlouvaje nepřítomnost předsedy a místopředsedy. Praví, že nebylo zvláštního povzbuzení k této pouti, a přece věrní přišli i na slabé zavolání. Poznává z toho, jak pouť tato, již se účastňovaly hlavně dámy, se vžila a zalíbila. Co nám schází na počtu, chceme dodatí na horlivosti. Udělil slovo profesorovi Kar. F a d r u s o v i z Kroměříže. Jadrnými slovy a jasnými barvami vylíčil celou duševní bídu dnešní světové války, ukázal živě, jak válka zhoubně působí na vzdělanost a mravnost a jaké spousty hrozné přinese i církvi. Musíme se svědomitě připravovati, abychom zdolali po válce zhoubné její následky.

Probošt dr. Stojan podal jednatelskou zprávu Apoštolátu, již přineseme jindy, a katech. Ad. Jašek doplnil jí o stavu časopisu našeho Apoštolátu, o misích na Balkáně, o knižních sbírkách a darech vojínům a j. Prof. dr. Aug. Štancl z Kroměříže promluvil o našich snahách, jež na jiném místě přinášíme.

S povděkem byly vyslechnuty všechny řeči. P. Rybák T. J. ukázal pak členům Apoštolátu museum velehradské, zatím co v sále slovanském konaly se užší porady Apoštolátu.

Dr. Stojan rozhovořil se o exercičním domě na Velehradě. Kdyby nebyla vypukla válka, snad část domu by už stála. Dobroděnců ovšem myšlenka ta má málo, a proto třeba neustále upozorňovati na jeho důležitost. Potřeba duchovních cvičení jest nutná, a exercitantů též každoročně přibývalo. Rektori P. S c h m i d t oznamuje, že bude už letos po prázdninách na Velehradě otevřena misijní škola. Začnou malým semínkem, podnikem velmi skrovným, zařídí školu, která by vychovávala řeholníky, věrověsty, apoštoly, Cyrilly a Methody nebo aspoň Stojany. Nebude to seminář pro kněze duchovní správy, nýbrž přímo pro misionáře a pro řeholníky. Výchova bude přísně náboženská, hoch hned s počátku bude veden k sebezáporu, aby byl připravován pro činnost misijní. Budou přijímáni hoši, jak se přijímají do středních škol. Bude asi šestitřídní, soukromá,

zkoušky ku konci každého roku budou konány na jesuitském gymnasiu v Praze. Hochy vydržovati budou rodiče sami. Plat je stanoven na 400 K ročně. Doufá, že v národě cyrillomethodějském najde se několik ideálních nadšených rodičů, kteří by chtěli věnovati hochu Pánu Bohu.

P. Al. P o z b y l, kaplan ze Zubří, praví, že přišel načerpat nadšení a síly pro své snahy cyrillomethodějské. Kdysi jako student zamýšlel jíti do Lovaně, aby se stal misionářem. Když neuskutečnil myšlenky té, chce aspoň něco vykonati pro misie. Přál by si, aby národ náš pamatoval na misie. Za tím účelem navázal styky s generálem Společnosti Božského Slova (ve Steylu), aby se ujal i na Moravě. Bylo vyjednáváno, aby dostali domy ve Valaš. Meziříčí, v Paskově, ale sešlo z toho. Snad se to podaří jinde. Aby misijní myšlenka se rozšířila, budou vydávati příštím rokem též český misijní časopis. O tomto pokusu rozpředl se delší rozhovor. Někteří myslili, aby se netříštily síly a podporovalo se, co už máme, aby to vzrostlo a zmohutnělo. Smutné zkušenosti staly se zavedením cizích misionářů na Balkáně. Ustanoveno však, upozorňovati na misijní školu velehradskou a podporovati ji.

Na to zástupcové odboru olomuckého, brněnského, záhřebského, lublaňského, dakovského, križevačského a krčského volili členy Ústředního výboru na tři léta. Zvoleni byli: Jeho Excel. světící biskup dr. Kar. Wisnar, apoštolský protonotář, prelát dr. Jan Pospíšil v Olomouci, probošt dr. Ant. C. Stojan v Kroměříži, kapitul. děkan dr. J. Schneider v Kroměříži, assessor J. Vychodil, farář v Cholině, arcib. tajemník a univ. profesor dr. Kamilo Dočkal v Zagřebě, profesor dr. Frant. Grivec v Lublani, děkan Ign. Zavřel, farář v Přerově, Jan Dvořáček augustinian, správce fary na St. Brně. Za náhradníky: J. Krátký, farář ve Ptení, Balt. Hřiva, farář v Napajedlích a Ad. Jašek, katech. v Kroměříži. Tím porady Apoštolátu byly skončeny.

Prof. Dr. Aug. Štancl.

Naše snahy.

Předneseno na posv. Velehradě o pouti Apoštolátu sv. Cyrilla a Methoda
6. srpna 1916.

Nakoly Apoštolátu sv. Cyrilla a Methoděje jsou tak rozmanité a tak rozsáhlé, že nebudou nikdy vyčerpány při vrkavosti a nestálosti lidské povahy. Světlo od Krista Pána rozžaté ve shromáždění apoštolském má planouti i v Apoštolátu našem a má viditelnými učiniti nejvyšší ideály, jsoucí odleskem krásy samého Boha i v rozsáhlém Slovanstvu.

Řeknete. Smělé plány! Kdo dovede je splniti?

Jinak odpovědět nemohu, než že ukáží na ty, kteří žijí životem apoštolským, na chloubu a sílu naší církve, na naše řehole.

Jak málo jest však právě pro ně mezi naším lidem československým pochopení a porozumění! Na kněze dají rodiče rádi své synky, a není jistě větší radostí našich matek než vidět syna u oltáře vykonávat úkony svaté. Ale aby syn se stal mnichem anebo knězem řádovým, o to se nepřičinují.

Tím ovšem nikdo nechce někoho donutit ku stavu, pro nějž sám povolání necítí, to by byl vyložený a neodpuštělný zločin nejen proti donucenému, nýbrž i proti sv. církvi, ale každý uvědomělý katolík si musí přát, aby povolání ku stavu řeholnímu už v rodině a ve škole bylo aspoň pěstováno. Pán Bůh se nestal chudším než byl za časů apoštolských, a jestli tehdy, za naprostého úpadku náboženského života, se našlo 12 mužů, prvých a největších řeholníků, pak jistě dnes mezi miliony katolíků jsou jistě ještě četnější povolání ku stavu řeholnímu. Ale povolání ta spí, ba dokonce jsou i dušena.

Rodiče aspoň by měli častěji ukazovati na pomíjitelnost všeho pozemského a při tom by neměli zapomínati vylíčiti v pravých barvách věčnost slávy nebeské a vznešenost duší odhodlavších se co nejvěrněji následovati Krista Pána. To není život ani pro svět zmařený, naopak je to sůl nadpřirozená dodávající i životu pozemskému půvab a cenu. Jak bídným by se cítil ubožák ve svých zalátaných šatech s kusem tvrdého chleba k obědu, kdyby nikdy nemohl spatřiti františkána nebo kapucína, který z lásky k chudobě snad opustil zajištěné postavení zaručující mu dostatek všeho, aby se spokojil chudíčkým šatem a vyžebnaným jídlem v řeholi sv. Františka. Tak se stává pravý řeholník lékem pro bídu světskou.

A co je život lidský u většiny než velký a těžký kříž? Není-li pak u katolíků tolik zbabělců prchajících z bojů životních dobrovolně samovraždou, pak hleďte sílu jejich v tom, že mají řehole! Uprostřed vřavy velkých měst stojí oasy míru a pokoje, naše kláštery, a společná modlitba v choru mnichů zní jako útěcha pro rozbolněné srdce lidské: **»Mlč! I pro tebe je mír a pokoj zajištěn, půjdeš-li po cestě těchto mužů, odřekšíc se všeho i své vlastní vůle!«** A kdyby jen jediné zmučené lidské srdce se upokojilo, už by kláštery vykonaly velmi mnoho; ale těch utýraných srdcí jest bez počtu. Nezasluhují ona útěchy? Naše řehole jí dají Uvažujte, je-li ještě pěknějšího povolání?

Velebí-li Písmo sv. dovedného lékaře a vzdává-li mu nejvyšší úctu, co patří teprve pravému a celému řeholníku, těšícímu choré duše?

Dnešní svět schoulostivěl a jeho jediným přáním jest: Málo práce a mnoho požitků! Kdyby svět neshnil a poklady z rukou božích se nepromrhaly, kdo by chtěl světu zastupovati tuto cestu? Ale právě proto, že pokrok všeho záleží v pohybu a

práci a to v práci vykonávané jako pokání, vždyť se jde po úzké cestě do života, proto najdete v církvi řády, konající nejtěžší práce po nejnádhernější bohoslužbě. Navštívte přísné benediktiny! Když jiní ještě odpočívají, před čtvrtou hodinou ráno už je zve klášterní zvon do choru, a když jiní teprve vstávají, najdete je už při nejpilnější práci za hrobového mlčení. Tak vyrůstají mužové práce a povinnosti, kteří kdysi vysušili bažiny evropské, překlenují přes veletoky první mosty a postavili nerozborné pomníky svého hesla: modli se a pracuj! Celý svět bojuje dnes proti nám a přec odrážíme dosud útoky ku podivu všech. V nás zbylo ještě něco ze starých klášterů, zvláště v říši německé; pořádek, smysl pro povinnost a vášnivá láska k práci!

Školy pro tyto vlastnosti musí však být znovu vybudovány mezi lidstvem ku blahu jeho. Proto nám už třeba klášterů, a rodičové, kteří dovedou vzbudit zájem pro život řeholní, úctu a lásku k němu, vykonali velký kus užitečné práce pro lidstvo. Budoucí pokolení vzpomene na ně v modlitbách svých, poněvadž užívatí bude ovoce jejich modliteb a práce.

Ale není to přílišná oběť: rozloučiti se se svými milými snad navždy? Jistě že rozloučení bolí, ale z bolesti vyrůstá štěstí. Jak může být šťastným, kdo nikdy nic nezkusil? Byl by se zrovna opájel štěstím sv. Pavla, kdyby nebyl zkusil tolik pronásledování? A sv. Alois byl by tak blaženě umíral, kdyby nebyl obětoval své rodiče, příbuzné, vévodství, důstojenství a bohatství? Proč byste vy, rodičové katoličtí, chtěli zabránit největšímu štěstí svých dětí? Konečně, což je pobyt vezdejší proti spojení věčnému v nebi? A řeholník může je nejjistěji navázatí. Vízte, co získá domov a rodina řeholníkem!

Ale řeholník není ani pánem své vůle! Není, ale v tom je právě velká výhoda, poněvadž zodpovědnost se zmenší a ubude také uvažování, co a jak zaříditi, zbývá jednoduše vyplniti pouze daný rozkaz. Za takových poměrů se nervy nerozruší ani se nelze tak snadno dostatí do vysilujících rozporů, za to je možno vši silou sjednocené vůle dáti se do práce. Jen tyto poměry vysvětlí obrovská díla vykvetší z našeho řeholnického života. Nestačí kolikrát celý dosti dlouhý život lidský, aby se přečetla všechna díla sepsaná od jediného jen řeholníka, a tento muž se jistě více modlil než psal a jistě tak dlouho také se učil od jiných. Něco podobného dokáže jen vůle podrobená rozkazům svých představených. Vzpomeňte sv. Tomáše Aquinského, Duns Skota, Mabillona, Papebrocha a jiných a jiných, a dáte nám za pravdu! Jen tak vycvičená vůle dovedla vymýtiti pralesy, vzdělati pusté kraje a vzdělaností získati národy surové.

Vzpomenete-li si však prohnanych strůjců světové války, doznáte, že takové nestvůry jsou možny jen proto, že upadl náboženský život, shasly nejvyšší ideály a zpustly kláštery.

Je to zvláštní, že úpadek řeholního života znamená také úpadek národů a celých říší a končí osudně. Husitismus u nás

pobořil množství klášterů a následek byl, že upadl náš život veřejný. Luther zpusťošil kláštery, a za ním připlížila se strašná třicetiletá válka. Josefinismus a klamné osvěťářství vyplenily kláštery, a po nich přišla revoluce s Napoleonem. V posledních letech slavila vítězství po širém světě svobodomyslnost, učenněji zvaná liberalismem, Bůh, jeho zákon a jeho zřícení jako řeholnictví se prohlásily veřejně za překonané veličiny, ale nepřišla po těchto zpupných slovech dnešní válka nejstrašnější se všemi hrůzami svými, podvody a bezměrnou lichvou? Chcete-li

Národní kroje bukovinských Rusinek.

zabezpečiti mír svým potomkům, pak bude nejjistějším naplniti kláštery stávající a připraviti cesty budoucím!

Vykládejte svým dětem o sv. Benediktu, sv. Dominiku a Františku, sv. Vincenci, sv. Ignáci a Alfonsu z Ligory, vypočtete jim, co vykonali ti to veleduchové pro lidstvo utýrané a usoužené, a uvidíte, jak vzplanou oči některého z vašich dětí, jež snad si povzdechne: »Jak rád bych také něco takového vykonal!« Možná, že to je první záblesk perly vložené od samého Boha do srdce vašeho dítěte, nuže, pěstujte ji modlitbou, dejte schopné dítě své do školy, kde by povolání jeho dožrálo, neli-

tujte nákladů! V tomto případě si získáváte v pravdě z mamony nepravosti přátele, kteří vám pomohou do nebe!

Než nepotřebujeme jen pro sebe řeholního života, je ho třeba i pro ostatní Slovaný. Větší díl Slovanstva úpí v duchamorném rozkolu, neuznáváje římského papeže a tím se odtrhuje od jednoty víry a proto také od pramene jediné pravé vzdělanosti. Splňte tedy rozkaz Spasitelův, aby všickni jedno byli, a i Slované se všickni vrátili do jediného pravého ovčince Kristova! —

Je to dílo obrovské. Slované pravoslavní odtržení od pramene pravé vzdělanosti jsou ve svém celku, tedy ne v jednotlivcích, zaostalí, ale na druhé straně, jsouce díky východu, mají bohatou a nádhernou bohoslužbu ve svém starém jazyce se svými zvláštnostmi v posvátném umění a životě náboženském.

Misie mezi Slovaný pravoslavnými musí počítati s oběma okolnostmi a musí jim dodati pokročilou vzdělanost a při tom vyhověti zvláštnostem v jejich životě náboženském.

Slované pravoslavní mají sami své řeholníky, staré basiliany, kteří ovšem pro ztrnulost východu také upadli. Vlejte jim nový život jako učinil benediktinům nezapomenutelný Guéranger anebo vytvořte slovanské opatství benediktinské, které by splnilo dávný sen Karla IV. a bylo kmenem pro nová opatství mezi Slovaný pravoslavnými! Co by znamenalo takové opatství se svým nádherným chrámem a slovanskou, velkolepou, bohatou bohoslužbou, se svou školou, nejrůznějšími dílnami, svými polnostmi, vinicemi a lesy pro naše bratry odštěpené? Moderní sv. Havelský klášter by to byl a nový Athos!

Ale světlo vyzážené z takového slunce nutno zachytili a udržeti, a k tomu třeba jezuitů s jejich vynikajícími ústavy, misie a exerciciemi, k tomu třeba františkánů a kapucínů, kteří se cele věnují prostému lidu, k tomu třeba jiných řeholí, které se věnují nemocným a opuštěným a také výhradně ženskému pohlaví. Co práce a kolik dělníků tu třeba a hlavně řeholníků! Naplňte rozsáhlé, ale poloprázdné kláštery našich dominikánů, františkánů, kapucínů, jezuitů a redemptoristů, a vy jste umožnili misie mezi národy slovanskými! To je úkol náš! Na ten úmysl se modlete, na tento úmysl sbírejte a v tomto duchu pěstujte povolání řeholní, postřehnete-li je u dítek svých. Poradte se se svými duchovními o tak důležitém povolání, ale nezanedbávejte ho!

Osvětová práce v zabraném území.

Sakmile dovolují poměry, ihned vojenská správa přikládá pilnou ruku, aby vzkřísila bývalý život rozrušený válkou v zabraném území. O úspěších podává zprávu apoštolský polní vikář, biskup Emerich Bjelik v Srbsku a na Černé Hoře:

V čerstvé paměti jsou ještě chrabré činy obětavosti našeho vojska na jihovýchodní frontě, které vykonali v boji proti statečnému a tuhému nepříteli, proti opevněním a v obtížném území, činy obrovské, jež budou ještě pozdním pokolením zářícím příkladem. Ale právě tak obdivuhodná jest osvětová práce, kterou tito rekové po mohutném zápolení zahájili a která jest v nejpřednějších rozvoji. C. a k. vojenské generální velitelství v Srbsku vykonalo obrovské věci.

Jakmile schopnost odporu srbské armády byla zlomena a nastoupila ústup, donutila také většinu občanského obyvatelstva k ústupu. Křížová cesta, kterou se musilo bráti, jest vyznačena mrtvolami mužů, žen a dětí, hladem, zimou a vyčerpáním zemřevších. Jen málo z nich dostalo se do Černé Hory, kde na ně čekala největší nouze a kde byl již hlad. Ceny za potraviny dosáhly hrozných výšek. Mnozí dali koně a svůj celý majetek za kousek chleba. Byli posláni dále do Skadaru a tam ponechání svému osudu, až naši rekové učinili konec jejich mukám a dovedli je zpět do vlasti.

I v Bělehradě byla nouze a bída nesmírně velká a ještě více v ostatní zemi. Pouze vojenská moc mohla za těchto okolností pomoci. První péče platila přirozeně armádě, pak přišlo na řadu domácí obyvatelstvo. Byly zřízeny lidové kuchyně a polévkové ústavy a potraviny byly rozdávány, aby obyvatelstvo bylo chráněno před smrtí hladem. Jaká to šlechetná odplata za všechno utrpení, které Srbové připravili našim zajatcům.

K tomu přistupují četné nemoci: cholera, skvrnivka, úplavice, kurděje v celé zemi! Byla to krutá práce pro správu a pro naše vojenské lékaře, kteří po tolika námáhách přece byli s to, aby potírali tyto nemoci. Předběžná opatření jsou nyní taková, že každé nebezpečí zmizelo. Nakažlivé nemocnice, karantenní ústavy, útulky pro nemocné byly všady zřízeny. Pečuje se také o to, aby i v nejmenších horských hnízdech choval rolník svůj dům v čistotě, a kde objeví se nějaké podezření nakažlivé nemoci, zahájí desinfekční přístroj ihned svojí činnost. Proti rozšiřování souchotin byla učiněna dalekosáhlá opatření a obyvatelstvu bylo dáno poučení. Byly zřízeny nespočetné koupelny, ba dokonce parní lázně, jaké podobné prohlédl jsem si v Banjici a kamž domácí obyvatelstvo každý týden v jednom dni jest připuštěno.

Kam jest viděti, všude staví se novostavby a baráky, zřizovány jsou osady a jednotlivé domy pro domácí obyvatelstvo. Byly založeny nové katastry, provedeno přesné sčítání lidu, nové silnice postaveny a staré opraveny, aby jednotlivé osady byly spojeny s hlavními silnicemi. Všude povstávají pravá obchodní a průmyslová místa a hospodářské podniky všeho druhu: parní prádelny, pekárny, mlékárny, koželužské dílny, mlýny a dílny nejrůznějšího druhu.

Zejména v dolech, ležících nedaleko hlavních cest, byla zahájena těžba, tak v krupanjské pánvi, v olověných dolech

u Babe, v uhelné pánvi u Vlasky, ve vydatných dolech v Ripanji a Majdanbeku.

Vojenský generální gouvernement zastihl v Srbsku nejneutěšenější školské poměry. Školní budovy byly z části zničeny, školní dítky úplně bez dohledu a od balkánské války bez vyučování. Školství i v dobách míru bylo na velmi nízkém stupni. Nucená školní návštěva nebyla a pouze zlomek dětí chodil do škol, které často byly velmi vzdálené. Proto jest počet analphabetů hrozně veliký, takže v jedné osadě bylo nalezeno pouze několik lidí, kteří uměli čísti a psáti.

Navštívil jsem několik škol, kde právě započalo vyučování, a shledal jsem u všech dítek největší neznalost náboženství: znamení kříže, modlitba, Bůh a věčnost byly jim cizí. Rodiče i matky provozovali politiku a nestarali se o výchovu svých dítek a rovněž neznali náboženských povinností a také jich nevykonávali.

Školní mládež vytrhnouti z nepořádku, uděleti jí řádné vyučování, vzdalovati dítky od vnějších škodlivých vlivů, to bylo prvním úkolem, který správa rázně provedla.

Zpustošené školy byly obnoveny a školní mládež dána pod dohled vychovatelsky vzdělaných poddůstojníkův a brzo vzniklo v zemi na sta škol, které příjemně překvapovaly čistotu, pořádkem ve školní budově, jakož i bezvadnou kázní dětí. V Bělehradě a okolí bylo zřízeno asi 20 škol, také pětitřídní katolická škola obecná, kde jsem již zastihl 170 dítek, které rovněž projevovaly naprostý nedostatek znalostí náboženství.

Sčítání dětí bez rodičův a sirotků bylo brzo provedeno, a tu vyšlo hrozně velké číslo až 10.000.

Nejdříve malé dítky jsou vzaty do ochrany, dává se jim jídlo a šatstvo a nyní pod vojenským dohledem zakládají se dětské útulny.

Nedorostlá mládež jest prakticky vyučována v zemědělských a živnostenských kursech a přivyká se práci, rovněž tak připravuje se založení různých dívčích a chlapeckých odborných škol.

Je příznačno, že dětem dostává se nejen vyučování, nýbrž i jídlo. S každou školou je spojen polévkový ústav, ve kterém děti nemajetných rodičův dostanou zdarma jídlo. Školné se neplatí, i školní knihy jsou dávány zdarma.

To je skutečná osvětová práce, která se zde koná.

Kdo dnes přijede do Bělehradu, nalezne oživené město. Rozstřílené domy na obvodu a zejména v pevnosti Kalimekdaru připomínají boje blízké minulosti. Všude je viděti horečnou činnost štikově šedých: domy jsou upravovány, dlažba jest opravována, velká elektrárna byla zřízena a opatřeno město světlem; elektrická pouliční dráha jezdí po všech tratích, obchody, restaurace a kavárny jsou otevřeny, na ulicích panuje čilý život.

Přes 60.000 obyvatel vrátilo se již do Bělehradu a také města a osady ve vnitrozemí se zalidňují.

Kázeň, pořádek a čistota a také dobročinná zařízení činí na obyvatelstvo hluboký dojem a toto samo se snaží následovat daného příkladu. Musí bezpodmínečně správně stříci přinášeti byt i prozatím ještě ne lásku, přece úctu a důvěru.

Stejně pozeňnanou osvětovou práci lze pozorovati na Černé Hoře. C. a k. vojenský generální gouvernement v Cetyni musí ještě bojovati s četnými obtížemi, aby zmínil nouzi a zavedl v zemi pořádek. Namnoze se již podařilo vykonati velký kus práce, která již dnes nese bohaté plody a projevuje se v uznání obyvatelstva. Toto oproti nám je nápadně přátelské a projevuje naši správně nejen úctu a důvěru, ale i lásku. Snad pocituje, jak je obtížno do této chudé a vyhladovělé země pouze nákladními automobily, soumary a lanovými drahami dopravovati přes Lovčen až do Cetyně nutné potraviny, kterých také obyvatelstvu se hojně dostává.

Obvod generálního gouvernementu v Srbsku a na Černé Hoře je rozdělen ve krajská velitelství a tato, jakož i jednotlivé obce jsou spravovány vojenskými osobami; a když pozoruje se činnost jednotlivých činitelů, musí se každý diviti, s jakou odbornou znalostí a obratností plní dnes svoji povinnost jako správní úředník vojín, který ještě včera se zbraní v ruce účastnil se boje.

V Albanii je správní moc v rukou nejvyššího vojenského velitelství armády. Také zde bylo a je nutno překonati velké překážky a zmírniti velkou nouzi. Zejména citelným byl nedostatek silnic a tyto musely býti vystavěny a také jsou budovány koňské polní a lanové dráhy, aby po nich dopravováno bylo armádě střelivo a této, jakož i schudlému obyvatelstvu potraviny. Podobná osvětová práce jako v Srbsku a na Černé Hoře, zejména však zdravotní opatření v těchto zamořených krajínách vyžadovala mnoho práce a úsilí a byla již s úspěchem provedena. Také zde pracuje 70 dělnických oddělení pro blaho země.

Musím ještě zdůrazniti, že ve všem tomto zabraném území naše správy nejují největší péči hrobům padlých vojáků, aby dostalo se jim vše, co může dát láska a úcta drahým hrdinům. Ve všech zdravotních ústavech nalezl jsem úzkostlivý pořádek, vhodné duševní a tělesné ošetřování a musím zdůrazniti obětavou činnost našich vojenských lékařů, kteří často za překvapujících poměrů vykonali velké dílo. Také o náboženské potřeby je co nejlépe postaráno. Armádě v Albanii je přidělen příslušný počet duchovních a každému zdravotnímu ústavu vždy jeden polní duchovní. Ve vojenském gouvernementu v Bělehradě a v Cetyni řídí vždy jeden polní superior duchovní péči v zemi, a ke každému krajskému velitelství a zdravotnímu ústavu je přidělen vždy jeden polní kurát; a doufám, že dotyčnými ordinariaty vyžádaní a ještě službu nenastoupivší duchovní brzo

budou vysláni na svá služební místa. Neboť jestliže někdo a jestliže někde, tu především útěchu a posilu potřebuje zejména vojín a zejména zde, daleko od ženy a dětí, daleko od vlasti.

V Srbsku bylo vedení katolického domácího obyvatelstva rovněž svěřeno polnímu kleru. Pouze v Bělehradě je nyní přes 4000 katolíků, pro které byl dán polní kurát, který také vyučuje náboženství v katolické obecné škole.

Bohužel není nikde ani kostela, ani kaple a je třeba k tomu přizpůsobiti vhodné místnosti. I v Bělehradě byla pouze malá vyslanecká kaple, která pojala sotva 150 osob. Úpravou a vy-

Bukovinský rusínský kostelík zpola zděný.

svěcením trůnního sálu v konaku v kapli, které bylo slavným způsobem vykonáno 2. dubna, byla prozatím v Bělehradě zjednána odpomoc.

Ke konci musím vzpomenouti obětavé činnosti polního kleru na tomto poli a vysloviti všem vysoce důstojným pánům svůj dík a nejljnější uznání. Kěž nejbohatší požehnání Boží provází osvětovou práci naší vojenské správy! Kěž Boží ochrana spočívá na našich zmužilých vojínech!

Cetyňské Noviny přinášejí pak posledně tuto zprávu:

Zrovna na den je dnes sedm měsíců, co Rakousko-Uhersko přes to, že ještě stále bojuje na severu a na jihu, zahájilo pokojné dílo osvěty, aby přineslo opět těžce zkoušenému lidu, skleslému pod tíží čtyřleté války, požehnání míru, pořádku a pokoje. První opatření po zřízení vojenského úřadu správního a po rozdělení země v kraje platila opatření potravin, a v tom

zahrnuta byla také opatření a obdělání polností od začátku války téměř vesměs ležících ladem. Sta tun obilí, mouky, soli a jiných důležitých potřeb životních byla z monarchie dovezena. Tato množství drahocenného zboží byla za nejobtížnějších poměrů do země téměř nesjízdné dopravena a přenechána poněkud zdarma hladovícím ubohým obyvatelům. Den co den jezdily kolony automobilů a vozů, sta koní ze skladišť krajských a okresních s těžkým nákladem, aby se rozjela všemi směry do vnitra země. Ruku v ruce se zásobováním Černé Hory potravinami šla stavba nových aneb zlepšovaných dosavadních cest. Bylo potřeba mnoha tisíců dělníků, aby tyto cesty byly učiněny sjízdnými, aneb aby byly vystaveny cesty až do nejvzdálenějších údolí země krasské. Každý dělník dostával denní mzdu a potraviny za svou práci. Do všech vojenských nemocnic a zdravotních ústavů byl otevřen přístup občanskému obyvatelstvu, potřebujícímu léčení. S potěšením vidíme, jak v lidu roste porozumění pro naše opatření k potírání nálezů a bahenní zimnice, také všeobecné očkování proti různým nakažlivým nemocem mohlo být provedeno rychle bez prostředků donucovacích. Ve všech městech pečují zdravotní komise o čistotu a obecný blahobyt lidu. Mládeži byly otevřeny školy od války balkánské zavřené. Škody na kostelích, budovách školních a farních byly zjištěny. Sedlákům bylo dáno nejen obilí nejlepší jakosti na výsev, ale také nářadí a stroje, takže polnosti byly opět obdělány v tak velkém rozsahu, jako nikdy před válkou. Dříve než se kdo odváží doufat, poskytne země Černých Hor zásluhou horlivé práce kulturní obraz míru. Vedle zachování pokoje a pořádku, vedle opatření zdravotních a policejních je především zvelebení blahobytu, povznesení obchodu a jednotná spravedlnost cílem správy naší na Černé Hoře. Zdravý smysl tohoto národa, žijícího ve stavu přírodním, pozná, že chceme jen jeho nejlepší, odstranivše při tom starý zlovyk národů balkánských, totiž obohacování mocných a vlivných na škodu slabých a chudých. Nás uspokojuje pozorování, že v lidu už začíná pronikat správný názor, spojený s poznáním, že soused dříve podezřívavý a nenáviděný může být nejen strašným odpůrcem, nýbrž také nejmocnějším pomocníkem a že do země Černých Hor nás nepřivedla mstivost, nýbrž vůle božské prozřetelnosti. Tak nechť Černá Hora jde na dále lepší budoucnosti vstříc, už ne proti Rakousko-Uhersku, nýbrž s Rakousko-Uherskem.

Ad. Jašek.

Na slovanském východě.

Vzpomínky z cest.

Mezi Rusíny.

(Pokračování.)

Kromě Basilianů mají Rusíni ještě Studity. (Ustav studyt-skyj lavry sv. Antonija Pečerskoj v Sknylově pod Lvovom). Jsou založeni metropolitou Šeptickým r. 1905.

Dějiny východní církve mohou se honositi mimořádnými zjevy přísného kajičného života, které po celém východě dlouho do středověku se udržovaly a ani v Rusku nebyly neznámy. Vyrostly ze zvláštního rázu východní zbožnosti. Sjedenáctá církev rusínská neměla už ani na papíře — jak dosud ve svých stanovách mají kláštery ruské aneb skutečně i zachovávají některé kláštery athosské — původní přísnou řeholi starých mnichů, proto metropolita Šeptický založil klášter přísných mnichů Studitů, jichž jméno pochází od kláštera Studion v Cařihradě, založeného r. 463 od Fl. Studia. Klášter ten byl v rozkvětu v 8. a na počátku 9. stol. za sv. Teodora Studity, kdy míval i na 1000 mnichů. Mniši jeho žili dle pravidel sv. Basilia, jež sv. Teodor jen v něčem doplnil. Působení jejich odnášelo se k vědám a ke skutkům lásky k bližnímu. Dle jejich přísných pravidel složil Šeptický i typikon pro nový svůj řád, aby církvi východní mohl ukázati, že u sjednocených pěstuje se strohý mnišský život tak, jak kvetl za největšího rozmachu v církvi východní.

V úvodě typyka (řeholních pravidel) bratřím praví: »Kromě sv. evangelia máte znáti a životem prováděti pravidla sv. Otců, sv. Basila, sv. Teodora Studity a nauky ctihodných Otců našich Makaria, Dorotea a Benedikta. A v životě svém máte se starati, abyste vstoupili ve šlépěje sv. bohonosných Otců našich, Antonia Vel., Pachomia, Eutymia, Savy, Onufria, Antonia a Teodosia Pečerských i kněze sv. mučenika Josafata a jiných ctihodných Otců našich«.

Jak přísná mají pravidla, jež dosud též svědomitě jsou zachovávána, uvedu příkladem jen několik. Při dobrovolné chudobě se praví: »Kdo by z mnichů podržel u sebe peníze bez požehnání představených, měl by těžký hřích, uvrhl by na sebe církevní klatbu a v případě smrti nebyl by církevně pchrben«. Z příjmů klášterů třetina budiž věnována skutkům milosrdenství.

Při oddílu o andělské čistotě praví: »Každý klášter buď tak zbudován, aby měl pouze jedny dveře dovnitř a na ulici nebylo oken. Dovnitř ženským přístup jest zakázán a mužským toliko se svolením igumena (představeného) nebo jeho zástupce.

Mnich nesmí nikdy opustiti klášter bez průvodu tovaryše.

Igumen nesmí ani vyjiti ani vyjeti z vesnice, v níž stojí klášter; zaopatřit klášter potřebnými věcmi buďtež posílání dva mniši. V případě nutné potřeby vyjížďky igumena musí předložiti záležitost všeobecné radě domácí (všech mnichů) a bez průvodčího nemůže vyjiti.

Rozmlouvatí s ženštinou není dovoleno mnichovi bez povolení všeobecné rady. Mluví-li s ženštinou, vždy u přítomnosti ještě jednoho mnicha, vyjma, mluví-li s matkou nebo se sestrou.

Vlasy mniši nosí krátko přistříženy a brady dle církevních předpisů si neholí.

Mniši spí ve svých řasách (mnišských šatech) na tvrdých lavkách dle možnosti každý ve zvláštní cele«.

O postech praví: »Neužíváme nižádných opojných nápojů kromě slabosti, v níž představený může povolit trochu vína nebo medoviny.

Masa nikdy nejíme a ryby toliko ve dny, kdy řád dovoluje.

Igumenovi jest volno v čase těžké práce dovoliti požívatí nábělu o některých dnech označených v postním pořádku.

Při oděvě praví: Mniši chodí bosí, v sandálech nebo v botách dle potřeby místa a času, jak určuje všeobecná rada.

O pořádku denním se stanoví: »Mniši za den modlí se 8 hodin, pracují 8 hodin a odpočívají se spánkem 8 hodin.

Vstávají o 10. hod. v noci (dle našeho o 4. hod. ráno) a modlí se do dne; od 12. hod. (6. hod.) začíná první práce a trvá do čtyř hodin; od 4—5 (našich 10—11) oběd a odpočinek, od 5—6 (od 11—12) modlitba, od 6—10 (12—4) druhá práce, od 10—12 (4—6) modlitba. Odpoledne »něspory« a modlitby do tří (našich 9) hodin; o 3. hod. (našich 9) jdou spat a až do 10 hod. spí. O šesté hodině večerní (o půl noci, našich 4 hod. ráno) vstávají na »polunoščníju«.

V cerkvi konají všechny pobožnosti; vyměňují se toliko, když pobožnost trvá déle pěti hodin; zachovávají při všem obřad řeckoslovanský až do nejmenšího předpisu typyka se zvláštnostmi studitské ústavy.

Nech mnich nikdy nepromluví v době po odpočinku po obědě. O svátcích Narození, Zjevení, Zvěstování, Vzkříšení a Nanebevstoupení mají mniši po poledni jednu hodinu oddechu (rekreaci). Ve svátek Seslání sv. Ducha, sv. Štěpána, Pozdvižení sv. kříže a po celý Veliký týden trvá naprostě celodenní mlčení.

Dvakrátě denně rozjímají. Jednou za rok po 8 dní konají duchovní cvičení. Pětkrátě denně navštěvují velebnou Svátost; dvakrátě denně zpytují svědomí; duchovní četbu denně konají čtvrt hodiny, v neděle a svátky celou hodinu.

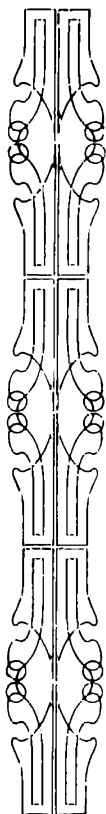
Bez dovolení igumena nesmí ani chvíle ustati v práci za 8 denních hodin. Ve žniva všichni mniši bez výjimky pracují na poli.

Přijímají na prvou zkoušku, která trvá od šesti měsíců do tří let, každého, kdo se přihlásí, ženaté pouze, když splní církevní podmínky.

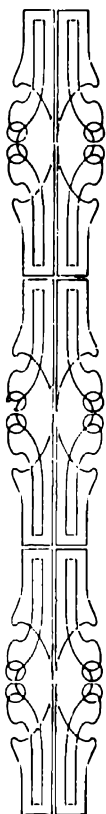
Uzná-li všeobecná rada, po třech letech jsou oblekáni do oděvu mnišského a nová tři léta zkoušky jsou v druhém stupni — archarii. Obstojí-li, teprve potom po měsíčním mlčení jsou připuštěni k věčným slibům ustavičné čistoty, dobrovolné chudoby a naprostě poslušnosti svému představenému.

Chtěl-li by mnich dojíti ještě vyšší dokonalosti v duchovním životě, může po opětných třech letech si vyprositi, aby žil v neustálém mlčení, o postě a modlitbě anebo jako poustevník. Takový dostavši povolení k přísnějšímu životu koná zkoušku opětně tři léta, zůstává »dobrovolně němým« po celý čas, za-

chovávají neustále půst i bez náběhu, třikrát týdně pouze o vodě a chlebě. V těch třech letech koná nejnižší a nejmíce pokročilí práce — posluhy domácí. Může po této dobře provedené zkoušce voliti buď doživotně postiti se a poustevničiti anebo konati v klášteře nejnižší práce. Poustevníkům, kteří se současně zavazují k doživotnímu mlčení, určí igumen nějakou poustevničku k obývání; potřebné jídlo dostávají z kláštera. Igumen jim určí též tělesné zaměstnání.

Rusini ze Zalesčik v národním kroji.

Již z toho jest viděti, k jak strohému životu mniši jsou zavázáni. Jest tu obnoven původní přísný řád starokřesťanského mnišstva, jaké zvláště na východě se hojně rozšířilo.

Týž duch vane i z ustanovení studitských. »V den Paschy (Vzkříšení), když přejde druhá stráž nocní t. j. o 6. (naši 12.) hodině s počátku sedmý bratr budí celou brať na jitřní a zvoní se všemi zvony; celá brať sbírá se v předsíni chrámové a potíchu se modlí. Kněz vzav kaditelnici do ruky okuřuje sv. prestol a přišed severními dveřmi, okuřuje brať a jižními se navrácuje za prestol. Za ním ubírá se brať v cerkev. Oddav kaditelnici, vychází před carská vrata a začínají jitřní«. Jest to jeden z nej-

krásnějších obřadů církve východní, kde vše upřímnou dětinou radostí jest naplněno nad zmrtvýchvstáním Kristovým. Obřad ovšem trvá od půl noci po celých osm až deset hodin.

V čase velikého postu označí se mnich, který o 9. hod. dne obchází všechny cely a všude opětuje: »Bratří i Otcové, dbejme na sebe, nebo umíráme, umíráme, umíráme, pamatujmež na království boží«.

Po celý veliký půst jedí jen jednou za den. Ráno a večer pijí toliko teplý odvar (polévku) z kmínu, anýzu a pepřu s malínským drobtlem chleba.

Nezvykle přísné jsou i tresty na přestupky mnichů, jak je stanovil sv. Teodor, igumen kláštera studitského.

Jen některé uvedu.

Kdo bez příčiny nepřijde s bratři ke stolu, ať zůstává bez oběda!

Kdo po večerní modlitbě by promluvil, nechť učiní 50 metání (t. j. padesátkrátě vrhne se na zemi, políbí ji a zase vstane).

Kdo při práci mluví, budiž 2 dny odloučen (od stolu a ostatní bratře a zavřen).

Kdo by poslouchal klevety a klevetníka nenapomenul anebo nechťícího se napravítí neohlásil igumenovi, ať učiní 100 metání.

Komu pověřen úřad přijímati hosty, a nebyl by dosti úslužným a vlídným a nestaral se, by vše možně vyhověl, učiní 100 metání.

Jestliže po odjezdě hosta by ten, kdo má věc na starosti, nezametl cely, neustlal lůžka a v pořádek vše neuvedl, ať 1 den suší (t. j. postí se jen o vodě a suchém chlebě, nic vařeného nepožívaje).

Kdo by bez požehnání Otce snědl kousek masa, ať se postí po 40 dní bez nábělu.

Kdo by okusil jablka (ovoce) před požehnáním Otce, ať toho roku už ho nejí.

Kdo by podtají vyšel z kláštera, ať jest odloučen po 30 dní, suší a každý den učiní 100 metání.

Jestli by mnich změnil bez povolení igumenova svou ruční práci, ať 40 dní suší a činí denně 80 metání.

Jestli by kdo jedl kromě u stolu bez povolení igumenova vyjma nemoc, ať 3 dny suší, denně konaje 200 metání.

Jestli by kdo po večerní modlitbě jedl, ať suší týden a smál-li by se, ať učiní 200 metání.

Jestli by kdo při stole promluvil anebo zasmál se, ať ihned vstane a učiní 100 metání.

Jestli by kdo vstal od stolu bez příčiny dříve než jiní, 100 metání.

Jestliby kdo daroval svůj starý oděv někomu bez dovolení, týden ať suší a denně koná 60 metání.

Kdo by promluvil něco rouhavého, ať 40 dní jest němým, konaje denně 50 poklon (menších metání).

Jestliby mnich spal neopásán řemenem, nech učini 50 poklon.

Jestliby se mnich neomaleně zasmál veřejně před svět-skými, ať jest 40 dní bez sv. přijímání.

Tělesné tresty jsou vyloučeny.

Metropolita arcibiskup hrabě Šeptický sám podepsal jako první představený tento řád slovy:

»Mnogogřešnyj Božij rab (otrok) monach Andrej, igumen Sknylovskoj Lavry«.

Kde zná metropolitu Šeptického, ví, že duchem jest úplně proniknut onou přísností řádovou.

Když jsme po dvakráte byli hosti v jeho Lvovské resi-denci s proboštem drem Stojanem, dal si předkládati vždy zcela jednoduché postní pokrmy. Bývalý jeho zповědník P. Stanislav Lic, jesuita z Krakova, mně o něm děl: »Šeptický je muž svatý. Konal skutky umrtvování, jaké jsou známy jen z dávnověku kře-stanstva. Několik dní ani nejídal ani nepil, postě se úplně, tak že v řadě býval tajně ustanoven kněz, který by ho pozoroval, zda se podrobuje v jídle příkazu představených, kteří z obavy o jeho zdraví poručeli mu jísti. Spával ve svém mnišském šatě na holé zemi, nosíval na rukou železa, někdy i celé dny, ač kněž-ším řádovým jen krátkou dobu se to dovoluje. Modlíval se dlou-ho, pohřížen jsa úplně do modlitby. Kdysi jako arcibiskup chtěje býti přítomen mši sv., dostal pěkné klekátko před oltářem. Nepřišel však pokleknout, ale v oratoři ležel přes celou liturgii s roztaženýma rukama na tváři, klaněje se. Při kněžských exer-ciciích nosí sám pokrmy a obsluhuje ostatní. Je proniknut du-chem ryze náboženským, hierarcha církevní vzorný. Má značné rodinné jmění, ale užívá ho jen k blahu národa a rozkvětu církve. Osobně navštěvuje nemocné i v nejzapadlejších nečistých čtvrtích židovských, podporuje chudé, zvláště chudičké faráře. Ruku svou má vždy otevřenou. Ne jednou se stalo, že v rodině, kde byl návštěvou, něčeho potřebovali. Nerozpakoval se, šel do ob-chodu, koupil a přinesl rodině potřebné«. Když jsem se ho tázal, vytkl-li by mu i nějaké stíny, jedině, co vytykal, bylo, že celou svou šlechetnou duší ujal se Rusínů. Pochází totiž metropolita ze staroslavného polského rodu, proto ho Poláci podporovali na stolec arcibiskupský ve Lvově, myslíce, že v boji s Rusíny bude státi částečně na straně polské aneb že bude aspoň mo-stem mezi oběma. Než metropolita vzal národnost a celou věc rusínskou za svou, odtud ztratil namnoze lásku u Poláků.

Od založení Studitů metropolita očekával mnoho. Jest to řád určený pro získání východu církvi katolické.

Sjednocení Bulhaři na Strumě.

(Pokračování.)

Stačí připomněti příklad popa Delia. Byl i dosti zámožný, ale za války přišel o všechno; sám bloudil bez domova, ode všech opuštěn, hladov, seslaben zákeřnou nemocí, zahalen jsa v ušpiněné hadry. Jediným průvodčím jeho bídý byl děsící stín šklebící se smrti hladem, jenž pomalu, ale jistě bez milosrdenství užíral poslední sílu nemocnému starci. V této nejvyšší bídě mocně ho lákali, zajišťující mu příjemný bezstarostný život. Sedláci větší obce u Dupnice nemajíce duchovního, nabízeli mu jeho místo za velmi výhodných podmínek. Než pop Deliu se zdráhal, i když mu vyslanci slibovali hory doly. Na opětovné přání, zapřísahání, sliby a nástrahy jejich měl jen jedinou odpověď: »Jsem katolíkem, nemohu toho přijati«. Aby se nevrátili s nepořízenou, pokusili se o poslední prostředek. Obrátili se na nejlivnějšího a nejvýmluvnějšího popa z okolí, aby vynaložil všechny síly k zlomení odporu katolického kněze; než vše bylo marným. Všechny důvody a všechno přemlouvání nic nepomohlo. Byla to přece podivuhodná statečnost katolického kněze. Přece však politování hodná bída dojala pravoslavného popa, tak že se slzami v očích doznal: »Pravda, naši kněží nejsou takoví, ještě ani jediného jsem nenašel, jenž byl by v stavu učiniti něco takového, co se právě stalo«.

Dílo boží však nemůže býti zničeno konečně rukou lidskou, neboť Prozřetelnost boží má čas pro sebe a může znovu oživit na pohled i nepatřnými prostředky, co ztroskotalo, upadlo, zaniklo. Podobný div pozorujeme i při sjednocení misii strumické, jejíž vůdcové shromáždili se kolem O. Christova, totiž: OO. Jeroným Stamov, Petzov Stojan, Ivanov Athanáš, Jiří Deliu, Janev Naklo, Ivan Stojanov, Jiří Stojanov a Jiří Dimitrov. Skoro všichni velkým strádáním těžce zkoušení starci tvořili ctíhodný kruh kněží u chudíckého stolu, jenž byl upraven za oltář, na němž každého rána přinášeli společnou oběť mše sv.; svátostného Spasitele z těžce pateny brali a z téhož kalichu přijímali. Ve východní církvi spoluslouží kněží, totiž slouží všichni současně u téhož oltáře. Láska boží proměnila a spojila jeho sluhu v jedno srdce a jednu duši.

Než vraťme se k duchovním kněžským cvičením. Devět katol. kněží je konalo; zajisté pěkný to počet pro národ nezvěstný, v zemi úplně zpustošené, jakou byl kraj strumický, odříznutý od celého vnějšího světa, a to po strašné ničivé bouři, která rozptýlila celou katolickou misii, jako smečka vlků rozhání klidně pasoucí se stádo ovec.

Některé zvláštnosti snad budou čtenáře zajímati.

Kluč byl ještě ubozejší než dřívější osady, zvláště co se týče kostelních předmětů. Tak na př. nemajíce potřebných knih

ke mši sv., musili jsme breviář se modliti a mši sv. sloužiti jen ke cti a chvále Panny Marie. O neděli při slavných službách božích okuřovali mne, oltář, kříž a věřící místo pozlacenou kaditelnici zákopovou vojenskou lopatou, na níž místo vonného kadidla sypali do řeřavého uhlí jedlovou pryskyřici. Jindy kladli jsme švrčinu pouze na tašky ze střechy, z nichž kouř čadil po celém kostelíčku. Nikomu ovšem nenapadlo, aby se aspoň usmál nad takovým způsobem, neboť vážná nouze a holá bída staly se denním chlebem v této ubohé krajině. Na kteréši cestě dal jsem si u jistého klempíře zhotoviti dle vlastního nákresu z obyčejného bílého plechu dvě kaditelnice, o které by se jistě přela některá musea evropská; stály pouze 1 K 25 h a jsem jist, že vydrží déle než některé drahocenné.

Poněvadž mi semo tamo schází křtitelnice — na východě hluboká, do níž se noří třikráte křtenci — křtil jsem nejednou malé děti v hlíněném hrnci, v nějakém umývadle, neckách nebo veliké železné míse, v níž pekou rýži. Za konvičky jsme užívali hrníčků na kávu, poněvadž ničeho jiného v celém kraji jsme nedostali.

Poněvadž za války vzaly všechny včelíny za své, nebylo možno nikde sehnati voskových svíc, o jiných ani nemluvě. Proto dovedný, vynalezavý Otec Jiří našel jiný způsob osvětlování: zhotovil lampičky z prázdných tabaterek. Hřebíkem provrtal v plechovém víčku díрку pro tenký bavlněný knot; vnitřek naplnil mákovým olejem, vše se úplně uzavře, knot zapálí, tak že tento papent vydrží hořeti plných 24 hodin, konaje službu věčné lampy před Nejsvětějším.

Dvě taková »světla« zrobil O. Jiří i pro oltář ke mši sv.; těžko i to sehnati, neboť tabatěrky v okolí se nevyrábějí a dovoz z ciziny je přenesnadný. Jest to velmi jednoduché, neodpovídá to ani předpisům církevním, ale božský Spasitel už odpustil více, co prosté, ale zbožné srdce Mu třeba ne dle předpisů připravilo.

Jedli jsme, pili, spali, mluvili ano i smáli se před svatoštánkem, poněvadž jsme nemohli najíti jiného přístřeší, ale přece vždy nás ovládala myšlenka na Jeho přítomnost. On byl vždy třetím při našich jednání. Kolikráte jsme se na Něho obrátili, kolikráte zraky prosebně k Němu pozvedli! Jsem přesvědčen, že naše dětinná důvěra při takových příležitostech byla nejen nevyčerpatelným zdrojem nebeských milostí, nýbrž i neustálou ochranou přede zlem.

Žehnal naše skromnická jídla, kdykoli jsme zasedli ku společné míse; odporoučeli jsme Mu spánck, když jsme se oblečení kladli podle sebe na slamník. abychom zaslouženě trochu si odpočali. Byl první myšlenkou při našem probuzení, Jemu platil náš první ranní pozdrav. Především denně jsem obnovoval věčnou lampičku, pak jsem spěchal umýt se k blízkému potůčku, jenž bublal nám nedaleko dveří. Na to Jemu jsme vě-

novali první hodiny dne, modlíce se tři kněží společně brevii jako nějací kanovníci v některém biskupském dómě, načež jsme sloužili zpívanou mší sv., která shromažďovala každého rána větší část našich věřících.

Pán Bůh nás vždy bohatě v této divoké opuštěnosti žehnal, oslazuje mnohdy trpké nepříjemnosti vnitřní útěchou, nadpřirozenou radostí duše a bera nás ve všemohoucí ochranu neustále ve všech nebezpečích, která cíhala na nás ze všech koutů na příšerných mnohdy obchůzkách. Kolikráté potají mne varovali dobří přátelé, abych sám nejel, měl se na pozoru a život svěřil jistému zkušenému průvodci, poněvadž některé cesty byly pověstné, přepadnutí a vraždy na nich stávaly se častějšími. Dvakráté chtěl mne mermomocí katolický vojvoda provázeti na těchto nebezpečných cestách, ale jindy vždy na všech prochůzkách v divokém kraji strumickém měl jsem jedině anděla strážného za svého neustálého průvodce a žádné jiné zbraně, jedině kříž a růženec.

Zústavil jsem v Kluči O. Jeronýma, aby tam dokonil započaté dílo duchovní; sám jsem se odebral na misie do Petriče, kde úředně bylo projednáno, že jsme oprávněni zaříditi si pro své bohoslužebné účely mešity turecké v obou vesnicích Podgorie.

V Petriči čekaly na mne samé nesnáze a překážky. Ve Strumici šlo vše hladce, avšak v Petriči měli jsme mnoho těžkostí, abychom se tam mohli usaditi. Jak jsem zpozoroval již na počátku, mělo býti toto kamenné hnízdo baštou zlého ducha a střediskem všeho odporu proti nám. Katolíci, ačkoli nebylo jich příliš málo, byli nanejvýš bázlíví, ne sice bez příčiny. Jednoho našeho kněze hrubě z města vypudili. Vyvedli ho po západu slunce s uzílkem na zádech za zdi města s příkazem, aby se už nevrátil. Četní náčelníci různých band z nejrozmanitějších a neodlehlejších koutů Macedonie, sta různých revolucionářů ozbrojených až po zuby a ne vždy od nějaké odporučitelné čeládky měli tu své hlavní stanoviště, a pro většinu těchto surových straníků byl každý, kdo se odvážil jmenovati se katolíkem, »zrádce bulharské věci«. Bulharsko bylo pro ně jen jedno, s bulharskou věrou, s bulharskou církví, s exarchatem a pravoslavím. Proto pokládali nás za odpadlé sběhy, vyzvědače a zrádce.

Když jsem se vracel ze Strumice zabrán do myšlenek, potkal jsem O. Jeronýma, jenž přicházel z Kluče.

Právě když sedě na zemi, večerel skrovně s O. Jiřím, přibyl do jejich příbytku padar (polní hlídač) z Kluče s napsaným rozkazem v ruce, jímž starosta sousední vesnice Skretu mu velel, aby zatkl katolického kněze. Měl neprodleně v průvodu dvou ozbrojených sedláků, kteří ihned se dostavili, býti přiveden do Skretu, tam postaven před obecní radu a zodpovídati se na různé obžaloby.

Poněvadž byla již noc, prosil obviněný kněz, aby směl až ráno nastoupiti cestu jednak pro velikou neschůdnost jednak pro noc. Bylo mu toho dopřáno, avšak pod bajonetem jinověrných sedláků, již ani oka s něho nespustili; musil snísti své opeřené boby, vykonati večerní modlitbu a ulehnutí. Za ranního rozbřesku již burcovali horliví hlídači. Jen po dlouhém jednání směl napřed sloužiti mši sv. Pak za průvodu dvou bajonetů vydali se na obtížnou cestu.

Obecní rada ve Skretu sbírala se velmi liknavě. Obviňovali obžalovaného z různých pobuřujících politických rejdů a z vyzvědačství. Měl býti veden od policie k podprefektovi do Petrice a pak vypovězen ze země.

O. Jeronym hájil se, jak jen mohl, vysvětluje, že kázání a vyučování dítek katechismu nemůže býti pokládáno za politickou činnost, a že nejen není buřičem nebo vyzvědačem, nýbrž naopak nejoddanějším synem Bulharska. Vykládal svým soukmenovcům, jak byl napřed vypuzen od Řeků, kteří ho drželi delší dobu ve vězení, pak byl vypovězen od Srbů, kteří ho měli za podezřelého z věrnosti k Bulharsku a kterak nyní musil prchnouti do své vlasti, aby aspoň trochu jistější útočiště našel. »A nyní chtějí mne moji bratři, moji vlastní bratři vypuditi z vlasti! Ani Srbové, ačkoli mne vypověděli ze země, nejednali se mnou tak nedůstojně a nelidsky, jak činíte vy, dávajíce mne střežiti jako nějakého zločince, tak že beze stráže nemohl jsem ani lidských potřeb vykonati.« (Pokračování.)

◀ ROZMANITOSTI. ▶

950. výročí pokřtěnění Polsky. Na svátky svatodušní vydal arcibiskup hnězdensko-poznaňský, primas polský (bývalá hodnost), Edmund Dalbor, pastýřský list, v němž připomíná diecesanům, že před 950 lety (r. 966) to bylo, kdy česká princezna Doubravka (Poláci říkají (Dabrowka) jako nevěsta polského knížete Mečislava přinesla do Polsky křesťanství a stala se národu polskému takto nejen první křesťanskou kněžnou, ale i kmotrou a horlivou misionářkou křesťanství. »V choře kněžském (v presbytáři) katedrály poznaňské — praví se v listě arcib. — jest řada obrazů představujících uvedení křesťanství do Polsky. Na jednom z nich jest viděti krajinu pohřížerou v mraky pohanství. Ale z dále již blíží se světlo kříže Kristova, nemůže však prorazit; leč tu zjevuje se anděl a silnou rukou odhrnuje záclonu tmy, a v té chvíli splývá s kříže jasný paprsek světla na zemi. Tím andělem, jenž roztrhnul záclonu učinil cestu pravdě a světlu nauky Kristovy, byla právě Doubravka. Provdaná byvši za knížete Mečislava, za první povinnost si pokládala, nejen manžela, ale celou zemi přivésti ku křesťanství. A Pán Bůh požehnal činnosti misionářské kněžny Doubravky. Kníže Mečislav přijav křest stal se nejen pravým křesťanem v duchu a z přesvědčení, ale pochopiv též dokonale povinnosti knížete křesťanského, stal se sám apoštolem náboženství křesťanského ve svém kraji. Proto také slušně pomník Mečislavův ve »zlaté kapli« katedrály poznaňské představuje jej, an drží v levé ruce kříž a pravou rukou na kříž ukazuje. Tím pohybem ruky ukazuje první panovník křesťanský národu svému jeho určení a poslání dějinné: Kristus má býti cílem jeho, Kristova nauka pokrmem jeho, Kristova příkázání jeho směrnicí. Že národ polský své poslání dějinné pochopil, o tom svědčí děje jeho, v nichž nejsvětější doby jsou zároveň epochami rozvoje království Kristova na zemi: obrácení Litvy, unie s církví východní, osvobození Vídne. Spolu s náboženstvím křesťanským počala se

u nás zaštěpovati i osvěta. Stolice biskupská v Poznani (první biskup Jordan z Čech), založená krátce po pokřesťení Mečislava a zároveň o třicet asi let později založená arcibiskupství ve Hnězdně (kde pochována kněžna Doubravka, a jak Poláci tvrdí, i tělo sv. Vojtěcha), kláštery v Tremešně, Mohylně, Střelně, v Lubině a Meziříčí, staly se štěpnicemi osvěty křesťanské. A že osvěta šla k nám touze cestou jako víra, tedy od západu, proto spolu s jubileem 950letého příslušnosti do velké rodiny národů křesťanských, slavíme i jubilej skoro tisícileté spojitosti s osvětou západu, tedy společenství na poli vědy, umění a vzdělanosti«. Arcibiskup vyličiv zároveň i důvody, proč právě Poznaň a Hvězdno mají 950. výročí křesťanství slaviti, praví »z Hvězdna, sídla knížecího, a z Poznaň vyšly první papský víry křesťanské, Poznaň byla první stolicí biskupskou, Hvězdno první metropolit arcibiskupskou; katedrála hnězdenská chová v uctivosti popel Doubravky, zvané křestnou matkou země; a v »zlaté kapli« domu poznaňského odpočívá a spí sen věčný kníže Mečislav« — i naznačuje zároveň, jak slavnost výroční slaviti. Dikucíněním předně Duchu svatému za milost pokřesťanění, věrnosti zděděné víře a dětinnou oddaností sv. Stolicí, již — sv. Petrovi — kníže Mečislav říši svou v léno byl odevzdal. Aby pak památka na slavnost výroční hlásala i potomkům vděčnost předků, káže arcibiskup na slavnost nejsv. Trojice po celé arcidiecési zaříditi sbírky na stavbu jubilejního kostela na Vildeckém předměstí poznaňském, jež čítajíc mnoho tisíc duší, dosud je bez chrámu Páně. Chrám jubilejní má býti zároveň i na poděkování postaven, že »Velkopolska« (kraj poznaňský) ochráněna byla před zustošením válečným.

Církevní a náboženské poměry v obsazeném území Království polského pod správou rakouskou popisuje polní biskup Bjelik ze své návštěvy: »Jestliže správě vojenské náleží vděčnost obyvatelstva Království polského za zmírnění bíd, za zvelebení zemědělství, podporu průmyslu, za zdoání a rozvoj zdravotnictví a školství, pak ještě větší vděčnosti zasluhuje za ochranu a péči, co jest národu polskému nejdražší, o život náboženský. Ze zabraných statků církevních bylo podělováno duchovenstvo katolické od ruské vlády toliko almužnou, anif ročně dostávali: arcibiskup varšavský 6000 rublů, jeho světící biskup 2000, jiní biskupi diecéšní po 5000 rublech. Stejný osud potkal i kapituly čítající vždy po 12 kanonicích. Čtyři poslední neměli vůbec platu, proto spravovali fary, čtyři následující měli po 300 rublech a kapitulní prelátí dostávali od vlády ruské po 340 rublech. Faráři co do příjmů dělili se na tři třídy: nejlépe placení, jichž však bylo málo, s 500 rubly, v druhé třídě dostávali 400 a v třetí 300 rublů. Biskupské konsistoře na výplatu pomocných sil a výdaje kancelářské dostávaly 1000 až 1200 kor. Nyní dostávají katoličtí kněží od vojenské správy týž plat, který jim dávali Rusové. Na znovuzřízení rozbouraných kostelů věnovala vláda již na čtvrt milionu korun a vždy a všude štědrě podporuje potřeby a zájmy církve katolické. Jak by radostí neplesala srdce polská naději v lepší budoucnost! S nebyvalou a tu nevidanou okázalostí konají se slavnosti církevní. Hlubokým dojmem působí na lid, když vláda vojenská v protivě k ruské nejen sůčastňuje se povinně a úředně slavností církevních, nýbrž i vše podniká, aby slavnosti byly nejvelkolepější. Byl jsem svědkem toho při svěcení opuštěné od Rusů cirkve v Lublině, která byla zabrána jako kostel vojenský. Svěcení sůčastnila se celá posádka. Hlasitě plakali, tak byli dojatí katoličtí obyvatelé Lublina, trvajíce věrně při víře otců svých. I v Dėblině byl opuštěný ruský kostel přeměněn ve vojenský katolický. Svěcení sůčastnily se rovněž veliké zástupy. Těž poutní chrám bernadinský v Radečnice byl navrácen prvotnému svému účelu, a to ve významný výroční den poutí svých — 13. června. Tento den vzkříšení a osvobození z držení pravoslavných tisíce poutníků přibylých na tu slavnost nazývaly největším vítězstvím, po němž katoličtí Poláci už tak dávno toužili. Svobodně mohou Poláci v celém zabraném území Království modlití se a nerušeně volati vroucně: »Niebieska Królovo korony Polskiej, módl się za nami!« K potřebě lidu jest tu s dostatek kněží katolických. Kromě kněží místních jest tu i mnoho kněží vojenských. — Vojenský kněz polských legionářů J. Panaš píše: »Skoro sto tisíc Poláků na rozlehlém, ale celkem pustém prostoru plně zaručuje, že v případě připojení území

k Polsce nebude ani národnostních ani náboženských těžkostí; neboť obyvatelstvo i běloruské i maloruské v malé menšině (50.000) dosud chová v dobré paměti přináležitost k panství polskému a k víře katolické s jazykem polským. Otázku pravoslavných sama vláda ruská odstranila, davši popy i jejich věrné vyvéstí do vnitra Ruska, tak že do slova není na Volynsku ani jediného pravoslavného kněze. Obyvatelstvo dává křtiti děti důsledně v katolických kostelích, které se vybavily z násilí panství ruského. Jednou z prvních povinností činnosti nových úřadů necht jest navrácení zrušených farností katolických, jichž jest na obsazeném území přes dvacet s krásnými kostely, dostatečným zaopatřením a s polským obyvatelstvem».

Misie v Království polském. Když r. 1905 vyšel Ukaz carský o svobodě náboženských v Rusku, rozběhli se po Království polští redemptoristé, bernardiní a františkáni a s nevidaným úspěchem konali všude mezi zbožným katol. lidem misie. Už přes čtvrtstoletí půda ta misiemi nemohla býti obdělávána, proto byla tak žízňiva. Zrušení Ukazu učinilo i konec apoštolské pozeňnané činnosti misionářů. Až teprve když vojska naše zabrala rusko-polské území, obživily sv. misie znova. Mezi lidem, nečítajíc duchovních cvičení kněžských, bohosloveckých a studentských, byly dosud konány misie asi na 50 místech. Redemptoristé pracovali hlavně v děkanátech: cholmském, bilgorajském, tomašovském, zamojském a hrubiešovském, a jesuité v pulavském, lubelském a v diecési kielecké. Ku sv. svátostem přistoupilo dosud asi na 100.000 lidí. Nával lidu byl tak veliký, že nejobsáhlejší kostely nemohly lidu pojeti. Skoro všude bylo třeba hlásati slovo boží i na hřbitově. Lid, který již tolik let neměl příležitosti účastniti se sv. misii, nyní byl nesmírně vděčen svým kněžím a misionářům, kteří mu připravili v pravdě velkolepé duchovní hody. Hlasitě »Bóg zaplać!« a »niech Bóg zaplać!« ozývalo se z tisíce vděkem naplněných prsou při posledním pozeňnaní za odjíždějícími misionáři. Všechny misie v Království možno nazvati velkolepým vítězstvím sv. víry a opravdové přichylnosti lidu polského k církvi katolické. Duše lidu polského sv. misiemi zušlechtila se, nabyla útěchy a síly v utrpení a bolestech. S radostí ano s chlouboou patříme na ty, kteří si zvolili dnes za heslo své práce — záchranu lidu polského před smrtí a hladem duše; nesmrtelná památka náleží jim.

Počet sjednocených ve Varšavě převyšuje nyní přes 300 osob. Podali žádost vládě, aby jejich náboženská shromáždění byla úředně uznána. Dokud není žádost vyřízena, zařizuje vše jen prozatímně výbor, v jehož čele stojí Petr Rudík, odchovanec sjednoceného semináře v Cholmu. Správě města podali žádost o podporu na vydržování kněze basiliana O. Gabriela Furmana a o přenechání bývalého sjednoceného kostela v ulici Miodové k bohoslužebám, jehož užívají dosud Rusové pravoslavní zůstali ve Varšavě, zatím co sjednocení konají své pobožnosti v bytě O. Furmana. Zároveň žádají sjednocení, aby celý bývalý majetek basilianů byl jim vrácen na udržování kostela a kněze. Pravoslavné odkazují do cirkve na ulici Długé.

Poslední sjednocená slavnost v Radečnici. Když vítězná vojska obsadila na území polském Radečnicu, byl bývalý chrám sjednocený i klášter navrácen katolíkům. Staří kněz, svědek pronásledování umie, vzpomíná v listě »Ziemie Lubelska« této události: Když byla unie zničena, byly znevěny katolické svatyně v Kodrii, Lesné, Cholmu a Biale, byvše proměněny v cirkve pravoslavné. Těmúz osudu propadla i svatyně v Radečnici proslulá divotvorným obrazem sv. Antonína. Památnou byla poslední pouť k němu. K slavnosti shromáždilo se nezměrně mnoho lidí z celého Lubelska. Zbožní pouťníci přibylí z nejdlehlších stran. Mezi nimi byl i můj děd, jenž naložil rodinu na vůz a jel odevzdat se ochraně sv. Antonína ve zlých časech. Se slzou v oku mi vykládal, když měly začíti slavné služby boží a lid klečel na modlitbách ve svatyni, že znenadání obtočila setnina kozáků chrám, nahajkami rozprášila zbožný lid a násilím odvedla bezbranné bernardiný. Nastal nepopsatelný poplach, lid plakal a volal: »I vás kdysi vypudí z tohoto posvátného místa, jak vy činíte«. Závračný obraz sv. Antonína v noci vykradli a přenesli do Laby. Klášter byl předán pravoslavným sestřám, a děti sjednocených byly nuceny navštěvovati jejich školu.

Nikdy nezapomenu slov, která mi vykládalo děvče, jež připravovali a nutili k prvnímu sv. přijímání u pravoslavných, avšak cno duchem dlelo jen v kostele katolickém a odvracovalo se od »darů pravoslavných«. Konečně v noci podařilo se mu utéci a s neobyčejnou vroucností přijalo prvé sv. přijímání ve chrámě katolickém. Lid třeba že násilím byl nucen k pravoslaví, vzpomatoval se a veřejně zase vyznával víru katolickou, když v sousední Mokré Lípě byla zbudována nádherná svatyně. Dnes máme i chrám i klášter v Radečnici, a jsem jist, že stane se opět slavným poutním místem, zdrojem milosti a požehnání božího pro celý kraj.

Osud mariavitismu. Jednou z protikatolických zbraní ruskou vládou v království polském užívaných byla sekta mariavitů, zvláště od chvíle, kdy Řím sektu zavrhł. Pravoslavný biskup Eulogius v červnu r. 1906 projevil v Chelmu své sympatie sektě, od níž očekával rozbití polských katolíků a sblížení se Poláků s pravoslavím. Prál si, aby celé Polsko stalo se brzy mariavitským a pak aby nadešel den, kdy mariavitismus a pravoslaví splynou. K unii skutečně došlo, kdy v Loviči a Plocku uspořádána společná bohoslužba a mariavitští duchovní obdrželi tatáž práva jako pravoslavní. Vláda ruská spatřovala v mariavitismu prostředek na šíření pravoslaví a a porušování. Nedávno však dle zprávy »Ziemi Lubelskiej« dostali fojtové obcí Konopnice, Zemborzec a Piotrkova nařízení lubelského velitelství ckrnesního, aby kostely mariavitské byly zavřeny, poněvadž v Království polském smí býti pouze ty náboženské společnosti, které jsou připuštěny v Rakousku. Ježto však mariavitů v Rakousku není, nemají veřejných práv ani v Království. Bohoslužby své konati mohou doma v kruhu rodinném, ale kostely, školy a kláštery jejich budou zavřeny. Po tomto nařízení vyzvali někteří horliví stoupenci mariavitismu poznovu svého biskupa, aby k dobru sekty se dal ukřizovati, tak že musily i úřady zakročiti. Mimo to použili mariavité práva a odvolali se z rozkazu ke generálnímu guvernérovi. Obránce našli mariavité v tisku protestantském. »Wartburg« nazvala nařízení lubelského velitelství neodůvodněným, poněvadž prý jsou mariavité »haluzi starokatolicismu uznaného v Rakousku«. Nařízení úřadů rakouských vyvovalo rozruch především v Lodži, středisku to mariavitismu, jež si tu u německých úřadů hleděl získati dobré oko zvýšenou prací dobročinnou. Jinak za války mariavité velkého života nejevili. Dva listy jejich v Ladži »Maryawita« a »Wiadomosci maryawickie« zanikly a duchovenstvo mariavitské nesúčastnilo se ani oslav 3. května. Lze doufati, sekta časem sama se rozpadne a zmizí.

Cirkev anglikánská a ruská. Londýnský biskup Henry Bury konal pouf pc svatyních kijevských a moskevských. V katedrále sv. Sergia v Moskvě utical oděn do velekněžských rouchí ostatky pravoslavných světců, chtěje tím patrně naznačiti okatě sblížení obou církví. O pokusech těch psali jsme už několikráte v minulých ročnících Apoštolátu. Již před 50 lety arcib. Campbell v Cantebury předložil feckému patriarchovi v Cařihradě 39 článků anglikánského vyznání v feckém překlade. Patriarcha utivě odpověděl, že v nejednom se shodují. Později začali anglikané poznovu se zajímati o církev východní a s ní navazovati styky, až r. 1900 byla ustanovena v Cařihradě stálá komise, která měla připravití společnou půdu věroučnou a obrádovou pro spojení obou církví. Když za Lva XIII. bylo jim dokázáno, že nemají souvislosti v biskupství a tudíž ani ne v kněžství s církví apoštolskou, tím větších rozměrů nabývá hnutí, jež se chce přikloniti k některé církví apoštolské. Všechna církevní vyjednávání s východem nepřinesou církví nijakého užitku a mají význam spíše jen politický.

Přiosvětlení dozoru nad srbsko-pravoslavnou církevní správou v Bosně. Úřední věstník bosenské vlády uveřejňuje nařízení, kterým se zavádí tuhý vládní dozor nad církevní správou srbsko-pravoslavného biskupství v Bosně a Hercegovině. Pod tento dozor spadá vůbec všechna působnost srbsko-pravoslavných samostatných církevních oblastí, jakož i všechen správní majetek. Vláda může ovšem vždy vyslati své přehlížetele. Na přístě je zapověděno přijímati také jakékoliv dary, pokud jsou z cizozemska. Dále je vyloučenc, aby osoby, které byly obžalovány nebo odsouzeny pro zločin velezrády, mohly býti členy církevního sněmu. Konečně jsou nově upraveny předpisy o církevních odborech, klášterích, obcích a o vzdělání vyššího a nižšího duchovenstva. Nařízení hned vstupuje v působnost.

Na pomníky našim padlým vojínům a na fundace za ně na posv. Velehradě a Sv. Hostýně a na účely spolků velehradských přispěli kor.: P. Fulgent Novák O. Praem. v Inmosti 10 (s prosbou o modlitbu, aby i z Inmosti vycházeli kněží obeznámeni s ideou cyrilomethodějskou a pro ni horlivě pracující), Fr. Koutný v Pavlovicích 8, A. Jeřábková Opatov 1, Aug. Kleveta Podivín 2, Al. Ječmínek H. Ruda 1·50, J. Přichystal N. Hvězdice 4, Ant. Procházkova Miroslav 3, Frant. Řiháková M. Lhota 3, A. Látal Uh. Hradiště 1·50, Dr. Jos. Pospíšil Brno 1·50, Fr. Žákova Znorovy 1·50, J. Krepl Prostějov 2·50, J. Krč Svitavy 6, hraběnka Strachwitzova Zdouanky 5, dr. J. Hejzl Olomouc 2, J. Šoupal Vyškov 7·20, Fr. Knap Tučín 2, J. Hejtko Dambořice 3, A. Borůvkova Brno 3, Jar. Hlaváček, Kunovice 10, J. Bouchalova Těšnovice 5, Anna a Em. Kumpanovy Budeč 5, M. Kubín Ohrozim 3, El. Svobodova Uh. Brod 10, Jos. Fišara Smržice 2, M. Šoupalova Vyškov 3, J. Bártek Troubky 3, Aug. Večeřa Březová 2, Jos. Krestýn Jaktar 5, Fr. Vypllel Holešov 10, Fr. Milan Pavlov 2, B. Vybíralova Držovice 1, Fr. Studený Slavičín 3, J. Pacholík, Rozsochy 1, J. Šidlák Polehradice 2, O. Novák Martinkov 2, Alb. Stupeň Jamnice 3, J. Petráš Místín 2, J. Klvaňa Kyjov 1·20, Al. Kašpárek Č. Brod 6, Fr. Herodek Střerovice 8·40, dr. V. Mikolíšek Markvartice 2, F. Spisar Rybí 0·50, Ant. Zdráhal Kotojedy 0·80, V. Žádník Ratibor 2, A. Plevák Vážany 3, A. Pospíšil, Kelčice 2, A. Jeřábková Opatov 2, Fr. Frydrych K. Hora 2, B. Matoušková Brno 1, T. Sadílek Hluk 5, Jos. Světelský Třebouchovice 1, Al. Novákova Penčice 2, St. Novák Vídeň 2, J. Skalík Radějov 2, J. Lehejček Tvrdoňovice 2, V. Jeřinec Hoříněves 2, Jos. Lejčar Předbořice 3, M. Navrátilova Čechy 2·50, Fr. Mamešník V. Klobouky 3, A. Singerova Vracov 2, J. Filipce Ketkovice 4, C. Kotík Oldřichov 3·40, J. Kolář Kateřinky 2, Al. Peliskova Jindřichov 2.

(Pokračování.)

Čtitelům apoštolů slovanských sv. Cyrilla a Methoda a posv. Velehradu

doporučují se vřele tyto spisy:

Jan Vychodil:

Vzpomínky na cyrilomethodějský rok 1863 cena K 3·50

Popis velehradských památností ozdobený
47 obrázky cena K 1·20

R. Stupavský:

Cyrillo-Methodějské paprsky cena K 1·20

Ad. Jašek:

Výklad idey cyrillo-methodějské cena K —·90

A. J. Dubec:

Ze zlatých dob Moravy, váz. K 3·30, neváz. cena K 1·70

Alois Dostál:

Vzkazky velehradské cena K 1·20

Jan Vychodil:

Sborník velehradský cena K 4·30

Za předem zasláný obnos zasílá knihy tyto:

Methoděj Melichárek na Velehradě.

SOCHY, vlastní výroby ze dřeva umělecky
řezané, oltáře, Boží hroby, kříže
, a veškeré kostelní práce zhotovuje

Josef Prosecký a Ferd. Rek,
sochařství a řezbářství v Brně (Morava), Eliščina tř. č. 1.

Kdo nám získá tři nové odběratele »APOŠTOLATU« a pošle za ně předplatné, obdrží velmi vhodnou a zajímavou knížku zdarma a vyplaceně.

Na účely Apoštolátu kor.: J. Oth Senice 1, Anna Zlámalova v Senici 3, Fr. Dovrtěl M. Ostrava 8, Ant. Voslár M. Ostrava 3, Ant. Cigánek Veselí 1, Aug. Kleveta, Podivín 5, Jubilanti kněží arcidiecése olomucké ordinování r. 1891 110, Hajdova z Klokočí 20, Viktor Hubinský Smolenice 070, O. Janíčková Rovensko 30, J. Kořínek Zlechov 2, Nejmenovaná rolnice Bušín 13, P. Al. Lazecky Št. Hradec 50, Cyr. Berka Schol. Piar. Mikulov 1, Lit. Jednota boh. v Olomouci 20, Al. Chlebusova v Bílovicích 400, Jos. Darebnikova Skaštice 4, M. K. Jesenec 20, Nejmenovaná Kroměříž 10, Nejmenovaná Kroměříž 10, Slaná Kroměříž 10, Nejmenovaná 20, J. Klímek 2, Holaňova Anna Mor. Ostrava 1, Porubská Alžběta Mor. Ostrava 1, Alb. Odrazka v Rudě 20, Nejmenovaná z Kroměříže 10.

Bohoslužebná roucha zaslali: Farní úřad v Bochoři; Frant. Jos. Čuta, spirituál chudých školských sester d. N. D. v Bystřici.

Všem šlechetným dárcům volá upřímně: »Pán Bůh zaplat!« a o nové dary prosí

Msgr. dr. Ant. C. Stojan,
poslanec a probošt v Kroměříži.

„INKA“ je laciný:

Inka, oblíbený domácí prostředek proti revmatismu, bolení hlavy a zubů, proti nemocem žaludečním, jako křečím, slabosti žaludku, nechuti k jídlu, proti zachlazení prsou, nosu a krku atd. vždy jest laciný.

Následkem stále stoupajícího zdražování všeho přinuceni jsme cenu poněkud zvýšiti. Zvýšení to je velmi malé a doufáme, že se brzy vrátíme k dřívějším cenám.

Nové ceny:

Nové ceny jsou

6 láhviček INKA	6 K.	12 láhviček INKA	11 K.
20 láhviček INKA a 6 zdarma			20 K.
30 láhviček INKA a 10 zdarma			30 K.

Obal a poštovné zdarma.

Adresa při objednávkách

J. DANILO

Františkánský lékárník

(Chorvatsko.)

ZAGREB.

Mošinského ul. č. 15.

Čtitelům apoštolů slovanských sv. Cyrilla a Methoda a posv. Velehradu

doporučují se vřele tyto spisy:

Jan Vychodil:

Vzpomínky na cyrillo-methodějský rok 1863 cena K 3-50

Popis velehradských památností ozdobený
47 obrázky cena K 1-20

R. Stupavský:

Cyrillo-Methodějské paprsky cena K 1-20

A. d. Jašek:

Výklad idey cyrillo-methodějské cena K —90

A. J. Dubec:

Ze zlatých dob Moravy, váz. K 3-30, neváz. cena K 1-70

Alois Dostál:

Vzkazky velehradské cena K 1-20

Jan Vychodil:

Sborník velehradský cena K 4-30

Za předem zasláný obnos zasílá knihy tyto:

Methoděj Melichárek na Velehradě.

Kdo nám získá tři nové odběratele »APOSTOLATU« a pošle za ně předplatné, obdrží velmi vhodnou a zajímavou knížku zdarma a vyplaceně.

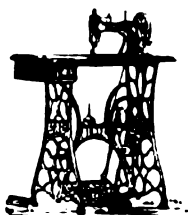

Mnoho obtíží žaludečních

ušetří Vám doma i na cestách

VADEMECUM (Pojď se mnou)

zák. echráněný dietet. bylinný výtazek. Obdržeti lze
v drogerii RYČANOVĚ v KROMĚŘÍŽI nebo v laboratoři
„Vademecum“ v Dašicích (Čechy).

ŠICÍ STROJE

dodává a správký všeho druhu do-
bře, levně a rychle vyřizuje

JINDŘ. JANIŠ, NAPAJEDLA, MORAVA.

SOCHY

vlastní výroby ze dřeva umělecky
řezané, oltáře, Boží hroby, kříže
, a veškeré kostelní práce zhotovuje

Josef Prosecký a Ferd. Řek,
sochařství a řezbářství v Brně (Morava), Eliščina tř. č. 1.

Vychází každého měsíce v Kroměříži.

Apoštolát sv. Cyrilla a Methoda

pod ochranou bl. Panny Marie.

Na 10. předplatitelů posíláme jeden výtisk zdarma.

Kdo čísla nedostane, ať si pro ně dopíše adresou:

„Administrace Apoštolátu sv. Cyrilla a Methoda v Kroměříži“

v nezalepeném dopise bez známky a na obálku napíše »reklamace«.

Zakladatelé a pořadatelé:

Msgr. Dr. A. C. Stojan, probošt a poslanec, Ad. Jašek, katecheta v Kroměříži.

Předplatné se posílá na adresu: P. Ad. Jašek, katecheta, Kroměříž (Mor.).
Celoroční předplatné v Rakousku-Uhersku a Bosně 2^{.-} K, do Německa
2^{.-} M, do Ruska 1 rubl, do Ameriky půl dolaru, do jiných zemí 2⁵ fr.

Zahrádka Cyrillo-Methodějská.

(Podává Dr. A. n. t. C. y. r. S. t. o. j. a. n., jednatel ústř. výboru »Apoštolátu sv. C. a M. pod ochranou bl. Panny Marie«.)

(Další část.)

O přípravě sv. Cyrilla a Methoda na kněžství.

Příklad sv. Methoda nezůstal bez vlivu na mladšího bratra Konstantina čili Cyrilla. Ustanovil i on po úradě s Pánem Bohem u sebe, zasvětili se službě Krista Pána. Doléhal na něho kancléř Theoklist, by zůstal ve světě a se uvázal v nějaký úřad světský. Ano i křesťenku svou mu za manželku dáti chtěl. Než zůstal nezvratně při svém předsevzetí, že z lásky k Pánu Bohu zůstane panicem. A zase nelenil Theoklist. Samu císařovnu Theodoru, která po smrti manžela svého Theofila († 842) na místě nedospělého císařoviče Michala vládla, pobízel, by hleděla zachovati učeného Konstantina pro úřady státní. A když i to nespomohlo, hleděl patriarchu cařihradského Ignáce pohnouti, aby ho aspoň na Cařihrad nějakým duchovním úřadem připoutal. I vyhověno tužbě té, Konstantin přijat do stavu duchovního a udělena mu nižší svěcení. Zároveň mu svěřen úřad správce knihovny při velechrámu sv. Žofie.

Oba bratři chtěli se řádně připravit na kněžství. Method byl už v klášteře a Konstantin odešel z Cařihradu na »Úzké moře« (na Zlatý Roh, zátoku Bosporu u Cařihradu). I skryl se zde v klášteře, by zde se připravil na kněžství.

I vidíme oba bratry vážně se připravovati na kněžství. Přesvědčení byli oba o veliké důstojnosti kněžské, ale též i o těž-

kých, ač vznešených úkolech kněžských. Dočítáme se o mnohých svatých, že když se stali knežimi a měli mši sv. sloužiti, že se chvěli svatou hrůzou, jsouce jati na celém těle.

Vzácný a vznešený je stav kněžský. Kdosi vydal knihu: »Člověk, veika hádanka«. Důvtipně dokázal v knize té, že v těle lidskem je vše obsaženo, co v řiši nerostů, rostlinstva i živočistva vzácného nacházíme od křemene až do diamantu. A tak tvrdíme, že stav ze všech stavů nejvzácnější je stav kněžský, a že, co v kterém stavě nalézáme vzácného, ve stavě kněžském jest obsaženo. Ani ve snách nám nenapadá, opovrhovati ostatními stavy. I ne! Každý stav je dobrý. Musí býti různé stavy, jak by jinak společnost lidská obstála, kdyby různých stavů nebylo. Stav sam o sobě neposvěcuje člověka. Nutno konati povinnosti stavu, do něhož nás Prozřetelnost boží povolala a postavila, a my přemnoho zásluh taktó si získáme v každém stavě a v každém povolání. Konáme-li povinnosti stavu svého, ať je jakýkoliv, vznešený aneb prostý, zabezpečuje nám věčnou slávu. Ano ve stavě méně váženém může člověk sobě více zásluh získati než v nějakém vznešenějším. Nedochází snad v prostém stavě uznání a chvály, za to ale u Pána Boha mnohem více zásluh má.

Nuže, uvedme si na paměť některé stavy a vízme, pravdali, že co mají vznešeného, ve stavě kněžském je. Rolník obdělává půdu, seje a žne, by zaopatřil chléb vezdejší. I kněz rozsévá a obdělává nejvzácnější půdu, srdce lidská, a zasévá semeno nejvzácnější, slovo boží, na obhájení života věčného.

Vojín bojuje za císaře a krále, za vlast, by zkvétala. I kněz bojuje za čest a chválu boží.

Umělec výtvarný hledí dlátem vykouzliti dílo umělecké. Kněz zdokonaliti má obraz boží, k němuž člověk jest stvořen. Musí dovedně odstraňovati usedlinu, která se byla usadila na srdci lidském. Musí poučovati a prostředky udávati, jak obraz boží ozdobovati a okrašlovati. Vždyt jako malíř najednou nezhotoví a nevymaluje obrazu, ale opět a opět opravy provádí na obraze, tak podobně se děti musí při obraze božím. Toť úloha celého našeho života.

Sudí soudí rozepří, vrací, což odcizeno a smíruje. Kněz rozepří nejdůležitější mezi Bohem a člověkem rozsuzuje ve svátosti pokání, vrací pokoj a klid do srdce lidského a čest Pánu Bohu.

Lékař vynasnažuje se rozpoznati nemoc a předepsati lék a pokrm, by mdloba a slabota odstraněna byla. Ježíš Kristus jest božským lékařem, a kněz jeho zástupce z rozkazu božského lékaře podává lék nebeský, pokrm andělský, jenž duchovní mdlobu a slabotu hojí a zaplašuje a na cestu do království nebeského uvádí.

Vznešený má úkol otec, vznešený úkol má matka. I kněz je otcem a matkou a má »dcer a synů na tisíce, ne-li více«, o jejichž časnou a věčnou spásu starati se má.

Krásný je stav učitelský a vychovatelský, jenž děti hledí obohatiti vědomostmi potřebnými. Kněz umění své vynakládá, by vědomostmi pro věčný život ozdobil a vypravil duši lidskou.

Oblíbeno povolání zahradníkové, jenž sází, ořezává a ušlechťuje stromky a pěstuje květiny. Vše ale kněz koná ve smyslu vznešenějším. Velebíme stavitelství a obdivujeme díla jeho. Stavitelem království božího jest i kněz, a snahou jeho, by království to jak v nás tak i vůkol nás zkvétalo.

A tak bychom mohli projíti ostatní stavy a se přesvědčiti, že co v kterém stavě je vzácného, sloučeno je ve stavě kněžském.

Když ale tak vznešený jest stav kněžský, třeba i přípravy naň a sice větší přípravy než na každý jiný. Tak zodpovědný stav vyžaduje toho; proto odcházejí sv. bratři naši do úkrytu, by se dokonale připravili na stav kněžský, který si z lásky k Bohu zvolili.

Valná hromada cyrillomethodějského družstva Velehrad.

Ku zdravému a čilému životu a blahodárnému rozvoji spolku jistě náleží, aby podával přehled činnosti za určité období a skládal účty. Stává se tak pravidelně o valných hromadách. Za dob mírových uprostřed jeseně hostíval posv. Velehrad vždy pozdní poutníky, převahou muže, kteří scházeli se na valnou hromadu cyrillomethodějského družstva Velehrad. Válka postavila do pozadí schůze slavnostní, spolkové a zástupní a svolává na posv. Velehrad kajicníky a prosebníky, aby vyprosili na přimluvu sv. apoštolů našich »žizn (hojnost) a mír zemi«. Víra a naděje v mír vždy posunovala a odkládala i skládání účtů o činnosti spolků velehradských, aby i mužové dnes vzdálení od krbů rodinných mohli bráti účast na našich valných hromadách. Než volání po míru jest neustále přehlušováno řinkotem zbraní, proto odhodlaly se velehradské spolky, že na 8. října t. r. vykonají valné hromady.

Pro převelikou účast zbožných poutníků již na prosebných válečných poutích, pro nejisté podzimní počasí a neodkladné práce polní a domácí nečekalo se ani veliké množství.

A přece přišli. Dostavili se i mužové nad očekávání. Průvod od Cyrillky doprovodilo místní duchovenstvo do chrámu a od oltáře ve svatyni přivítal všechny velmi srdečně a nadšeně nový rektor velehradský, P. Vinc. P e r n i č k a. Jen několik myšlenek z pěkné promluvy uvedu:

»Seskupili Jste se kolem cyrillomethodějského družstva ›Velehrad«, jehož účel jest vytčen stanovami: Křísiti, obnovovati a zvelebovati svaté památky cyrillomethodějské; uskutečňovati ideje sv. Cyrilla a Methoda t. j. víru katolickou projevovati, šířiti a zvelebovati schůzemi na Velehradě u hrobu sv. Methoda; pěstiti křesťanskou výchovu na školách, kteréž spolek na Velehradě na památku učeliště sv. Cyrilla a Methoda zařídí; přičiňovati se o sjednocení u víře literární činnosti; zároveň pečovati o tělesné potřeby poutníkův a příchozích, aby přístřeší a ostatní zaopatření jejich mohlo býti řízeno přiměřeně a slušně, přihlížeje ve všem ku platným při tom předpisům. Zajisté vznesený to úkol, který Jste si zvolili, vyžadující mnoho práce a síly, proto sdružili Jste se, abyste prací tichou a společnou dosáhli, co by pozvedlo význam, důstojnost a krásu Velehradu. Přišli jste v tak pozdní době roční, abyste ukázali, že láska Vaše k Velehradu a zájem o rozvoj jeho neutuchly v srdci Vašem ani v bouři válečné.

Přišli Jste si poplakat na srdce Methodovo, aby Pán Bůh zkrátil tyto neblahé chvíle, vrátil nám krásnou dobu míru a shladil i rušivé následky bouří válečných. Zmiňuji se jen o jednom následku — zpusťování náboženství. Přišli Jste poprosit Otce světel, který má otěže v rukou, aby ve světle války poznali, co jest nám a národu zapotřebí. Přišli Jste načerpat ducha, který vanul na prahu spolku u jeho zakladatelů, kteří chtěli míti z Velehradu baštu sv. víry. A proto chápete se všech prostředků nadpřirozených i hmotných, abyste uskutečnili vznesený úkol vytčený stanovami«.

Vítá i zástupce cyrillomethodějského tiskového spolku, líčí jeho důležitost a význam, zvláště pro vojíny, kteří jsou odkázáni mnohdy jen na slovo tištěné, jež přímo hltají a rozvažují, poukazuje, jak i sv. bratři jsou nám vzorem: Přinesli předkům našim nejkrásnější a nejpotřebnější knihu — Písmo sv. Tu jim přeložili a předali, aby v ní četli, o ní přemýšleli a v jejím duchu život zařídili. Prosí o jejich záštitu a přispění dědictví otců.

Po sv. požehnaní někteří vykonali sv. zpověď, načež večer ukazoval ve slov. dvoraně katecheta Ad. J a š e k světelné obrazy z Palestíny a Balkánu.

Zemřelým členům zvonily hrany půl hodiny.

V neděli ráno kázal probošt dr. Ant. C. S t o j a n, rozváděje, kterak největší příkázání lásky k Bohu a bližnímu z nedělního evangelia lze vyplniti ve prospěch velehradských spolků tím, že podporou jejich účelů každý pro Boha chce se starati o spásu duší svých a bližních. U hlavního oltáře sloužil pak P. Balt. H ř í v a, farář v Napajedlích, mši sv. za živé členy a dobrodince »Velehradu«, a za jeho zemřelé členy a dobrodince u vedlejšího oltáře P. Vil. H l a d k ý, farář n. o. v Kroměříži. Současně za živé a zemřelé členy a dobrodince cyrillomethodějského tiskového spolku obětoval mši sv. dr. Frant. H r a c h o v s k ý.

Po 8. hod. zahájil ve slovanské dvoraně valnou hromadu »Velehradu« mistopředseda, rektor P. Vinc. Pernička T. J., omluviv nepřítomnost předsedy a vyloživ část stanov družstva týkajících se členův a valné hromady. P. Balt. Hřív a podal zprávu pokladniční, z níž vyjímaje: K jubilejním slavnostem roku 1913 se koupilo, jest vedeno a uchováno na Velehradě jako majetek družstva 212 pohodlně a účelně cele zařízených postelí, pro slovanskou dvoranu 300 židlí, v poutním domě bylo zařízeno elektrické světlo, což vše stálo 9552·42 K. Bylo pořízeno i prozatímní přístřeší v zahradě za chrámem u musea pro několik set poutníků. Mimo to zdobí slovanskou dvoranu veliký jubilejní obraz od akad. malíře P. Ed. Neumanna, faráře ve Sv. Jiří, a pro slavnosti unionistické jest zřízen nádherný ikonostas. Pro ozdobu příbytku byly zhotoveny našim prvotřídním závodem Unii v Praze zdařilé pěkné světlotisky tohoto cyrillo-methodějského obrazu, jichž splátky docházely právě v r. 1915 a 1916, tak že léta ta byla hodně zatížena výdaji, jež však s dobrými úroky vrátí se zase družstvu, až bude umožněno rozprodati obrazy a zbytek pamětních cyrillo-methodějských medailí. Jest i na členech, aby každý sám ozdobil příbytek jubilejním cyrillo-methodějským obrazem¹⁾ a aby je rozšiřoval ve prospěch Velehradu i mezi svým okolím. Splátky činily za r. 1915 10.407·62 K, kdežto členských příspěvků, darů, úroků, za obrazy, pohlednice a medaile sešlo se 9.989·96 K. Splátky za letošek činily 18.858 K. Sečteme-li dosavadní letošní příjem, zbývá dluh »Velehradu« 9.134·41 K. Na to jest ovšem kromě onoho zařízení ložního i značný počet obrazů sv. Cyrilla a Methoda, jež čekají na rozprodej. Mimo to ze sbírky na pomník a fundace upsalo družstvo na válečnou půjčku 500 K, čímž zajistilo zřízení fundace za padlé vojny na Velehradě. Vkladní knížka exercičního domu má nyní jmění 491·50 K.

Tolik ze zprávy pokladniční. Dp. farář P. Bal. Hřív o v i byly vysloveny opravdu zasloužené díky; není maličností vésti tak obsáhlou pokladniční knihu, jež vykazuje každoročně na sta různých položek, a to až s úzkostlivou svědomitostí zcela nezištně. Vysloveno mu i uznání za horlivost, že podařilo se tak veliké sumy ve prospěch družstva sehnati.

Na to přečetl vdp. probošt dr. Ant. C. Stojan zprávu jednatelskou.

Slavná valná hromado!

Po dlouhé přestávce koná se opět valná hromada Cyrillo-methodějského družstva »Velehradu«.

Přestávka nastala světovou válkou. R. 1914 i 1915 nebylo možná svolati valnou hromadu pro válečné události. Byla sice přestávka ohledně valné hromady, avšak v činnosti spolkové přestávky nebylo. Dle největší možnosti i přes veškeru nepřízeň doby válečné rozvíňována činnost. Ochabla a utuchla na dobro při různých spolcích činnost, ne tak u družstva našeho.

¹⁾ Cena nezarámovaných obrazů jest: malého K 1.50, prostředního K 4.50, velikého K 15.—. Veliký v původním rámcí K 40.—. Objednati možno adresou: Apoštolát Kroměříž.

Ano tu teprve ukázalo se, že činnost družstva pro Velehrad přináší pravé požehnání. Ve zprávě výroční »Maticе Svatohostýnské« poukázáno, že pcosv. Velehrad a Sv. Hostýn staly se za války tepnami náboženského života a hnutí. Jaké tu konány slavnosti a pobožnosti válečné a s jakou pravou zbožností a zaníceností! Tu pamatováno od tisíců a tisíců klečících na kolenu ze všech krajů naší vlasti, naší Moravěnky, Slezska i Čech na vojiny v poli, v nemocnicích, v zajetí i na ty, jenž život svůj položili za vlast, jakož i pamatováno na císaře a krále Františka Josefa I. a sv. Otce Benedikta XV. Kolik tu proseb horoucích vysíláno od otců, matek, mužů, žen, synů, dcer a dětí za časné a věčné blaho své i vojínů!

Zde útěcha vlévána do srdcí zkormoucených! Odtud tisíce odcházelo se srdcem upokojeným a odevzdaným do vůle boží. Sem pospichali branci, aby posily a útěchy i zdatností načerpali před nastoupením služby vojenské, konajíce zde malé cvičení duchovní. A vojíní milení v dalné cizině v Sibiři, v Asii i na Sicílii v duchu zalétají sem na posvátný Velehrad. Zde v duchu poklekají a na přimluvu Matky boží, sv. Cyrilla a Methoda vyžadují si milostí potřebných. Dosvědčují to různé dopisy. Toť vše nelze ani dosti oceniti.

Konáno zde duchovní cvičení pro Omladinu, studující, paní a akademiky přes veškeré obtíže, jaké nyní jsou hlavně s jídlem. Že činnost tak blahodárná zde provozovati se může, třeba vděčnost projevíti zdejšímu tovaryšstvu Ježíšovu. Dosavadní rektor P. J. Schmidt odvolán na místo významné do Prahy. Vděčnost naše ho tam doprovází s přáním, by hojnou měrou splaceno vše pro Velehrad obětované a vykonané.

Rektorem novým stal se rodák zdejší vdp. P. Pernička, jemuž prosbu přednášetí není třeba, by vše to, co s Velehradem spojujeme, co nejvíce podporoval.

Po válce bude třeba starati se o zájmy víry naší jak v Polsku tak na Balkáně a jinde. I radujeme se, že uskutečněna myšlenka, která už pojata byla za rektora blahé paměti † P. Cibulky, od Apoštolátu sv. Cyrilla a Methoda pod ochranou bl. Panny Marie a zřízena zde apoštolská škola za příkladem sv. Cyrilla a Methoda. Odtud vycházeti mají mladíci nadšení pro oběti, mladíci, kteří se mají věnovati misijní činnosti.

Pro museum získán vdp. Dr. Tauber Ot., profesor z Uh. Hradiště. Za osvědčené obětavosti jeho zajisté zkvetati bude museum.

Ohledně hledání hrobu sv. Methoda nemohlo se za nynější doby nic podniknouti. Je však na paměti podnik ten.

Podnik »domu pro duchovní cvičení« zvolna pokračuje, ovšem že i zde vojna rušivě zasáhla. Než odhodlaně se domáhati chceme podniku toho a chceme jej uskutečniti. Bylo-li třeba takého domu pro obrod různých vrstev společnosti lidské, bude ho po válce tím více třeba. Kéž rosa požehnání božího spočívá

na díle tak důležitém. Kéž by dobrotivá obětavost a štedrost co nejspíše zřela blahodárné účinky u milených rodáků a krajanů našich.

Členů má cyrillomethodějské družstvo »Velehrad« přes 14 tisíc. I zemřelých za války, pokud nám byli ohlášení, jest dosti. (Dp. P. Vil. Hladký přečetl seznam zemřelých členů.)

Včera všem vyzváněny hrany, dnes za ně obětována mše sv. a vykonán kondukt. Odpočinutí věčné dejž jim, ó Pane, a světlo věčné ať jim svítí ve slávě nebeské a ať všemohoucí Pán jim odplatí vše měrou přehojnou.

Buďtež díky vzdány všem členům a dobrodincům. Zároveň připojuje se horoucí prosba, by i na dále všichni ctitelé cyrillomethodějsí dle největší možnosti podporovali naše družstvo »Velehrad«. Vytrváme, a tužbě uslechtilé dá Pán Bůh na přímluvu Matky boží, sv. Cyrilla a Methoda dojíti žádoucího cíle«.

Když obě zprávy byly schváleny, rozhovořil se vdp. probošt o možnosti záchrany velehradských zvonů, které mají býti odevzdány na válečné účely, a o exercičním domě, jež by viděl rád co nejdříve postaven, aby Velehrad mohl plniti cele duchovní poslání své v národě.

Katecheta Ad. J a š e k přečetl dopis vdp. assessora J. Vychodila, faráře v Cholině: »Dnes na sv. Jeronýma 30. září 1880 vydána byla zlatá cyrillomethodějská encyklika »Grande munus — Vznešený úkol« od papeže Lva XIII. Věru vznešený, velký úkol! Apoštolát sv. Cyrilla a Methoda všemožně pamětiv buď úkolu toho! Chtěje též přispěti dílem svým, ustanovil jsem dáti 400 K na dvě zpívané mše sv. na posv. Velehradě ročně ve příhodné dny, jež určí Apoštolát sv. Cyrilla a Methoda dle potřeby své, a sice jednu na úmysl encykliky Grande munus a druhou za údy Apoštolátu sv. Cyrilla a Methoda a mne bývalého pokladníka. Doufám, že sl. výbor rád to provede; výlohy spojené se zřízením nadačního listu já zaplatím. Požehneiz Pán Bůh! V bratrské lásce oddaný Jan Vychodil, asses. far. V Cholině 30. IX. 1916«. Uprímné »Pán Bůh zaplatí!« vyslovili přítomní obětavému slechetnému a i v těžké nemoci stejně nadšenému pro svatou cyrillomethodějskou ideu vlasteneckému knězi mecenáši a uložili ředčítatelí, aby srdečný dík a vroucí pozdrav ode všech vyřídil.

Probošt dr. Stojan navrhl do výboru místo zemřelých hraběte Karla Seilerna z Milotic a mikulovského arcikněze Frant. Mikšánka, děkana ve Vel. Němčicích, nové doživotní členy, a to dra J. S e d l á č k a, advokáta v Uh. Hradišti, a P. Balt. H ř í v u, faráře v Napajedlích, což bylo přijato jednohlasně. Za náhradníky byli zvoleni: Ot. K ř e n e k, ředitel a lesmistr panství na Velehradě, Ant. Š t a f f a, farář v Boršicích, dr. Ot. T a u b e r, profesor v Uher. Hradišti a Vil. H l a d k ý, farář n. o. v Kroměříži. Za přehlízitele účtů byli ustanoveni: Msgr. Kar. L y s ý v Uh. Brodě a dr. J. N e v ě ř í l, univ. profesor v Olomouci.

Doslovem dp. rektora P. Perničky byla skončena valná hromada »Velehradu«, a ihned na to zahájil probošt dr. Stojan jako předseda valnou hromadu cyrillomethodějského tiskového spolku. Tajemník spolku dr. Frant. Hrachovský velmi zajímavě a přesvědčivě promluvil, kterak lisku používá se vydatně ku zlému, a proto naší povinností jest podporovati tisk dobrý. Pokladník P. Jirschik T. J. z Velehradu podal zprávu pokladniční a jak bylo sbírek použito. Rektor P. Pernička, P. Gilb. Křikava, farář v Ml. Bříštích v Čechách, katech. Ad. Jašek, radní Salčák z Radějova a M. Strakova z Kvačic podali několik vhodných pokynů, jak podporovati a rozšiřovati dobrý tisk, jak sbírali členy a jak vůbec dobré knihy rozšiřovati.

Na to byla provedena volba. Od přítomných horlitéů byla jednohlasně zvoleni do výboru: Msgr. dr. Ant. Stojan, probošt v Kroměříži, P. Vinc. Pernička T. J., rektor na Velehradě, Vil. Hladký, farář n. o. v Kroměříži, Lad. Zamykal, red. »Našince« v Olomouci, dr. Fr. Klobouk, kaplan v Mor. Ostrave, B. Hřiva, farář v Napajedlích, Jan Rýpar, katech. v Jaktarí, Fab. Gregárek, farář ve St. Bělé, J. Rudolecký, farář v Únanově. Za náhradníky: J. Konečný, farář ve Vel. Újezdě, J. Hlaváček, kaplan v Kunovicích, Jan Vrtek, farář v Kněždubě. Za přehlízitele účtů: K. Fadrus, prof. v Kroměříži, A. Pobyly, kaplan v Zubří. Výbor pak si zvolil dr. Stojana za předsedu, P. Perničku T. J. za místopředsedu, P. Jirschika T. J. za pokladníka a za jednatele Vil. Hladkého. Tajemníkem zůstal dr. Frant. Hrachovský.

Slavné služby boží měl probošt dr. Stojan, po nich vykonal prosebné modlitby u oltáře bož. Srdce Páně před velebnou Svátostí P. Gilb. Křikava.

Když byly uctěny ostatky sv. Cyrilla, rozcházel se poutníci za pěkného teplého podzimního odpoledne do svých domovů.

Ad. Jašek.

† Arcibiskup Msgr. Robert Menini.

Arcibiskup velehradský«, jak naši poutníci říkali a jak sám rád žertovně se nazýval apoštolský vikář srědskooplovdivský, arcibiskup bulharský Msgr. Rob. Menini tisícům našich poutníků dobře známý — zemřel. Když po jubilejních slavnostech cyrillomethodějských r. 1913 jsem se s ním loučil na Velehradě, děl jsem mu s úsměvem: Vaše Excellence, na rok na shledanou buď zase u nás na Velehradě anebo v kapucínském klášteře v Sofii! »Bůh ví«, teskně jaksí odvětil, »ale tuším, že ta shledaná bude až v nebeském Jerusalemě«. Předtucha se splnila; už nezavítá k nám na Velehrad, jenž mu opravdu k srdci přirostl, kam tak rád spěchával a mezi našim zbožným lidem a nadšeným kněžstvem vždy okřival.

R. 1910 na cestách po Bulharsku pobył jsem delší čas pod jednou střechou s nejdůst. p. arcibiskupem jak v Sofii tak i v Plovdivě, sledoval jsem jeho opravdu kapucínský život a často mi vykládal zajímavosti z bohatého Prozřetelnosti podivuhodně vedeného života svého. Když kdysi jsem ho opětně prosil, aby mi zase něco pověděl, pohládl mne a usměvavě pravil: »Dobrý příteli, pošlu Vám to raději napsáno, abyste viděl, jak je Pán Bůh k lidem dobrý a kolik milostí každému pcřává«. A vskut-

† Arcibiskup Msgr. Rob. Menini.

ku po příjezdu domů obdržel jsem s pamětní fotografií i dosi obšírný svěživotopis p. arcibiskupa. Jest nesmírně zajímavý, na některých místech ne nepodobný Vyznáním sv. Augustina.

Ježto kus dějin církve latinské v Bulharsku za posledních let jest srostlo s osobou zemřelého p. arcibiskupa a poněvadž tak opravdově až dětinně přilnul k našemu Velehradu a u lidu našeho celým svým milým zjevem zdomácněl, uvedu aspoň malé úryvky z jeho svěživotopisu, jež i s památkami na něho věnuji velehradskému museu.

»Nádherně zapadalo s večera r. 1841 krvavé slunce nad sinou hladinou jadranského moře, zatím co v domě dalmatské Jadery leželo ve smrtelném zápase čtyřleté dítě. Ošetřující lé-

kař nerozpoznal nemoci, proto nevěděli ani prostředku proti ní, očekávající bolestně každou chvíli poslední vydechnutí. Rodiče zarmoucení stáli u lůžka se smrtí zápasícího dítěte, kdež byl přítomen i přítel rodiny, kanovník místního biskupského chrámu. Než Prozřetelnost boží jinak ustanovila. Dítě nemělo zemřítí. Ze slabých sil vzchopilo se a chtělo vína. Rodiče odepřeli, myslíce, že by to zvýšilo horečku a urychlilo smrt. Než přítomný kanovník radil podati vína. Nemocné dítě okusivši, zavřelo oči. Modlili se litanii k Panně Marii a modlitby za umírající. Když po chvíli kanovník naklonil se nad dítětem, těžce oddychovalo a vyhazovaly se na jeho útlé tělíčko skvrny. Byl to účinek vína. Dítě bylo zachráněno, a po třech měsících okrálo. Za to mu Pán Bůh popřál dlouhého věku — (Byl to pozdější arcibiskup bulharský Msgr. Menini). Prozřetelnost boží ve svých nevyzpytatelných a podivuhodných cestách nedopřála mu, aby ve stavu původní nevinlosti vstoupil do blaženosti věčné, nýbrž uložila životu jeho četné těžké zkoušky«.

Rodiče dali hochu na studia. Když kdysi vzdoroval, a nechtěl slyšeti napomenutí matčiných, pravila mu rozhodně: »Kluku, i kdybys byl biskupem, nepřestanu Tě kárati a napomínati«. Netušila, že věští synkovi budoucí jeho životní dráhu a že dočká se i okamžiku, kdy uvidí ho v biskupské mitře.

Kromě rodičů vzpomíná velmi vřele tety své, ku které přilnul celým svým dětským srdcem i jako student. Gymnasium ukončil o 16 letech, byv žákem asi prostředním.

Měl si voliti budoucí povolání. Náklonnost ku stavu duchovnímu, jakou v mládí svém cítil, potlačily v něm světské myšlenky, jež rostly a mohutněly s věkem. Dal se na práva. Teta chtěla jej doprovázeti, ale příbuzní ji zrazovali; žalem zemřela téže noci, kdy měla se studentem odjetí, v jeho náručí. I v tom vidí zřejmý prst boží, poněvadž s ní bydle nebyl by tak daleko zabloudil v životě a nebyl by se asi od ní odloučil, aby vstoupil do kláštera.

Práva studoval na vysokém učení ve Štýrském Hradci. Píše o tom: »Ach, Bože, jak jen začítí ty černé stránky života! Ale právě tu vyniká nesmírně nekonečné milosrdenství boží vůči nehodnému. Přirozeně ani jinak se nedalo očekávatí. Mladík sotva šestnáctiletý uvolněný od kázně domu otcovského a zůstavený úplně sám sobě bez vůdce, maje vždy plnou kapsu peněz ve věku nejnebezpečnějším, kdy vášně jsou nejmocnější uprostřed zkaženého svůdného světa, a užívaje všech svobod, o jak snadno sklouzne do největšího nebezpečí, a to tím spíše, schází-li zkušenost, není-li obezřetnosti a dotírají-li příliš mocné zlé náklonnosti! V takovém postavení byl jsem sám. Poznávati zlo a brodití se v něm bylo pro mne totéž . . . Žil jsem bezstarostně, neplně ani povinností svatého náboženství. Přece však zůstávala v nitru mém jakási neplodná úcta k Panně Marii, k níž jsem odírkával denně chladné tři zdrávasy. Tak to trvalo dvě léta na studiích ve Št. Hradci, dvě léta studií ve Vídni a

konečně dvě léta, kdy jsem sloužil ve Vídni u vojska, a konal praxí advokátskou. O božský Spasiteli! Hospodine, nevzpomínej poklesků mládí mého a nevědomostí mých!»

Práním jeho bylo, státi se profesorem na vysokém učení buď v Padově neb v Pavii, kterážto města náležela ještě pod vládu rakouskou. Avšak s jejich ztrátou padly i sny jeho.

Zachvěla duši jeho kniha od jakéhosi trapisty s nápisem: »Věčnost se blíží«. Ve Vídni seznámil se s velmi milým knězem karmelitánem přísné kázně. Prohlédl si i jejich klášter, vše viděl opravdové, přísné, strohé. Líbilo se mu. Zatoužil po takovém životě. Ve Št. Hradci měli karmelitáni noviciát, proto tam šel, aby se s vším seznámil. Byl pozván i na chudíčký oběd. Nadšení stoupalo. Ale večer strávil vesele ve staré společnosti, kde zapomněl na karmelitány

Po návratu do Vídne žil zase starým životem.

Kterýsi den r. 1860 jda do úřadu, poněvadž bylo ještě příliš časně, vstoupil do kapucínského kostela u císařského hradu. Právě vycházel ze sakristie staříčký kněz kapucín sloužit mši sv. u bočního oltáře, nad nímž visel malinký mariánský obraz. Prohlížeje si jej, zůstal takto na mši sv., což již dlouho nečinil. Neví, co se stalo mezi ním a oním obrazem, pamatuje se pouze, že když odcházel, bylo rozhodnuto jeho povolání vstoupit ke kapucínům.

Když po dvaceti letech r. 1880 vrátil se do Vídne jako nově posvěcený biskup, měl štěstí, že mohl u oroho památného oltáře sloužit mši sv. na poděkovanou, že tam milosrdenství boží se k němu sklonilo a milostí hojnou přebohatě obdařilo.

Než čeho se nenadál, rozhodnutí jeho bránili velmi rázně rodiče. Myslili, že snad pro dluhy chce opustit svět a jíti do kláštera nebo z nějaké chvílkové nálady. Vytrval však. Jsa plnoletý, myslil, že »sluší více Boha poslouchati než lidí«, když cítil zcela určitě, že Bůh ho volá. Konečně dopsal mu otec, že svoluje, by vstoupil do kláštera a dává mu k tomu své pozebnání. Vykonal životní zpověď a oblekl člověka nového s novým řeholním šatem, změniv i křestní jméno, aby celý přeměněný ve jménu božím započal noviciát.

»V noviciátě jsem se cítil šťasten. Všechny jeho přísnosti se mi zdály nepatrné; jediná myšlenka mne znepokojovala o mírnosti kapucínské přísnosti a pak strach, že budu propuštěn pro časté nejapnosti a chyby při ručních pracích. Než představení zavírali nad tím oči, tak že šťastně jsem nociviát po roce dokončil«.

Po dvouletém studiu bohosloví byl vysvěcen r. 1863 na kněze, avšak i potom ještě studoval. Ve čtvrtém roce neměli profesora církevního práva, proto představení ustanovili, aby je přednášel Menini, jenž měl z něho zkoušky na světské fakultě. Byl tedy současně žákem i profesorem.

V řadě postupoval. Stal se učitelem noviců a kazatelem. O svém prvním kázání v jakémsi malinkém kostelíčku poznamenává, že kolena se mu nesmírně třásla strachem, když stál na kazatelně. Ale zdokonaloval se; přispíval k tomu zvučný plný hlas jeho, majestátní postava a jiné přednosti, jaké zdobí kazatele.

Erzy stal se profesorem pastýřského bohosloví a mravovědy ve svém klášteře.

Když poprvé navštívil rodiče jako kněz, zvolal otec, spativ ho v kapucinském rouše: »Nyní jsem přesvědčen, že povolání Tvé bylo od Boha; ostatně jsem už o tom nepochyboval. Nyní čtu Ti štěstí Tvé ve tváří, a proto činíš i mne šťastna«. Podobně radosně ho přivítala matka a jiní příbuzní. Při té příležitosti v rodišti i kázal v kostele OO. františkánů, kam jako chlapec nejraději chodíval. Kostel byl přeplněný; přišli spolužáci, staří přátelé a jiní ze zvědavosti vidět a slyšet na kazatelně toho, jež znali dříve ne právě dle nejlepšího příkladu. I staří otec přišel poslechnout syna svého, ale tak byl dojat a rozrušen, že musil býti vyveden z kostela.

Erzy na to stal se misionářem. Vykládá o tom:

»Pán Ježiš zvolil si dvanáct chudíčkových neučených většinou rybářů, jimž rozkázal, aby zvěstovali jeho vznešené nauky celému světu. Mezi nimi byl též Matouš, publikán a hříšník. Nedivte se tedy, že i na mně, nehodného a hříšného tvora, dobrotviv Pán Bůh vložil takový přesvatý úřad

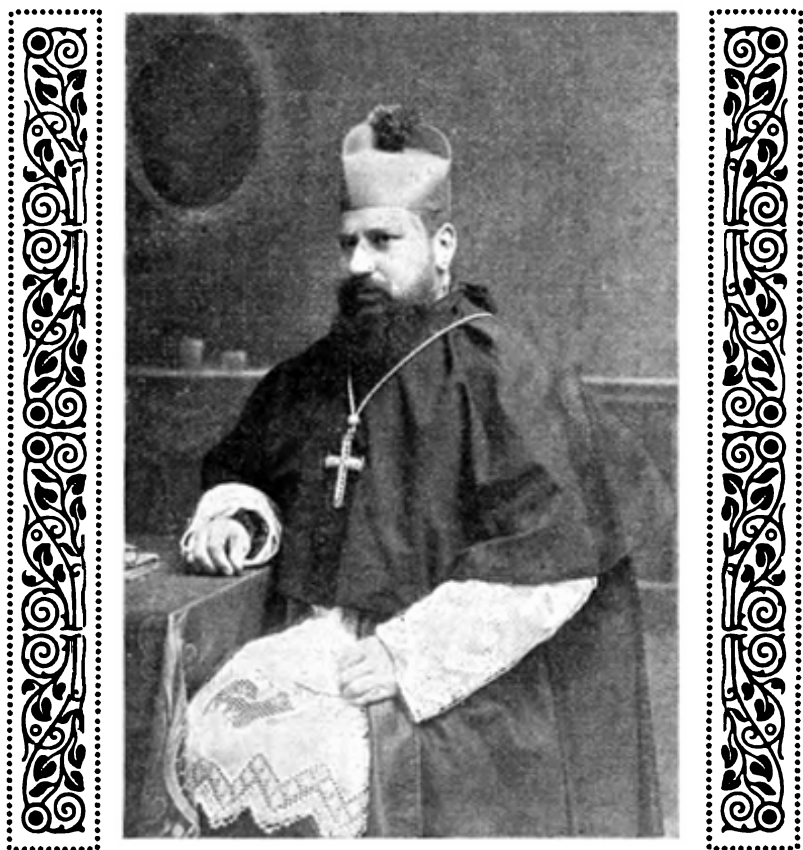
R. 1868 kázal jsem poprvé jako misionář lidu. Pán Bůh žehnal a udílel milosti práci mé. Zůstal jsem v tomto úřadě plných dvanáct let. Nedovedu se upamatovati na počet sv. misíí a kázání, jež jsem měl; byly zajisté četné. Každé misie trvaly 8, 10 i 12 dní, a míval jsem každodenně dvě, tři, čtyři nezřídka i šest kázání a mimo to zpovídal jsem ještě několik hodin. Zřejmě mne Pán Bůh sílil«. Vzpomíná rád na tu práci apoštolskou. Vždyť právě při misíích milost boží působí tak účinně. Viděl, jak velmi mnoho hříšníků bylo napraveno, získáno a spaseno sv. misíemi.

R. 1879 o velikém posmě kázal v Římě a dával duchovní cvičení. Po velikoncích oznámil mu generální komisař kapucínů, že od sv. kongregace Propagandy jest určen za biskupa někam do misijní země. Než opustil ještě Řím bez svěcení biskupského. Až po roce sedě ve zpovědnici, obdržel list, jímž byl jmenován světicím biskupem. Za chvíli vystoupil na kazatelnu, ale byl velmi rozehvěn. Ve 42 roce věku byl posvěcen na biskupa a poslán do Bulharska.*)

»V prvních třech měsících po svém příchodu učil jsem se pilně jazyku bulharskému, tak že jsem mohl již zpovídati bul-

*) Plovdivsko-srédským apoštol. vikářem byl od r. 1863 biskup Msgr. Frant. Domenico Reynand da Villa Franca. R. 1880 požádal za světicího a výpomocného biskupa, jež dostal v osobě Meniního; sám byl r. 1885 povýšen na arcibiskupa, titul. z Tarnopole, avšak pro vysoký věk uchýlil se se svým gen. vikářem Samuelem da Prato do krásné dědinky Kalašelia, kde v pokoji a klidu trávil poslední léta života, až r. 1893 ho povolal Pán k sobě. Jest pohřben v plovdivské katedrále

harsky. Po půl roce zkusil jsem i kázati. Bylo mi zvykati cizímu podnebí, nové stravě, rozdílným zvykům dobrého lidu s živou věrou a opravdovou kromobyčejnou zbožností, ačkoli žije mezi miliony pravoslavných, kacířů a mohamedánů. Prvním mým zaměstnáním byla zpovědnice, kazatelna, bohoslovná škola pro seminaristy. Ostatek jsem zůstavoval svému nejdůst. pastýři. Tak uplynulo pět let mého výpomocného biskupování«.

Msgr. Vinc. Pejov, nový apoštol. vikář srědsko-plovdivský.

Když předchůdce v apošt. vikariátě odešel na odpočinek, následoval ho v důstojenství a povinnostech msgr. Menini.

»Jestliže některý prelát církve sv. slaví 25leté jubileum jako biskup, může zajisté honositi se řadou četných zásluh za své působení, ale též shromáždil si mnoho dobrého před stolicí boží.

Mého biskupování uteklo již daleko více než 25 let, proto mám zajisté dosti důvodů, abych skládal účty z úřadů svého.

Kdo má rozlišovati, co učinil po tu dobu sám Pán Bůh a co se stalo přičiněním mým? Vykonal jsem velmi málo skoro

nic dobrého, a i to málo nese na sobě stopu mých nedostatků, tak že v pravdě mohu zvolati: Jsem služebníkem neužitečným, učinil jsem, co jsem učiniti musil. Patřím-li však na to, co vykonal Pán Bůh, srdce mé jest mocně vzrušeno nevyslovitelným díkem. Jakou neunavnou činnost rozvínovali moji misionáři a sestřičky, jež tu blahodárně a požehnaně působí! Kolik usištědřili velkodušných podpor zbožní dárcové, jimiž skoro všechny kostely byly opraveny, některé od základu postaveny, jiné značně rozšířeny, jiné obnoveny a okrášleny. Byly zřízeny dvě nemocnice, dva sirotčince (jeden již byl dříve, ale nyní rozšířen), tři opatrovny pro děti, čtyři ústavy vzdělávací pro obojí pohlaví, nové příbytky pro misionáře, nové malé chudobince. To vše pro potřeby tělesné. Co se týče duchovního, tu neunavně a vytrvale pracovali moji horliví misionáři na posvěcení nesmrtelných duší, na obrácení hříšníků, zbloudilých, rozkolných a nevěrců; konajíce misie, utvrzovali katolického ducha u lidu sobě svěřeného, a jiní kněží a klášternice se svědomitou opravdovostí věnovali se vzdělání mládeže, nemocným atd. atd. Co nesmírně blaží srdce mé, jest, že zřel jsem začátky a vzrůst semináře kněžského, z něhož vzešlo několik kněží domorodých, kteří s opravdovým apoštolským zápalem pracují na vinici Páně u svých sourodáků. Velkou radost mi připravili moji dobří generální vikáři, zvláště nynější, jenž již přes patnáct let pracuje se mnou, ja mou pravou rukou a mým andělem strážným. S takovými pracovníky že se něco vykonalo za mého biskupování, není divu. Králi věků nesmrtelnému a neviditelnému, Pánu Bohu samému budiž čest a sláva na věky věkův!«

Těchto několik stránek vybral jsem z vlastního jeho životopisu. Dýchají hlubokou opravdovou pokorou hodnou věrného syna sv. Františka. Celý život jeho pozdější, jak říkával, byl pokáním za poklesky mládí. Žil úplně jednoduše jako pravý kapucín, neotáčel se nimbem ve své hodnosti arcibiskupské, což ho činilo neobyčejně milým, oblíbeným a lidovým. Vychoval řadu bulharských kněží vyšlých z jeho semináře založeného r. 1881 v Plovdivě. Byl to kapucínský seminář mezinárodní. Již dříve byl tam malinký seminář pro světské kněze, ale chovanci jeho vstoupili dobrovolně do nového mezinárodního. Arcibiskup Menini sepsal částečně i učebnice pro bohoslovce. Trval až do r. 1894, kdy byl rozdělen na dva. Cizinci odešli do Sv. Štěpána u Cařihradu, kam byl přeložen seminář mezinárodní, a mladí Bulhaři zůstali v Plovdivě.

Arcibiskup Menini byl u královské rodiny bulharské ve vážnosti, ačkoli do politiky nikdy nezasahoval. Myslil, že se dočká nejen návratu careviče Borisa do církve katol., nýbrž že i královnu Eleonoru získá pro katolictví.

Byl známou osobností nejen na císařském dvoře, nýbrž i u četných vynikajících osob říše naší. Dovedl je získati na podporu katolické církve v Bulharsku.

»Čekal jsem přede dvěma roky v uherském ministerstvu«, vykládal při poslední velehradské návštěvě, »kdež jsem se dal

do rozhovoru s nejakým pánem, jenž podobně čekal jako já. Byl to žid. Milovali jsme i o věcech náboženských. Najednou v Sofii dostal jsem od něho dopis, abych se u něho zastavil v Pešti, až se mi naskytne příležitost. Stavil jsem se tam nyní, když jsem jel na Velehrad. Měli velikou radost, neboť právě před nedávnem dal se jim pokřtiti syn. Starý otec sice na křest neměl chuti, ale skutek synův ho opravdu těšil, a dal to na jevo i štědrým darem pro mé misie.

Jako biskup latinský pro unii bulharskou nezaujímal vynikajícího postavení. Rozhodný vliv v tom ohledu měly na něho naše unionistické sjezdy velehradské, jichž rád se vždy účastnil. Pokatoličtění pravoslavných přál si před tím ve smyslu polském s obřadem latinským, teprve patrně vlivem našich sjezdů hleděl si více též sjednocení s obřadem východním.

Jaké nadšení a naděje vzbudily v něm sjezdy velehradské, vidno i z jeho »Provolání ku zjednocení všech křesťanských církví«, jež vydav po našem prvním sjezdu unionistickém v několika jazycích evropských, podepsal je jako »sedmdesátiletý katolický biskup«. Líčí v něm sílu a požehnání jednoty, pokoj a mír vnitřní, zvýšený stav mravní a vzdělanostní. »Křesťanský svět stane se jedinou rodinou, v níž se zakotví láska k Bohu a k bližnímu, vzájemná úcta a svědomité plnění povinností politických i náboženských. Panovníci budou vládnouti jako otcové, poddaní věrně poslouchati, zkrátka pak pobyt na této zemi bude místem rozkoše, příjemnou přípravou k radostem nebeským.

Přijměte, milení bratři, toto pozvání, jež Vám posílá, kdo Vás opravdově miluje a přeje si Vašeho štěstí. Kéž si je vezmou k srdci vládcové a panovníci států! Kéž především si ho povšimnou představení náboženských společností rozešlých se s církví! Kéž by se sjednotili, aby splnili vroucí přání božského Spasitele o jednom ovčinci s jedním pastýřem — přání, které tak často přednášíme při službách božích ve všech církvích!

Drazí bratři! Posílaje Vám toto provolání, nedávám se řídití politickými a vůbec ani lidskými ohledy — přísahám to před tváří a soudnou stolicí boží, kde brzy se objevím. Co mne k tomu vede, jest jedině vroucí přání, abych viděl Vaše vítězství nad nepřáteli božími, a abych zajistil jednomu každému z Vás s milostí boží pokoj srdce na této zemi a věčnou spásu po smrti.

Celé provolání jest psáno bez nějaké učené obrany katolictví, má působiti s milostí boží spíše na srdce. Mělo-li nějaký výsledek, nedovedu dnes povědět.

Velehradu zůstal věren. Kdykoli byl zván na naše slavnosti, přicházel a i delší dobu mezi námi prodléval. Též na čtvrtý unionistický sjezd byl už vypraven, jen telegrafickým odvoláním se zdržel. Když r. 1913 dlel na Velehradě — asi 14 dní — právě zuřila bulharskoturecká válka, neustále se modlil, ať se procházel po chodbách, v zahradě nebo ve své světničce, vi-

dival jsem ho s růzencem v rukou; dlouho klekával i před svato-
stánkem. »Za ljubima Balgarija« říkal, k níž přilnul celým
srdcem.

Velmi rád prodléval mezi naším lidem, jehož zbožnost ne-
mohl dosti vychváliti. Kdykoli mohl po večeři, přicházel do
naší poutní kuchyně, sedával s poutníky na lávce a, jak mohl,
se dorozumíval. Loť se vi, že měl vždy natisněno kolem sebe,
ale měl to rád. Sedl si na židli, zapálil si i viržinku a nepohrdl
ani, když jsme mu tam donesli sklenici piva, vykládal o Bul-
harsku a dal si vykládati o poměrech poutníků. Oči by byli na
něm nechali. Měl však co dělati, aby se dostal nahoru, neboť
kde kdo se k němu tlačil, aby mohl aspoň roucho jeho políbíti.
»Ale je asi chudý ten pán arcibiskup«, řekla mi po takové be-
sedě tetička, »má tu kleriku celou vybledlou od slunka a byla
i zalátána«. Neušlo nic jadrným očím bystrých našich Slovaček.
Složili se a donesly i nějaký dárek »na novou kleriku«. Když
byl v residenci, nedával prý si cítiti bot — poněvadž měly hod-
ně rozedrané podešvy. Dostal však za to nové.

Upřímná prostota a chudoba sv. Františka byla mu zrovna
vtělena. Falešnosti neznal; dobrotu srdce vyjadřovala celá tvář
a nadšení pro svatou věc ohnivé pronikavé oči jeho.

Na Velehradě 7. července 1913 oslavil své druhotiny kněž-
ské. Po slavné mši sv. stanul oslavenec s četnou assistencí u
křesla biskupského s nachovým pozadím na straně evandělní
v mitře a s berlou biskupskou. Probošt dr. Stojan a serajevský
biskup dr. Šarić mu blahopřáli. Velebná postava staříckého
metropolity každého dojala. »Tak asi vypadal sv. Metoděj«,
děli mi kněži. Opravdu nezapomenutelným dojmem působil celý
vznešený zjev s nad obyčej výraznou ctíhodnou tváří jeho. »Pa-
cesát let jsem knězem a tak málo jsem vykonal pro Krista!«
volal skromně, a slzy zalily dobré oči jeho. Lidé plakali s ním.
Nebylo konce, když rozděloval všem poutníkům památky na
ten den.

Když přišel ze slavnosti slovácký chlapec domů, tázali se
ho, co tam viděl a jaké to bylo. »Ach, moc, tuze moc hezké to
bylo. Byl tak stařícký pan arcibiskup akorád jako sv. Mikuláš,
moc starý, už nemohl; když vylézal po schodech, opíral se o vy-
sokou stříbrnou zakroucenou hůl (berlu) a přece nemohl, šlo
to těžko, všichni křičeli na něho vjó, vjó, vjó, aby vylezl«. Chla-
pec zaslechl při příchodu metropolity nadšený pozdrav jihoslo-
vanský »živio«, ale pro jeho slovácké ucho zbylo z toho pouze
»vjó«.

Rozehnal se s posv. Velehradem dobrý ctíhodný kmet a
už se nevrátí. Tam vedle svých předchůdců v pěkné katedrále
plovdivské bude odpočívati zlaté jeho srdce a v nebi bude
orodovati za dobrý lid bulharský a bude se zajisté přimlouvati
za rozkvět Velehradu, jehož arcibiskupem byl aspoň v ústech
lidu. —

Skonal v Klementinské nemocnici v Sofii, ctěn a želen ode všech, kdož ho znali. List bulharského sv. synodu »Cerkoven Vestnik« praví o něm: »Byl mužem vysoce vzdělaným«. Tělesná schránka jeho byla převezena z nemocnice do kapucínského chrámu sv. Josefa, kde se konaly slavnostní zádušní bohoslužby. Byl přítomen i král a synové jeho, předseda ministerský, vyslanci rakouský a německý, mnoho úřadů a nesmírně mnoho lidstva. Nástupce jeho, Msgr. Vinc. Pejov, měl tklivou posmrtnou promluvu, v níž líčil život a oceňoval zásluhy jeho o katol. církev v Bulharsku. Po obřadech byla rakev vykropena a převezena do Plovdiva, kde byla uložena v katedrálním chrámě sv. Ludvíka.

Modlitba:

Bože na duchovetě i na vseka plať, Koito potapka smarťta, obezsili dijavola i daruva život na Tvoja svjata, Sam, Gospodi, uspokoj dušata na Tvoji rab Robert v mesto svetlo, v mesto blaženo, v mesto spokojno, deto nema bolest, skarb i vazdiški i, kato blag i čelovekoljubiv Bog, prosti mu vseko sagrešenje, kojeto sa napravil s duma ili s delo ili s misal, zaščoto nema čelovek, koito da je živel na zemjata i da ne je sagrešil, i samo Ti edničkija Si bez grech, Tvojeto pravosadije e pravosadije večno i Tvojeto slovo istina.

Edinstvena čista i neporočna Děvo, kojato preestvestveno si rodila Boga, molí se, da se spasí dušata negov!

Leka mu prast i večna mu pamet! Amin!

Bože andělů všech lidí, Jenž Jsi smrt přemohl i nad ďáblem zvítězil a darováváš život světu svému, Sám Hospodine, uděl pokoje duši služebníka svého Roberta v místě světla, v místě blaženosti, v místě míru, kde není ani bolesti, žalu a vzdechů a, ježto člověka oblažuješ a miluješ, odpust mu, Bože, všechny hříchy, jichž se dopustil slovem nebo skutkem nebo myšlením, protože není člověka na zemi, jenž by nezhrěšil, neboť Ty samojediný Jsi bez hříchu, Tvá spravedlnost jest spravedlnost věčná a Tvé slovo jest pravda.

Jedině čistá a neposkrvněná Panno, jež Jsi opravdově Boha porodila, oroduj, aby spasena byla duše jeho!

Země budiž mu lehká a památka jeho věčná! Amen!

Mučednictví unie na Podlesí.

Dle věrohodných pramenů P. J. K. z Podlesí přeložil Ad. Jašek.

(Pokračování.)

dalším postupu pronásledování církve a duchovenstva zvláště sjednoceného nařizuje vláda skrze náměstka Království, hraběte Berga, 6. června 1870 kněžím Podlesí, na Lubelsku a částečně Augustovsku, aby unité byli vyškrtnuti ze spolků nábožných bratrstev a z katolických chrámů

(polských) odstraněny všechny jejich památky, cechy, korouhve, by takto latinské duchovenstvo samo dostalo se do zjevného nepřátelství s unií a ukázalo sjednoceným, že jsou už vyděděni z chrámů (latinských) i s odznaky svého náboženství, přerušen všechen svazek se svatyněmi katolickými, a tudíž že nesmějí nadále svou víru v nich projevovatí a pobožnosti konatí, když všeliké spojení kostela s církví přestalo.

Náměstek Království nařizuje 8. (20.) ledna 1872 pod čís. 16 katolickému duchovenstvu, aby zavedlo knížku s pečeti děkanů, v níž zapisuje mše sv. sloužené denně ve farnosti. Knížka má obsahovati: 1. Jméno a příjmení, kdo na mši sv. dává, 2. jeho zaměstnání, 3. místo pobytu, 4. úmysl, na který mše sv. se slouží, 5. den odsloužení, 6. kdo jí sloužil, 7. poznámky. Knížka má býti chována v kanceláři farního úřadu, aby, kdykoli by chtěli, mohli do ní nahlédnouti náčelníci policie, četníci nebo strážníci a opatřiti si odtud potřebné vědomosti.

Policie měla slíditi, zda mše sv., zvláště v kostelích polských, nejsou slouženy na úmysl proti duchu vlády ruské, na př. za církev polskou, za vlast polskou, za duše padlých ve válce s Ruskem. Na Podlesí a Lubelsku měly ještě jiný význam ony knihy, aby totiž policie mohla vyzvídati, zda mají sjednocení nějaké styky náboženské s kněžstvem latinskými, zda jich neprosí, aby sloužili mše sv. za svobodu vyznání, volnosti víry sv., návratu k unií nebo za zemřelé své, které pochovali sami na hřbitově katolickém bez kněze a obřadů pravoslavných.

Týž náměstek nařídil 7. (19.) října 1872 pod čís. 1064 kněžím Království, a zvláště mezi sjednocenými na Podlesí a Lubelsku, aby vedli ony knížky v jazyce ruském. Policie ovšem nemusila uměti polsky čísti ani si lámali hlavy tím nenáviděným jazykem, a to zvláště na farách při přehliďce knih.

Dne 25. července (6. srpna) 1873 pod čís. 906 zakázal náměstek Království hrabě Berg všeliké schůzky duchovenstva též při poutích, byt měli i naležitě vyhotovene pasy od úřadů. Mimo to jim zapovídá, aby nezpovídali sjednocených ve svých kostelích, neudělovali jim sv. svátostí, aby o každé slavnosti kostelní, o každé jednotlivé návštěvě sousední farnosti uvědomovali okresní hejtmany a brali od nich pro každý případ zvláště povolení, kterého zpravidla nedostali.

Smrtí Bergovou v Petrohradě, když byl vybidnut, aby složil svůj úřad, skončilo i náměstnictví v Království polském. Království bylo poníženo na generální gubernii s názvem »Privislanskij kraj«, Varšava ztratila dávnou důstojnost stolice Království a železná ruka vládní ještě více utlačovala národ, církev i duchovenstvo. Nástupcem Bergovým, generálním gubernatorem varšavským, stal se němec Kotzebue dle přirozenosti a zásady nepřítel katolicismu i polskosti, spíše činný apoštol pravoslaví.

Kotzebue zakázal 7. (19.) května 1874 latinskému duchovenstvu mezi sjednocenými scházeti se za jakoukoli záminkou

pod nejpřísnějšími tresty. Zapověděl kázati na hřbitově (byly kolem kostelů), zvláště o poutích a slavnostech, byt kostelíček byl sebe menší a mohl pojeti sotva část věřících, a ostatní čekali na kázání na hřbitově, jak se vždy dělo o slavnostech. Tento zákaz měl na zřeteli patrně sjednocené, kteří o slavnostech vždy hojně přicházeli do kostelů a tiskli se na hřbitovech; nyní neměli poslechnouti nauky od kněze katolického.

Z rozkazu Kotzebuova a nařízení gubernatora siedleckého v květnu 1874 pod čís. 4016 okresní hejtmani posbírali všechny pasy cestovní dříve vydané katolickým kněžím a zakazují jim, aby neopouštěli hranic svých farností pod nejpřísnějšími tresty a nestýkali se se svými sousedy. Mělo to býti za účelem, aby kněží si nevykládali o ukrutnostech, jakých se dopouštěli Rusové při práci o návratu sjednocených k pravoslaví.

Dne 5. července 1874 pod čís. 585 rozeslal gubernator siedlecký Gromeka z nejvyššího rozkazu z Petrohradu 70 kusů ohlášení na každý okres s příkazem, aby byly veřejně předčítány z kazatelen a vyvěšeny jako návěstí, že všichni sjednocení chelmské diecese na kolenou prosí cara i vládu jeho o milost, by byli přijati k pravoslaví, což car i vláda jeho, ač neráda, přinucena svoluje.

Dne 21. července téhož roku pod čís. 623 nařídil gubernator Gromeka dle Ukazu carského, aby podruhé ony přípisy byly ohlášeny z kazatelen.

Kněží katoličtí byli těmito rozkazy přinuceni z kazatelen klamati a čísti natíštěné drzostí se vsí otupělostí.

Z nejsvětějšího místa pravdy boží a před tisíci sjednoceného lidu, téhož lidu, jenž vlastní krví zalitý kladl život za víru a modlil se skroušeně v katolických kostelích, odvrhuje od sebe pravoslaví, kázal car mu ohlásiti, že na kolenou jako sv. přijímání z rukou carských přijímá pravoslaví a o ně jako o vysvobození cara prosí. Může býti nad to většího zneuctění, potupy a výsměchu z kostela a národa polského a to ještě ohlášeného na kazatelně v kostele polském od nešťastných kněží před tisíci lidu, kteří všichni pláčou nad otroctvím svým?

Ubozí kněží latinští též vyhledávali a užívali všemožných prostředků, aby nebyli služebníky takového zneuctění kostelů polských. Jeden onemocněl a nepřišel do chrámu, jiný ochraptěl a neměl kázání, mnoho smělejších zaplatilo pokutu, že nechtěli předčítati toho ohlášení, jiní se vymlouvali, že nedostali nařízení od své duchovní vrchnosti, by z kazateln podobné přípisy předčítali; než ani to jich nechránilo před peněžitou pokutou; jiní zase četli přípis rychle a hlasem tak přtlumeným, že jim nikdo nerozuměl.

Generální gubernator Kotzebue potvrzuje nařízení náměstka hr. Berga a knížete Czerkaského, řiditele komise, jež byvši vydáno již r. 1867 pro duchovenstvo diecese podlesské a lubelské, nedovolovalo kněžím duchovních cvičení, sjezdů atd.,

dne 26. července 1874 pod čís. 778 zapovídá všeliké spolky, schůzky, důvěrné porady, ba i duchovní cvičení kněží, zajisté proto, aby se neutvrzovali v duchovním životě a posvěcení, nesmlouvali se a nepouštěli se společně do odporu a války s vládou v otázkách náboženské svobody..

Týž generální gubernator Kotzebue zakazuje 27. ledna (3. února) 1875 pod čís. 91 kněžím diecese podlesské a lubelské, že nesmějí dáti rozepisovati oplatky varhaníky a kostelníky před božím narozením, to jest, že nesmějí choditi na koledu do domů sjednocených a zvláště ne do takových, kde bydlí společně sjednocení s latiníky.

Prál si zajisté, nejen aby latiníci nábožensky nepůsobili na sjednocené, nýbrž by i sami upouštěli od dávných obyčejů národních a náboženských — lámání oplatků kostelních — obraceli se o ně k vládě a pravoslavným a tak pomáhali popravoslavnovati úporných unitů.

Všichni obyvatelé na unii dostali rozkaz policie, aby ve svátky pravoslavné nedovolovali pracovati služebným obřadu východního ani na polích ani v dílnách ani u domů svých pod nejtěžším trestem. Za tím účelem každý obyvatel nebo správce jest povinen míti ve své pracovně netoliko výpis všech svátků pravoslavných, nýbrž i všechny místní slavnosti církevní míti na paměti. Byl povinen poraditi se a dáti se poučiti o tom od nejbližšího pravoslavného popa a výpis ten si zjednati.

Ba co více, obyvatelé polští dle nových zásad vlády nedbajíce svého nestranného postavení, měli býti nuceni zřici se své nečinnosti, zůstatí při rodné půdě a býti strážci pravoslavi a horlivými jeho apoštoly.

Dne 25. června 1875 pod čís. 5517 zakazuje gubernator siedlecký kněžím Podlesí, aby se neodvažovali bráti děti sjednocených do přísluhy v kostele, tím méně je připustiti jako ministranty ku mši sv., ku zpěvu kostelnímu, je vzdělati za varhaníka nebo učiti je čísti a psáti polsky. Kněží na Podlesí byli povinni z kostelní služby propustiti všechny sjednocené pod nejpřísnějšími tresty, vypovědětí z kostela všechny členy jakýchkoli náboženských bratrstev, nedovolovati jim nijaké úsluhy a posluhy v kostele, nositi korouhve, kříže při průvodech atd.

Generální gubernator varšavský varuje 1. listopadu 1875 všechny duchovní, že kdo by z latinských kněží jakkoliv nábožensky posloužil sjednoceným, bude odvezen do vnitřa říše.

Kotzebue vydal ten rozkaz proto, že všichni sjednocení, zvláště z Podlesí, nemohouce se dostatí ku sv. svátostem v nejbližších kostelích katolických, v zástupech putovali po celém Království, hledajíce v odlehlých kostelích útěchy náboženské a pomoci boží ve svém hrozném utrpení a prosíce, by směli přistoupiti ku sv. svátostem.

8. listopadu 1875 vyšlo nařízení carské, aby kněží latinští neodvážili se zpovídati neznámých osob jinak než toliko s písemným povolením pro každý případ zvláště od faráře, k jehož farnosti přináležely.

Ten směšný zákaz byl za účelem, aby latinští kněží ve svých kostelích nesměli zpovídati sjednocených a ve zpovědnících byli policejními vyzvědači proti všem právním božským i církevním, znesvěčující svátost zpovědi. Něčeho takového mohlo býti schopno toliko duchovenstvo pravoslavné, jehož hlavou jest car, ale nikdy věrné duchovenstvo polské.

Generální gubernator Kotzebue výnosem ze dne 3. (15.) srpna 1876, čís. 1343 zakazuje duchovenstvu polskému poučovat lid a děti ve školkách nebo v domech farních, ať jest to cokoliv, třeba i katechismus. Na Podlesí okresní hejtmani, horliví to misionáři pravoslaví, zakázali latinským kněžím učití katechismu i v kostelích a to proto, že do polských kostelů chodilo více sjednocených než latiníků.

Kotzebue byl vyzván biskupem lubelské diecese Baranovským, aby mu vysvětlil nařízení vlády o zákazu poučovatí děti katolickými kněžími a odpověděl přímo na otázku: Zda jest dovoleno v kostele kněžím polským učití katechismu lid i děti výlučně katolické?

16. (28.) října 1876, čís. 1879 odpověděl biskupovi, že toliko uvnitř kostela (vnutři) se dovoluje kněžím katolickým učití katechismu, a to výlučně děti katolické a že každé poučování, každé slovo jejich bude co nejbedlivěji sledováno policií.

7. (19.) srpna 1876, čís. 1376 nařizuje generální gubernator duchovenstvu latinskému, aby od úředníků katolických soudních a správních přijímalo přísahu toliko v jazyce ruském. K úředníkům správním čítají se i rychtáři, starosti, jejich pomocníci atd., kteří rusky neznali, a přece rusky musili přísahati. Poněvadž přísaha v Rusku jest spíše čestnou formou, dle učení pravoslavného může býti i v Polsce ruskou, byť i přísahající nerozuměli jejímu významu a obsahu. Hlavním jest, že se děje rusky.

Dne 30. října 1876, čís. 1946 generální gubernator nařizuje dozorcům kostelním a latinským kněžím, aby pilně střežili zdi a ohrad hřbitovních, by sjednocení podtají, zvláště v noci nepochovávali svých zemřelých bez pravoslavného obřadu. Dle toho mají kněží s dozorcí kostelními býti nočními hlídači hřbitovů a ve dne v noci jich střežiti, by zabránili k nim přístup sjednoceným.

Na základě výnosu generálního gubernatora Kotzebua ze dne 16. (28.) listopadu 1876, čís. 2087 okresní hejtmani zapovídají modlití se v litanii lauretanské odvěčnou prosbu: »Královno koruny polské, oroduj za nás!« Kněz v kostele nesměl zpívatí modlitbu tu.

Tak tedy Poláci ztrativše svou korunu i kráie pozemského, nesmějí dle nařízení carského hlásiti se ku své Královně nebes, aniž vzývati Krále nebeského o pomoc, když car chce jim býti vším, počátkem i koncem, pánem svrchovaným nad životem i smrtí.

Končím výpočet rozličných výnosů pekla a pravoslavií vydaných od r. 1863 do 1883 proti církvi a duchovenstvu latinskému. Scházejí tu ještě nařízení z následujících sedmi let, ale jsou to většinou jen připomenutí, opakování rozkazů dřívějších anebo důtky duchovenstvu, že neplnilo nařízení vládních.

Podal jsem čtenářům úhrnem jen některá nařízení vlády ruské a Ukazy carské týkající se duchovenstva celkově jako všeobecné rozkazy vojevůdcovy v bitvě, pomíjeje tisíce jiných zvláštních denních rozkazů onoho roztrpčeného boje, jemuž za obět na Podlesí a v Lubelsku padaly a padají podnes tu farní kostely latinské zabrané pravoslavím, tu kostelní peněžní záznamy a fundace převedené do pokladny státní, tu latinští faráři potrestáni peněžitou pokutou za svou horlivost, sesazení nebo vyvezení na ruskou step. Z obsahu oněch nařízení možno snadno uhodnouti, jak jest nepřátelský a bojovný duch Ruska proti církvi a duchovenstvu katolickému, jak odkrytě snaží se netoliko zbaviti kraj náboženské svobody, nýbrž i vnutiti mu v nejsvětějších jeho činech své myšlenky a svou vůli a zatemňujíc zemi mrakem pravoslavií od hranic nešťastné Litvy přes Podlesí až po kraje lubelské, chce se zbaviti katolicismu a s ním i nerozdílné jeho polskosti, vyhubiti duchovenstvo a vyhnati je i s kostelem jeho a věrou za hranice, k čemuž se již pro budoucnost připravovali, nazývajíce úředně víru katolickou »vyznáním cizozemským«, to jest cizím, zahraničním, chtějíce označiti, že má býti vyhostěna ze země.

Když píšeme o straně útočící, její moci a snahách, třeba se též zmíniti i o straně napadené, jak sobě počínala v boji, zda měla obratné a statečné vůdce i vojsko, zda třeba přemáhána mocí a násilím strany protivné vytrvala mužně v boji a za cenu života obhájila si rytířskou čest svou i čest své církve, či zda sklánějíc šiji před nepřitelem a chráníc zbaběle života svého, kydala hanu a hanbu na jméno a povolání své. Když píšeme o pronásledování církve a duchovenstva latinského, nutno se zmíniti též, jak si počínalo duchovenstvo, zvláště jeho představení, zda biskupové jako apoštolští ochránci nezastrašeně bránili práv církve sv.

Arcibiskup Feliński v boji za církev klesá, avšak čest církve i statečnosti své vysoko povznáší a neposkvřněnou zachovává i po 20 letech vězení, tak že zásluhy jeho jsou uznány i v Římě u zástupce Kristova. Ten srdečný papežský pozdrav, ten tichý ale upřímný hold biskupům i národu polskému, jakého se dostává arcibiskupu Felińskému, jest pro něho největší záplatou na zemi a nejmilejší hodností, jíž by jistě nezaměnil ani za hodnost patriarchy nebo purpur kardinála

Biskup Rzewuski, statečný vůdce a zastánce církve, vstupuje ve šlépěje svého předchůdce a získává si zasloužených díků v obraně o církve a cti u bratří biskupů i národu.

Známi jsou katolickému světu neohrožení pastýři jako: Krašínski, biskup vilenský a jeho zástupce nezaleklý prelát Bow-

kiewicz, Antonín Fijałkowski, biskup kamennopodolský, Kašpar Borowski, biskup luckožitomírský, Adam Wojtkiewicz, biskup mińský, Alexandr Berešńiewicz, pravá ruka Wolonczewského, biskup žmudský, Vinc. Popiel, biskup plocký, Lubieński, biskup sejnenský, Białoobzeski a Jos. Szczygielski, prelátí a správčové arcidiecese varšavské. Ale nade všechny tu jmenované biskupy a správce diecesí, kteří jsou chloubou církve v Polsku i na Litvě a neochvějnými jejími sloupy a jichž památku jako vůdců duchovenstva a mučedníků národa dějiny vždy čestně budou připomínati, nejlépe jest nám znám na Podlesí a ode všech nejvíce milován náš biskup Benjamin Szymański. Byl to klášterník horlivostí známý v celé Polsce. Jako neohrožený pastýř byl vzorem pro všechny biskupy. Jako misionář z povolání nezastrašený ve svém postavení a dobře pojmající význam Janova nad Bugem pro sjednocené a obyvatelstvo Zabuža, již jak moře plynuli na slavnosti církevní do blízkého Podlesí.

V pověsti svatosti zesnulý ten pastýř snad duchem pro rockým uhořel budoucí osud unie, když na počátku r. 1862 opíraje se o bully papežské vydané k jiným sjednoceným, rozeslal kněžím na Podlesí oběžník nařizující jim, aby jako služebníci svaté církve pracující mezi sjednocenými, všechnu péči vynaložili, by její dceru — unii svatou — ještě těsněji přimkli k církvi a sloučili v jeden s ní obřad, k čemuž velmi nápomocným by jim byla smíšená manželství mezi sjednocenými a latínky.

Sotva uplynul rok 1863, vzplanul boj mezi vládou a biskupem podlesským, a staré i dávno uspané události dostačily vládě, aby nasbírala mnoho látky k nenávisti do biskupa: Posvěcení nového obrazu, namalovaného od Simmlera určeného do kláštera kněží basilánů v Biale představujícího zabití sv. Josafata od pravoslavných o církevní slavnosti, a biskupské mše sv. při tom, přátelství biskupa s Kalińským a domněnka vlády o skutečné ochraně sjednocených se strany Szymańskiego, vzpomenuť přepis kněžím z r. 1862 o zavádění smíšených manželství, pak rok 1863, veřejná zvěst o pověšení kněží Brzóského, Lewandenského a Kožuchovského pro účast jejich na povstání, jichž zbavení úřadu kněžského vlada několikrát se domáhala, pak biskupské visitace v diecesi s neúmornou apoštolskou horlivostí a veřejný hold lidu svému arcipastýři, klášterní a vrchnopastýřská jeho důstojnost a tím i jeho veliký vliv na sjednocené, jež nezměrnou láskou k sobě vinul.

Czerkaskému biskup, kapitula janovská, konsistoř i seminář vše bylo nanejvýš nepříznivé. »Biskup Szymański, to král nad Bugem«, volal jako u vytržení k úředníkům kolem sebe, »a jeho prelátí i profesori janovští, to jsou jeho mníši, kterých ještě nemohu vypuditi«.

Nemoha současně s klášterníky zahnatí těch mnichů a jejich krále, Czerkaskí hleděl přeložití stolec biskupský z Janova do Lukova nebo do Węgrova a konečně do Siedlec, než šlo to

těžko, když biskup Szymański odíekl podpory pro jeho plány jednak pro to, že chrám a residence biskupská v Janově, budovy konsistoře a semináře byly s velikým nákladem nově postaveny a pak biskup neviděl spravedlivé potřeby, proč by měl prositi Stolici apoštolskou o přeložení sídla biskupského jinam. Biskup byl zcela přesvědčen, že Podlesí má míti biskupské sídlo v Janově uprostřed sjednocených. »Máme-li nad Vislou čtyři biskupství — opakoval Szymański — ať jest nad Bugem aspoň jedna starodávní památka po biskupech luckých. Nebude-li v Janově, pak katolický život na Podlesí ztratí tepnu svou«.

Stalo se, jak předvídal biskup Szymański. Czerkaski rozjitřený neustálým odporem biskupovým, zvláště posledním proti přenesení sídla biskupského z Janova, pokutuje biskupa tím, že mu bere plat. Nezastrašil ho však tím, neboť obyvatelstvo i kněží pokládali za svatou povinnost, aby pospěšili s úsporami svými a složili je k nohám arcipastýře svého, jak se dělo za dob apoštolských. Když pak na visitacích dostávalo se mu od věrného lidu i duchovenstva obojího obřadu nejoddanějších poct a výrazu úcty a věrnosti, uvěznil Czerkaski biskupa a nepovolil mu, aby nejen nenavštěvoval blízké chrámy, nýbrž ani obyvatelstva jen několik kilometrů vzdáleného, tak že stařec zdravím již chatrný sotva mohl se přejížděti po ulicích městečka o pěkné pohodě dle rády lékařů.

Konečně Czerkaski dočkal se svého a vymohl carské nařízení o zrušení diecese, jež ihned spěšně provedl. Jakmile se o tom dověděl biskup, ihned svou pravomoc dle možností předal děkanům; vyvezli ho pak do Varšavy a odtud do Lomže do kláštera kapucínského, kde po půl roce skončil jako vyznavač víry a svatý pastýř.

Správa diecese podlesské přešla na preláta Sosnovského, správce diecese lubelské. Avšak kněží Podlesí neměli v něm mocného obránce svých práv. Konečně opustil své místo a diecese přešla s Podlesím pod správu biskupa lubelského Baranowského.

Byl člověkem všestranně dobrým, srdečným a knězem vzorným, než jako biskup lubelský a správce Podlesí byl slabý duchem, neustále strachující se o pokoj, život a zdraví své a nechtějící v ničem naraziti s nepřitelem církve. Takový biskup byl též úplně dle chuti vlády. Za něho generální gubernátor a jeho pomocníci hospodařili v obou diecesích jako ve vlastní kanceláři. Samovolně zavírali kostely, pokutovali kněze, přesazovali je, biskupovi posílali svá přání, a biskup jako poštovní úřad vše to zasílal děkanům nebo dotčným kněžím bez všelikých svých poznámek, jak má kněz dále postupovati.

Když za pronásledování z kanceláře gubernátorova a okresních sypaly se spousty nařízení duchovenstvu na Podlesí, a všechna od prvního do posledního proti právům, důstojnosti a zvykům církve, kněží obraceli se na svého představeného, burcovali jej jako vůdce, který uprostřed největšího boje ve

stanu svém zaspal, prosíce o rozkazy, rady a pokyny, jak mají postupovati, ale často nadarmo. Když někdy tak netrpělivě čekali na pokyny své vrchnosti, dostávají prostřednictvím starosty obce nebo strážníka výnos vlády, aby ve 3 nebo 5 dnech splnili přepis úřední anebo prostě byli uvědoměni, že gubernátor za nesplnění rozkazu jednoho kaplana potrestal 5, jiného 10, třetího 15 rub. a pro budoucnost že vyhrožuje zapuzením z fary. Jestliže tak tedy ministr ovládal biskupa, generální gubernatora a biskup nemohl spravovati diecese dle své vlastní vůle, což divného, ze mezi opuštěnými od své vrchnosti kněžskými na Podlesí našli se takoví, z nichž jeden byl nucen poslechnouti náčelníka okresu, jiný starostu, strážníka nebo písaře a splnil jejich přání?

Zajisté dějiny ty nemožno nazvati válkou církve a soustavným bojem. Byly a jsou dosud sjednoceny duchovní síly na Podlesí od rázného a svatého pastýře Szymaňského, on jim vléval vůdčí myšlenky i apoštolské srdce, ale po jeho smrti duchovní na Podlesí nemajíce vůdce, nebyli za jedno v boji, a jestliže některý z nich usilovněji hájil práv církve, byla to spíše odvaha s jeho strany, nikoliv všestranný boj.

Když vojenská ruka apoštolů pravoslavi vhněla netoliko vlastní sjednocené do rozkolu, nýbrž železnou síť spřádala i na ty, kteří jsouce latinníky nemohli se dle matrik vykázati, že pocházejí od předků latinského obřadu, všichni ti a s nimi i sjednocení obrátili se s prosbou k biskupu Baranowskému, aby jako biskup jich chránil před rozkolem anebo aby se jich zastal u cara, by mohli zůstatí katolíky. Biskup Baranowski od sjednocených doslovně obležený plakal nad osudem těch svých věrných jak otec plače nad dětmi, nemoha jim pomoci; policie skoro ode dveří jeho paláce rozprášila prosebníky o víru. Gubernátor lubelský uvědomil o těch průvodech sjednocených k biskupovi Kotzebua, jenž na Baranowského asi nesmírně působil, když dne 3 (15) října 1874 bylo uveřejněno s podpisem biskupovým prohlášení hanebně přetvořené ve státní knihtiskárně varšavské, proti čemuž biskup nesměl se ozvati.

»Některí z obyvatel obřadu sjednoceného v gubernii siedlecké — praví se v prohlášení — buď jednotlivě nebo hromadně zaslali mi prosby, aby byli přijati do lůna církve katolické.

Všem bez výjimky odpovídám záporně a každému, kdož osobně se na mne obrací, jasně a rozhodně prohlašuji, že to přesahuje síly moje.

Ježto však tato moje nemožnost není všem povědoma, dávám na vědomost všem sjednoceným bydlícím v okruhu mé diecese, že přestup z obřadu sjednoceného na obřad latinský jak dle bull papežů Urbana VIII., Benedikta XIV. a Pia VII. tak i dle nařízení vlády jest naprosto zakázán a že tedy nemám moci, abych prováděl prosby sjednocených o jejich přestup na latinský obřad anebo vůbec abych vyřizoval jakékoli záležitosti

týkající se svědomí osob vyznání řeckokatolického. V Lublíně, dne 3. (15.) října 1874. Valentin Baranowski, biskup diecese lubelské«.

Prohlášení to vytištěné v knihtiskárně varšavského učebního okrsku ve dvou jazycích ruském a polském rozeslal Kotzebue po celém Podlesí, kázal je ohlásiti sjednoceným a přilepiti na veřejných budovách okresních i obecních, vtiskl je do rukou rychtářům, aby každý sjednocený je slyšel a si zapamatoval, co mu hlásá církev a její biskupi latinští: že uprostřed pravoslavi zalévajícího potopou sjednocení není možno pomýšletí sjednoceným na nějakou archu záchrany v latinské církvi, když při vstupu do ní stojí jako strašní brojnoši bully tři papežů zabráňující jim vejíti a že biskup sám platnost a význam těch bull klade na jednu misku s nepřátelskými a dýšícími krví a peklem výnosy Kotzebuovými a Gromkovými a že o jejich výnosech sám biskup uvědomuje sjednocené!

Co by na to odpověděl náš Gutkowski, Szymański a Jaczewski?

Jak se měli zachovati vůči tomuto prohlášení biskupskému kněží a sjednocení na Podlesí a co měli činiti, aby mohli splniti svaté závazky svého povolání a náboženství? (Pokračování.)

Sjednocení Bulhaři na Strumě.

Zatím neočekávaně přibyl birník (výběrčí daně) z vesnice Kamenice, jenž právě byl na objíždce. Tento hodný muž, Macedonec jako všichni přítomní, byl vychováván v katolickém ústavě v Zeitenliku a osobně znal O. Jeronýma. Oba byli dobrými přáteli. Napřed byl zcela zaražen nad tím, co viděl, ale ihned vyrozuměl, co se děje, dal na jevo ne právě jemnými výrazy své rozhořčení nad celým shromážděním starších města a nad jejich obmezeností ducha při jasném znění zákona. Drže obzalovaného za ruku, volal: »Jsem hotov nejen celým jměním svým ručiti za O. Jeronýma, nýbrž i jako záruku jeho nevinnosti a poctivosti dáti i svou vlastní osobu, svou ženu i děti!«

Hned vše se změnilo. Soudcové se omlouvali, vymlouvaly se, že se dali svěsti falešnými zprávami. Starosta prosil katolického kněze za odpuštění, osvobozuje ho a jmenuje jako hlavního původce proti němu podniknutých opatření učitele v Kluči. Tento mladý daskal (učitel) trochu horlivý ve službách pravoslavi nespokojil se toliko zástupce katolicismu pomluvití a lehkověrně sedláky proti němu popuditi, strhl dokonce dětem s krku i medailky a křížky, jež jim onen kněz při křesťanských cvičeních byl daroval, a všem zlostně vyhrožoval, kdo se opovážili přiblížiti se ku knězi.

Později jsme se ovšem dozvěděli od dobře zpravených svědků, že ono pronásledování stalo se návodem zcela vyšších

osobností, než jakou byl onen vesnický učitel. Pravoslavný metropolita strumický O. Gerasimos za své projíždky vesnicí osobně svolával hromy a blesky před některými sedláky na katolické misionáře, žádaje, aby byli schytáni a se svázanýma rukama odevzdáni úřadům.

Toto mi vyprávěl cestou O. Jeroným, když jsme se spolu vraceli do Kluče.

Na skok zastavili jsme se i ve Skretě, kde jsem ihned žádal o rozmluvu se starostou. Měl právě obecní sezení s radními. Bez otálení mne přijali; protestoval jsem proti nespravedlnosti a přehmatům, jichž se dopustili na misionářovi. Zvláště však jsem použil této vhodné příležitosti, abych jim vyložil hlavní články a zásady církve katolické. maje v úmyslu dokázat těmto horalům, že katolíky a katolicismus jest jinak posuzovati než, jak pomlouvají nás pravoslavní dle zastaralých předsudků. Poslouchali pozorně a uctivě moje výklady. Starosta a obecní písař, kteří se mi zdáli dobrého smýšlení vůči mně, prohlásili, že budoucně budou s námi jednati jako s dobrými přáteli. Můj průvodní list podepsaný samým předsedou ministerským Radoslavovem působil na ně přesvědčujícím dojmem.

Zkrátka celá tato nepřijemná záležitost, která tak zle ohrožovala novou misi, skončila velmi uspokojivě, tak že přátelsky jsme se rozloučili a pokračovali v cestě do Kluče.

Jiná záležitost týkala se pravoslavného popa Atanáše Dimitrova, vlastního syna našeho katolického faráře v Kluči. Byl opilý, jak se mu častěji přiházelo. Činil jsem mu předhůzky o potupách a nadávkách, jichž častěji si dovoľoval o našich katolických kněžích, ačkoli jistě jsou lepšími nežli on a nikdy mu k tomu nezavdali příčiny. Bez námahy přisvědčoval nám a konečně dodal, že sám by přešel ke katolicismu, kdyby mu dali slušnou odměnu.

»Zaplaťte mi pěkně«, pravil, »a uvidíte, jak dovedně vám budu nadhánět a kolik vám přizenu«. Jest se snadno domyslití, jakou dostal odpověď na tuto nestydatou nabídku.

Jindy nám svěřil tento náhodou dobře naložený pop, že byl dříve 6 let protestantem a že by se jím zase rád stal, kdyby se nemusil odříci sklenice. »Jen tam jest pravda, a já jím svěřím i své dítky k výchově«. A takoví se jmenují nejhorlivějšími ochránci pravoslavi! Ačkoliv všude, kde se jen ukázal, byl vykřičen pro špatný život, ale přes to všechno byl z nejčilejších náhončích, jakých biskup Gerasimos užíval proti katolíkům.

Po skončené misi v Kluči odebral jsem se opětně do Petriče a O. Jeroným navrátil se do Strumice k několika starým známým přátelům. Napřed měl jsem velkou starost, abych si našel nějaký byt, neboť nebylo maličností vyhledatí sebe menší světničku v polorozbořeném městě, v němž macedonští uprchlíci hromadně se ubytovali.

První den jsem se ubytoval v »hotelu«, kde v malinké světničce bez oken plašil jsem celé houfy štěnic. Pode mnou

byl hostinec; velmi rádi přicházeli sem vojvodové a komitadži v celých zástupech k jídlu a ještě spíše, aby se napili. Petrič byl po přednosti hlavním jejich stanem. Četné bandy hledaly tu na ulicích neb kdekoli jinde aspoň malinký odpočinek, kde jen trochu stínu padalo. Hostince byly neustále přecpány. Lvíhřivé vlasy, na ucho stažené čepice, mohutný knír, rozhodné vystupování, úsečné, velitelské řeči, to jest zevnějšek macedonské revolucionáře; oděv jest většinou z hnědé ovčí vlny beze zvláštní nápadnosti. Úzké těsné kalhoty stahují se do »opincek« nebo »carvul«, jež sahají až po kolena.

Mezi těmito ohnivými vlastenci žil jsem, aniž jsem se staral o jejich záležitosti a aniž jsem byl snad nějak obtěžován kromě několika nadávek a vtípů rozjařených upřílišněnců. Kdysi za jídla vhodil mi kterýsi několik kostí na hlavu; pokládal jsem to za nahodilou nepřístojnost. Deset dní jsem bloudil po nečistých křivých uličkách Petriče, vyhledavaje v zastrčených děrách několik našich uprchlých katolíků. Jestliže jejich vyhledávání nebylo snadným, ještě větší těžkostí bylo veřejně se hlásiti ku své víře. Ti nešťastníci byli tak bázlivi, že strachem opravdově se třásli, aby nebyli vystaveni všelikým nepřijemnostem anebo dokonce i pronásledování. S počátku jsem znal jedinou takovou rodinu, která byla spřízněna s katolíky z naší vesnice. S její pomocí jsem vyhledal jiné rodiny, a tyto mne seznámily zase s jinými, takže naše náboženská obec se šířila. Jaké opatrnosti a chytrosti pastýřské bylo třeba, abych došel cíle! Někdy i pět, šestkrátě ba i vícekrátě jsem místo navštívil, abych dosáhl, po čem jsem toužil. Někdy bylo třeba vyčkatí na vhodný okamžik, jindy odstraniti zlomyslné návštěvníky, jinde opět příliš zvědavé sousedy. Kolik tu bylo třeba obchůzek, křivolakých cestiček, někdy i zdi jsem prolízal, ploty přeskakoval, abych se vyhnul zvědavým očím z oživených ulic.

Než i při této obtížné péči o spásu duší očekávala mne záslužná povznášející útěcha. Cítil jsem radost, že jsem v mnohých srdcích vzbudil víru, která již uhasínala, mnozí vlažní nabyli zase trochu horlivosti pro Boha a spásu své duše, nač již zapomínali. Ovšem nescházelo ani hořkosti a roztrpčení. Bolestně jsem pozoroval, jak bázlivě si počínali zámožní oproti upřímné velkomyslnosti chudých. Někteří, již se vychloubali, »že byli sloupy katolicismu v Kukuši a Soluni« a kdysi drali se, aby spravovali celou náboženskou obec, odpovídali na moje výzvy a napomenutí prázdňými výmluvami nebo dokonce nestydatým odepřením.

Příbuzní jistého katol. kněze, jenž zůstal v Macedonii, an přestoupil k pravoslaví, poněvadž chtěl zachrániti svůj nový dům a majetek, odpověděli mně: »Kterak můžeme my zůstatí věrní církvi, když ji opustil pop N. N. . . Ať přijde do Bulharska, pečujte o něho, a pak zůstaneme i my katolíky, jinak je lépe pro nás, abychom se stali pravoslavnými«. Tak hrozně a zlobně působí zlý příklad!

V jiném případě zažil jsem opět neočekávanou radost, ja svědkem, kterak synové jistého nešťastného starce, jenž z ohledů a bázně lidské rozhodl se k odpadu, zpěchovali se následovati otce, stavějíce se proti jeho jednání a veřejně a odhodlaně projevující, že zůstanou věrni Pánu Bohu. Strhl se mezi nimi i hodně bouřlivý výstup a stál i dosti slz a výhrůžek.

Katolík z vesnice Dolního Todoraku vykládal mi ze svého útěku do Bulharska tuto příhodu:

Ubíral se s bulharským vojínem odněkud ze severu. Cestou prozradil vojínovi, že jest katolíkem. Tu se náhle hrozivě před něho postavil a hrubě na něho vzkřikl: »Co tedy hledáš v Bulharsku a nač sem jdeš?«

»Ponevadž jsem Bulharem«, odpověděl prostě.

»V Bulharsku není místa pro katolíky. Má vlast je pravoslavná. My všichni jsme pravoslavní a nestrpíme katolíků mezi sebou.«

»A což pak není váš král sám katolíkem? Což, chcete ho vyhnati?«

Zkrátka hádka stávala se hrozivější, a tu zvedl rozhněný vojín hůl a ohrožoval katolického vystěhovalce, nevrátí-li se domů. Než tento se nedal zastrašiti, vytáhl lopatu ze svého pytle a rychle se postavil na sebeobranu proti nepříteli. Tato nezaleklá odvaha zjedнала mu úctu, tak že oba složili zbraň a ubírali se dále, každý svou cestou.

Taková stálost ve víře potěšila mne, tak že jsem dekoval Pánu Bohu, že mnohé slabochy naše tak posilnil.

Podarilo se mi nejen najíti skoro všechny katolické rodiny (asi na 60 jich bylo), jež se utekly do Petriče, nýbrž obdržel jsem ještě žádost na vládu podepsanou čtyřiceti pěti podpisy hlav rodin, ani žádali, aby vláda dovolila veřejně a volně vykonavati katolickou víru, přenechala k jejím bohoslužbám opuštěnou mešitu v městě a dovolila ji upravit v katolický kostel. Zatím jsem si našel pro svůj pobyt i nějakou světničku. Jakási bezdětná vdova stařenka dobrosrdečná pronajala mi světničku za velmi nízkou cenu — za 6 franků měsíčně. Mohl jsem tam míti i lůžko i rozvíklaný stůl, na němž jsem mohl sloužiti i mši sv., čehož deset dní jsem se musil zříci. Štěstí se na mne smálo, neboť jsem kdesi vyšťáral i jakousi starou židli, tak že jsem už nemusil seděti na zemi, když jsem něco psával.

Na 11. května vrátil se O. Jeroným Stamov ze Strumice. Ihned jsem mu přepustil svou světnici a jmenoval ho farářem v Petriči. Měl řídit novou katolickou obec, když jsem ho dostatečně seznámil s prozatímním svým zařízením.

Šli jsme spolu odevzdat onu žádost s podpisy našich i svými. Vládní úředník se nesmírně divil, neboť tvrdil před tím, že v Petriči není ani jediného katolíka. Ponevadž jsem si zajistil správnost podpisů a dal si je potvrditi ve Strumici, nemohl se zpěchovati ji přijati a slíbil, že vše zašle na ministerstvo do Sofie.

První krok byl šťastný.

Zústavuje O. Stamova v jeho novém úřadě, spěchal jsem 3. května opět na Podgorici. V Kluči bylo vše potichu, ale v Draševu byli katolíci v povážlivém rozčilení.

Rychtář ve Smolaru, kamž Draševo náleželo, nařídil, aby vyklidili džamiji, kterou jsme zabrali k bohoslužebným účelům. Byla nyní krásnější, úhlednější nežli bývalá mešita, neboť byly na ní patrný stopy horlivých věřících. Díry byly ucpány, zdi srovnány a olíčeny, podlaha umyta atd.

Ihned jsem se odebral do Smolaru vyjednávat s úřady. Tu mi ukázali žalobu proti nám, již podepsali pravoslavní popi ze Smolaru a Skretu a tamním Řekům nakloněný výběrci daní, tvrdíce a obviňující nás, »že rozšiřujeme katolicismus, kupujeme duše za peníze a různými zavržitelnými prostředky«. Náčelník Petriče prostě nařídil, abychom byli vyhnáni z mešity. S velkou námahou podařilo se mi ve Strumici dosáhnouti, že jsme byli v mešitě prozatímně ponecháni a že nám byla dána i džamije v Petriči, již jsme tolik potřebovali. Bylo to největším vítězstvím, po němž jsme toužili. Než nepřítel nespal, a boj k úplnému vítězství dosud není dobojován.

Ihned jsem se vrátil do Draševa uklidnit ustrašené katolíky. V Petriči pak ustanovil jsem za kaplana O. Jeronýmu O. Ilia Georgěva, jenž i s rodinou přišel ze Sofie, a tak jsem skončil sv. misie, navštíviv ještě Novou Mahalu a Čerčeli.

◀ ROZMANITOSTI. ▶

členům Apoštolátu. O svátku Neposkvrněného početí P. Marie, 8. prosince, mohou získati plnomocných odpustků za obvyklých podmínek a bude se za ně sloužití mše sv. na posv. Velehradě.

Dušičková pobožnost za zeměle a padlé vojiny, ošetřovatelky, sestřičky a polní duchovenstvo na Sv. Hostýně a posv. Velehradě byla dojemně konána 6. listopadu na Sv. Hostýně a 7. na posv. Velehradě. V neděli večer zvony svatohostýnské a v pondělí velehradské širému kraji oznamovaly, že vyzvánějí se hrany vojnům, a že třeba jest vděčnost prokázati. Requiem s konduktem na Sv. Hostýně i na Velehradě sloužil posl. dr. Ant. Č. Štojan za přísluhy P. Černého, P. Soukupa i superiora P. Ostrčilíka z T. J. na Sv. Hostýně a P. Jirschíka a P. Kuralého z T. J. na Velehradě. Přítomní poutníci, Františkánky z Kroměříže a jiní obětovali sv. přijímání za vojiny. Na Sv. Hostýně sloužil též mši sv. polní kurát P. Bartoník. Přítomní byli i zástupci vojnů. Na Sv. Hostýně položeny místo na hrob na oltář a před sochu P. Marie kytice. Vroucí modlitby konány, aby ve věčné slávě se radovali, již život svůj obětovali.

Knihovna Akademie Velehradské jest i za války užívána. Letošního roku přibýlo jí na 70 vědeckých bohosloveckých knih, které jí darovali dpp. Jos. Huť, kaplan u P. Marie v Kroměříži a Ad. Jašek, katecheta tamtéž. O uspořádání knihovny velikých zásluh si získal dp. P. Pernička T. J. na Velehradě. Má jí nyní na starosti dp. Vinc. Vaněk, farář ve Stříbrnicích.

Knihy, redakci zaslané:

Pamětní spis řádu kazatelského 1216—1916. (Praha 1916. Kotrba. 3 K. str. 254.) Leží přede mnou tak miloucká a tolik poučná i krásná kniha — v bílý halí se háv a černým opatřena nadpisem — podávající dějinný nástin prací, jež dovedlo pro Boha nadšené srdce lidské, zahalené v bílý šat s černým pláštěm, podniknouti a provésti. »Pamětní spis řádu kazatelského 1216

až 1916« je název díla, které poučuje, že ti, kteří neblahoslavejnější Panně Marii, královně posvátného růžence, na památku sedmistyletí její Mateřské Ochrany ve vsi pokoře spis svůj věnují, zasloužili si její mocné ochrany, jdouce ve šlépějích svého svatého zakladatele Dominika chovajícího tolik lásky k Rodičce boží Panně Marii. Vázil jsem si vždy členů řádu dominikánského. Lnul jsem k nim pro jejich nadšení v kázáních, pro hloubku jejich vědomostí a rád ve studentských letech i nyní, když čas dovolí, naslouchal jsem dojat jejich dojemnému a zbožnému »Salve Regina« po sv. požehnání. A se mnou i mnozí jiní povzbuzeni a potěšeni vycházeli z útulného kostelíčka dominikánského v Olomouci. Pro rozptýlenost však neznal jsem dějin řádových. Dnes po přečtení spisu uvedeného vážim si jich ještě více. Spisek snaží se vystihnouti celých 700 let řádových, uplynulých od oné chvíle, kdy papežem Honoriem III. řehole sv. Dominika byla potvrzena. 700 let! Jak dlouhá to doba, doba utrpení, slávy, práce, rozkvětu, úpadku, znovuzrození! Co bouří a útrap, radostí a štěstí zažil řád Dominikánův za 700 let? A dnes zde stojí pevný, jako mohutný strom rozprostírající větve své po celém světě. Žehná práci, žehná synům svým sv. Dominik, proto i jubilejní odou a vzpomínkou na život světčův a jeho dílo začíná spis. Listujeme dále knihou. Dočítáme se o příchodu prvních Dominikánů do vlasti naší, sledujeme se zájmem styky řádové s Karlem IV. a pražskou universitou v XIV. věku, vděční jsme za krátký přehled dějin české provincie dominikánské a zvláště za stať čeští buditelé a kněz Dominikán. Pokud možno nejlépe v krátkosti seznamuje se čtenář se životem vnitřním, se studiem, pracemi řádovými. Postavy velikánů na poli myšlení, na poli náboženském, vychovatelském, přírodovědném, vůbec na poli vědy i umění vyvstávají ve vsí kráse, velikosti a celým významem svým před očima našima. I oddíl mystiky má tu své zasloužené místo. A poněvadž snaha vše Pánu Bohu získati nezná hranic, vhodné jest misijní činnosti vzpomenouti u nás i v cizině, za kterouž práci nechť celý řád hojně odmění Bůh nejvš dobrotivý. Nebyl by však obraz působení řádového úplný, kdyby nebylo vzpomenuto řádu sester Dominikánek, jejich prací, obětavosti, jejich nadšení a houževnatosti pro čest a slávu boží. Z nich vyšla sv. Kateřina Sienská i blah. Zdislava, první česká světice z řádu dominikánského. Až při posledním soudě zjeví milosrdný Bůh i celou řadu světíc sester, které jen pro čest a slávu Jeho pracovaly a se obětovaly. Krásné jsou vzpomínky i na jednotlivé členy řádu, jež jako vinek nezabudek na rov jim kladou ti, jimž vděčnost či přátelství nedalo zapomenouti. Končím slovy Fra Domenica: »Řád, jenž, zríme-li jeho bílý malebný šat mihati se v gotických chodbách starých klášterů, připomíná nám vrchol křesťanského středověku, osvědčil svou životní sílu i v poměrech tak odlišných od oněch, v nichž vzal počátek před 700 léty. Toť důvod naděje naší do budoucnosti i poučení, jež skýtají nám jeho dějiny v posledních dobách XIX. století. Kež toto požehnání boží setrvá při něm i po celé osmé století jeho trvání!« (Str. 83.) Dílko je krásně vypraveno, jsouc obohaceno uměleckými obrazy i fotografiemi. Cena 3 K. Kdo můžeš, kup a přečti! Odporúčujeme.

Al. Richter.

Kalendář Matice cyrillo-methodějské. Ročník IV 1917 v Olomouci. Cena 2-40 K, poštou 270 K. Mezi kalendáři pro zábavu a poučení zaujímá první místo. Zachycuje a podává opravdu kus osvětového života našeho za války. Básně, články poučné i část zábavná těsně přiléhají k dnešní době a jsou vybrané, pěkné. Celá řada oblíbených našich spisovatelů uložila tu své práce. Nevodí nás v cizí kraje, ale záslužně všimá si našeho náboženského a osvětového života, podává přehled o něm a burcuje k nové činnosti. Při četbě maně vyšlehně ohýnek zápalu pro některé naše zřízení cyrillo-methodějské. Nejen jako kalendář potřebný v každé domácnosti, nýbrž i jako kniha příjemné zábavy a časového poučení měl by býti v každé katolické rodině.

Kalendář »Vzkříšení« 1917. Nákladem české sekce diecézního komitétu v Českých Budějovicích. V dnešních dobách těžkých válečných, kdy každý chvěje se o drahé, nebo snad již oplakává někoho ze svých, přináší kalendář tento útěchu a vzpružení. Články vážné střídají se s veselými, a sleduješ-li obrazy, zdá se ti, jako bys sám spolu prodělával vše s vojiny v zákopech. Žiješ s nimi ve vzpomínkách, zde v četbě.

Obsah ročníku VII.

Články:

<p>Gisler Herm.:</p> <p>Osudy slovanského karaagačského semináře za války 45</p> <p>Katolické sjednocené misie v Bulharsku 52</p> <p>Jašek A. d.:</p> <p>Pomníky našim padlým vojínům na posv. Velehradě a Hostýně 3</p> <p>Na slovanském východě 7, 35, 94, 116</p> <p>Mučednictví unie na Podlesí 23, 29, 76, 145</p> <p>Čtvrtá prosebná pout válečná na posv. Velehradě 67</p> <p>Velehradské slavnosti apoštolátní 99</p> <p>Valná hromada cyrilometh. družstva Velehrad 131</p> <p>Arcibiskup Msgr. Rob. Menini † 136</p> <p>Sjednocení Bulharů na Strumě 16, 55, 85, 122, 145</p> <p>Osvětová práce v zabr. území 111</p> <p>Stojan Ant. C. dr.:</p> <p>Zahrádka cyrilomethodějská 1, 33, 65, 99, 129</p> <p>Štancl Aug. dr.:</p> <p>Kapucín P. J. Křt. Baur 73</p> <p>Naše snahy 107</p> <p>Zvěsti:</p> <p>Ze Lvova. Změna kalendáře u sjednocených 59</p> <p>Z Bělehradu. Náboženské poměry v Srbsku 60</p> <p>Rozmanitosti:</p> <p>Pobožnost pro domobrance na posv. Velehradě 29</p> <p>Zvěsti od metropolitů Sepuckeno 29</p> <p>Pro dějiny unie 29</p> <p>Sjednocené duchovenstvo v Haliči 29</p> <p>Nedostatek sjednoceného kněžstva v Haliči 30</p> <p>Sjednocení na Cholmsku 30</p> <p>Zbožnost dalmatských vojinů 31</p> <p>První sjednocená farnost na Cholmsku 31</p> <p>Lavra počajovská 32</p> <p>Cirkevní statistika ruského pravoslavi 37</p>	<p>Zvon ruské katedrály ve Varšavě 32</p> <p>Cirkevní polské museum arcidiecese Lvovské 63</p> <p>Poměry v Polsku 63</p> <p>Hlas volajícího na poušti k spo- lečné práci v Haliči 63</p> <p>Soter Štěpán Ortynský 63</p> <p>Nový katol. kostel v Bělehradě 64</p> <p>Bulharští vojenští kuráti 64</p> <p>Povaha ruského vojína 64</p> <p>950leté výr. pokřtění Polsky 125</p> <p>Cirkevní a náboženské poměry v obsazeném území Království polského 126</p> <p>Misie v Království polském 127</p> <p>Počet sjednocených ve Varšavě 127</p> <p>Poslední sjednocená slavnost v Radečnici 127</p> <p>Osud mariavitismu 128</p> <p>Cirkev anglická a ruská 128</p> <p>Přístřeší dozoru nad srbsko-pravoslavnou cirkevní správou v Bosně 128</p> <p>Clenium Apoštoiatu 158</p> <p>Dušíčková pobožnost 158</p> <p>Knihovna Akademie Velehradské 158</p> <p>Pamětní spis řádu kazatelského 1916-1916 158</p> <p>Kalendář Matice cyrilomethodějské 159</p> <p>Kalendář »Vzkříšení« 1917 159</p> <p>Vyobrazení:</p> <p>Huculské kroje z Rusky 8</p> <p>Rusínská církev u Huculů 11</p> <p>Zvonice rusínské cerkve z Kim-polungu 15</p> <p>Rusínský hřbitov v Seletině 17</p> <p>Rusínské cerkev v Seletině 24</p> <p>Rusín. cerkev v dukel. průsmyku 37</p> <p>Rusínská cerkev v Borometu 41</p> <p>Rusínská cerkev v Kameně 44</p> <p>Katol. ústav sv. Augustína v Plovdivě 49</p> <p>Slavnost velehradská o IV. válec. pouti 68</p> <p>Kapucín J. Křt. Baur 74</p> <p>Rusínská cerkev v Rokytně 83</p> <p>Nár. kroje bukovin. Rusínek 110</p> <p>Bukovinský rus. kostelík zpola zděný 115</p> <p>Rusín ze Zalesčik v nár. kroji 119</p> <p>† Arcib. Msgr. Rob. Menini 137</p> <p>Msgr. Vinc. Pejov 141</p>
---	--

Zemřeli členové družstva Velehrad 1914 a 1915: J. Barták a V. Skle-
nářová z Bilan. M. Hořáková, J. Stanislav, M. Svinka ze Strážnice. J.
Dufka z Horněmčí. J. Hegr a manželka, K. Vykrutiková z Dol. Újezda. A.
a F. Chuchnovi, J. Dubec z Brumova. F. Petříková z Podolí. F. Tobola, R.
Jilíková, J. Němčický, A. Pauříková z Míkovic. K. Krátká, M. Dočkalová,
J. Pokorná, M. Garlíková, B. Kabelíková, F. Kristková, J. Bilek, M. Slo-
váčková z Přerova. J. Šišáková, K. Chvilová, V. Šišák ze Lhotky. J. Je-
střábík z Kostelan. R. Gajdošik z Ratkova. J. Rožnák z Hradčovic. J. Hla-
váček, B. Janíková z Nedakoníc. J. Liška, A. Dukátková ze Střelné. F.
Vašina, A. Chytilová, E. Študentova, V. Ležák z Ratkova. R. Rampáčková
z Kostic. F. Horák z Bezměrova. Vdp. Ant. Suchna, farář v Hor. Újezdě.
Vdp. Frant. Martilík, farář v Hluku. F. Sadílek z Vel. Pavlovic. F. Filgas,
A. Chovancová, J. Zrúnek z Lužné. F. Hrbáček, A. Stejskalová, T. Navrá-
tilová z Blatce. F. Nesvadba, A. Kordulová z Ratiškovíc. F. Hajduk, J.
Vaněk z Příkaz. F. Valčík, J. Manna z Poteče. F. Klapilová, F. Přikrylová,
M. Roskova, M. Skopalova z Lutopecen. J. Pospíšilík, V. Helsnerová, C.
Tiefenbachová z Holešova. O. Páleníková, A. Páleníková, J. Páleník z Bu-
dečka. F. Vaněk, V. Políček z Určic. K. Vrabíková z Horněmčí. J. Zapletal
z Náměště. Dp. K. Švestka, farář na Biskupství. F. Trčková, A. Habaňová,
M. Janáčová z Lačnova. J. a A. Kozáčkoví, A. Odstrčilová z Říkovíc. J.
Rozsival z Břestu. J. Moravčíková z Brumova. J. Daněk, B. Ševčíková z
Kostelan. C. Holoubek z Tučap. F. a P. Čapek, F. Kytlica z Těšnovic. V. Ma-
tějičková, P. Dohnálková z Dol. Něčic. F. a A. Šustkovi z Dobrkovic. F. a M.
Pančuchovi, F. Zajíc, A. Čaníková z Maršova. T. Francová z Kobylí. C. Ko-
nečná z Myslošovic. F. Kozák z Loukova. Dp. F. Talmáček, farář v Lou-
kově. J. Millerová, J. Mlčoch, J. Měřilová z Kyniček. F. Dudková, M. Vo-
dičková, A. Bureš, J. Koudelková, J. Dočkal, F. Kadlcová z Vícova. V. Bou-
chalová z Domaželic. J. Martiš ze Zděchova. T. Josefík, B. Rezníčková,
F. Lekeš, J. Lekeš, J. Řezníček, J. Pančocha z Újezda. B. Bruno z Bohu-
slavic. F. Matoušková z Věrovan. T. Trchalíkova z Lačnova. A. Petrášová,
F. a R. Žákovi, J. Dulík z Nevšové. F. Jurečka, M. Dokoupilová z Příkaz.
J. Šatný z Litenčic. A. Kaňková z Ostička. J. Vysloužil, J. Pluskal v Stří-
žově. P. Král v Ratiškovících. F. Fífková, F. Peterková, A. Spičáková ze
Zdětína. M. Mišáková v Lužicích. F. Malá, M. Větrová z Konice. P. Kouřil,
B. Skopaliková, F. Janoštik, C. Staňková, B. Kojecová ze Záhlinic. J. a B.
Kašparovi z Náměště. J. a E. Dočkalovi z Lutína. M. Večeřova, J. Němec
z Mískovic. F. Frébert, A. Zedníčková z Kvasic. Klivarova z Olšovce. F.
Hanák z Tvorovic. A. Dostálová, J. Chromeček z Předmostí. T. Lungová ze
Skoronic. J. a J. Klimešovi, M. Navrátilova, J. Poledna z Margelíka. F. Jav-
or, horlitel, ze Lhotky. J. Václavík, horlitel, z Pozlovic. M. Rezáčová z
Vrchoslavic. F. a manželka Hřib ze Šumic. F. Zavřelová ze Záhlinic. A. Slo-
vák z Provodova. J. Hřebačka z Nové Vsi. J. Trnka, řed. panství, Ždár.
A. Dvořák v Újezdci. A. Brhlava, J. Lenhart, J. Skřípka, A. Fojtova, J.
Slanský, J. Tršálek z Horní Lidče. T. Sedláčková, J. Pančocha z Újezda.
A. Horáček, padl v boji, A. Koutná z Čechovic. F. Slovák ze Sehradic. F.
Bezděch, J. Josefovský, J. a A. Josefovský z Velké. F. Božek ze Strážova.
J. Staněk ze Zděchova. L. Koza, F. Zbořilová, F. Václavíčková, F. Mazán-
ková, K. Zbořil z Drysic. F. Svoboda, padl, ze Seloutek. M. Vitková, J.
Janča z Biskupic. Š. Rozehnalová z Kostelce. F. Studená ze Všechovic. M.
Vrána, V. Oral, F. Urbánek, M. Vránová, M. Jaškova, J. Kutalova z Uhřic.
E. Polášek z Holešova. F. Večeřová z Biskupství. J. Škrabal, A. Palcová,
J. Fišara z Nákla. F. Soldán, J. Polách, R. Svobodník, A. Ječmínek ze Zelče.
T. Mlčoch z Věrovan. F. Nováková z Litenčic. F. Trochta, horlitel, z Franc.
Lhoty. F. Duda, B. Pospíšilová z Lázníček. A. Navrátil z Pačlavic. M. Ma-
zálková z Myslošovic. V. Kouřil, A. Valentová, F. Menšíková z Čelechovic.
K. Možíšková z Hlinska. P. Duchoňová, F. a M. Pitronovi, F. a F. Číhalovi,
A. a J. Klvavňová z Opatovic, V. a R. Machaňovi, F. a J. Číhalovi, J. a M.
Hostaševci z Opatovic. F. Maděříč, P. Polách, P. Solajka, V. Salajková, M.
Frýdek, J. Košutkova z Mor. Nové Vsi. A. Škobrtalova z Obědkovic. M.
Pavelka, M. Kociánová z Kostic. R. Molková, J. Filgas z Lužné. B. Hoř-

čicová, K. Vráblíková, B. Šabršulová, Š. Borisek z Horněmčic. N. Mozgová ze Zdislavic, M. Benová z Jesence, F. Šeliga z Jestřábí, K. Štastná z Kelčic, M. Polach, T. Belková z Vys. Pole, A. Hrabalová, ze Šelešovic; A. Křížek, J. Ctibora z Jankovic. V. Černý z Kostelce. Kozáčková, J. Vrána ze St. Vsi. J. Novotná, F. Štěpánková z Těšetic. M. a F. Janáčovi, J. Janíček ze Ščudlova. Hrabě K. Seilern z Milotic. Arcikněz P. Fr. Mikšánek z Němčic, jenž odkázal 500 K a rolník Jan Slačík z Oujezda u Přerova, jenž odkázal 2000 K družstvu. — Odpočinutí věčné dejž jim o, Pane, a světlo věčné ať jim svítí, nechať odpočívají v pokojí! Amen.

Tímto 10. číslem končíme za mimořádných válečných poměrů letoší VII. ročník.

Prosíme všech, kdož nám dosud dluhují, aby neprodleně zaplatili, neboť při nedostatku papíru budeme zasílati budoucně časopis jen náležitě platícím.

„INKA“ je laciný:

Inka, oblíbený domácí prostředek proti revmatismu, bolení hlavy a zubů, proti nemocem žaludečním, jako křečím, slabosti žaludku, nechuti k jídlu, proti zachlazení prsou, nosu a krku atd., vždy jest laciný.

Následkem stále stoupajícího zdražování všeho přinuceni jsme cenu poněkud zvýšiti. Zvýšení to je velmi malé a doufáme, že se brzy vrátíme k dřívějším cenám.

Nové ceny:

Nové ceny jsou:

6 láhviček INKA	6 K,	12 láhviček INKA	11 K.
20 láhviček INKA a 6 zdarma			20 K.
30 láhviček INKA a 10 zdarma			30 K.

Obal a poštovné zdarma.

Adresa při objednávkách:

J. DANILO

Františkánský lékárník

(Chorvatsko.)

ZAGREB.

Mošinského ul. č. 15.